

Godišnji izvještaj

2015.

SADRŽAJ

Uvodna riječ guvernera	8
Pravni status	10
1. Ekonomска kretanja u 2015. godini	11
1.1 Međunarodno ekonomsko okruženje	13
1.1.1 Trendovi u realnom sektoru	13
1.1.2 Monetarni trendovi	14
1.2 Izvještaj o stanju privrede BiH	16
1.2.1 Realni sektor	17
1.2.1.1 Industrijska proizvodnja i građevinarstvo	17
1.2.1.2 Cijene	20
1.2.1.3 Zaposlenost i plate	21
1.2.2 Fiskalni sektor	23
1.2.3 Bankarski sektor	28
1.2.4 Vanjski sektor	32
1.2.4.1 Platni bilans	32
1.2.4.2 Nominalni i realni efektivni devizni kurs	34
2. Izvještaj o aktivnostima CBBiH u 2015. godini	35
2.1 Monetarna politika	38
2.2 Račun rezervi kod CBBiH	38
2.3 Upravljanje deviznim rezervama	40
2.4 Upravljanje gotovim novcem	46
2.5 Održavanje platnih sistema	48
2.6 Uloga fiskalnog agenta	50
2.7 Prikupljanje i kreiranje statističkih podataka	51
2.8 Praćenje sistemskih rizika u finansijskom sistemu	52
2.9 Saradnja s međunarodnim institucijama i rejting agencijama	53
2.10 Proces interne revizije	55
2.11 Ostalo	55
2.11.1 Upravljanje ljudskim resursima	55
2.11.2 Komuniciranje s javnosti i društveno odgovorno poslovanje	56
3. Finansijski izvještaji i Izvještaj nezavisnog vanjskog revizora	59
4. Publikacije i web-servisi	108
5. STATISTIČKE TABELE	110

SPISAK GRAFIKONA:

Grafikon 1.1: Bruto dug i strukturni budžetski deficit u zoni eura	13
Grafikon 1.2: Promjena cijena ključnih roba	14
Grafikon 1.3: Monetarni i kreditni agregati u eurozoni	15
Grafikon 1.4: Godišnje promjene nominalnog i realnog BDP-a	17
Grafikon 1.5: Doprinos promjenama u realnom BDP-u u prva tri kvartala 2015. u odnosu na isti period prethodne godine	17
Grafikon 1.6: Kvartalne promjene indeksa industrijske proizvodnje	18
Grafikon 1.7: Doprinos godišnjim promjenama industrijske proizvodnje po područjima	18
Grafikon 1.8: Stope rasta i učešća glavnih grupa proizvoda industrijske proizvodnje	19
Grafikon 1.9: Godišnje promjene obima proizvodnje u građevinarstvu	19
Grafikon 1.10: Stope promjene u nivou cijena mjerene indeksom potrošačkih cijena inflacija	20
Grafikon 1.11: Stvarna i procijenjena osnovna inflacija	20
Grafikon 1.12: Godišnje promjene u nivou cijena	20
Grafikon 1.13: Stope promjene broja nezaposlenih u odnosu na isti kvartal prethodne godine	22
Grafikon 1.14: Prosječan broj zaposlenih po kvartalima	22
Grafikon 1.15: Iznos i procenat promjene prosječne godišnje neto plate	22
Grafikon 1.16: Primarni fiskalni bilans u % BDP-a	23
Grafikon 1.17: Prihodi od indirektnih poreza	23
Grafikon 1.18: Vanjski dug sektora vlade i godišnje promjene iznosa otplate vanjskog duga	23
Grafikon 1.19: Servisirani vanjski dug u % BDP-a	24
Grafikon 1.20: Zaduženost generalne vlade kod komercijalnih banaka	24
Grafikon 1.21: Omjer pokrivenosti penzionih fondova	26
Grafikon 1.22: Sredstva za isplatu penzija i uplata doprinosa	26
Grafikon 1.23: Prirodni pad stanovništva i deficit fondova	26
Grafikon 1.24: Stopa prinosa do dospjeća na primarnom tržištu javnog duga bh. entiteta	27
Grafikon 1.25: Stopa prinosa do dospjeća na primarnom tržištu šestomjesečnih trezorskih zapisa Federacije Bosne i Hercegovine	28
Grafikon 1.26: Kvartalne promjene u deviznim rezervama i neto stranoj pasivi komercijalnih banaka	28
Grafikon 1.27: Mjesečne promjene u stavkama strane aktive i strane pasive komercijalnih banaka	29
Grafikon 1.28: Doprinos ukupnom rastu kredita po sektorima	29
Grafikon 1.29: Doprinos ukupnom rastu depozita po sektorima	29
Grafikon 1.30: Nominalne kamatne stope na depozite	31
Grafikon 1.31: Nominalne kamatne stope na kredite	31
Grafikon 1.32: Tekući račun i njegove komponente	32
Grafikon 1.33: Finansijski račun i njegove komponente	32
Grafikon 1.34: Smanjenje/povećanje trgovinskog deficit po grupama proizvoda	33
Grafikon 1.35: Godišnje promjene kursa BAM prema odabranim valutama u decembru	34
Grafikon 1.36: Nominalni i realni efektivni kurs BAM	34
Grafikon 2.1: Devizne rezerve CBBiH	37
Grafikon 2.2: Promjene u faktorima koji imaju dominantan uticaj na promjene nivoa deviznih rezervi CBBiH	37
Grafikon 2.3: Relativni značaj faktora za promjene nivoa deviznih rezervi CBBiH	37
Grafikon 2.4: Pokrivenost monetarne pasive neto deviznim rezervama	38
Grafikon 2.5: Stanja na računu rezervi kod CBBiH	39

Grafikon 2.6: Kvartalne promjene u obavezama banaka i računu rezervi kod CBBiH	39
Grafikon 2.7: Promjene u BAM osnovici za obračun obavezne rezerve i novi vanjski javni dug	39
Grafikon 2.8: Multiplikacija novca	40
Grafikon 2.9: Struktura investiranja deviznih rezervi CBBiH	42
Grafikon 2.10: Prosječne godišnje stope prinosa na devizne rezerve CBBiH	42
Grafikon 2.11a: Kretanje prosječne ponderisane kamatne stope na devizne rezerve CBBiH i tržišnih kamatnih stopa na finansijskom tržištu eurozone (godišnji projekti)	44
Grafikon 2.11b: Kretanje prosječne ponderisane kamatne stope na devizne rezerve CBBiH i tržišnih kamatnih stopa na finansijskom tržištu eurozone (godišnji projekti)	44
Grafikon 2.12: Gotovina izvan monetarnih vlasti i banaka	46
Grafikon 2.13: Apoenska struktura novčanica	46
Grafikon 2.14: Apoenska struktura kovanica	46
Grafikon 2.15: Povećanje broja novčanica i kovanica po apoenima u odnosu na 2014.	47
Grafikon 2.16: Izdate novčanice i kovanice po apoenima u 2015. godini	47
Grafikon 2.17: Izlazi gotovog novca (KM) u 2015. godini	47
Grafikon 2.18: Apoenska struktura krivotvorenih novčanica u 2015. godini	48
Grafikon 2.19: Apoenska struktura krivotvorenih kovanica u 2015. godini	48
Grafikon 2.20: Broj zaposlenih u CBBiH	56

SPISAK TABELA:

Tabela 1.1: Inflacija i stope rasta realnog BDP-a u 2015.	13
Tabela 1.2: Stopa nezaposlenosti u EU i zemljama eurozone	14
Tabela 1.3: Prinos na desetogodišnje obveznice i tromjesečne trezorske zapise	15
Tabela 1.4: Vrijednosti EURIBOR-a	16
Tabela 1.5: Stope aktivnosti stanovništva (u%)	22
Tabela 1.6: Ključne namjene novopozajmljenih sredstava u 2015. (u milionima BAM)	24
Tabela 1.7: Emisije javnog duga bh. entiteta u 2015.	27
Tabela 1.8 Indikatori likvidnosti bankarskog sektora u BiH	30
Tabela 2.1: Prosječna ponderisana kamatna stopa na devizne rezerve i ostvareni kamatni prihodi CBBiH (u mil. BAM)	43
Tabela 2.2: Raspodjela dobiti CBBiH za finansijske godine 2008-2015. (svi iznosi izraženi su u hiljadama KM)	43
Tabela 2.3: PPKS CBBiH i tržišne kamatne stope u periodu 2008-2015.	45
Tabela 2.4: Platni promet preko komercijalnih banaka	49
Tabela 2.5: Pregled prometa karticama na ATM i POS uređajima	49
Tabela 2.6: Realizovane vrijednosti po karticama na principu rezidentnosti	49
Tabela 2.7: Zastupljenost kartica prema brendovima	50
Tabela 2.8: Rukovodna struktura CBBiH	56

SPISAK TEKSTNIH OKVIRA:

Tekstni okvir 1: Uticaj demografskih i penzionih promjena na budžetsku potrošnju	25
Tekstni okvir 2: Kamatne stope	31

SKRAĆENICE:

AAA	finansijski instrumenti s kreditnim rejtingom AAA (eng. triple A)
ABSPP	program kupovine vrijednosnih papira pokrivenih imovinom (eng. Asset-backed securities purchase programme)
ATM	bankomat
BAM.....	valutni kod konvertibilne marke
BCC.....	Program bilateralne pomoći i izgradnje kapaciteta (eng. Bilateral Assistance and Capacity Building Program)
BDP	bruto domaći proizvod
bh.....	bosanskohercegovački
BHAS	Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine
BiH	ISO kod zemlje za Bosnu i Hecegovinu
BIS	Banka za međunarodna poravnanja (eng. Bank for International Settlements)
BLSE.....	Banjalučka berza ad. Banjaluka
CBBiH	Centralna banka Bosne i Hercegovine
CBPP3	treći program kupovine pokrivenih obveznica (eng. Covered Bond Purchase Programme)
cca	približno, oko
CEFTA	Centralnoevropski sporazum o slobodnoj trgovini
CIF	trgovačka klauzula koja zahtijeva od prodavca da plati troškove prevoza i osiguranja robe
CPI	indeks potrošačkih cijena (eng. Consumer Price Index)
CRK.....	Centralni registar kredita
DB.....	Brčko distrikt Bosne i Hercegovine
EC.....	Evropska komisija
ECB.....	Evropska centralna banka
EONIA	jednodnevna međubankarska kamatna stopa u eurozoni
ESA 2010	evropski standardni računi (eng. European Standard Accounts, 2010 (ESA))
EU 28.....	28 zemalja Evropske unije
EUR.....	valuta eurozone
EURIBOR.....	međubankarska kamatna stopa na evropskom tržištu novca
Eurostat	Statistički zavod Evropske unije
EURUSD	kurs valute eurozone u odnosu na valutu SAD
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
FED.....	Centralna banka Sjedinjenih Američkih Država (eng. Federal Reserves)
FFR.....	referentna kamatna stopa Centralne banke Sjedinjenih Američkih Država (eng. Fed Fund Rate)
FOB	franko, prodavac snosi troškove transporta do luke i troškove utovara
FOMC	Federalni odbor za operacije na otvorenom tržištu (eng. Federal Open Market Committee)
Fond PIO RS	Fond penzijsko-invalidskog osiguranja Republike Srbije
FZPIO.....	Federalni zavod penziona-invalidskog osiguranja
GEO6	šesti nivo geografskog razdvajanja (eng. 6th level of geographical breakdown)
GIIS.....	Postdiplomski institut za međunarodne studije u Ženevi (eng. Graduate Institute of International Studies)

GIZ	Njemačko društvo za međunarodnu saradnju (njem. Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit)
GJ	glavna jedinica Centralne banke Bosne i Hercegovine
HICP.....	harmonizovani indeks potrošačkih cijena (eng. Harmonised Index of Consumer Prices)
HRMIS	Informacioni sistem za upravljanje ljudskim resursima (eng. Human Resources Management Information System)
IBRD.....	Međunarodna banka za obnovu i razvoj (eng. The International Bank for Reconstruction and Development)
IDA	Udruženje za međunarodni razvoj (eng. The International Development Association)
IPA	Program instrumenata za pretpričupnu pomoć (eng. Instrument for Pre-Accession Assistance – Programme)
IT.....	informacione tehnologije
JRTR.....	Jedinstveni registar transakcijskih računa
KM	valutni simbol konvertibilne marke
MIGA	Multilateralna agencija za garanciju investiranja (eng. The Multilateral Investment Guarantee Agency)
MMF.....	Međunarodni monetarni fond
NEER	nominalni efektivni devizni kurs
Ø.....	projekat
OR.....	obavezna rezerva
p.p.....	procentni poen
PDV	porez na dodatu vrijednost
POS	terminali na mjestu prodaje (eng. point of sale)
PPKS.....	prosječna ponderisana kamatna stopa
PSPP.....	program kupovine javnog sektora (eng. Public Sector Purchase Programme)
QE.....	program kvantitativnih olakšica (eng. Quantitative Easing Program)
REER.....	realni efektivni devizni kurs
RR.....	račun rezervi kod Centralne banke
RS	Republika Srpska
RTGS	platni sistem bruto poravnjanja u realnom vremenu
SAD	Sjedinjene Američke Države
SASE.....	Sarajevska berza dd Sarajevo
SBA.....	kreditni aranžman u slučaju potrebe (eng. Stand-by arrangement)
SDR	specijalna prava vučenja (eng. Special Drawing Rights)
SECO	Državni sekretarijat za ekonomski poslovi (State Secretariat for Economic Affairs)
SOFS	Stalni odbor za finansijsku stabilnost
TLTRO	ciljane operacije dugoročnog refinansiranja (eng. Targeted longer-term financing operations)
UIO.....	Uprava za indirektno oporezivanje
UK.....	Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije
UN	Ujedinjene nacije
UNCTAD.....	Konferencija Ujedinjenih nacija za trgovinu i razvoj
US.....	Sjedinjene Američke Države
USD	valuta Sjedinjenih Američkih Država
VP.....	vrijednosni papiri
WEO.....	publikacija MMF-a, Svjetski ekonomski izgledi (eng. World Economic Outlook)

UVODNA RIJEČ GUVERNERA

Poštovani,

U skladu s članom 64. Zakona o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine („Službeni list Bosne i Hercegovine“ broj 1/97) propisana je obaveza Centralne banke Bosne i Hercegovine da, u roku od tri mjeseca nakon završetka finansijske godine, podnese Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine sljedeća dokumenta:

- Izvještaj o stanju privrede
- Izvještaj o poslovanju tokom godine
- Finansijski izvod ovjeren od vanjskog revizora

Godišnji izvještaj Centralne banke Bosne i Hercegovine za 2015. godinu usvojen je na sjednici Upravnog vijeća Centralne banke Bosne i Hercegovine, održanoj u Sarajevu, 31. marta 2016. godine.

Centralna banka Bosne i Hercegovine je i tokom 2015. godine uspješno ispunjavala sve Zakonom propisane obaveze. Obezbjedena je puna konvertibilnost domaće valute, a aranžman valutnog odbora, osigurao je monetarnu stabilnost koja je izuzetno važna u postojećim prilikama u zemlji.

U kompleksnim i, sa stanovišta investitora, vanredno nepovoljnim uslovima na međunarodnim tržištima, Centralna banke Bosne i Hercegovine provodila je politiku upravljanja deviznim rezervama na siguran način, održavajući adekvatnu kapitalizovanost. Ilustracije radi, prosječna ponderisana kamatna stopa na devizne rezerve CBBiH u 2015. godini bila je 12 puta niža od zabilježene u 2008. godini, a prosjeci prinosa na jednogodišnje i dvogodišnje obveznice denominovane u EUR rejtinga AAA postali su negativni. Pri tome je, zadržavajući se u okvirima prihvatljivog nivoa rizika u investiranju i rukovodeći se, prije svaga, principom sigurnosti, a potom profitabilnosti, Centralna banka Bosne i Hercegovine u 2015. godini, ostvarila dobit u iznosu od 31.377.906,94 KM. Od tog iznosa, u skladu s članom 27. Zakona o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine, na račun obaveza prema budžetu institucija Bosne i Hercegovine, transferisan je iznos od 18.826.744,14 KM.

U sklopu svog mandata, Centralna banka Bosne i Hercegovine je provodila aktivnosti na održavanju odgovarajuće finansijske infrastrukture i platni promet u zemlji i s inostranstvom se odvijao bez problema. Takođe, tokom 2015. godine, Centralna banka Bosne i Hercegovine je izvršila sve obaveze koje proizlaze iz njene uloge fiskalnog agenta u servisiranju vanjskih obaveza. Kao fiskalni agent države, izvršene su i sve neophodne pripreme za misije agencija za kreditni rejting, pri čemu je Centralna banka Bosne i Hercegovine osigurala sve uslove i relevantne informacije neophodne za rad na ocjeni rejtinga države, koji je u 2015. godini, ostao nepromijenjen.

Imajući u vidu relativno niske stope ekonomskog rasta, slabu kreditnu aktivnost i nastavak trenda razduživanja banaka, Centralna banka Bosne i Hercegovine je, vodeći računa o stabilnosti bosanskohercegovačkog finansijskog sistema, odlučila da u 2015. godini ne uvodi negativnu stopu naknade na sredstva iznad obavezne rezerve, preuzimajući na sebe troškove proistekle iz takve odluke. Stoga je jedina izmjena u politici obavezne rezerve u 2015. godini bila postavljanje donje granice na stopu naknade na obaveznu rezervu na 0%. Trenutni makroekonomski okvir je značajno drugačiji od posljednje izmjene politike obavezne rezerve 2011. godine, a posebno u odnosu na period prije 2008. godine. Centralna banka Bosne i Hercegovine pažljivo prati makroekonomске trendove i sistemske rizike te će u 2016. godini biti razmatrane eventualne izmjene u politici obavezne rezerve. Sve potencijalne izmjene politika Centralne banke Bosne i Hercegovine razmatraju se u kontekstu trenutnog

makroekonomskog okruženja i očekivanih trendova, a uzimajući u obzir i potencijalne efekte izmjene regulative u finansijskom sektoru. S tim u vezi, Centralna banka Bosne i Hercegovine je i u 2015. godini, u skladu s nadležnostima definisanim Zakonom, redovno razmjenjivala informacije o sistemskim rizicima i stavove s entitetskim agencijama za bankarstvo kroz proces koordinacije bankarske supervizije, i u proširenom sastavu, kroz Stalni odbor za finansijsku stabilnost Bosne i Hercegovine.

Osim redovnih publikacija, poput Godišnjeg izvještaja, Izvještaja o finansijskoj stabilnosti, kvartalnih Biltena i Mjesečnih ekonomskih pregleda, tokom 2015. godine, Centralna banka Bosne i Hercegovine je s relevantnim domaćim i međunarodnim institucijama, razmjenjivala i informacije o ekonomskim trendovima i sistemskim rizicima, kroz specijalizovane izvještaje i proširujući standardni set statističkih podataka te objavljinjem ciljanih tekstova kroz medije u svrhu informisanja i edukacije šire javnosti.

Imajući u vidu proces evropskih integracija Bosne i Hercegovine, Centralna banka Bosne i Hercegovine želi

potvrditi opredjeljenost da, i dalje, unapređuje svoje poslovne procese i radi na uvođenju savremenih standarda.

U 2015. godini došlo je do promjene upravne strukture Centralne banke Bosne i Hercegovine. Naime, 11. augusta 2015. godine istekao je mandat dotadašnjim članovima Upravnog vijeća, a dužnost su preuzeли novoimenovani članovi: dr. Senad Softić, dr. Kemal Kozarić, dr. Ljubiša Vladušić, mr. Trivo Marinković i mr. Ankica Kolobarić koji su, između sebe, izabrali novog guvernera Centralne banke Bosne i Hercegovine na period od šest godina. Novoimenovano Upravno vijeće Centralne banke Bosne i Hercegovine usvojilo je Strateški plan Centralne banke Bosne i Hercegovine za šestogodišnji mandatni period kojim su definisani misija, vizija i zajedničke vrijednosti.

Stoga, prvi put s pozicije guvernera, želim iskazati zahvalnost članovima novog i prethodnog saziva Upravnog vijeća kao i svim zaposlenim u Centralnoj banci Bosne i Hercegovine na profesionalnom pristupu i doprinosu u postizanju ostvarenih rezultata.

dr. Senad Softić, Guverner

PRAVNI STATUS

U skladu s Ustavom – Aneksom 4. Opšteg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, Centralna banka Bosne i Hercegovine je institucija Bosne i Hercegovine osnovana Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine, koji je usvojio Parlament Bosne i Hercegovine 20. juna 1997.¹ i počela je s radom 11. augusta 1997. Osnovni ciljevi i zadaci Centralne banke Bosne i Hercegovine, utvrđeni Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine, jesu:

- da postigne i očuva stabilnost domaće valute (konvertibilne marke) tako što je izdaje uz puno pokriće u slobodnim konvertibilnim deviznim sredstvima, u skladu s aranžmanom poznatim pod nazivom valutni odbor, prema fiksnom kursu: jedna konvertibilna marka za jednu njemačku marku. Od 1. januara 2002. konvertibilna marka vezana je za euro prema kursu: jedna konvertibilna marka za 0,511292 eura, odnosno jedan euro iznosi 1,955830 konvertibilnih maraka;
- da definiše i kontroliše provođenje monetarne politike Bosne i Hercegovine;
- da drži službene devizne rezerve i upravlja njima na siguran i profitabilan način;
- da održava odgovarajuće platne i obračunske sisteme;
- da koordinira djelatnosti agencija za bankarstvo entiteta nadležnih za izдавanje bankarskih licenci i superviziju banaka;
- da prima depozite od institucija na nivou Bosne i Hercegovine, odnosno depozite entiteta i njihovih javnih institucija na osnovu zajedničke odluke entiteta, kao i depozite komercijalnih banaka;
- da izdaje propise i smjernice za ostvarivanje djelatnosti Centralne banke Bosne i Hercegovine u okviru ovlaštenja utvrđenih Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine;
- da učestvuje u radu međunarodnih organizacija koje rade na utvrđivanju finansijske i ekonomske stabilnosti te zastupa Bosnu i Hercegovinu u međuvladinim organizacijama vezano za pitanja monetarne politike.

Centralna banka Bosne i Hercegovine potpuno je nezavisna od Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske te bilo koje javne agencije i organa, a u cilju objektivnog provođenja svojih zadataka. Centralna banka Bosne i Hercegovine svoju djelatnost obavlja preko Upravnog vijeća Centralne banke Bosne i Hercegovine, Uprave CBBiH i osoblja.

Upravno vijeće Centralne banke Bosne i Hercegovine je organ Centralne banke Bosne i Hercegovine nadležan za utvrđivanje monetarne politike i kontrolu njenog provođenja, organizaciju i strategiju Centralne banke Bosne i Hercegovine, u skladu s ovlaštenjima utvrđenim Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine. Upravno vijeće Centralne banke Bosne i Hercegovine sastoji se od pet članova, koje imenuje Predsjedništvo Bosne i Hercegovine i između svojih članova bira guvernera, koji je ujedno i predsjedavajući ovog organa i Uprave CBBiH. Guverner je glavni izvršni funkcioner zadužen za svakodnevno poslovanje Centralne banke Bosne i Hercegovine. Uprava CBBiH, koju čine guverner i tri viceguvernera (koje imenuje guverner, uz odobrenje Upravnog vijeća Centralne banke Bosne i Hercegovine), na zahtjev guvernera, kao glavnog izvršnog funkcionera, operativno provodi aktivnosti Centralne banke Bosne i Hercegovine i usklađuje aktivnosti organizacijskih jedinica.

Za kontrolu rizika u Centralnoj banci Bosne i Hercegovine guverner, uz odobrenje Upravnog vijeća Centralne banke Bosne i Hercegovine, imenuje glavnog internog revizora i zamjenike glavnog internog revizora.

Poslovanje Centralne banke Bosne i Hercegovine ostvaruje se preko Centralnog ureda sa sjedištem u Sarajevu, tri glavne jedinice sa sjedištem u Sarajevu, Mostaru i Banjoj Luci i dvije filijale sa sjedištem na Palama i u Brčko distriktu.

**1. EKONOMSKA
KRETANJA U
2015. GODINI**

1.1 MEĐUNARODNO EKONOMSKO OKRUŽENJE

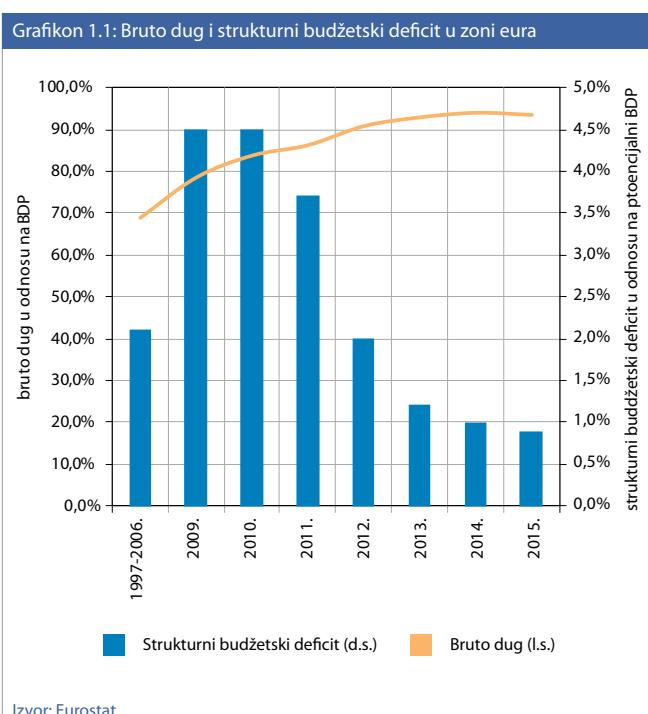
1.1.1 Trendovi u realnom sektoru

Za razliku od globalnog privrednog rasta koji je u 2015. godini bio ispod ostvarenog u 2014. godini (3,1% u odnosu na 3,4%), stope privrednog rasta u SAD-u i eurozoni su veće nego u prethodnoj godini. Američka ekonomija je porasla za cca 2,5% (u 2014. godini rast je bio 2,4%), a rast ekonomije eurozone je u 2015. godini za 0,7 p.p. veći nego u 2014. godini i iznosi 1,6%.

Glavni trendovi u 2015. godini, koji su determinisali ekonomska kretanja na globalnom nivou i jednim dijelom u Bosni i Hercegovini, jesu nastavak pada svih robnih cijena, usporavanje privrednog rasta u Kini (sa 7,3% u 2014. godini na cca 6,9% u 2015. godini) i ostalim tržištima u nastajanju i očekivanja vezano za rast referentnih kamatnih stopa FED-a (eng. Fed Fund Rate/FFR) tj. prelaz na restriktivnu monetarnu politiku. Zbog deflatornih pritisaka uslijed niskih cijena sirovina i hrane na svjetskim tržištima, inflacija u eurozoni je u 2015. godini bila vrlo niska (tabela 1.1), što je dovelo do realnog rasta domaće tražnje koja je podstakla privredni rast. EU i eurozona, kao i odabrane zemlje, u 2015. godine zabilježile su privredni rast. Rast u eurozoni je u 2015. godini bio skoro duplo veći nego u 2014. godini, a po stopi privrednog rasta u 2015. godini izdvaja se Švedska, sa stopom rasta realnog BDP-a od 4,1%. U odnosu na 2009. kada je ekonomsко-finansijska kriza, mjereno padom realnog BDP-a, bila najintenzivnija, zemlje EU bilježe različite rezultate. U Hrvatskoj i Sloveniji privredni rast u 2015. godini u odnosu na 2009. godinu je za 9 p.p. odnosno 10,7 p.p. viši nego u 2009. godini, a u Austriji za 4,7 p.p., dok je realni BDP EU u ovome periodu porastao za 6,3 p.p. Srbija kao najznačajniji vanjskotrgovinski partner Bosne i Hercegovine izvan EU, u 2015. godini bilježi izuzetno nisku stopu rasta realnog BDP-a od 0,8% (u 2014. godini rast je bio -1,8%), što je za 3,92 p.p. više od stope rasta realnog BDP-a u 2009. godini.

Privredni rast u eurozoni je postignut u uslovima izuzetno restriktivne fiskalne politike, tj. mjera štednje, što je dovelo do smanjenja budžetskih deficitova, ali i do rasta javnog duga

u odnosu na BDP (grafikon 1.1). U 2016. godini očekuje se smanjenje bruto duga na 92,8% BDP-a (sa 93,7% BDP-a u 2015. godini), a do kraja 2020. godine bruto dug eurozone bi trebao pasti na 85,2 BDP-a (WEO, 10/2015. godine).

Napomena: Strukturni budžetski deficit je dio budžetskog deficitra koji postoji bez obzira na fazu ekonomskega ciklusa. Budžetski deficit je zbir strukturnog budžetskog deficitra i cikličnog budžetskog deficitra.

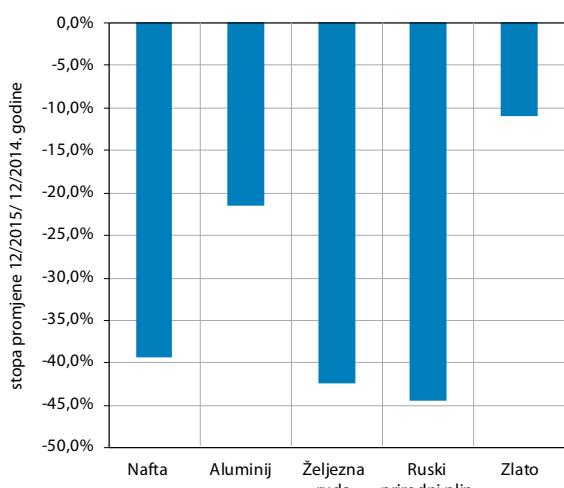
Na svjetskim berzama cijene osnovnih roba su tokom 2015. godine padale (grafikon 1.2). Cijena nafte je smanjena za 39,3%, a trend pada se prenio, ali ne proporcionalno, na bosanskohercegovačko tržište nafte i naftnih derivata, i samim tim, uzrokovao deflatorne pritiske u zemlji. Cijene željezne rude i aluminija su smanjene za 42,4% i 21,6% respektivno, što zbog proizvodnje i izvoza ovih sirovina (željezna ruda) u bh. preduzećima i učešća cijene aluminija u određivanju cijene boksita i glinice koje se proizvode u Bosni i Hercegovini negativno utiče na ovaj sektor bh. ekonomije. Kontinuiran pad cijene plina predstavlja pozitivan trend za bh. ekonomiju. Trend pada cijena zlata bio je znatno manje izražen ($12/2015 / 12/2014 = 11\%$). Na kraju 2015. godine cijene nafte, aluminija, željezne rude, ruskog prirodnog plina i zlata su iznosile 37,7 USD, 1.497,2 USD, 39,6 USD, 5,81 USD i 1.068,25 USD, po mjernoj jedinici respektivno.

Tabela 1.1: Inflacija i stope rasta realnog BDP-a u 2015.

	EU 28	Eurozona	Danska	Njemačka	Hrvatska	Austrija	Slovenija	Švedska
Inflacija	-0,01%	0,03%	0,25%	0,11%	-0,26%	0,80%	-0,75%	0,70%
Stopa rasta BDP-a	1,90%	1,60%	1,20%	1,70%	1,60%	0,90%	2,90%	4,10%

Izvor: Eurostat. Sve stope inflacije su izvedene iz harmonizovanog indeksa potrošačkih cijena/HICP.

Grafikon 1.2: Promjena cijena ključnih roba

Izvor: www.indexmundi.com, MMF

Napomena: Sirova nafta: Crude Oil (petroleum), Dated Brent, light blend 38 API, fob U.K., US Dollars per Barrel; Zlato: Gold (UK), 99,5% fine, London afternoon fixing, average of daily rates; Željezo: China import Iron Ore Fines 62% FE spot (CFR Tianjin port), US Dollars per Dry Metric Ton; Aluminij: Aluminum, 99,5% minimum purity, LME spot price, CIF UK ports, US Dollars per Metric Ton; Ruski prirodni plin, Natural Gas, Russian Natural Gas border price in Germany, US Dollars per Million Metric British Thermal Unit.

U evropskim zemljama tokom 2015. godine nezaposlenost je smanjena (EU), a došlo je u prosjeku do značajnog pada nezaposlenosti u zemljama u kojima je radno angažovana bh. dijaspora (tabela 1.2). U eurozoni nezaposlenost je smanjena za 1 p.p. a u EU za 0,9 p.p. U svim zemljama u kojima je radno angažovana naša dijaspora nezaposlenost je umanjena, osim u Austriji. Stopa nezaposlenosti je blago smanjena u zemljama koje su u našem neposrednom i bliskom okruženju, Hrvatskoj i Sloveniji za 1,2 p.p. i 0,5 p.p. respektivno. Stopa nezaposlenosti u Srbiji je smanjena sa 17,3% (treći kvartal 2014.) na 16,7% (treći kvartal 2015.). Stopa nezaposlenosti u Sloveniji je ispod prosjeka u EU, za razliku od stope nezaposlenosti u Hrvatskoj i Srbiji.

1.1.2 Monetarni trendovi

ECB je i u 2015. godini nastavila politiku uvođenja nekonvencionalnih mjera monetarne politike te se započelo s kupovinom obveznica koje su izdale centralne vlade eurozone i određenih agencija i međunarodnih institucija sa sjedištem u eurozoni u sklopu programa kupovine javnog sektora (engl. Public Sector Purchase Programme; PSPP)². Kamatne stope na osnovne operacije refinansiranja (engl. Main refinancing operations) i prekonočni kredit ECB-a za likvidnost (engl. Marginal lending facility) bile su nepromijenjene u odnosu na 2014. godinu (0,05% i 0,30% respektivno), dok je u decembru 2015. godine, s ciljem daljeg destimulisanja držanja prekonočnih depozita kod ECB-a, kamatna stopa po kojoj ECB prihvata depozite banaka (eng. Deposit facility rate) snižena za 10 baznih poena na -0,30%.

FED-ov FOMC (eng. Federal Open Market Committee) je u decembru prvi put nakon devet godina povećao raspon referentne kamatne stope za 25 baznih poena na nivo 0,25%-0,50%, vodeći se pokazateljima umjerenog rasta privrede SAD-a, približavanjem ciljanom nivou inflacije i stanju pune zaposlenosti. Mišljenja učesnika na tržištu su još uvijek podijeljena o tome da li je privredni oporavak SAD-a direktna posljedica višegodišnje primjene ekspanzivne monetarne politike kroz program kvantitativnih olakšica, ali su ovakvi trendovi uzrokovali divergentna kretanja u monetarnim politikama SAD-a i EU već početkom 2016. godine.

I pored ekspanzivne monetarne politike, eurozona se i dalje suočava s neuobičajenim fenomenom rizika od deflacijske i slabim ekonomskim rastom, što je vršilo pritisak na ECB da dodatno snizi referentne kamatne stope i proširi program kupovine vrijednosnih papira. Na sjednici u martu 2016. godine, donesen je niz značajnih izmjena u monetarnoj politici ECB-a. Kamatne stope na osnovne operacije refinansiranja i prekonočni kredit ECB-a za likvidnost su snižene za 5 b.p. na nivo od 0% i 0,25% respektivno,

Tabela 1.2: Stopa nezaposlenosti u EU i zemljama eurozone

	EU 28	Eurozona	Danska	Njemačka	Hrvatska	Austrija	Slovenija	Švedska
12/2015.	9,0%	10,4%	6,0%	4,5%	16,5%	5,8%	8,8%	7,2%
12/2014.	9,9%	11,4%	6,2%	4,9%	17,7%	5,6%	9,3%	7,5%

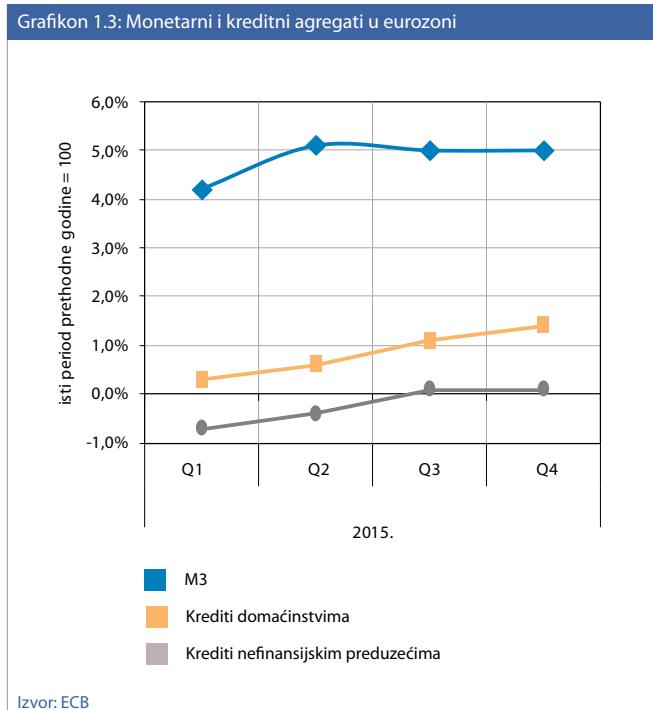
Izvor: Eurostat

2 Ukupna mjeseca vrijednost programa kupovina po osnovu PSPP-a, pokrivenih obveznicu u sklopu trećeg programa (engl. Covered Bond Purchase Programme – CBPP3) i vrijednosnih papira pokrivenih imovinom (engl. Asset-backed securities – ABSPP) je 60 milijardi EUR. Procijenjena vrijednost kupovina tokom trajanja programa je oko 1,1 bilion EUR. Inicijalno je trajanje programa bilo predviđeno do septembra 2016. godine, da bi na decembarskoj sjednici trajanje produženo najmanje do marta 2017. godine, uz napomenu da će se po potrebi trajanje dodatno produžiti.

a kamatna stopa po kojoj ECB prihvata depozite banaka snižena je za 10 baznih poena na -0,40%. Mjesečne vrijednosti programa kupovine povećane su na 80 milijardi EUR, a lista vrijednosnih papira obuhvaćenih programom će obuhvatati i obveznice denominirane u eurima koje su izdale nebankarske korporacije iz eurozone. Takođe, najavljeni je nova serija ciljanih operacija dugoročnog refinansiranja, TLTRO II (engl. Targeted longer-term refinancing operations – TLTRO), s kojom će se početi u junu, po kamatnoj stopi po kojoj ECB prihvata depozite banaka. Ovakva politika ECB-a stvara dodatni pritisak na prinose dužničkih papira vlasti eurozone, koji su već neko vrijeme na rekordno niskim nivoima, u vrijeme kada FED predviđa značajan rast kamatnih stopa u SAD-u u naredne tri godine.

U kojoj mjeri će politike vodećih centralnih banaka ostati divergentne i koliko dugo zavisiće od niza faktora. Na strani eurozone, tržišta su nakon same najave izmjene politike dovela u pitanje efikasnost nekonvencionalnih mjer, jer je EUR oslabio naspram USD po samoj najavi izmjene politike (što je i cilj kvantitativnih olakšica), da bi odmah ojačao nakon izjava zvaničnika ECB-a da se ne očekuje dalji pad kamatnih stopa u eurozoni. S druge strane, USD aprecira prema većini valuta glavnih trgovinskih partnera, što bi se moglo negativno odraziti na poslovanje izvoznika i usporiti ekonomski rast ukoliko se ne zabilježi i rast konkurentnosti američkih firmi. Takođe, Kina je u martu potvrdila usmjerenost ka fleksibilnoj monetarnoj politici s ciljem ublažavanja ekonomskih šokova, ali uz najavu suzdržavanja od pretjeranih monetarnih stimulusa koji bi mogli ojačati deprecacijske pritiske. Konačno, jedan od efekata jakog dolara na svjetsku ekonomiju (a samim tim i na izvoz i evropskih i američkih kompanija) je i kroz cijene nafte na svjetskim tržistima, posebno u periodima veće ponude od potražnje za ovim energentom.

Usljed ekspanzivne monetarne politike ECB-a u 2015. godini krediti stanovništvu i privredi u eurozoni su ponovo počeli rast (grafikon 1.3). Ipak rast kreditnih agregata nije ni približno proporcionalan rastu monetarnog agregata M3.

Samo smanjene referentne stope nije bilo dovoljno za značajnije stimulisanje kreditnog rasta, kvantitativne olakšice jesu, a očekuje se da se vidi rezultat dejstva snižavanja depozitne stope.

Usljed snažnih deprecacijskih pritisaka, EUR je na godišnjem nivou u prvom kvartalu 2015. godine izgubio 9,9% vrijednosti prema USD, a pritisici su bili prisutni, samo slabijeg intenziteta, do kraja godine. Uprkos značajnom slabljenju eura i smanjenju uvoznih cijena, potrošačke cijene u eurozoni su i dalje znatno ispod ciljane inflacije ECB-a. Na godišnjem nivou inflacija u eurozoni je 0,2%, temeljna inflacija 0,9%, a cijene uvoznih proizvoda su, i pored deprecacije eura, niže za 1,1%, što implicira da je inflacija u eurozoni tokom 2015. godine bila pod pretežnim uticajem niskih cijena hrane i energenata, a prije svega nafte, na svjetskom tržištu. Izuzetno niska inflacija i održavanje niskih referentnih kamatnih stopa su oborile cijenu novca u eurozoni na istorijski najniži nivo, a smanjili su i prinos do dospijeća na javne dugove većine zemalja eurozone, pa čak i onih koje su prošle, ili još uvijek prolaze, kroz krizu javnog duga (tabela 1.3).

Tabela 1.3: Prinos na desetogodišnje obveznice i tromjesečne trezorske zapise

		Grčka	Italija	Portugal	Španija	Njemačka
Obveznice	31.12.2014. (u %)	9,745	1,890	2,687	1,611	0,541
	31.12.2015. (u %)	8,285	1,596	2,516	1,771	0,629
Trezorski zapisi	31.12.2014. (u %)	4,072	0,114	0,147*	0,059	-0,164
	31.12.2015. (u %)	4,022	-0,087	0,024	-0,172	-0,539

Izvor: Bloomberg. Napomena: Prinos portugalskih tromjesečnih trezorskih zapisa je korišten s datumom 30.12.2014.

Tabela 1.4: Vrijednosti EURIBOR-a

	1N	1M	3M	6M	12M
12/2014. (u %)	-0,015	0,018	0,078	0,171	0,325
12/2015. (u %)	-0,249	-0,205	-0,131	-0,040	0,060
Razlika (u p.p.)	-0,234	-0,223	-0,209	-0,211	-0,265

Izvor: Banka Finske. Napomena: U kolonama su jednonedjeljni, jednomjesečni, tromjesečni, šestomjesečni i dvanaestomjesečni EURIBOR.

Dvanaestomjesečni EURIBOR (tabela 1.4), kamatna stopa na evropskom međubankarskom tržištu, koja se najčešće uzima za referentnu kamatnu stopu u ugovorima o kreditu s varijabilnom kamatnom stopom, na bh. tržištu je sa 0,325% (12/2014.) smanjena na 0,06% (12/2015.). Sve vrijednosti EURIBOR-a u ročnom segmentu od jedne nedjelje do šest mjeseci su na kraju 2015. godine negativne.

1.2 IZVJEŠTAJ O STANJU PRIVREDE BIH

Realni sektor bh. ekonomije u 2015. godini karakteriše rast industrijske proizvodnje u odnosu na 2014. godinu, kada je zabilježen neznatan rast uslijed poplava. Pri tome se bilježi rast izvađenih ruda i kamena te snažan rast prerađivačke industrije, ali i smanjenje u području koje se odnosi na proizvodnju i snabdijevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizaciju. Sljedstveno tome, bilježi se snažan nominalni rast izvoza prerađivačke industrije, ali i pad izvoza ruda i kamena.³ Posebno je nepovoljna činjenica da je u 2015. godini nastavljen trend smanjenja proizvodnje i izvoza električne energije. U građevinarstvu je, za razliku od prethodne godine, zabilježen pad obima proizvodnje. U 2014. godini su značajno povećani radovi na izgradnji cestovne infrastrukture (posebno Koridora Vc), dok je u 2015. godini došlo do usporavanja ovih aktivnosti i odgovarajućeg smanjenja obima građevinskih radova u dijelu koji se odnosi na niskogradnju. Kretanje opšteg nivoa cijena u BiH, mjereno indeksom potrošačkih cijena, pokazuje jačanje deflatora pritiska u 2015. godini i on je najvećim dijelom uslovljeno smanjenjem vanjskih cijena (hrana i nafta). Istovremeno, domaće cijene mjerene BDP deflatorom su u zoni inflacije, iako ih karakteriše blago smanjenje cijena. Na tržištu rada, mjereno administrativnim podacima, bilježi se smanjenje broja nezaposlenih i rast broja zaposlenih osoba.

Anketa radne snage 2015. godine pokazuje lagani rast stope nezaposlenih i rast zaposlenih (kao i kod administrativnih podataka). Značajne razlike u broju i stopi nezaposlenih, prema administrativnim podacima i podacima iz Ankete radne snage 2015. godine, odraz su različitih metodologija izračunavanja i utvrđivanja statusa zaposlenih i nezaposlenih osoba. U 2015. godini bilježi se visoka stopa rasta realnog prometa na malo koju prati znatno sporiji rast prihoda po osnovu PDV-a.

Prema procjeni CBBiH, nominalni bruto društveni proizvod (BDP) u 2015. godini je 28,148 milijardi BAM (tabela 01)⁴, što predstavlja rast od 3,26% u odnosu na 2014. godinu. Uz pretpostavljeni BDP deflator (4,47%) za 2015. godinu, realni BDP je procijenjen na 26,943 milijarde BAM (+2,77% u odnosu na prethodnu godinu).

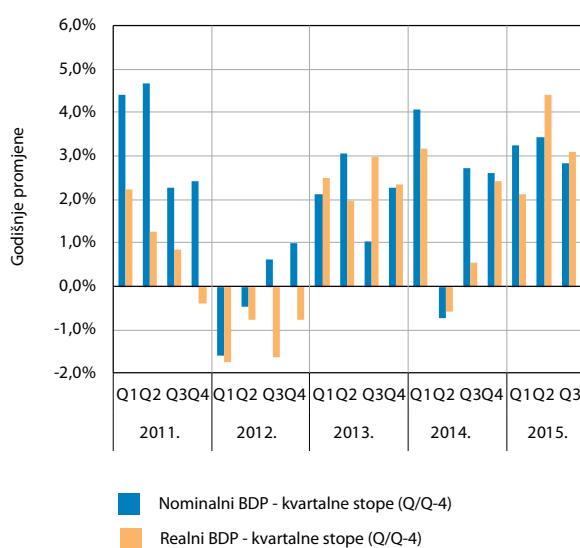
Prema podacima Agencije za statistiku BiH (BHAS) ekonomija je, u prva tri kvartala 2015. godine u odnosu na prva tri kvartala 2014. godine, rasla nominalno po stopi od 3,16%.⁵ Prema istom izvoru, rast realnog BDP-a u prva tri kvartala 2015. godine procijenjen je na 3,21% (grafikon 1.4). Ovo implicira da je BDP deflator u prva tri kvartala niži nego u istom periodu prethodne godine i da je prosječan rast proizvedenih proizvoda i pruženih usluga u domaćoj ekonomiji baziran na rastu obima proizvodnje, a ne na cjenovnim efektima.

³ Rast izvoza prerađivačke industrije 5,1% i pad izvoza ruda i kamena 14,9%. Izvor: Statistika robne razmjene BiH s inostranstvom, januar-decembar 2015. godine. www.bhas.ba

⁴ Statističke tabele u poglavljju 5 ovog izvještaja u tekstu su označene prema redoslijedu u poglavljju 5, poput tabele 01. Dodatne tabele koje se nalaze u tekstu označene su rednim brojem poglavljja i rednim brojem tabele u tom poglavljju, naprimjer tabela 1.1. Grafikoni u tekstu numerisani su koristeći istu analogiju.

⁵ Rast BDP-a u prva tri kvartala 2015. godine te rast industrijske proizvodnje (godišnja stopa rasta 3,12%), rast prosječnog realnog prometa na malo (8,09%) i rast izvoza (rast 3,5%) činjenice su koje bi trebale omogućiti da rast realnog BDP-a u 2015. godini bude višestruko veći od rasta realnog BDP-a u prethodnoj godini.

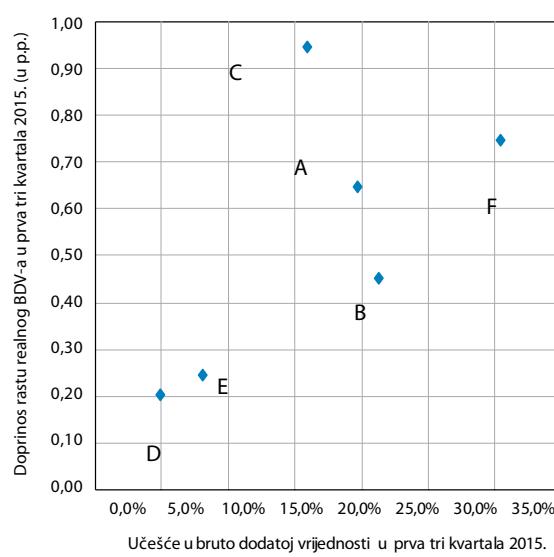
Grafikon 1.4: Godišnje promjene nominalnog i realnog BDP-a

Izvor: BHAS

U prva tri kvartala 2015. godine rast realne bruto dodate vrijednosti (3,21%) generisan je najvećim dijelom rastom aktivnosti u četiri (od ukupno 19) ekonomskih djelatnosti (grafikon 1.5).

Grafikon 1.5: Doprinos promjenama u realnom BDP-u u prva tri kvartala 2015. u odnosu na isti period prethodne godine

Izvor: BHAS

Legenda:

Grupa A: industrijska proizvodnja; statistička područja djelatnosti B (vađenje rude i kamena), C (prerađivačka industrija) i D (proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija).

Grupa B: budžetski korisnici; statistička područja djelatnosti O (javna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje), P (obrazovanje) i Q (djelatnost zdravstvene i socijalne zaštite).

Grupa C: trgovina; Statističko područje djelatnosti G (trgovina naveliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala).

Grupa D: građevinarstvo; statističko područje djelatnosti F (građevinarstvo).

Grupa E: poljoprivreda; statističko područje djelatnosti A (poljoprivreda, šumarstvo i ribolov).

F: ostalo.

Djelatnost trgovine na veliko i malo, u koju je svrstan i popravak motornih vozila i motocikala, doprinijela je stopi rasta realne bruto dodate vrijednosti (BDV) u prva tri kvartala za 0,94 p.p. Doprinos prerađivačke industrije (na grafikonu je prikazana u okviru grupe A –industrijska proizvodnja) izuzetno je značajan, jer pokazuje rast proizvodnih djelatnosti, a iznosio je 0,56 p.p. Finansijska djelatnost i djelatnosti osiguranja su doprinijele rastu realnog BDV-a od 0,31 p.p. (na grafikonu je prikazana u okviru grupe F –ostalo), dok je djelatnost koja obuhvata poljoprivrednu, šumarstvo i ribolov doprinijela rastu realnog BDV-a od 0,25 p.p. za razliku od prethodne godine kada je imala negativni doprinos od 1,06 p.p. Navedene djelatnosti su učestvovali u realnom BDV-u 42,0%, a u njima je ostvareno 64,16% ukupnog rasta realnog BDV-a.

1.2.1 Realni sektor

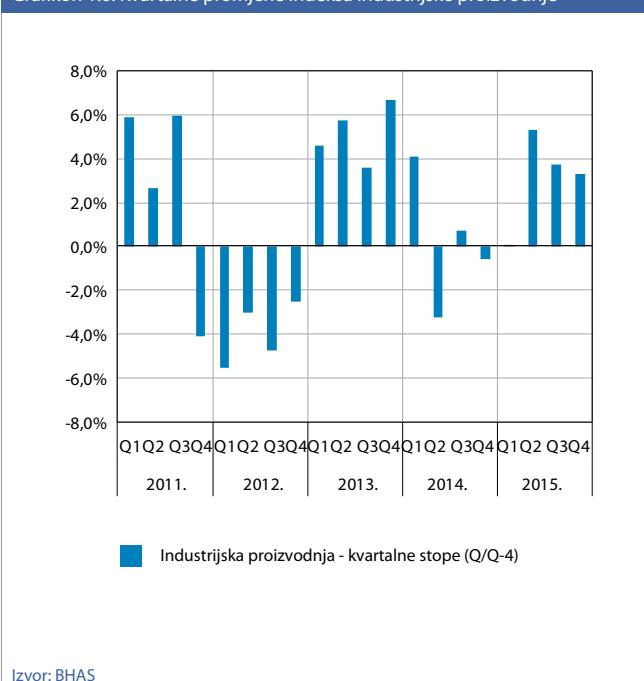
U sklopu ovog potpoglavlja, a imajući u vidu njihov značaj za ukupne ekonomske aktivnosti bh. ekonomije, poseban akcent stavljen je na industrijsku proizvodnju i građevinarstvo. Pored aktivnosti u ovim djelatnostima, izneseni su i osnovni trendovi u opštem nivou cijena kao i osnovne karakteristike tržišta rada (zaposlenost i plate) u 2015. godini.

1.2.1.1 Industrijska proizvodnja i građevinarstvo

Sva četiri kvartala 2015. godine, posmatrano na godišnjem nivou, karakteriše rast industrijske proizvodnje. U prvom kvartalu je zabilježen neznatan rast (0,1%), uglavnom zbog visoke osnovice, dok su u naredna tri kvartala zabilježene relativno visoke stope rasta koje se jednim dijelom mogu objasniti niskim osnovicama (uslijed poplava) u istim periodima prethodne godine. Zahvaljujući ovakvom kvartalnom kretanju, obim industrijske proizvodnje ostvaren u 2015. godini veći je za 3,1% (grafikon 1.6).⁶ Pri tome je rast industrijske proizvodnje u 2015. godini, mjerena u odnosu na baznu 2010. godinu, više od dva puta veći od prosječnog rasta ostvarenog u periodu 2011-2015. godina i može se smatrati izuzetno povoljnim.

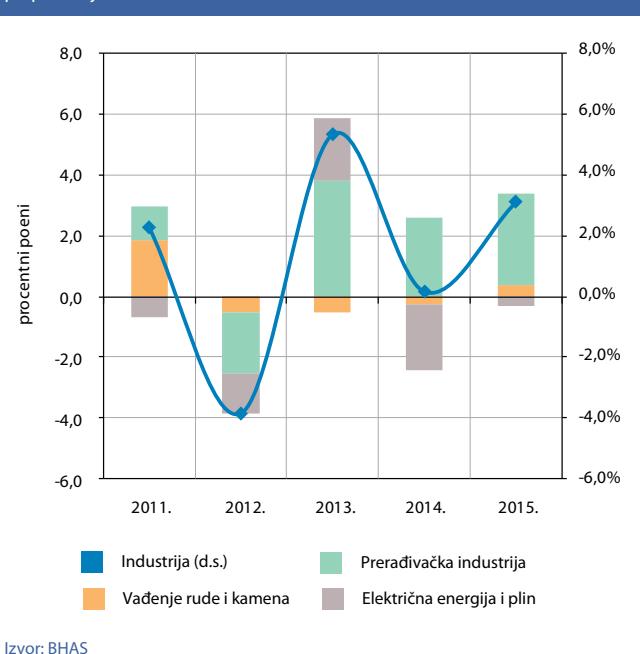
⁶ Godišnja stopa promjene izračunata iz kalendarski prilagođenih indeksa obima industrijske proizvodnje pokazuje rast od 2,6%. Izvor: Mjesečni indeksi industrijske proizvodnje za BiH decembar 2014. - decembar 2015. godine www.bhas.ba

Grafikon 1.6: Kvartalne promjene indeksa industrijske proizvodnje

Izvor: BHAS

Grafikon 1.7: Doprinos godišnjim promjenama industrijske proizvodnje po područjima

Izvor: BHAS

U 2015. godini u dva industrijska područja (rudarstvo i prerađivačka industrija) ostvaren je rast proizvodnje, dok je u proizvodnji i snabdijevanju električnom energijom i plinom (izuzev grane 35.3 – proizvodnja i snabdijevanje parom i klimatizacija) zabilježen pad obima proizvodnje (grafikon 1.7). Generator rasta industrijske proizvodnje u 2015. godini, posmatrano prema područjima djelatnosti, jeste prerađivačka industrija i ona je u odnosu na prethodnu godinu snažno porasla (4,8%).⁷ Ključni doprinos rastu prerađivačke industrije zabilježen je u sljedećim granama: proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme, proizvodnja prehrambenih proizvoda, proizvodnja papira i proizvoda od papira i proizvodnja namještaja.⁸ Rast proizvodnje u ovim djelatnostima pozitivno se odrazio na rast izvoza.

Druge područje u kome je ostvaren rast, i to u visini od 2,9%, jeste vađenje rude i kamena. U okviru ovog područja zabilježen je rast svih djelatnosti.⁹ Rast količine izvađenih ruda metala prati rast proizvodnje baznih metala (godišnji rast 1,9%). Pri tome je izvoz čelika i obojenih metala pao za 10,1% odnosno 3,9% i vjerovatno je u tjesnoj vezi s padom cijena ovih proizvoda na svjetskim tržištima.¹⁰

Na drugoj strani, obim proizvodnje i snabdijevanja električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija (izuzev grane 35.3 – proizvodnja i snabdijevanje parom i klimatizacija) smanjen je za 1,2% i negativno se odrazio na stopu rasta industrijske proizvodnje 0,29 p.p. Na grafikonu se vidi da je ovo područje u prethodnim godinama bilo jedna od determinanti kretanja industrijske proizvodnje. U okviru ovog područja, posebno je značajan dio koji se odnosi na proizvodnju električne energije. Neto proizvodnja električne energije u 2013. godini je snažno porasla (25,8%) da bi u 2014. godini pala (-8,0%), a taj pad je nastavljen i u prvom polugodištu 2015. godine (-0,5%).¹¹ Pad proizvodnje u 2015. godini negativno se odrazio na izvoz električne energije tako da je u odnosu na prethodnu godinu izvoz manji za 7,9%.¹²

Ovo dalje implicira da je pad proizvodnje električne energije u velikoj mjeri uticao na smanjenje obima proizvodnje u glavnoj industrijskoj grupi koja se odnosi na energiju u 2015. godini, a koja učestvuje u ukupnoj industriji 35,7% (grafikon 1.8). U 2015. godini zabilježeno je smanjenje proizvodnje energije za 0,7%. Istovremeno, u većini djelatnosti koje se klasificiraju u grupu energije zabilježen je rast obima proizvodnje.¹³ Rast u ovim djelatnostima djelimično je ublažio pad ukupno proizvedene energije.¹⁴

7 Prerađivačka industrija je stopi rasta ukupne industrije od 3,1% doprinijela 3,03 p.p.

8 Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme je doprinijela rastu prerađivačke industrije 1,05 p.p., proizvodnja prehrambenih proizvoda 1,04 p.p., proizvodnja papira i proizvoda od papira 0,99 p.p. i proizvodnja namještaja 0,74 p.p.

9 Vađenje rude i kamena doprinjelo je stopi rasta ukupne industrije 0,38 p.p. Pri tome, stopa rasta izvađenog ugljena i lignita je 0,6%, izvađenih ruda metala 11,6%, a iskopanih ostalih ruda i kamena 6,3%

10 U decembru 2015. godine u odnosu na decembar 2014. godine cijene željezne rude niže su za 42,4%, aluminija za 21,6%, a bakra za 28,0%. Izvor: www.indexmundi.com

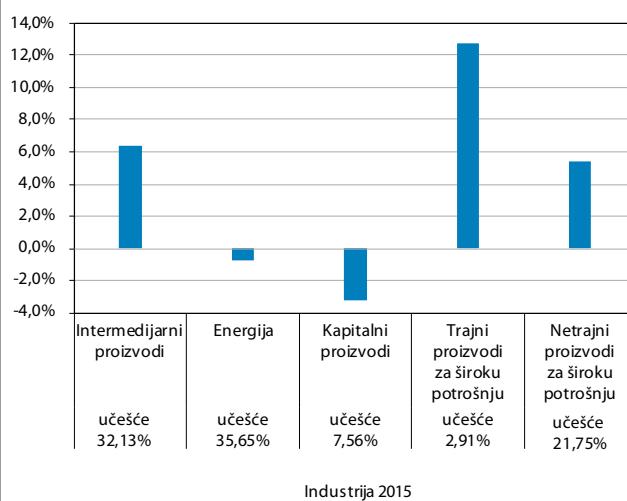
11 Prema preliminarnim podacima se očekuje da bruto proizvodnja bude oko 4,0% manja nego u prethodnoj godini. Izvor: www.bhas.ba

12 Izvoz električne energije u odnosu na 2013. godinu manji je za čak 39,7%. Izvor: Statistika robne razmjene BiH s inostranstvom, januar-decembar 2015. godine. www.bhas.ba

13 Tako je npr. u vađenju ugljena i lignita ostvaren rast od 0,6%, a u proizvodnji koksa i rafiniranih naftnih proizvoda rast od 9,0%.

14 Zbog širine oblasti djelatnosti i nedovoljne dubine analitičkih raspoloživih statističkih podataka, ne mogu se egzaktno utvrditi stope kretanja pojedinih oblasti u okviru glavnih grupa proizvoda.

Grafikon 1.8: Stope rasta i učešća glavnih grupa proizvoda industrijske proizvodnje

Izvor: BHAS

Poslije energije, naredna glavna grupa proizvoda, posmatrano po veličini učešća u ukupnoj industriji, jesu intermedijarni proizvodi. Proizvodnja intermedijarnih proizvoda bitna je, kako za domaću finalnu proizvodnju tako i za izvoz, zbog činjenice da su intermedijarni proizvodi u ukupnom izvozu u 2015. godini učestvovali sa 39,5%.¹⁵ U okviru ove grupe, izuzetno visoka stopa rasta obima proizvodnje je zabilježena u proizvodnji papira i proizvoda od papira (godišnji rast 27,6%). Pri tome je izvoz ovih proizvoda u 2015. godini porastao za 12,4%.¹⁶

Pored intermedijarnih proizvoda, najviši doprinos rastu industrije je ostvaren u proizvodnji netrajnih proizvoda za široku potrošnju. U okviru ove grupe proizvoda, visoke stope rasta su ostvarene u proizvodnji duhana i proizvoda od duhana, proizvodnji odjeće i proizvodnji prehrabrenih proizvoda.¹⁷ Rast netrajnih proizvoda za široku potrošnju prati rast prometa na malo koji je prema realnim godišnjim stopama u 2015. porastao za 8,09%. Istovremeno, ostvareni rast prihoda od PDV-a iznosio je samo 1,5% na godišnjem nivou i slikovito ilustruje jedan od negativnih uticaja

15 Izvoz intermedijarnih proizvoda u 2015. veći je nominalno za 6,1% u odnosu na prethodnu godinu.

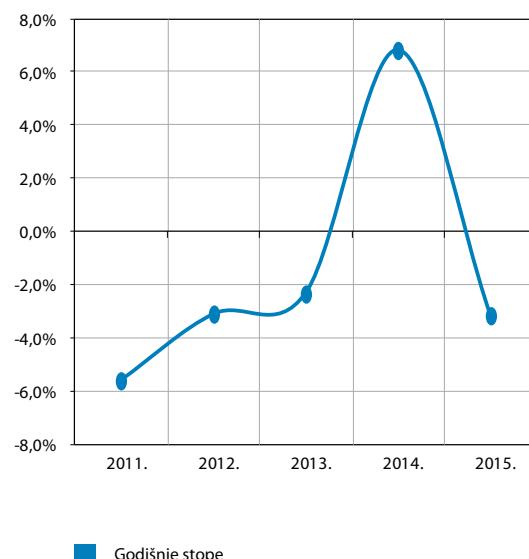
16 Visoke stope rasta obima proizvodnje u okviru ove grupe proizvoda su zabilježene u oblastima koje se odnose na vađenje ruda metala (11,6%), proizvodnju proizvoda od gume i plastičnih masa (6,3%), vađenje ostalih ruda i kamena (6,3%) te proizvodnju baznih metala (1,9%).

17 Tako je proizvodnja duhana i proizvoda od duhana porasla za 26,3%, proizvodnja odjeće 14,0% i proizvodnja prehrabrenih proizvoda 7,4%. Pri tome je najviši doprinos rastu ukupne preradivačke industrije dosegao proizvodnju prehrabrenih proizvoda (1,04 p.p) i proizvodnju odjeće i obuće (0,50 p.p), a najvećim dijelom svrstane su u grupu netrajnih proizvoda za široku potrošnju. Doduše, dio proizvoda u okviru prehrabrene proizvodnje svrstava se u proizvodnju intermedijarnih proizvoda, kao što su npr. žitarice, brašno i sl.

deflaciјe.¹⁸ U okviru glavnih grupa proizvoda, u 2015. godini najviša stopa rasta je zabilježena kod trajnih proizvoda za široku potrošnju, ali zbog njihovog niskog učešća u ukupnoj industriji (2,9%), doprinos rastu je zanemariv. Pored energije, u 2015. godini je zabilježeno smanjenje obima proizvodnje i u grupi koja se odnosi na proizvodnju kapitalnih proizvoda. Iako je u ovoj grupi zabilježen pad proizvodnje, zbog relativno niskog pondera (učešće u ukupnoj industriji 7,6%), nije se značajno odrazio na ukupno kretanje industrijske proizvodnje u 2015. godini.

U ekonomskoj djelatnosti građevinarstva zabilježen je rast obima proizvodnje samo u prvom kvartalu 2015. godine od 1,5% u odnosu na isti period 2014. godine, dok se u naredna tri kvartala bilježi pad obima proizvodnje. Ovakvo kvartalno kretanje proizvodnje uticalo je da u 2015. godini u građevinarstvu bude ostvaren manji obim proizvodnje u odnosu na prethodnu godinu za 3,2% (grafikon 1.9). Pri tome je u segmentu visokogradnje zabilježen rast obima proizvodnje od 9,9%, dok je u segmentu građevinarstva koji se odnosi na niskogradnju zabilježeno smanjenje proizvodnje za 5,3%.¹⁹ U prethodnoj godini su porasli radovi u izgradnji cestovne infrastrukture (posebno Koridora Vc), dok je u 2015. godini došlo do usporavanja ovih aktivnosti i odgovarajućeg smanjenja obima građevinskih radova u dijelu koji se odnosi na niskogradnju.

Grafikon 1.9: Godišnje promjene obima proizvodnje u građevinarstvu

Izvor: BHAS

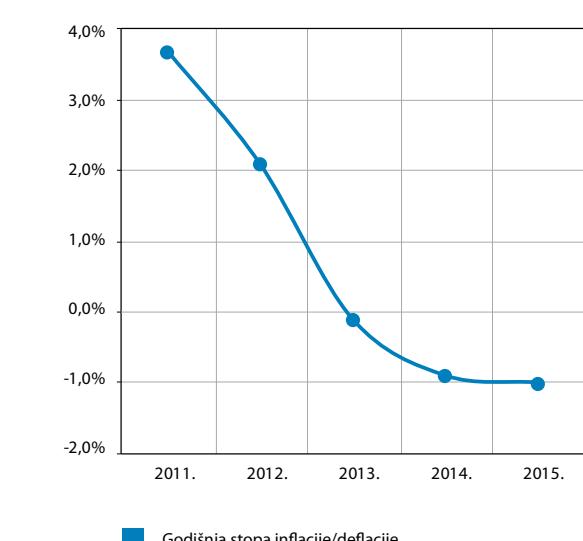
18 Pad cijena robe široke potrošnje u BiH doveo je do usporavanja rasta prihoda po osnovu PDV-a. Ovo prisiljava vlade da se opredeljuju za povećanje drugih vrsta indirektnih poreza (npr. akcize) u nastojanju da obezbijede odgovarajuću punjenja budžeta.

19 Iako je u 2015. godini broj završenih stanova manji, u odnosu na 2014. godinu, (-23,3%), broj nezavršenih stanova u 2015. godini je veći za 80,2%, što se pozitivno odrazilo na obim radova u segmentu visokogradnje u 2015. godini. Izvor: Saopštenje, Stambena gradnja u Bosni i Hercegovini, period januar - decembar 2015. godine, BHAS www.bhas.ba

1.2.1.2 Cijene

Deflatorni pritisci, prisutni od trećeg kvartala 2013. godine, ojačali su u trećem i četvrtom kvartalu 2015. godine, tako da su prosječne potrošačke cijene u 2015. godini zabilježile veći pad za 0,10 p.p. od pada cijena zabilježenog u 2014. godini. Naime, deflacija, mjerena indeksom potrošačkih cijena, zabilježena u 2015. godini iznosila je 1,0% (grafikon 1.10). Kretanje cijena, posmatrano na godišnjem nivou (mjesec / isti mjesec prethodne godine), pokazuje da su cijene od augusta 2013. godine konstantno u padu. Izuzetak su oktobar 2014. godine, kada je zabilježen neznatan godišnji rast cijena (0,1%) i novembar iste godine, kada je zabilježeno mirovanje cijena (0,0%). Ovakvo kretanje cijena u BiH uglavnom je diktirano vanjskim cijenama hrane i nafte.²⁰

Grafikon 1.10: Stope promjene u nivou cijena mjerene indeksom potrošačkih cijena - inflacija

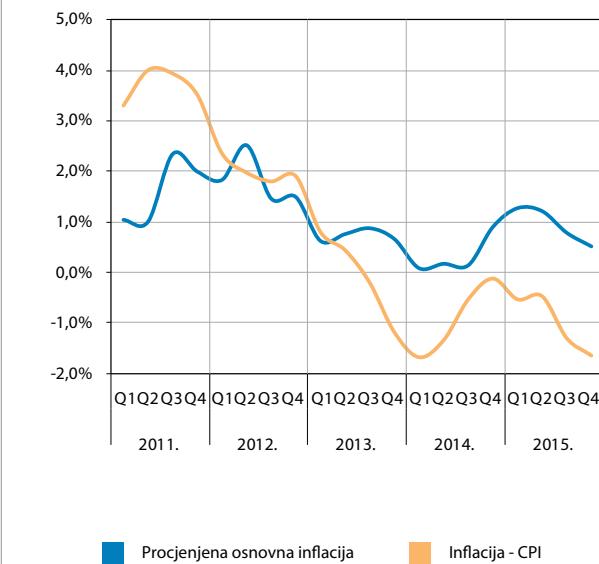
Izvor: BHAS

U posmatranom periodu (2011-2015. godina) stvarna inflacija/deflacija je pod snažnim uticajem dva cjenovna odjeljka u okviru indeksa potrošačkih cijena hrane i bezalkoholnih pića (zbog cijena hrane) i prevoza (zbog cijena nafte).²¹ Vrijednosti stvarne i procijenjene osnovne inflacije u 2015. godini pokazuju da su promjene u cijenama roba i usluga koje nisu pod snažnim uticajem vanjskih cijena, u zoni inflacije, a da su vrijednosti stvarne inflacije u zoni deflacija (grafikon 1.11).

²⁰ BDP deflator pokazuje da su cijene domaćih roba i usluga rasle i u 2014. godini i u 2015. godini. Ipak, treba primijetiti da je BDP deflator u 2015. godini niži od BDP deflatora u 2014. godini, što pokazuje da se deflatorni pritisci, koji se ogledaju u padu vanjskih cijena, prenose na domaću ekonomiju.

²¹ Procijenjena osnovna inflacija dobijena je tako što je zvanična inflacija umanjena za efekte promjena u cijenama u ova dva odjeljka. Kao ponderi korišteni su zvanični godišnji ponderi za cjenovne odjeljke objavljeni od BHAS. Pošto u momentu pisanja Godišnjeg izvještaja nisu objavljeni ponderi za 2013., 2014. i 2015. godinu, korišteni su cjenovni ponderi za 2012. godinu.

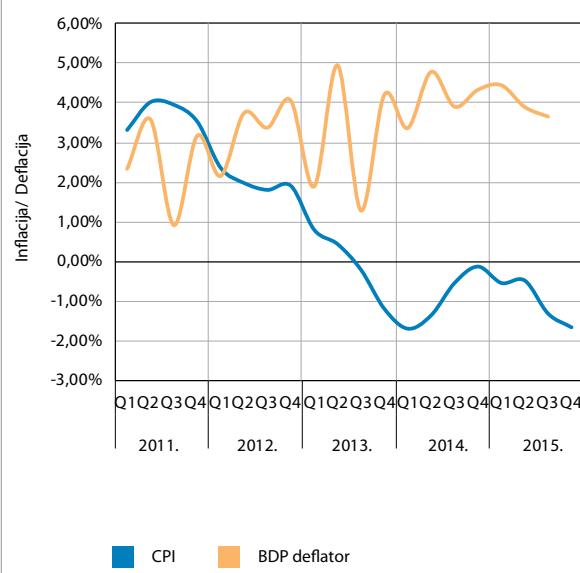
Grafikon 1.11: Stvarna i procijenjena osnovna inflacija

Izvor: BHAS i CBBiH | Napomena: Osnovna inflacija je procjena CBBiH.

Interesantno je da inflacija mjerena BDP deflatorom i procijenjenom osnovnom inflacijom ima slične trendove kretanja na različitim nivoima u 2014. i 2015. godini (grafikoni 1.11 i 1.12). Osnovna inflacija oscilira oko 1%, dok inflacija mjerena BDP deflatorom oscilira oko 4%. Obje mjere su u zoni inflacije, a pokazuju lagani rast cijena u prvom kvartalu 2015. godine, a zatim lagani pad cijena u naredna dva kvartala.

Grafikon 1.12: Godišnje promjene u nivou cijena

Izvor: BHAS

Kako deflacija po svojoj prirodi može imati razorne uticaje na ekonomiju, poput visoke inflacije, u narednom tekstu će se posvetiti pažnja osnovnim uzrocima ovog cjenovnog fenomena u BiH.

Iako su konceptualno različite mjere, poređenjem inflacije mjerene CPI-jem s inflacijom mjerrenom BDP deflatorom dobijaju se značajne informacije o uzrocima promjena u cijenama (grafikon 1.12).²² Konstatovano je da su osnovni uzročnici deflacija, mjerene indeksom potrošačkih cijena, u periodu august 2013. – decembar 2015. godine, pad cijena hrane (posredan uticaj na cijene u odjeljku hrane i bezalkoholnih pića) i nafte (direktni uticaj na cijene prevoza). Obje kategorije ovih troškova imaju visok procenta učešća u potrošnji domaćinstava i zbog toga u najvećoj mjeri determinišu kretanje inflacije/deflacijske u bh. ekonomiji.²³ Usljed pada cijena hrane na svjetskim tržištima u 2015. godini, a imajući u vidu visok trgovinski deficit kod kategorije hrana i prehrambeni proizvodi, cjenovni odjeljak hrana i bezalkoholna pića je tokom 2015. godine (izuzetak je prvi kvartal 2015. godine kada je zabilježen lagani rast cijena u ovome odjeljku) vršio deflatorne pritiske na opšti nivo potrošačkih cijena. Istovremeno, prevoz, kao sljedeća kategorija troškova s najvišim učešćem u potrošnji domaćinstava, usljed pada cijene nafte na vanjskim tržištima, vršio je dodatne deflatorne pritiske na opšti nivo potrošačkih cijena tokom cijele 2015. godine.

S druge strane, BDP deflator predstavlja cijenu po jedinici BDP-a, a te robe i usluge proizvedene su u nacionalnoj ekonomiji. Rast BDP deflatora u prva tri kvartala 2015. godine, u poređenju s istim periodom prethodne godine, zabilježen je u deset djelatnosti, uglavnom u djelatnostima koje se odnose na industrijsku proizvodnju, građevinarstvo i djelatnosti koje se finansiraju iz budžeta (javna potrošnja), dok je značajan pad deflatoria zabilježen u djelatnosti poljoprivreda, šumarstvo i ribolov i djelatnosti prevoz i skladištenje.

BDP deflator u djelatnosti poljoprivreda, šumarstvo i ribolov u prva tri kvartala 2015. godine, u odnosu na isti period prethodne godine, ukazuje na pad cijena domaćih prehrambenih proizvoda od 7,5 p.p. Ovaj pad je vjerovatno u značajnoj mjeri posljedica korekcije visokih cijena u prva tri kvartala 2014. godine, kada je usljed poplava zabilježen rast cijena poljoprivrednih proizvoda, kao i pritiska niskih uvoznih cijena poljoprivrednih proizvoda. Interesantno je da, kada se posmatra kvartalno kretanje BDP deflatoria, uočava se da se ono značajno podudara, odnosno da postoji jaka veza s kretanjem cijena CPI-ja u cjenovnom odjeljku hrana i bezalkoholna pića. Tako obje mjere pokazuju rast

²² CPI je mjera promjena u opštem nivou cijena roba i usluga u jednoj ekonomiji, dok je BDP deflator mjera promjena cijena roba i usluga proizvedenih u domaćoj ekonomiji.

²³ Hrana i bezalkoholna pića učestvuju 35,12%, a prevoz 14,33% u ukupnim troškovima domaćinstava. Izvor: Indeks potrošačkih cijena 2012, www.bhas.ba

cijena u prvom kvartalu i njihov pad u naredna dva kvartala. Ovo indicira da se nivo domaćih cijena prilagođava nivou uvoznih cijena i da domaće cijene vrše deflacioni pritisak u ovom segmentu.

Za razliku od prethodne godine kada pad cijena nafte na svjetskim tržištima nije bio popraćen odgovarajućim padom cijena u djelatnosti prevoz i skladištenje, kretanja u prva tri kvartala 2015. godine su sasvim drugačija. BDP deflator u djelatnosti prevoz i skladištenje pokazuje oštar pad cijena u ovoj djelatnosti od 5,2 p.p. u odnosu na prva tri kvartala 2014. godine. Ovo podrazumijeva da se cijene i ovoj djelatnosti, kao i u djelatnosti poljoprivreda, šumarstvo i ribolov, prilagođavaju promjenama cijena na svjetskim tržištima.

1.2.1.3 Zaposlenost i plate

Prema podacima iz Ankete o radnoj snazi 2015. godine, stopa nezaposlenosti u BiH je bila 27,70% i veća je u odnosu na 2014. godinu za 20 b.p. (tabela 1.5).²⁴ Istovremeno, administrativna stopa nezaposlenosti u decembru 2015. godine bila je 42,90% i niža je za 70 b.p. u odnosu na decembar 2014. godine. Stope i trendovi nezaposlenosti značajno se razlikuju zbog različitog pristupa u definisanju i evidenciji, odnosno načinu utvrđivanja njihovog statusa.²⁵ Prema Anketi radne snage, broj nezaposlenih u BiH u 2015. godini je 315 hiljada osoba, dok je prema administrativno registrovanom broju u zavodima za zapošljavanje značajno veći broj nezaposlenih (675 hiljada nezaposlenih osoba) i najslikovitoje ilustruje navedene razlike u definisanju i evidenciji, odnosno tretiranju zaposlenih i nezaposlenih osoba.

Kada se analiziraju administrativni podaci, uočava se trend pada broja nezaposlenih osoba na godišnjem nivou koji je prisutan kako tokom čitave 2015. godine tako i tokom prethodne 2014. godine (grafikon 1.13). Iako se radi o promjenama u broju nezaposlenih prema administrativnim podacima (odnosno stopama nezaposlenosti koje premašuju 40%), ohrabruje činjenica da se u 2014. i 2015. godini prvi put nakon krize koja se dogodila krajem 2008. godine, a koja je globalno imala negativne posljedice na ekonomiju, broj nezaposlenih smanjuje u odnosu na prethodnu godinu.²⁶

²⁴ Anketu o radnoj snazi Agencija za statistiku BiH, zajedno sa statističkim zavodima u oba entiteta, provodi jedanput godišnje, a u skladu s metodologijom ILO (International Labour Organization).

²⁵ Administrativni podaci o nezaposlenim osobama sadrže ukupan broj nezaposlenih koji se vode u evidencijama Zavoda za zapošljavanje u BiH, dok se podaci o nezaposlenosti iz Ankete o radnoj snazi izvode iz podataka koji su prikupljeni anketiranjem osoba u domaćinstvima, prema međunarodnim definicijama. Izvor: Anketa o radnoj snazi 2015. www.bhas.ba

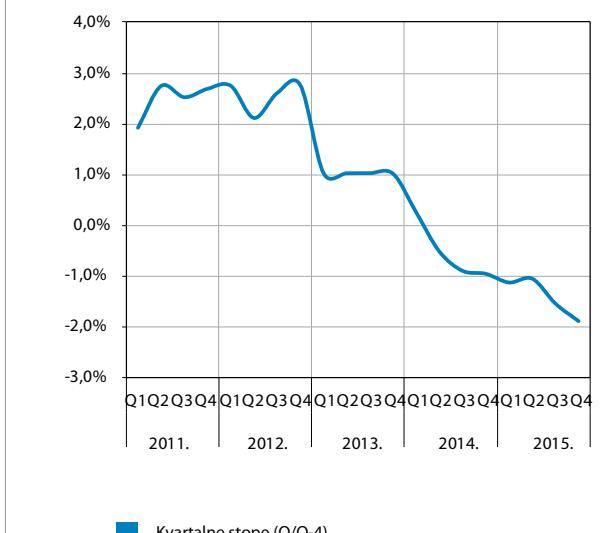
²⁶ U decembru 2015. godine u odnosu na decembar 2014. godine smanjio se broj nezaposlenih za 9.544 osobe, a u decembru 2014. godine u odnosu na decembar 2013. godine broj nezaposlenih je bio manji za 6.650 osoba.

Tabela 1.5: Stope aktivnosti stanovništva (u%)

		BiH				
		2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
1	Stopa aktivnosti	44,0	44,0	43,6	43,7	44,1
2	Stopa zaposlenosti	31,9	31,7	31,6	31,7	31,9
3	Stopa nezaposlenosti	27,6	28,0	27,5	27,5	27,7

Izvor: BHAS

Grafikon 1.13: Stope promjene broja nezaposlenih u odnosu na isti kvartal prethodne godine

Izvor: BHAS

Prema Anketi, u BiH u 2015. godini u okviru radne snage bilo je 822.000 zaposlenih, što je više za oko 10.000 osoba u poređenju s prethodnom godinom.²⁷ U skladu s rastom broja zaposlenih, stopa zaposlenosti veća je za 0,2 p.p. i ona u BiH u 2015. godini iznosi 31,9% radno sposobnog stanovništva (tabela 1.5). Istovremeno, prema administrativnim podacima se bilježi rast zaposlenosti i to paralelno sa smanjenjem broja nezaposlenih (grafikon 1.14).²⁸

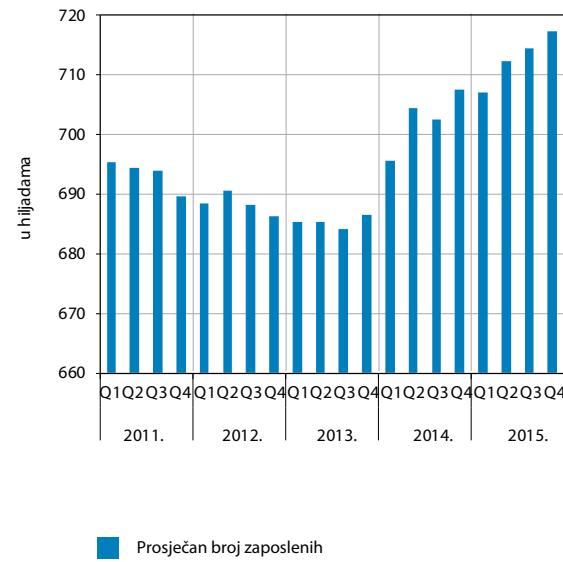
Godišnje promjene u visini prosječne neto plate impliciraju da nominalne plate stagniraju od 2013. godine, iako ni u prethodne dvije godine njihov rast nije bio zavidan (grafikon 1.15). Rast broja zaposlenih u 2015. godini, uz stagnaciju plate, navodi na zaključak da većina novozaposlenih ostvaruje iznos plate koji odgovara prosječnoj plati. Kako je ovo gotovo nemoguća pretpostavka, nameće se zaključak da su plate vođene nekim drugim pravilima koja nisu tjesno vezana za ekonomske rezone.

27 Struktura zaposlenih osoba prema statusu u zaposlenju pokazuje da osobe u plaćenoj zaposlenosti (zaposlenici) imaju najveće učešće (75,8%). Učešće samozaposlenih osoba je bilo 20,7% a neplaćenih pomažućih članova je bilo 3,5%.

28 U decembru 2015. godine u odnosu na decembar 2014. godine povećao se broj zaposlenih za 7.700 osoba, a u decembru 2014. godine u odnosu na decembar 2013. godine broj zaposlenih je bio veći za čak 18.455 osoba.

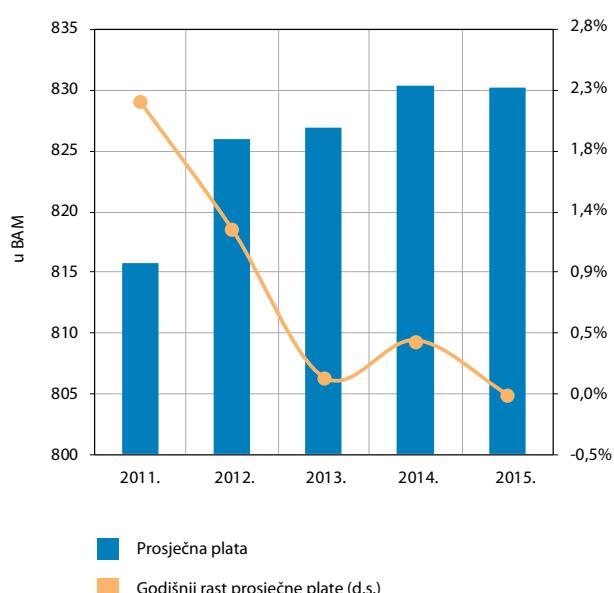
Teoretski, u okolnostima deflacije plate bi trebale padati, ali bi trebalo rasti i broj nezaposlenih. Pored toga, očekivano je da se smanjuje aktivnost u ekonomiji, a to se prema kretanju BDP-a ne događa.

Grafikon 1.14: Prosječan broj zaposlenih po kvartalima

Izvor: BHAS

Grafikon 1.15: Iznos i procenat promjene prosječne godišnje neto plate

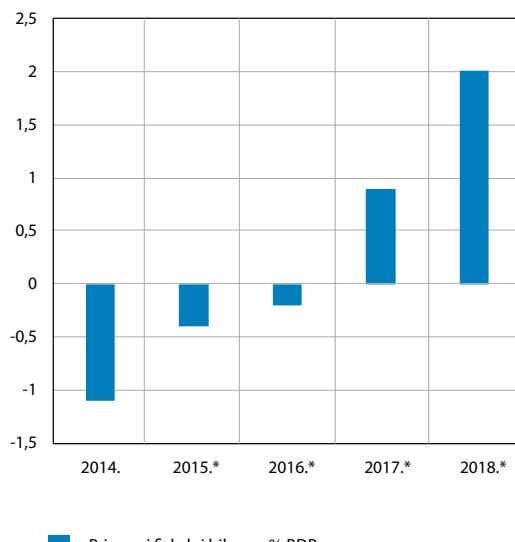

Izvor: BHAS

1.2.2 Fiskalni sektor

U 2015. godini vlade na svim nivoima u Bosni i Hercegovini su se obavezale na sprovođenje fiskalne konsolidacije. Prema Programu ekonomskih reformi za period 2016-2018. godina, projiciran je primarni deficit u visini od 0,4% BDP-a za 2015. godinu, dok je predviđeno njegovo dalje smanjenje i u narednim godinama (grafikon 1.16). Navedene projekcije će predstavljati veliki izazov za vlasti BiH na svim nivoima, naročito uzimajući u obzir dodatne stavke finansiranja u entitetskim budžetima (u Republici Srpskoj će se finansiranje penzija vršiti direktno iz budžeta), što će predstavljati veliko budžetsko opterećenje.

Grafikon 1.16: Primarni fiskalni bilans u % BDP-a

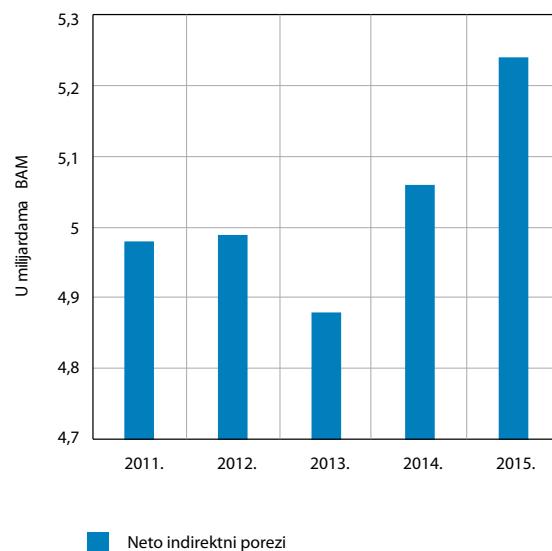

Izvor: ERP BiH

Iako su pozitivna kretanja u sferi naplate prihoda od indirektnih poreza nastavljena i u 2015. godini, taj rast nije bio dovoljan da zadovolji budžetsku potrošnju vlada na svim nivoima, koje su opterećene značajnim izdvajanjima sredstava za socijalna davanja i velikim troškovima u oblasti plata u javnom sektoru. To je iziskivalo nova zaduženja vlada i kod inokreditora i na domaćem tržištu kapitala.

Indirektni porezi, kao glavni izvor finansiranja budžeta, zabilježili su godišnji rast u visini od 3,7% (189,8 miliona BAM). Glavni doprinos ovakvim kretanjima su pozitivni efekti Zakona o akcizama kod oporezivanja duhana, dok kontinuirani rast prihoda od cestarina indicira da je u rastu akciza ključni rast akciza na naftne derive. Ukupni prihodi od indirektnih poreza u 2015. godini iznosili su 5,24 milijarde BAM (grafikon 1.17).

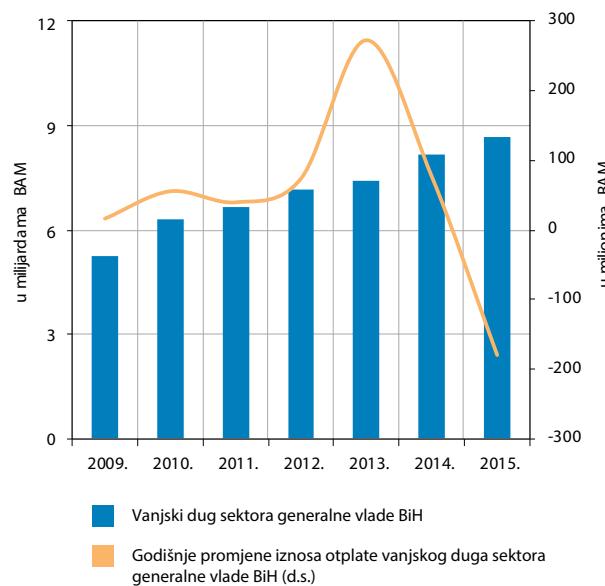
Grafikon 1.17: Prihodi od indirektnih poreza

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje

Iako je u okviru Reformske agende dogovorenno da se smanji javna zaduženost Bosne i Hercegovine u odnosu na bruto domaći proizvod, ona i dalje ima rastući trend u procentima BDP-a kako vanjskog tako i unutrašnjeg duga. Vanjska zaduženost sektora generalne vlade na kraju 2015. godine iznosila je 8,69 milijardi BAM (grafikon 1.18), što je u odnosu na prethodnu godinu rast od 248,9 miliona BAM (2,9%).

Grafikon 1.18: Vanjski dug sektora generalne vlade i godišnje promjene iznosa otplate vanjskog duga

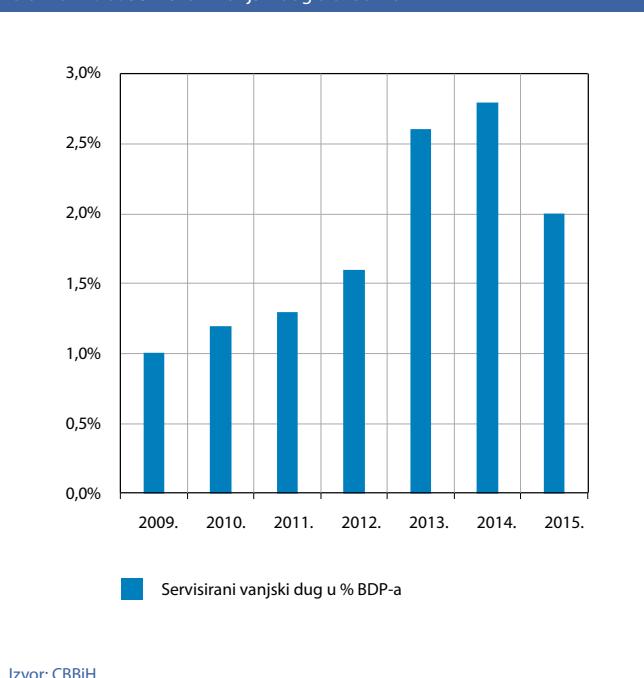
Izvor: Ministarstvo finansija i trezora BiH

Doprinos rastu duga od kursnih razlika je oko 140 miliona BAM. Premda je otplata vanjskog duga u 2015. godini bila niža u odnosu na prethodne godine i iznosila 595,8 miliona BAM,

u narednim godinama planirana izdvajanja za ove svrhe su značajna, što će predstavljati dodatne izazove i pritiske na entitetske budžete. Prema podacima ministarstva finansija i trezora BiH, planirana su izdvajanja za servisiranje vanjskog duga sektora generalne vlade u 2016. u iznosu od 771,6 miliona BAM, od čega se 169,0 miliona BAM odnosi na otplatu stand-by aranžmana s MMF-om. Istovremeno, projekcije rasta prihoda od indirektnih poreza za naredne godine ne prate trend rasta izdvajanja sredstava za otplatu vanjskog duga.

U iskazivanju servisiranja obaveza po osnovu inoduga u procentima BDP-a, u 2015. godini je došlo do njegovog smanjenja, najviše kao posljedica rasta BDP-a. (grafikon 1.19). Međutim, iznos servisiranja obaveza je i dalje visok, a prema planu otplate Ministarstva finansija i trezora BiH, u narednim godinama će otplate biti značajnije.

Grafikon 1.19: Servisirani vanjski dug u % BDP-a

Tokom 2015. godine, sektor generalne vlade se zadužio kod inokreditora u ukupnom iznosu od 425,9 miliona BAM. Za razliku od prethodne godine, u ovoj godini nije

bilo povlačenja sredstava od MMF-a po osnovu stand-by aranžmana. Takođe, u 2015. godini su značajno umanjena ulaganja sredstava u oblasti građevinskih radova na Koridoru Vc i projektima rekonstrukcija regionalnih puteva. U skladu s ciljevima iz Reformske agende, koji između ostalog podrazumijevaju poboljšanje poslovne klime i jačanje konkurentnosti radi privlačenja investicija, povućena su značajna sredstva (tabela 1.6)

Zaduženost generalne vlade kod komercijalnih banaka, kako po osnovu kredita tako i po osnovu vrijednosnih papira, bilježila je rast tokom godina (grafikon 1.20) i na kraju 2015. godine ukupna zaduženost generalne vlade kod banaka po ova dva osniva je iznosila 2,12 milijardi BAM, što u odnosu na 2010. godinu predstavlja rast od 1,66 milijardi BAM. S obzirom na to da je veći dio emitovanih vrijednosnih papira koncentrisan u portfoliju komercijalnih banaka, povećava se izloženost u bankarskom sektoru. Ukoliko vlade nastave s ovakvim trendom zaduživanja, to bi moglo dovesti do određenih osjetljivosti u bankarskom sektoru.

Grafikon 1.20: Zaduženost generalne vlade kod komercijalnih banaka

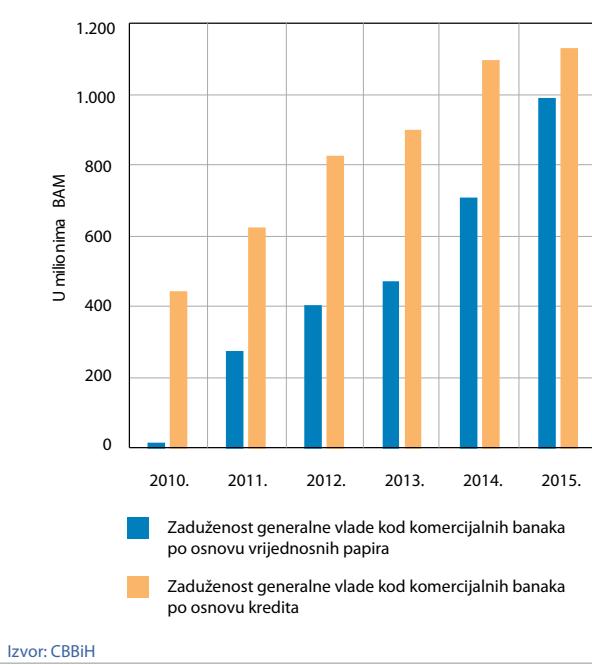

Tabela 1.6: Ključne namjene novopozajmljenih sredstava u 2015. (u milionima BAM)

Razvoj malih i srednjih preduzeća i razvojna politika poslovnog ambijenta	131,3
Infrastrukturni projekti (Koridor Vc, regionalna i gradska infrastruktura, željeznice)	107,2
Projekti oporavka i prevencije poplava	49,2
Elektroenergetski sektor, vodovod i kanalizacija	40,6
Sektor zdravstva	40,3

Izvor: Ministarstvo finansija i trezora BiH

Tekstni okvir 1: Uticaj demografskih i penzionih promjena na budžetsku potrošnju

U okolnostima kada se u BiH podaci dobijeni popisom 2013. godine ne publikuju i ne mogu biti proglašeni validnim, odnosno još uvijek nisu prihvaćeni od entiteta i Brčko distrikta, razmatrati moguće uticaje očekivanih demografskih promjena na budžetsku potrošnju je nezahvalno. Ipak, problem depopulacije i povećanje udjela starijeg stanovništva, koji su prema podacima Svjetske banke ponajviše izraženi u Evropi, ukazuju na sve veći značaj demografskih kretanja na kreiranje ekonomske strategije.

Demografske promjene i porast očekivane dobi stanovništva dodatno usložnjavaju poslovanje zdrastvenih i penzionalih fondova, čiji troškovi poslovanja kontinuirano rastu. Imajući u vidu da je prosječna starost umrlih osoba u 2000. godini bila 66,8 godina (69,7 za žene; 64,2 za muškarce), dok je u 2014. godini bila 73,0 godine (75,8 za žene; 70,4 za muškarce), dolazi se do zaključka da je očekivana dob u posmatranom periodu porasla za nepunih sedam godina, čime je finansijska održivost fondova dodatno otežana. Ako se nastave ovakvi demografski trendovi (prije svega niske plodnosti), to će prouzrokovati još brži pad ukupnog broja stanovnika i porast udjela stanovništva starog 65 i više godina. Navedeni podaci nedvosmisleno pokazuju da se u BiH demografske promjene ogledaju u sve nepovoljnijim odnosima između funkcionalnih dobnih kontingenata (predradni, radni i postradni kontingent). U ovakvim okolnostima dvije su ključne demografske varijable u ocjenjivanju uticaja demografskih na makroekonomske pokazatelje (samim tim i na budžetsku potrošnju), a manifestiraju se u povećanju staračkog te smanjenju i starenju radnog kontingenta stanovništva.

Iako službeni podaci o demografskim promjenama ne uključuju vanjske migracije, jasno je da sporiji ekonomski oporavak, niži standard stanovništva te visoka nezaposlenost, naročito mladih ljudi, pridonose rapidnom trendu odseljavanja stanovništva. Nadalje, ulaskom Hrvatske u EU, građani BiH koji imaju dvojno državljanstvo koriste mogućnost lakšeg zaposlenja u određenim zemljama EU, bez ishođenja radne dozvole, što rezultira smanjenjem populacije u BiH.

U dugom roku je malo vjerovatno da će ovakvo stanje biti održivo, stoga je neophodno da se u jednom ozbiljnom istraživanju sagledaju mogući ekonomski i socijalni efekti takvih tendencija. Pri tome je sasvim izvjesno da će demografske promjene imati značajan uticaj na ekonomski razvoj i makroekonomske varijable, prije svega na: agregatnu potrošnju, štednju, investicije, javne rashode te samim time na ekonomski rast.

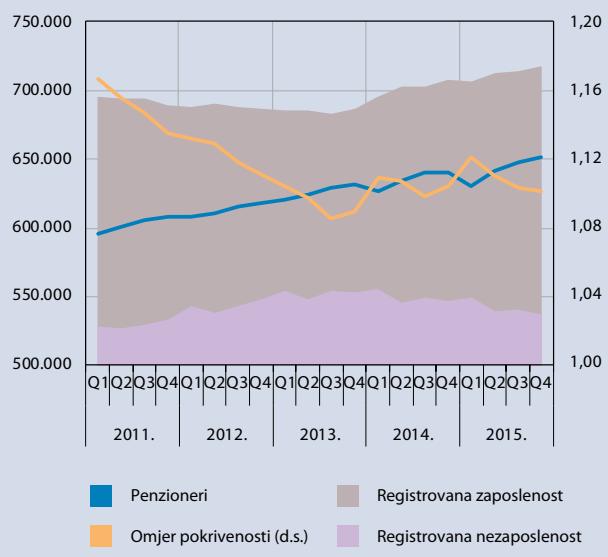
Demografske promjene će, kreatorima javnih politika i društву općenito, predstavljati veliki izazov u desetljećima koja predstoje i zahtijevaće oblikovanje nove ekonomske, porezne, obrazovne, zdravstvene, penzione politike te drugih politika.

Što se tiče trenutnog pritiska na budžetsku potrošnju, kao krucijalno pitanje se nameće povećana neravnoteža između penzionisane i ekonomske aktivne populacije. Najava reforme penzionog sistema primorala je značajan broj zaposlenih na kraju 2015. godine da podnesu zahtjev za prijevremenim penzionisanjem, prema čemu bi se uskoro mogao izjednačiti broj zaposlenih i penzionera. Pored toga, penzioni fond u RS je premješten iz vanbudžetskog u budžetski način finansiranja, što podrazumijeva i prijedlog novog zakona u FBiH, čime se otvara niz pitanja vezanih za status fondova.

Porast očekivane dobi stanovništva, pod uticajem zdrastvenog i privrednog napretka, te niža stopa plodnosti predstavljaju veliki izazov za većinu svjetskih penzionalih fondova, što je naročito izraženo u BiH gdje su fonodovi isključivo zasnovani na međugeneracijskoj solidarnosti, odnosno finansiranju od uplate doprinosa zaposlenika. Penzioni sistem u BiH je organizovan na nivou entiteta, gdje se poslovanje fondova načelno razlikuje u zakonskim aktima i u poreznoj stopi iz koje se prikupljaju doprinosi za penzionate fondove. Navedena stopa iz/na bruto plate u FBiH iznosi 23%, dok u RS iznosi 18,5%. Iako zakonski akti a ni direktni porezi nisu usklađeni, poslovanje fondova u prethodnim godinama bilježi identičan trend, koji se ogleda u velikom porastu penzionera uz blaži porast zaposlenika. Iz tog razloga je stvoren značajan pritisak ne samo na budžetske fondove već i na budžete entiteta, koji jednim dijelom finansiraju višak rashoda u odnosu na prihode od doprinosa. Grafikon 1.21. ukazuje na pogoršanje omjera pokrivenosti u periodu od 2011. do 2015. godine, koji je pod uticajem bržeg porasta penzionera te isti, na nivou BiH, iznosi 1,10 zaposlenika na jednog penzionera. U posmatranom periodu broj zaposlenih se povećao za 3,2%, dok je broj penzionera povećan za 9,3%.

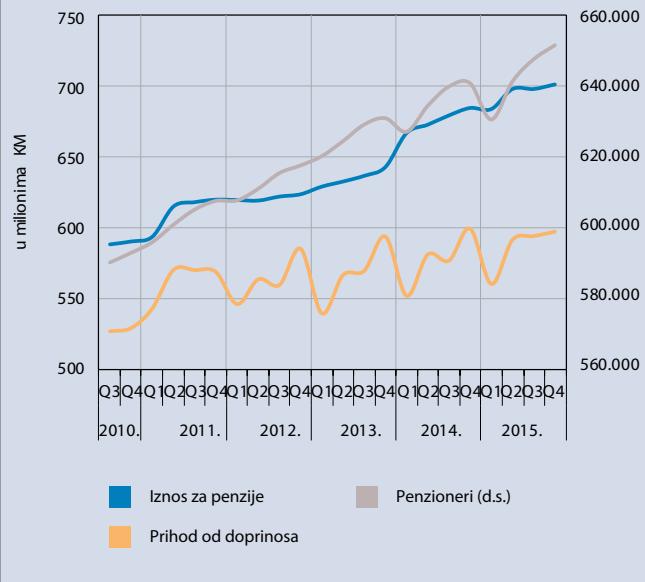
Prikupljanje sredstava fondova u BiH najvećim dijelom zavisi od uplate doprinosa, koji uprkos blagom povećanju bruto plate i zaposlenih osoba nedovoljno kompenziraju porast sredstava potrebnih za isplatu penzija. Uz već navedeni porast penzionisanih osoba, na ukupne rashode fondova negativno utiče porast prosječne penzije u navedenom periodu, što je u najvećoj mjeri odraz povećanja koeficijenta za isplatu penzija, čime se isplata penzija u prošlosti prilagođavala, iako nedovoljno, porastu inflacije. Posmatrajući grafikon 1.22 vidljivo je da prihodi od doprinosa (+13,0% u četvrtom kvartalu 2015. u odnosu na četvrti kvartal 2010. godine) bilježe blaži porast u odnosu na troškove isplate penzija (+18,8% u četvrtom kvartalu 2015. odnosu na četvrti kvartal 2010. godine).

Grafikon 1.21: Omjer pokrivenosti penzionih fondova

Izvor: BHAS, FZPIO, Fond PIO RS.

Grafikon 1.22: Sredstva za isplatu penzija i uplata doprinosa

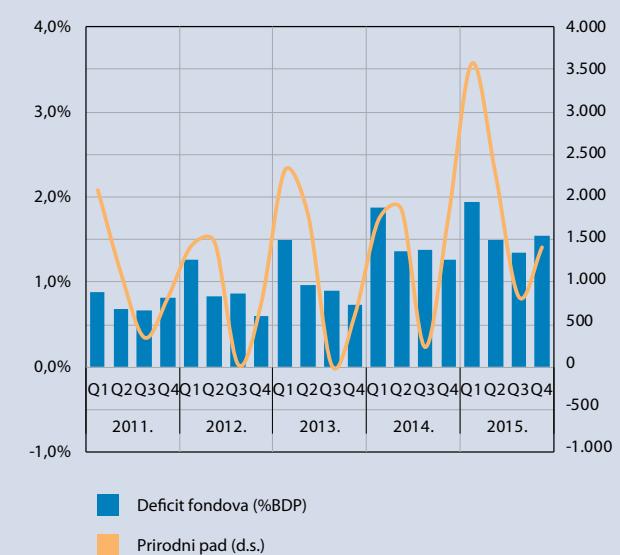

Izvor: FZPIO, Fond PIO RS, FZS.

Napomena: Prihodi od doprinosa za FBiH uključuju prosječnu bruto plaću u FBiH i zaposlenike, gdje su još pridodani prihodi od djelatnika iz Brčko distrikta koji uplačuju doprinose u FZ PIO. Podaci o dobrotvornim doprinosima u FBiH su nedostupni.

Uzimajući u obzir podatke o prirodnom prirastu u BiH (grafikon 1.23.), vidljivo je da demografska slika bilježi negativni prirast, odnosno prirodni pad stanovništva, što takođe predstavlja budući izazov za penzije fondove. U posmatranom periodu, broj umrlih osoba je veći za 3,4% dok je broj rođenih osoba manji za 11,1%. Smanjenje stope plodnosti uz očekivani porast životne dobi može imati značajne posljedice na povećanje udjela starijeg stanovništva te na održivost penzionih fondova, koji su na kraju 2015. godine ostvarili višak rashoda po isplati penzija nad uplatama doprinosa od 1,57% BDP-a. Isto tako, treba uzeti u obzir da projekcija prihoda pretpostavlja da su svi doprinosi naplaćeni, prema čemu eventualna potraživanja fondova dodatno ugrožavaju navedni omjer. Što se tiče udjela ukupnih rashoda po penzijama u BDP-u, isti iznosi 9,97% na kraju 2015. godine, dok udio prikupljenih doprinosa za penzije fondova iznosi 8,40% BDP-a.

Grafikon 1.23: Prirodni pad stanovništva i deficit fondova

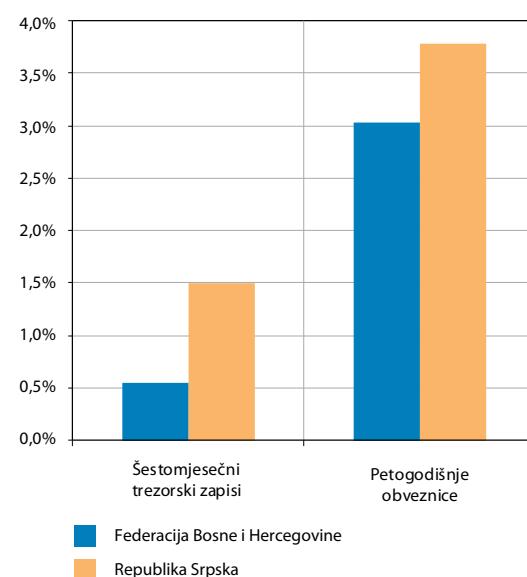
Izvor: BHAS, FZMIO, Fond PIO RS.

Napomena: BDP za četvrti kvartal 2015. preuzet od vrijednosti BDP-a u posljednjem kvartalu 2014.

U 2015. godini vlade Federacije BiH i Republike Srpske su intenzivirale zaduženja na domaćem tržištu kapitala, na kojem su emitovale vrijednosne papire u ukupnom iznosu od 1,01 milijardu BAM, što je za 310,0 miliona BAM više nego prethodne godine. Postoje naznake da su se vlade zaduživale na duži period izdavanjem obveznica kako bi finansirale dospjele kratkoročne obaveze. U izvještajnom periodu, bh. entiteti su izvršili ukupno 37 emisija javnog duga, od čega Republika Srpska 16, a Federacija Bosne i Hercegovine 21 (tabela 1.7). Republika Srpska je ograničila svoje emisije na tri ročna segmenta, 6, 48 i 60 mjeseci, pri čemu je na najkraćem ročnom segmentu, šestomjesečni trezorski zapisi, izvršeno 68,75% od ukupnog broja emisija. Kroz ovih 16 emisija Republika Srpska je za potrebe finansiranja budžeta Republike Srpske prikupila 407,34 miliona BAM. Federacija Bosne i Hercegovine je izvršila više emisija (21), prikupila više novčanih sredstava (607,98 miliona BAM) i bila prisutna na više ročnih segmenta primarnog tržišta javnog duga, ukupno sedam. Kao i Republika Srpska i Federacija Bosne i Hercegovine je najviše emitovala šestomjesečnih trezorskih zapisa. Od ukupno 21 emisije, sedam ili 33% se odnosi na emisije šestomjesečnih trezorskih zapisa. Na emisije kratkoročnog javnog duga Federacije Bosne i Hercegovine, s rokom dospjeye do godine, odnosi se 66,6% emisija, na srednjoročni dug, 14,3% (rok dospjeye između jedne i tri godine), a na dugoročni dug (ročnost iznad tri godine), odnosi se 19,04% emisija.

Iako su u toku 2014. i 2015. godine stope prinosa na primarnom tržištu na trezorske zapise i obveznice Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske pokazivale tendenciju konvergencije, u drugom dijelu godine, a posebno na kraju 2015. godine, dolazi do značajnih, negativnih, promjena u uslovima zaduženja Republike Srpske. Tokom 2015. godine prosječna stopa prinosa na šestomjesečne trezorske zapise Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske je 0,547% i 1,495% respektivno, a prosječna emisiona stopa prinosa na petogodišnje obveznice Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske je 3,026% i 3,78% respektivno (grafikon 1.24).

Grafikon 1.24: Stopa prinosa do dospjeye na primarnom tržištu javnog duga bh. entiteta

Izvor: SASE i BLSE

Do najveće razlike u stopama prinosa na petogodišnje obveznice Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine dolazi u decembarskim emisijama na ovom ročnom segmentu. Stepen uspješnosti posljednje emisije petogodišnjih obveznica Republike Srpske je bio 78,35% (RSBD_O_L od 28.12.2015. godine). Od planiranog iznosa emisije, 45 miliona BAM, prodato je 34,7 miliona BAM po stopi prinosa od 4%, a kuponska kamatna stopa je bila 3,5%. Emisija petogodišnjih obveznica Federacije Bosne i Hercegovine (FBH5O125, od 08.12.2015. godine) je prodata uz omjer pokrivenosti od 2,04 i stopu prinosa od 2,71%.

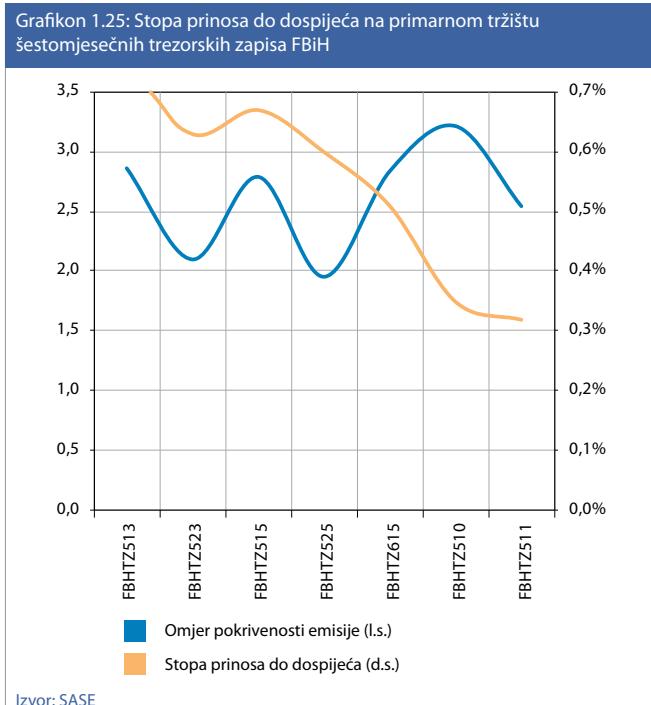
Federacija Bosne i Hercegovine je tokom cijelog izvještajnog perioda, iz emisije u emisiju, uspijevala snižavati troškove kratkoročnog javnog duga, posebno na segmentu šestomjesečnih trezorskih zapisa (grafikon 1.25). Na početku izvještajnog perioda emisiona stopa prinosa na šestomjesečne trezorske zapise Federacije Bosne i Hercegovine je 0,75, a na kraju 0,32, što predstavlja smanjenje od 0,43 p.p.

Tabela 1.7: Emisije javnog duga bh. entiteta u 2015.

	3 m	6 m	9 m	12 m	36 m	48 m	60 m	84 m	Ukupno
RS		11				2	3		16
FBiH	4	7	2	1	3		3	1	21
Ukupno	4	18	2	1	3	2	6	1	37

Izvor: SASE, BLSE

Do smanjenja troškova finansiranja javnog duga dolazi uz izuzetno visoku tražnju za ovim segmentom emisija javnog duga Federacije Bosne i Hercegovine koja, mjerena odnosom pristiglih i prihvaćenih ponuda, nikada nije pala ispod 2.

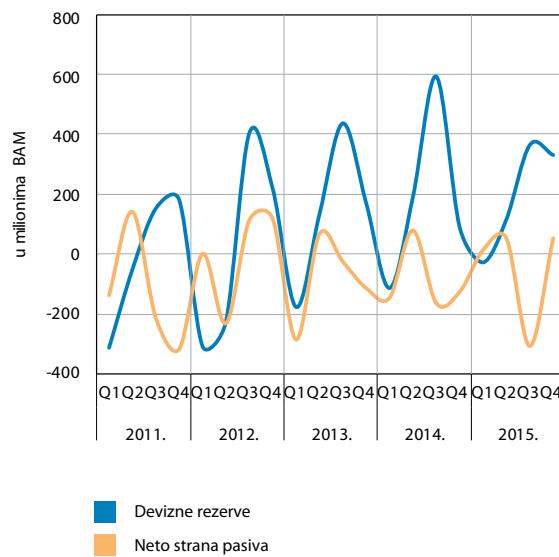
Napomena: Omjer pokrivenosti emisije je predstavljen kao odnos pristiglih i prihvaćenih ponuda.

1.2.3 Bankarski sektor

Stagnacija bh. bankarskog sektora nastavljena je i u 2015. godini uslijed činjenice da bankarski sektor ne prati dio privrede koji doprinosi rastu industrijske proizvodnje. U 2015. godini nastavljeno je smanjenje vanjskog duga komercijalnih banaka, što negativno utiče na kretanje deviznih rezervi. Međutim, drugi faktori su imali dominantniji uticaj na devizne rezerve tokom posmatrane godine (poglavlje 1.1.2), čime je uticaj razduživanja dosta neutralisan (grafikon 1.26). Kreditni rast u najvećoj mjeri je rezultat rasta kredita odobrenih stanovništvu, dok se kreditna aktivnost smanjila, prvenstveno prema nefinansijskim preduzećima. Tokom cijele godine depoziti su imali rastući trend, što je banke usmjerilo na domaće izvore za finansiranje.

Novi regulatorni propisi u EU29 stupili su na snagu početkom 2015. godine kojim je uređeno poslovanje i nadzor banaka. Prema ovim propisima, BiH podliježe pravilima, s obzirom na kreditni rejting zemlje, da matične banke moraju izdvajati kapitalne rezerve za sva sredstva

Grafikon 1.26: Kvartalne promjene u deviznim rezervama i neto stranoj pasivi komercijalnih banaka

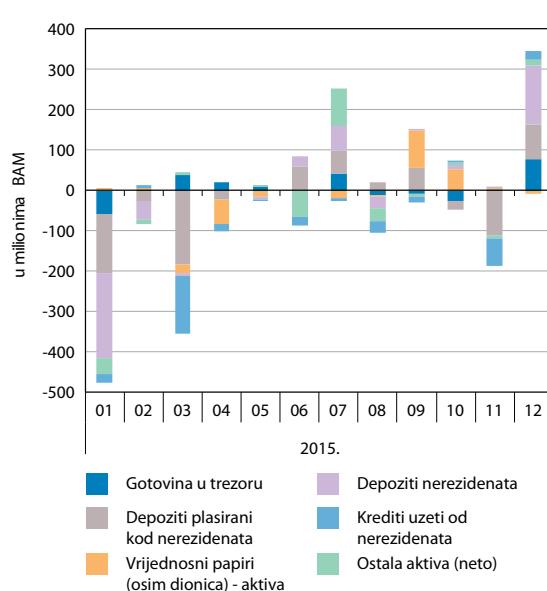

Izvor: Tabele 09 i 24

koja njihovi supsidijari drže na računu kod CBBiH. Moglo se očekivati da bh. banke u većinskom vlasništvu evropskih grupacija smanje sredstva koja drže na računu rezervi i višak sredstava usmjere u investicije s većim prinosom. Međutim, takvih promjena nije bilo uslijed izostanka jačih kreditnih aktivnosti u zemlji, regulatornih propisa o likvidnosti i internih politika bankarskih grupacija o koncentraciji rizika – prvenstveno se odnosi na domaće dužničke vrijednosne papire. Navedeno takođe objašnjava nastavak procesa razduživanja. Stoga je trend smanjenja zaduženja kod nerezidenata nastavljen i tokom 2015. godine, jer se bh. banke manje zadužuju u inostranstvu, a plaćanjem dospjelih kredita prema nerezidentima, obaveze prema istim se smanjuju. Neto strana pasiva bankarskog sektora smanjena je za 191,5 miliona BAM u decembru 2015. godine u odnosu na decembar 2014. godine. Depoziti nerezidenta, denominirani uglavnom u stranoj valuti, smanjeni su za 58,5 miliona BAM. Istovremeno, otplata kredita uslijed dospijeća i nedovoljna nova zaduženja dodatno su umanjili nivo zaduženja po osnovu uzetih kredita za 289,6 miliona BAM. Krediti od nerezidenata objašnjavaju 83,5% promjene u stranoj pasivi, odnosno obavezama komercijalnih banaka prema nerezidentima (grafikon 1.27). Depoziti u stranoj aktivici banka su smanjeni u odnosu na kraj 2014. godine za 235,9 miliona BAM, uslijed vrlo niskih, čak negativnih stopa na evropskom tržištu.

29 Direktiva 2013/36/EU Evropskog parlamenta i vijeća o pristupanju djetalnosti kreditnih institucija i bonitetnom nadzoru nad kreditnim institucijama i investicijskim društvima i Uredba (EU) br. 575/2013 Evropskog parlamenta i vijeća o bonitetnim zahtjevima za kreditne institucije i investicijska društva od 26. juna 2013. Službeni list Evropske unije: L 176/1, L 176/338.

Grafikon 1.27: Mjesečne promjene u stavkama strane aktive i pasive komercijalnih banaka

Izvor: Tabela 09

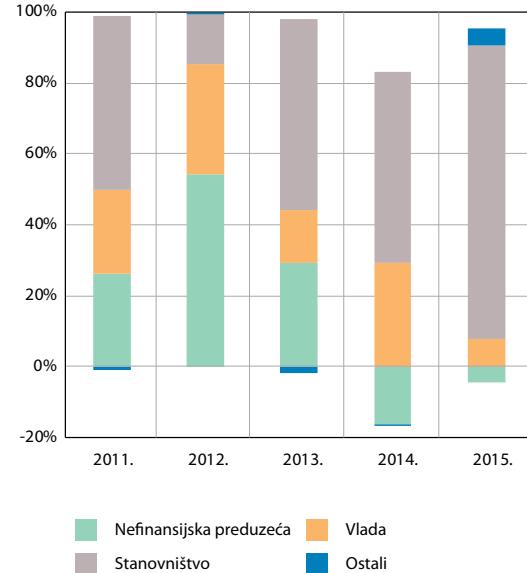
Legenda:

- A: Gotovina u trezoru
- B: Depoziti plasirani kod nerezidenata
- C: Vrijednosni papiri (osim dionica) – aktiva
- D: Depoziti nerezidenata
- E: Krediti uzeti od nerezidenata
- F: Ostala aktiva (neto)

Bilansna suma bh. bankarskog sektora povećana je za 5,2%, a cjelokupni bankarski sistem je poslova s jednom bankom manje u odnosu na prethodnu godinu. Bobar banka je isključena iz sistema od januara 2015. godine³⁰. Rast ukupnih plasmana je vrlo skroman od početka godine i kretao se oko 2%. Međutim, izuzimajući efekat isključenja Bobar banke iz sistema, godišnja stopa rasta ukupnih kredita kretala se do 4%. Promjena u dinamici rasta kredita po sektorima nastala u ranijem periodu nastavljena je i tokom 2015. godine te su krediti stanovništva rasli po znatno višim stopama od kredita nefinansijskim preduzećima. Grafikon 1.28 ilustruje doprinos rastu ukupnih kredita po sektorima i jasno prezentuje dominaciju doprinosa sektora stanovništva ukupnom rastu kredita. Nivo novih ugovorenih kredita domaćim sektorima je neznatno niži (0,5%) u odnosu na prethodnu godinu, a razlog su smanjena potražnja za kreditima i rigorozniji uslovi za odobrenje novih zaduženja. Udio nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima je smanjen za 0,5 p.p. u odnosu na prošlu godinu i iznosi 13,7% na kraju 2015. godine. Godišnja stopa rasta kredita privatnim nefinansijskim preduzećima bila je uglavnom negativna tokom 2015. godine, što ukazuje na stagnaciju investicija te strože uslove za odobrenje novih kredita.

³⁰ Odlukom Agencije za bankarstvo RS Bobar banci ad Bijeljina oduzeta je dozvola za rad 23.12.2015. godine

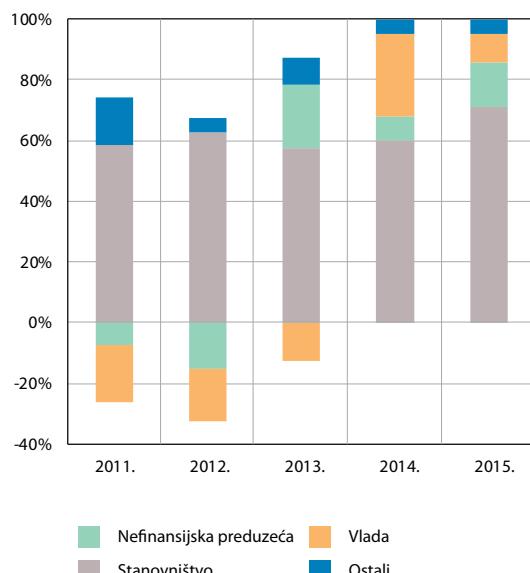
Grafikon 1.28: Doprinos ukupnom rastu kredita po sektorima

Izvor: Tabele 14 i 15

Ukupni depoziti su nastavili trend rasta i povećani su za 1,15 milijardi BAM na kraju 2015. u odnosu na kraju 2014. godine. Navedeni porast je uzrokovani uglavnom nastavkom rasta depozita privatnog domaćeg sektora, prvenstveno stanovništva (grafikon 1.29).

Grafikon 1.29: Doprinos ukupnom rastu depozita po sektorima

Izvor: Tabele 12 i 13

Najveće povećanje na godišnjem nivou, 822,7 miliona BAM ili 9,1%, ostvario je sektor stanovništva. Rast depozita stanovništva je jednim dijelom zasnovan na isplati stare devizne štednje.

Tabela 1.8 Indikatori likvidnosti bankarskog sektora u BiH

		Likvidna sredstva prema ukupnim sredstvima	Likvidna sredstva prema kratkoročnim finansijskim obavezama	Depoziti prema kreditima	Kratkoročne finansijske prema ukupnim finansijskim obavezama
2014.	Q1	24,7%	43,6%	87,0%	67,0%
	Q2	24,7%	43,4%	86,3%	67,3%
	Q3	26,8%	47,0%	91,1%	67,4%
	Q4	26,8%	46,1%	92,4%	68,5%
2015.	Q1	24,7%	43,3%	91,4%	67,8%
	Q2	25,2%	43,7%	91,7%	68,5%
	Q3	28,8%	43,4%	94,6%	70,5%
	Q4	26,4%	44,1%	96,9%	70,7%

Izvor: CBBH³¹

Trend rasta depozita stanovništva prisutan je već duži period, a kamatne stope stanovništva koje donose prinos na oročene depozite preko godinu dana su smanjene na nivoe ispod 3% u 2015. godini. Krajem godine, depoziti vladinog sektora su zabilježili povećanje uslijed izdavanja trezorskih zapisa i obveznica oba entiteta, što je doprinijelo rastu ukupnih depozita. Na grafikonu je takođe ilustrovan doprinos rastu ukupnih depozita od nefinansijskih preduzeća koji nije zanemariv i iznosi 170,1 milion BAM na godišnjem nivou.

Bankarski sektor ostvario je pozitivan finansijski rezultat u 2015. godini i neto dobit prema preliminarnim podacima iznosi 69,9 miliona BAM. Banke u stranom vlasništvu ostvarile su značajnu dobit (146,7 miliona BAM), s tim da su neke od banaka u ovoj grupi poslovale s gubitkom. Istovremeno, banke u državnom vlasništvu ostvarile su negativan finansijski rezultat (-89,9 miliona BAM), ali nisu sve banke u ovoj grupi poslovale s gubitkom.

Produceno djelovanje finansijske krize reflektuje se i na realni i na bankarski sektor u BiH. Udio nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima je nešto niži (13,7) u odnosu na prethodnu godinu (14,2), ali ipak još uvijek veoma visok. Upravo kašnjenje dužnika u otplati kredita može dovesti do pretvaranja kreditnog u rizik likvidnosti, u smislu smanjenja priliva likvidnih sredstava. Dok banke, s jedne strane, nastoje poboljšati kvalitet svoje aktive, noseći breme visokog učešća nekvalitetnih kredita, privatni sektor, naročito preduzeća, s druge strane, još uvijek ne iskazuje dovoljnu potražnju za kreditima koja bi rezultirala značajnim stopama kreditnog rasta. Preferencije ka likvidnim sredstvima u smislu kratkoročnih depozita, ali i gotovine, iskazuju i privreda i stanovništvo.

Likvidna sredstva prema ukupnim sredstvima, kao jedan od glavnih indikatora likvidnosti, koja pokazuju koliko je bankarski sektor osjetljiv na krizu likvidnosti, odnosno koliko je sposoban da zadovolji neočekivanu potražnju za gotovinom, na približno istom su nivou kao prethodne godine. Gorepomenuto povećanje kratkoročnih depozita u bilansnoj sumi banaka uticalo je na pogoršanje indikatora likvidnosti koji se odnose na omjer likvidnih sredstava prema kratkoročnim finansijskim obavezama te omjer kratkoročnih finansijskih prema ukupnim finansijskim obavezama. Prvi od ovih indikatora ukazuje do koje mјere banke mogu izdržati povlačenje kratkoročnih sredstava, a da se ne suoče s problemom likvidnosti. Jedan od regulatora bankarskog sektora u BiH (Agencija za bankarstvo FBiH) je u svom redovnom izvještaju za treći kvartal ukazala da banke, u nedostatku kvalitetnih dugoročnih izvora, a u svrhu poštivanja regulatornih zahtjeva, odobravaju kratkoročne kredite koji se obnavljaju. To praktično znači, dugoročno kreditiranje iz kratkoročnih izvora, što može značajno ugroziti poziciju likvidnosti bankarskog sektora³². Premda je trenutno na zadovoljavajućem nivou, riziku likvidnosti treba posvetiti povećanu pažnju u narednom periodu, naročito uslijed očekivanog nastavka rasta kratkoročnih depozita. Rast depozita doveo je i do povećanja omjera depozita prema kreditima.

31 Metodologija za kompiliranje indikatora finansijskog zdravlja, CBBiH (januar 2014. godine), www.cbbh.ba.

Osnovna likvidna sredstva, odnosno likvidna sredstva u užem smislu, sastoje se od gotovine i depozita i drugih finansijskih sredstava s rokom dospijeća manjim od tri mjeseca, ne računajući međubankarske depozite.

Kratkoročne finansijske obaveze definisane su Izvještajem o ročnoj uskladenosti aktive i pasive banaka i predstavljaju ukupne finansijske obaveze preostale ročnosti do jedne godine.

Ukupne finansijske obaveze definisane su Izvještajem o ročnoj uskladenosti aktive i pasive banaka, a čine ih: a) depoziti i dospjele neizmirene vanbilansne obaveze, b) uzete pozajmice od drugih banaka, c) obaveze prema vlasti, d) obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama, e) subordinisani dugovi i subordinisane obveznice i f) ostale finansijske obaveze.

32 Informacija o bankarskom sistemu FBiH 30.09.2015. godine, Federalna agencija za bankarstvo (novembar 2015. godine), www.fba.ba

Tekstni okvir 2: Kamatne stope

U posljednje četiri godine prosječne ponderisane nominalne kamatne stope bilježe blaži trend smanjenja i na depozite i na kredite. Međutim, ovakvi trendovi u kretanju kamatnih stopa su u suprotnosti sa stanjem na bh. bankarskom tržištu u pogledu depozitnih i kreditnih aktivnosti. Naime, kreditne aktivnosti su na dosta niskom nivou, prevenstveno prema nefinansijskim preduzećima, što može implicirati da je uzrok kreditne stagnacije u ovom sektoru na strani potražnje za kreditima. Slaba potražnja sektora preduzeća za kreditima odraz je makroekonomskog i političkog okruženja u kojem prevladava stagnacija ekonomske aktivnosti koja proizilazi iz nedostatka većih investicija, ali i dosta strogih uslova za dobijanje kredita.

Rast kredita sektora stanovništva u 2015. godini, koji se kretao od 5 do 6% na godišnjem nivou, u najvećoj mjeri je uzrokovao rast ukupnih kredita. Prema podacima CBBiH, najveći dio novih kredita se odnosi na nenamjensku potrošnju. Visina kamatnih stopa na kredite stanovništu uglavnom je determinisana visinom kamatnih stopa na nenamjenske kredite koji su u kategoriji ostalih kredita. Kako je većina nenamjenskih kredita namijenjena potrošnji, navedeno može ukazivati da se dio novih ugovorenih kredita koristi za reprogramiranje postojećih obaveza. Pored toga, može se prepostaviti da je sektor stanovništva prezadužen da bi se kreditno dalje zaduživao, bez obzira na kamatne stope koje su na najnižem nivou u posljednje četiri godine.

Nominalne kamatne stope na depozite po viđenju svim domaćim sektorima su konstantno na iznimno niskom nivou, vrijednosti blizu 0%. U slučaju štednih depozita, kamatne stope su uglavnom bilježile blagi trend smanjenja u posljednje četiri godine. Posmatrajući depozite stanovništva s ugovorenim dospijećem, nešto više su kamatne stope na depozite u EUR u odnosu na depozite u domaćoj valuti i nalaze se na nivou od 1% do 3%. U posljednje četiri godine, dvije trećine novougovorenih depozita s ugovorenim dospijećem su depoziti u EUR valuti. I pored trendova pada nominalnih kamatnih stopa na depozite stanovništva, a time i manjim prinosima po osnovu oročenih depozita, u 2015. godini je zabilježen značajan rast depozita ovog sektora.

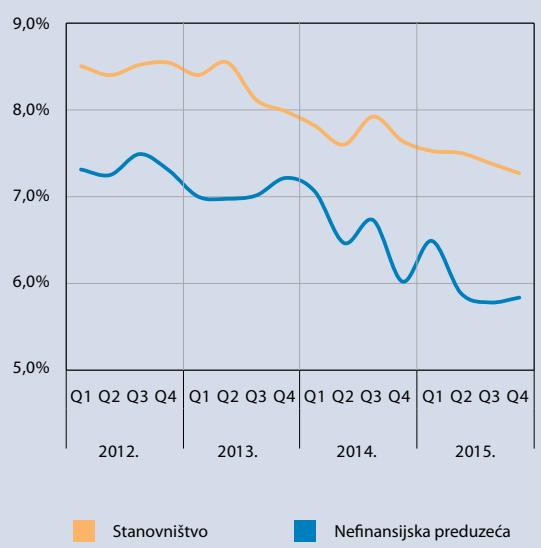
Grafikon 1.30: Nominalne kamatne stope na depozite

Izvor: Tabela 10c

Napomena: CBBiH objavljuje nominalne kamatne stope na depozite i kredite stanovništva i nefinansijskih preduzeća na web-stranici CBBiH na mjesечноj osnovi. Na web-stranici je objavljena i metodologija koja se primjenjuje od 2012. godine. Prema tome, kamatne stope objavljene na web-stranici CBBiH su zvanične. Kamatne stope prikazane na grafikonu su ilustrativne i cilj im je da prikažu prosječne vrijednosti po kvartalima za kamatne stope koje banke plaćaju domaćim sektorima na depozite po viđenju i oročene depozite u domaćoj valuti.

Grafikon 1.31: Nominalne kamatne stope na kredite

Izvor: Tabele 10a i 10b

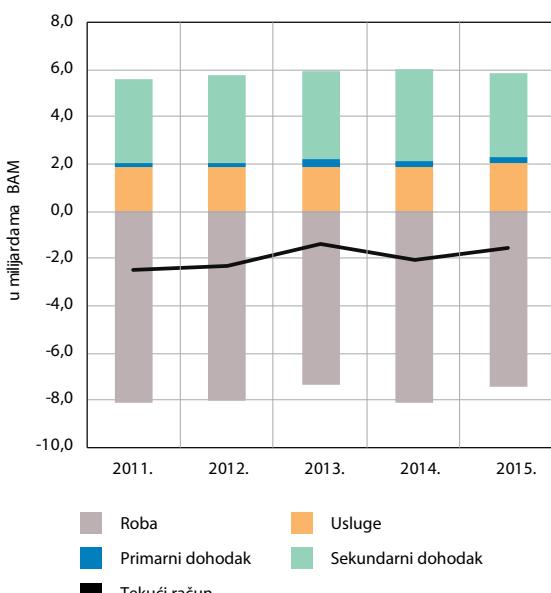
Napomena: CBBiH objavljuje nominalne kamatne stope na depozite i kredite stanovništva i nefinansijskih preduzeća na web-stranici CBBiH na mjesечноj osnovi. Na web-stranici je objavljena i metodologija koja se primjenjuje od 2012. godine. Prema tome, kamatne stope objavljene na web-stranici CBBiH su zvanične. Kamatne stope prikazane na grafikonu su ilustrativne i cilj im je da prikažu prosječne vrijednosti po kvartalima za kamatne stope na kredite po kojima banke plasiraju sredstva u domaćoj valuti sa i bez valutne klauzule preduzećima i stanovništvu.

1.2.4 Vanjski sektor

1.2.4.1 Platni bilans

Platnobilansna pozicija je u 2015. godini poboljšana. Deficit tekućeg računa se smanjio za 447,0 miliona BAM ili za više od jedne četvrtine i iznosi je 1,59 milijardi BAM (grafikon 1.32). Najveći doprinos smanjenju deficitu tekućeg računa dolazi s podbilansa robe, gdje je povećanje izvoza i smanjenje uvoza dovelo do smanjenja trgovinskog deficitu. Na smanjenje deficitu tekućeg računa povoljno je uticalo i povećanje suficita na računu usluga koje je povećano za 6,1%. Priliv po osnovu svih vrsta usluga je porastao, s tim da je najznačajnije povećanje ostvareno kod priliva po osnovu usluge dorade i obrade robe (7,0%), dok je priliv po osnovu noćenja stranih turista veći za 11,0%. Suficit na računu primarnog dohotka je takođe povećan, i to za 50,0%. Naime, u protekloj godini su isplate po osnovu dividendi preduzeća u stranom vlasništvu manje za jednu petinu u odnosu na 2014. godinu, s tim da je i reinvestirana zarada manja u odnosu na 2014. godinu, kao i rashod po osnovu otplate kamate na dug vladinog i privatnog sektora. Nepovoljan uticaj na deficit tekućeg računa je imalo smanjenje priliva na sekundarnom računu kojim se finansira oko polovine robnog deficitu. Prilivi na sekundarnom računu su se smanjili za 8,7%, s tim da je priliv po osnovu doznaka iz inostranstva stabilan i bilježi neznatno povećanje te je glavni razlog smanjenja na ovom podračunu manji priliv po osnovu penzija iz inostranstva za jednu četvrtinu. Nadalje, na kapitalnom računu je zabilježeno manje priliva u odnosu na prethodnu godinu zbog niske baze (poplave koje su se dogodile u 2014. godini).

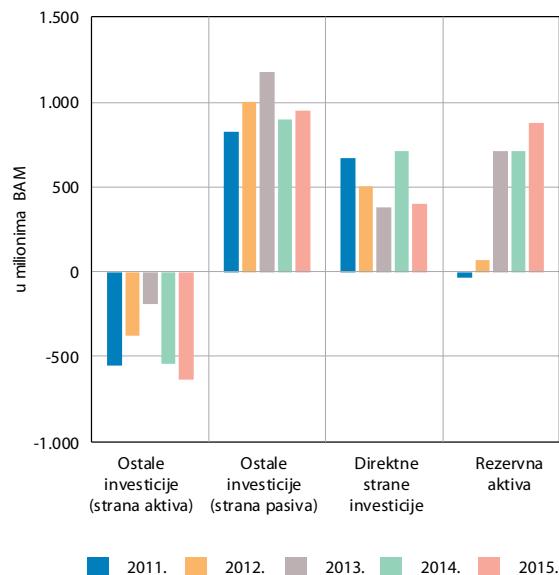
Grafikon 1.32: Tekući račun i njegove komponente

Izvor: Tabela 19

Smanjenje deficitu tekućeg računa je smanjilo i prilive na finansijskom računu, koji su manji za skoro jednu petinu u odnosu na 2014. godinu. Priliv po osnovu direktnih stranih investicija u 2015. godini iznosi 402,8 miliona BAM i skoro se upolovio u odnosu na prethodnu godinu. Reinvestirana zarada čini oko 15% ovog iznosa, iako je i priliv po ovom osnovu manji u odnosu na prethodnu godinu. Manji priliv po osnovu direktnih stranih investicija je i najvećim dijelom razlog smanjenja priliva na finansijskom računu. Zaduživanje po osnovu ostalih investicija je veće za 10,0%. Bankarski sektor je nastavio s procesom razduživanja i u 2015. godini, dok se s druge strane povećala strana valuta u trezoru, ali je došlo do smanjenja sredstava koje banke drže na računima u inostranstvu. Vladin sektor se u 2015. godini neznatno zadužio u neto iznosu 21,2 miliona BAM, dok su ostali sektori značajno povećali svoja zaduženja. Rast rezervne aktive iznosi 880,8 miliona BAM i veći je za 23,6% u odnosu na prethodnu godinu (grafikon 1.33).

Grafikon 1.33: Finansijski račun i njegove komponente

Izvor: CBBiH

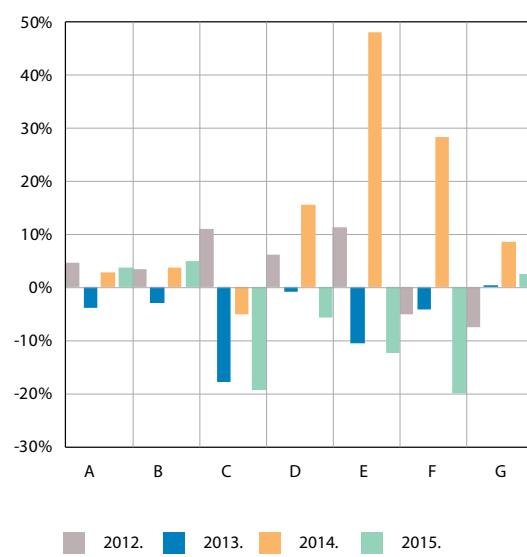
Proteklu godinu u vanjskotrgovinskoj razmjeni karakteriše povećanje izvoza i smanjenje uvoza te posljedično smanjenje trgovinskog deficitu za 653,0 miliona BAM ili 8,7%, što se u konačnici pozitivno odrazilo na devizne rezerve. U 2015. godini ukupan izvoz je iznosi 8,98 milijardi BAM. U odnosu na prethodnu godinu vrijednost izvoza se povećala za 3,5%. Iako su godišnje stope rasta izvoza u posljednjih pet godina pozitivne, s izuzetkom 2012. godine u protekle dvije godine je došlo do usporavanja rasta izvoza, odnosno stagnacije.

Izvoz električne energije je manji za 7,8%, dok je izvoz cijele grupe mineralnih proizvoda manji za 22,1%, stoga je doprinos ove grupe proizvoda ukupnom rastu izvoza negativan i iznosi 2,4%. Nadalje, nastavljen je pad izvoza baznih metala, pri čemu je naglašena zavisnost domaćeg izvoza i uvoza od kretanja cijena tih roba na svjetskim tržištim. Bazni metali koji su u proteklim godinama činili oko jednu petinu izvoza, u posljednje dvije godine imaju tendenciju smanjenja učešća u ukupnom izvozu. Tako je u 2015. godini njihovo učešće u ukupnom izvozu smanjeno na 18,5%. Tokom cijele godine indeks cijena metala je u padu, što se odrazilo i na vrijednost izvoza baznih metala te je godišnja stopa negativna i iznosi 5,6%. Cijena aluminija na svjetskim tržištim je u padu tokom cijele godine, dok je cijena željezne rude u drugom kvartalu porasla, ali je u nastavku godine uslijedio značajan pad. Stoga je izvoz baznih metala imao negativan dopirilos rastu izvoza, i to za 1,1%. Najvišu stopu rasta izvoza su imali proizvodi hemijske industrije i njihov doprinos ukupnom rastu izvoza iznosio je 1,0%. Rast su ostvarili neorganski proizvodi u proizvodima hemijske industrije, gdje je došlo do povećanja i izvezene količine, ali je cjenovni efekat imao dominantan uticaj. S druge strane, izvoz farmaceutskih proizvoda bilježi smanjenje i vrijednosti i količine izvezene robe. Izvoz namještaja već godinama ima relativno visoke stope rasta, s tim da je u protekloj godini stopa rasta nešto niža, 5,8%, te je tako i doprinos ukupnom rastu izvoza niži i iznosi 0,6%. Izvoz mašina, aparata i električnih uređaja već duži niz godina ima stabilne i visoke stope rasta (u 2015. godini 8,4%). Posmatrano na nivou ukupnog izvoza, izvozne cijene su porasle za 5,8% u odnosu na bazni nivo u 2010. godini. Izvozne cijene goriva, električne energije i baznih metala su dosta ispod bazne vrijednosti, dok su cijene hemijskih proizvoda i sirovih materija iznad baznog nivoa, što je pogodovalo i rastu izvoza ovih grupa proizvoda. S aspekta potražnje naših proizvoda od strane glavnih trgovinskih partnera, došlo je do povećanja izvoza u zemlje EU za 3,0%, dok je izvoz u zemlje CEFTA-e smanjen za 1,8%. U konačnici, analiza podataka pokazuje da je potražnja za našim proizvodima stabilna i rastuća. Povećanje izvoza u Njemačku je rezultat povećanja tražnje za odjećom i pribora za odjeću te električnih mašina i uređaja. Rast izvoza u Sloveniju i Italiju je uzrokovan rastom izvoza neorganskih hemijskih proizvoda. Porasla je potražnja za izvozom aluminija u Njemačku i Italiju, dok se izvoz aluminija u Hrvatsku upolovio.

U 2015. godini vrijednost uvoza iznosila je 15,8 milijardi BAM i uvoz je manji za 347,5 miliona BAM ili 2,1%. Osnovna karakteristika kretanja na strani uvoza je da je nastavljen trend smanjenja vrijednosti uvoza nafte i naftnih derivata, što je u potpunosti rezultat smanjenja cijena ovog energenta na svjetskom tržištu, dok je uvezena količina gotovo na istom nivou kao i prethodne godine te je vrijednost uvoza proizvoda mineralnog porijekla manja za jednu petinu. Uvoz mašina i aparata i el. uređaja takođe ima negativnu stopu rasta zbog visoke baze, jer je uslijed poplava u prethodnoj godini uvoz ove grupe proizvoda zabilježio značajno povećanje. Ostale uvozne grupe proizvoda imaju pozitivne stope rasta te prosječna stopa rasta iznosi oko 4,0%. Iako je došlo do smanjenja uvoza, domaća tražnja se nije smanjila, što pokazuju i podaci bankarskog i realnog sektora te je smanjenje isključivo rezultat kretanja cijena na svjetskom tržistu.

Na smanjenje trgovinskog deficitu prema grupama proizvoda najviše je uticalo već pomenuto smanjenje deficitu grupe mineralna goriva, mineralna ulja i električna energija, proizvoda farmaceutske industrije i mašina, aparata i električnih mašina, dok se deficit produbio u razmjeni raznih prehrambenih proizvoda, pića, alkohola i sirčeta te u trgovini vozila (grafikon 1.34).

Grafikon 1.34: Smanjenje/povećanje trgovinskog deficitu po grupama proizvoda

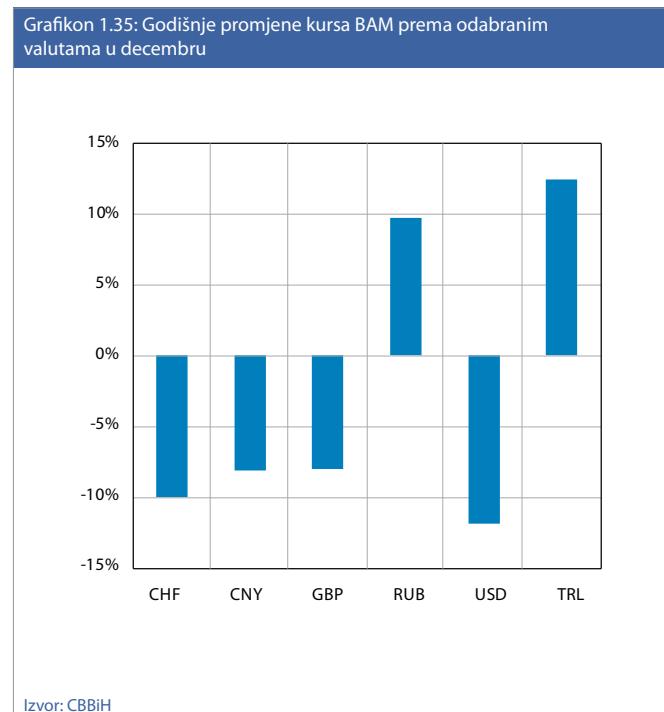

Izvor: BHAS

A	Pića, alkohol i sirće
B	Razni prehrambeni proizvodi
C	Mineralna goriva, mineralna ulja, električna energija
D	Farmaceutski proizvodi
E	Mašine, aparati i mehanički uređaji
F	Električne mašine i oprema i njihovi dijelovi
G	Vozila

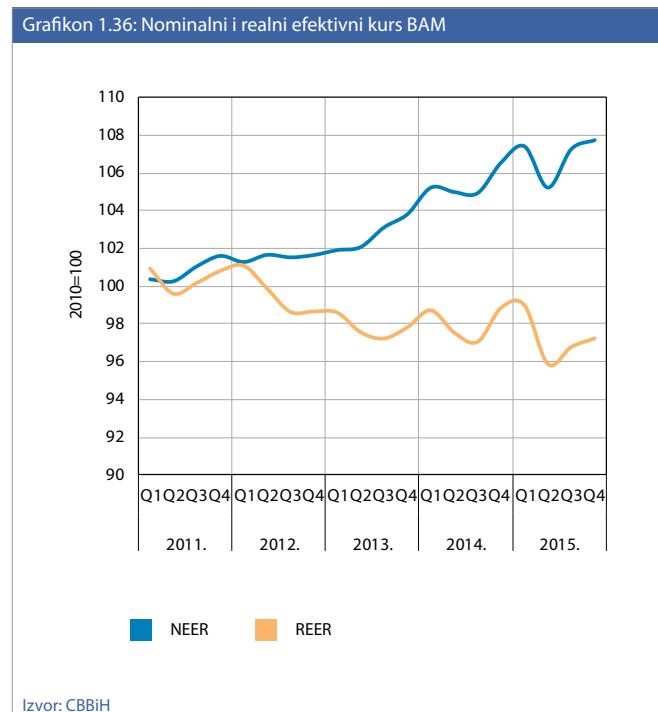
1.2.4.2 Nominalni i realni efektivni devizni kurs

U 2015. godini nominalni efektivni kurs (NEER) je kao i u prethodnim godinama zadržao aprecijski trend, s tim da je u drugom kvartalu došlo do značajnije deprecijacije kursa za 2,5 p.p. u odnosu na kraj godine. U decembru NEER je bio za 7,7 p.p. viši u odnosu na bazni nivo (grafikon 1.36). Sva kretanja NEER su uzrokovana kretanjem nominalnih kurseva naših trgovinskih partnera u odnosu na EUR, našu siderenu valutu. Prvu polovinu godine je obilježilo slabljenje eura, uzrokovano novom politikom kvantitativnih olakšica ECB-a, prema vodećim svjetskim valutama, a naročito prema američkom dolaru. U drugoj polovini godine je i dalje prisutan trend deprecijacije EUR, pa tako i BAM, prema američkom dolaru. BAM deprecira i prema švicarskom franku i kineskom juanu (grafikon 1.35).

S druge strane, aprecijski trend NEER koji je u konačnici i prisutan tokom cijele godine (osim u drugom kvartalu) rezultat je značajnog slabljenja ruske rublje i u manjoj mjeri turske lire.

Realni efektivni kurs BAM (REER) je u decembru 2015. godine bio za 1,6 p.p. niži u odnosu na isti mjesec prethodne godine (grafikon 1.36). Iako REER ima opadajući trend u posljednje četiri godine, u 2015. godini, nakon pada u prvom kvartalu, REER ima tendenciju blagog rasta i približavanja baznom nivou. Veliki raspon između NEER i REER je rezultat niže inflacije u odnosu na zemlje glavne trgovinske partnere.

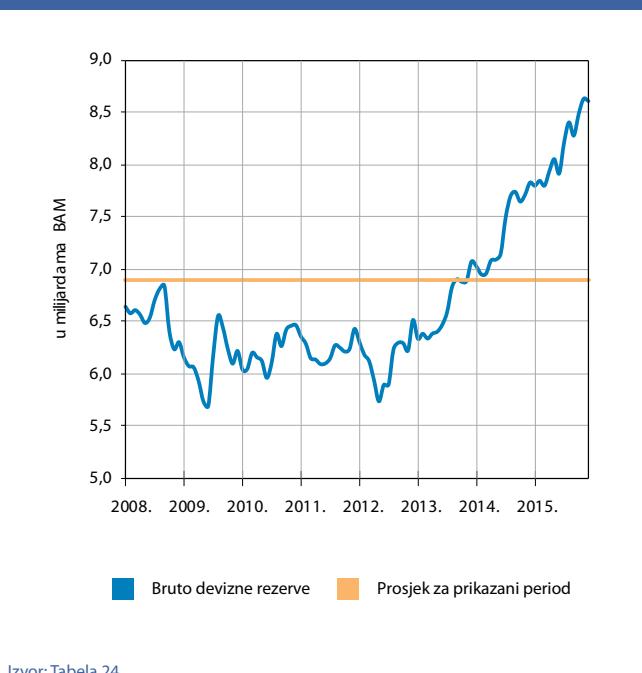

**2. IZVJEŠTAJ O
AKTIVNOSTIMA
CBBIH U 2015.
GODINI**

2. IZVJEŠTAJ O AKTIVNOSTIMA CBBIH U 2015.

Snažan rast deviznih rezervi koji traje od 2012. nastavljen je i tokom 2015. godine. Tako su bruto devizne rezerve 2015. okončale s iznosom od 8,61 milijardu BAM, uz godišnji rast u iznosu 780,7 miliona BAM (10,0%) (statistička tabela 24).

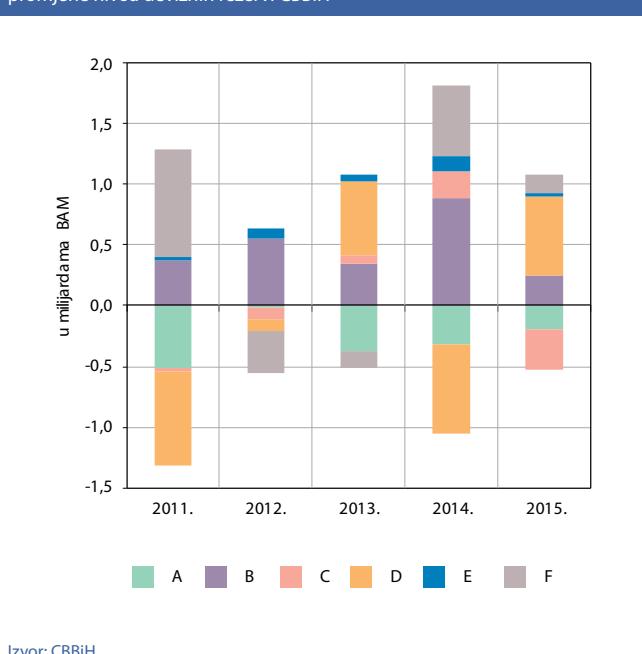
Grafikon 2.1: Devizne rezerve CBBiH

Izvor: Tabela 24

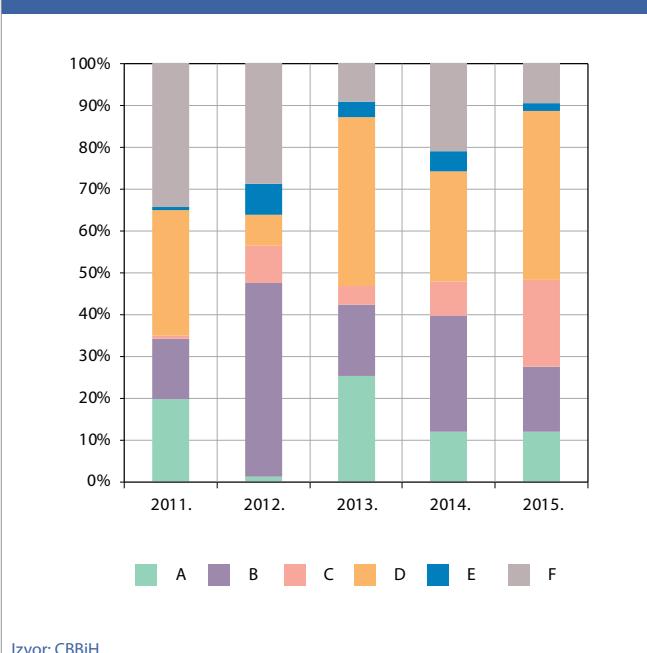
Grafikoni 2.2 i 2.3 ilustruju promjene u faktorima koji determinišu nivo deviznih rezervi. Istoriski posmatrano, promjene u domaćoj potražnji te promjene u vanjskom dugu bankarskog i javnog sektora osnovni su faktori koji su determinisali promjene u deviznim rezervama u prethodnim godinama.

Grafikon 2.2: Promjene u faktorima koji imaju dominantan uticaj na promjene nivoa deviznih rezervi CBBiH

Izvor: CBBiH

Grafikon 2.3: Relativni značaj faktora za promjene nivoa deviznih rezervi CBBiH

Izvor: CBBiH

Legenda za grafikone 2.2 i 2.3:

- A: Promjena u neto stranoj pasivi banaka
- B: Promjena u neto vanjskoj zaduženosti vlade
- C: Promjena u direktnim investicijama koja se ne odnosi na bankarski sektor
- D: Promjena u neto robnom deficitu
- E: Promjene u doznakama
- F: Ostalo

Smanjenje trgovinskog deficitta, uslijed manje potražnje za deviznim sredstvima, imalo je pozitivan uticaj na rast deviznih rezervi u odnosu na prethodnu godinu. S druge strane, priliv deviznih sredstava po osnovu direktnih stranih investicija znatno je niži u odnosu na 2014. godinu, tako da je i njihov značaj ove godine manji, dok su doznake ostale na približno istom nivou.

U periodu ekonomске ekspanzije i kreditnog buma prije nastupanja ekonomске krize, kao osnovni izvor finansiranja bankarskog sektora u BiH, koji je u većinskom stranom vlasništvu, koristila su se zaduženja iz inostranstva, koja su imala pozitivan uticaj na rast deviznih rezervi. Nakon nastupanja nepovoljnijih makroekonomskih uslova, počeo je proces razduživanja banaka koji negativno utiče na devizne rezerve. Razduživanje je nastavljeno i u 2015. godini (potpoglavlje 1.2.3), mada je negativan uticaj na devizne rezerve manji u poređenju s prethodnim godinama.

2.1 MONETARNA POLITIKA

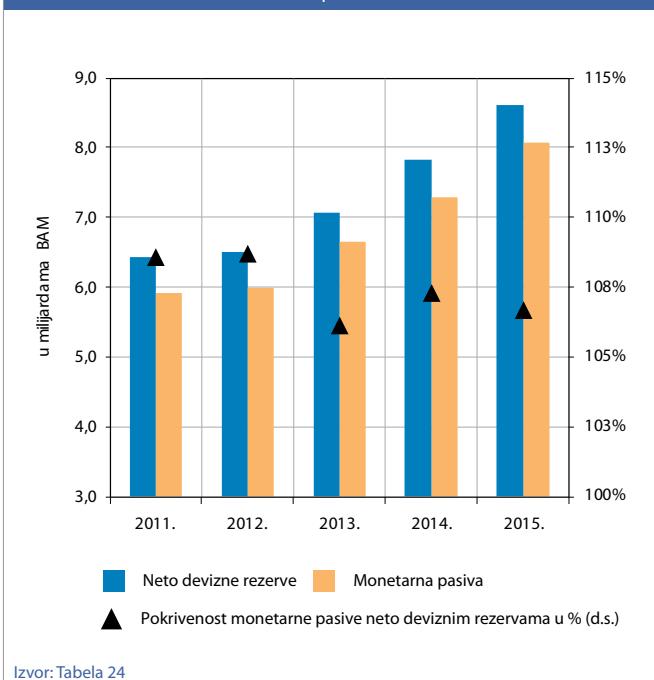
CBBiH je i u 2015. godini ispunila cilj definisan Zakonom o CBBiH vezano za izdavanje domaće valute prema aranžmanu valutnog odbora. U skladu s članom 31. Zakona, CBBiH je obavezna da osigura da ukupan iznos njene novčane pasive nikada ne pređe ekvivalentan iznos njenih neto deviznih rezervi, što je u potpunosti i ispunjeno. Pored toga, Centralna banka je obavezna i održavati generalnu rezervu do nivoa iznosa odobrenog kapitala banke koji mora iznositi minimalno pet procenata ukupnog iznosa novčane pasive prikazane na računima Centralne banke za kraj te finansijske godine. U skladu sa Zakonom, ukupan iznos novčane (monetarne) pasive Centralne banke je uvijek zbir:

(A) svih novčanica i kovanog novca koje su u opticaju stavile centrala, glavne jedinice i ostale filijale Centralne banke i

(B) potražnih salda svih računa koji se drže u knjigama Centralne banke i njenih organizacionih jedinica od strane rezidentnih vlasnika računa.

Na kraju 2015. godine pokrivenost monetarne pasive neto deviznim rezervama iznosila je 106,7% i nešto je manja u odnosu na prethodnu godinu.

Grafikon 2.4: Pokrivenost monetarne pasive neto deviznim rezervama

Izvor: Tabela 24

2.2 RAČUN REZERVI KOD CBBIH

CBBiH primjenjuje ortodoksnii valutni odbor, tako da je obavezna rezerva jedini instrument monetarne politike koji CBBiH ima na raspolaganju. U toku 2015. godine nije dolazilo do izmjena stope obavezne rezerve niti promjena u strukturi osnovice. Odluke CBBiH o izuzeću sredstava pozajmljenih iz inostranstva te depozita vlada za razvojne projekte iz 2008. godine i dalje su ostale na snazi. Upravno vijeće je 31. marta 2015. godine, a s primjenom od 1. maja 2015. godine, donijelo Odluku o izmjeni politike naknade na sredstva na računu rezervi. Stopa naknade se obračunava prema sljedećem:

(A) na iznos obvezne rezerve – prosjek EONIA koji je u istom periodu zabilježen na tržištu umanjen za 10 baznih poena, ili minimum nula,

(B) na iznos sredstava iznad obvezne rezerve – nulta stopa naknade.

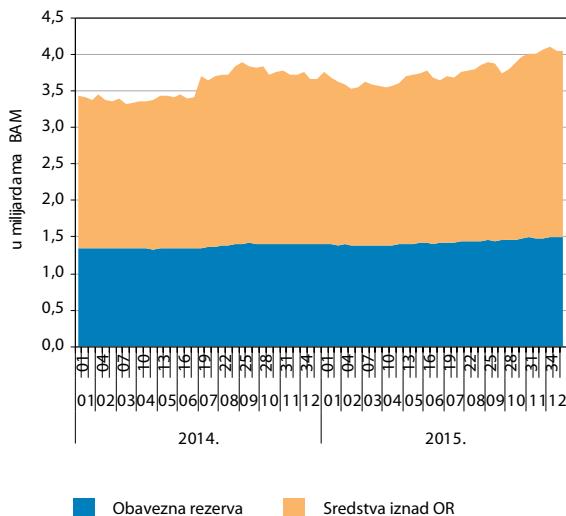
Nulta stopa naknade na obveznu rezervu primjenjuje se u slučaju da je prosječna EONIA umanjena za 10 baznih poena imala negativnu vrijednost. Usljed nepovoljnih tržišnih stopa na evropskom tržištu te odluka ECB-a o primjeni negativne stope na prekonoćne depozite kod centralne banke, u toku 2015. godine bankama u BiH nije isplaćena naknada po osnovu sredstava na računu rezervi.

Svi 27 banaka u sistemu obavezne rezerve su uredno ispunjavale ovu obavezu u toku 2015. godine. Osnovica za obračun obavezne rezerve je zabilježila godišnje povećanje u iznosu 1,02 milijarde BAM (6,2%). Povećanje osnovice u domaćoj valuti je iznosilo 839,5 miliona BAM (9,8%), a osnovica u stranoj valuti se smanjila za 177,0 miliona BAM (2,3%). Kompletno povećanje osnovice odnosi se na kratkoročne izvore koji bilježe povećanje za 1,03 milijarde BAM (12,0), dok su dugoročni izvori zabilježili smanjenje za 12,2 miliona BAM (0,2%). Rast depozita, naročito stanovništva, glavni je generator rasta osnovice. Značajan doprinos dao je i javni vanjski dug koji je zabilježio godišnje povećanje u iznosu 473,0 miliona BAM.

Iako je osnovica za obračun obavezne rezerve na godišnjem nivou povećana, stanja na računu rezervi kod CBBiH determinisana su prvenstveno viškom sredstava koja banke drže kod CBBiH iznad obavezne rezerve (grafikon 2.5). Tako, s posljednjom dekadom 2015. godine,

ukupno stanje na računu rezervi iznosi 4,05 milijardi BAM i veće je za 373,2 miliona BAM (10,2%) u odnosu na kraj prethodne godine. Pri tome, uslijed gorenavedenih promjena u osnovici za obračun, prosječna obavezna rezerva se povećala za 102,0 miliona BAM (7,3%), a sredstva iznad obavezne rezerve za 271,2 miliona BAM (11,9%).

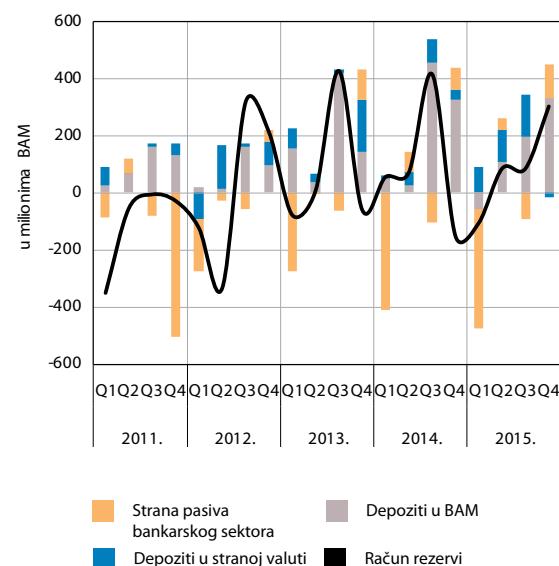
Grafikon 2.5: Stanja na računu rezervi kod CBBiH

Izvor: Tabela 17

Stanje računa rezervi je jedan od pokazatelja likvidnosti banaka (detaljniju analizu likvidnosti bankarskog sektora pogledati u potpoglavlju 1.2.3). Sa stanovišta ispunjavanja propisa o likvidnosti, isti tretman imaju gotovina u trezoru, sredstva na računu kod CBBiH i na računima kod nerezidentnih banaka. U uslovima niskih i čak negativnih kamatnih stopa na evropskom bankarskom tržištu, uz stalne analize rejtinga, poslovna odluka banaka za držanjem sredstava u zemlji je logična. Na trenutnu poziciju likvidnosti bankarskog sektora u BiH uticala je i slaba kreditna aktivnost, promjene u strukturi pasive bankarskog sektora, a koje se ogledaju u razduživanju prema inostranstvu, rastu depozita domaćih sektora u domaćoj valuti i na kratak rok te regulatorni propisi (grafikon 2.6).

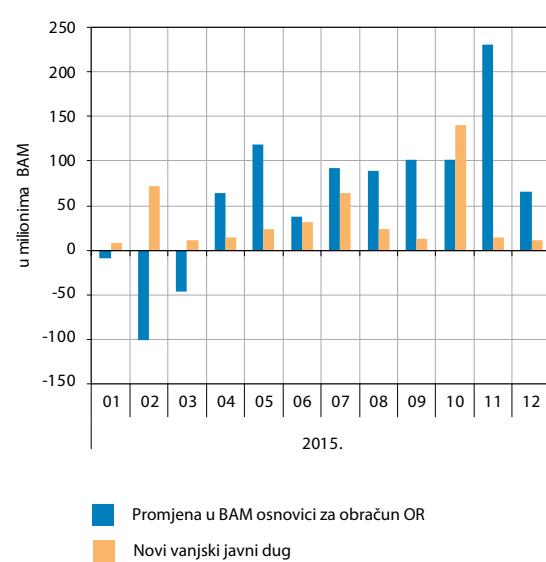
Grafikon 2.6: Kvartalne promjene u obavezama banaka i računu rezervi kod CBBiH

Izvor: Tabele 06, 07 i 09

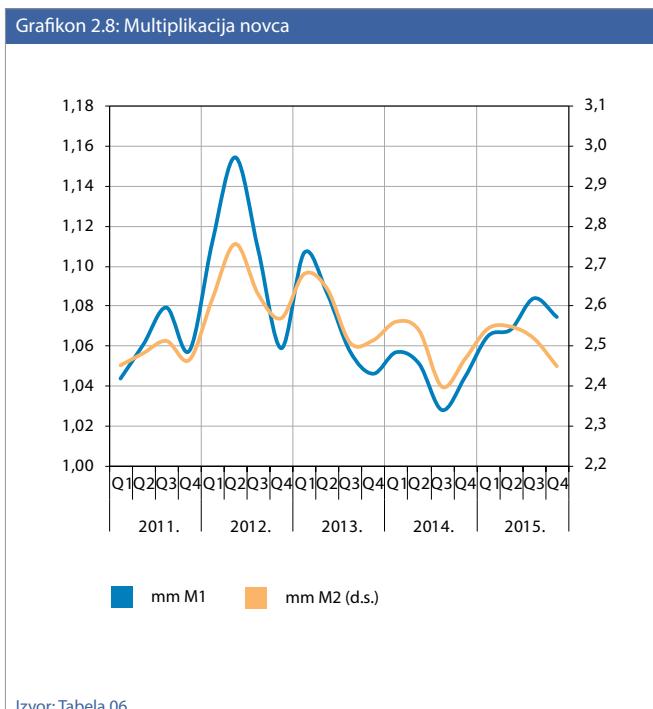
Grafikon 2.7 ispod prikazuje promjene u BAM osnovici za obračun obavezne rezerve i novom vanjskom javnom dugu (potpoglavlje 1.2.2). Premda uticaj nije tako izražen kao prethodne godine, kada je najveći značaj imalo doznačavanje sredstava po osnovu stand-by aranžmana MMF-a i sredstava za saniranje šteta od poplava, novi vanjski dug značajno utiče na depozite različitih sektora u ekonomiji, jer se distribuiru u skladu sa svojom namjenom.

Grafikon 2.7: Promjene u BAM osnovici za obračun OR i novi vanjski javni dug

Izvor: CBBiH i Ministarstvo finansija i trezora BiH

Upravo je rast depozita u domaćoj valuti najviše doprinio rastu novčane mase u užem i u širem smislu u odnosu na rast monetarne baze. Tako je došlo je do ubrzanja procesa multiplikacije novca.

2.3 UPRAVLJANJE DEVIZNIM REZERVAMA

Proces i rezultati upravljanja deviznim rezervama CBBiH, od izbijanja globalne finansijske krize do perioda obuhvaćenog ovim godišnjim izvještajem, bili su u najvećoj mjeri determinisani kretanjima na finansijskim tržištima na kojim se, u skladu sa Zakonom o CBBiH, investiraju devizne rezerve. Tokom 2015. godine došlo je do pada kamatnih stopa i stopa prinosa na evropskom finansijskom tržištu, što je dodatno otežalo proces upravljanja deviznim rezervama CBBiH u odnosu na 2014. godinu. U kompleksnim i, sa stanovišta investitora, vanredno nepovoljnim uslovima na međunarodnim tržištima, investicijska politika CBBiH je osigurala upravljanje deviznim rezervama na siguran način, čime se održala adekvatna kaptaliziranost. Pri tome je osiguran i profit, uz preuzimanje prihvatljivog nivoa rizika u investiranju.

Prosječna ponderisana kamatna stopa (PPKS) na devizne rezerve CBBiH u 2008. godini iznosila je 4,18%, da bi u 2014. godini pala na 0,43% i nastavila pad na 0,35% u 2015. godini (tj. PPKS u 2008. godini bila je gotovo deset puta viša nego u 2014. godini, odnosno dvanaest puta viša nego u 2015. godini). Ovakav pad je u velikoj mjeri determinisan opadanjem kamatnih

stopa i prinosa, što je bila osnovna karakteristika tržišta eurozone u proteklih osam godina. Primjera radi, prosječni jednomjesečni EURIBOR (EURIBOR 1m) u 2008. godini je iznosio 4,28%, što znači da je bio 33 puta veći nego u 2014. godini, kada je iznosio 0,13%. Prosječni EURIBOR 1m u 2015. godini je iznosio -0,07%. Prosječni tromjesečni EURIBOR (EURIBOR 3m) u 2008. godini je iznosio 4,63%, što znači da je bio 22 puta veći nego u 2014. godini, kada je iznosio 0,21%. Prosječni EURIBOR 3m u 2015. godini je iznosio -0,02%.

Prosječni prinosi na jednogodišnje i dvogodišnje obveznice denominovane u EUR, rejtinga AAA, u 2008. godini iznosili su 3,62% i 3,60% respektivno, a prosječan prinos na trogodišnje obveznice denominovane u EUR svih nivoa rejtinga u 2008. godini iznosio je 3,78%. Pad prinosa u posljednjih osam godina je bio veoma izražen, tako da su u 2015. godini prosjeci prinosa na jednogodišnje i dvogodišnje obveznice denominovane u EUR rejtinga AAA postali negativni (-0,27% i -0,24%, respektivno), a prosječni prinos na trogodišnje obveznice denominovane u EUR, svih nivoa rejtinga, u 2015. godini je iznosio 0,07%. Drugim riječima, prosječni prinos na trogodišnje obveznice denominovane u EUR, svih nivoa rejtinga, u 2008. godini bio je osam puta veći nego u 2014. godini (kada je iznosio 0,46%), odnosno 54 puta veći nego u 2015. godini.

CBBiH se tokom posmatranog perioda kontinuirano prilagođavala izmjenjenim stopama prinosa i kamatnim stopama na finansijskim tržištima instrumenata denominovanih u EUR. Zbog toga što su kamatne stope na kratkoročne depozite denominovane u EUR postale negativne, sve više sredstava deviznih rezervi preusmjeravano je u vrijednosne papire denominovane u EUR, i to vrijednosne papire koji dospijevaju u dužim vremenskim rokovima i/ili u vrijednosne papire koji imaju nešto niže nivoe kreditnog rejtinga. U procesu upravljanja deviznim rezervama se primjenjuje aktivniji pristup upravljanju portfolijem deviznih rezervi, čime se nastoji kompenzovati nizak nivo ostvarenih kamatnih prihoda. Kako dostupne prognoze i očekivanja kretanja kamatnih stopa i prinosa te kretanja cijene zlata i kursa dolara ukazuju da će oporavak u eurozoni biti usporen i neuravnotežen, očekuje se da postojeća struktura portfolija deviznih rezervi u narednim godinama neće moći generisati značajno viši nivo godišnjih kamatnih deviznih prihoda, pa samim tim ni značajno viši nivo ukupnih prihoda CBBiH.

U skladu sa Zakonom o CBBiH i odgovarajućim internim aktima, CBBiH upravlja deviznim rezervama, polazeći prvenstveno od principa sigurnosti i likvidnosti investiranja. Navedeno podrazumijeva da, uz održavanje visoke likvidnosti deviznih rezervi i prihvatljivu izloženost rizicima, CBBiH nastoji ostvariti povoljne prinose na investirane devizne rezerve uz osiguranje visokog stepena sigurnosti. Odluke o upravljanju i investiranju deviznih rezervi donose se na tri nivoa u okviru organizacije CBBiH: (1) strateškom – Upravno vijeće, (2) taktičkom – Investicioni komitet i (3) operativnom – Odjeljenje za bankarstvo, Služba Front Office. Upravno vijeće odobrava Smjernice CBBiH o upravljanju deviznim rezervama kojim se određuje tip i nivo rizika koji je CBBiH spremna da preuzme i diskrecioni prostor za taktički i operativni nivo. Upravno vijeće, kao vrhovni organ CBBiH, kontinuirano prati stanja na finansijskim tržištima i zauzima proaktivan stav u kreiranju investicione politike i definisanju uslova za upravljanje deviznim rezervama, a sa ciljem očuvanja deviznih rezervi i ostvarivanja pozitivnih rezultata. Investicioni komitet usmjerava proces upravljanja deviznim rezervama u okviru Smjernica i donosi Operativna pravila o investiranju. Organizacioni oblici nadležni za poslove investiranja deviznih rezervi, upravljanja rizicima te monitoringa i analiza djeluju u skladu sa Smjernicama i Operativnim pravilima, uključujući i donošenje operativnih odluka o investiranju.

U procesu upravljanja deviznim rezervama, tokom 2015. godine kontinuirano su razmatrane dostupne informacije s relevantnih tržišta novca i kapitala u eurozoni i svijetu i dostupne prognoze koje bi mogle uticati na investiranje deviznih rezervi u tekućoj godini, ali i u narednom periodu. Takođe su analizirane mogućnosti i modaliteti politike investiranja i upravljanja deviznim rezervama CBBiH iinicirane odgovarajuće promjene politike investiranja u cilju prilagođavanja tržišnim uslovima u eurozoni. Dodatno, kontinuirano su analizirane informacije vezane za kretanje prinosa na finansijskim tržištima na kojima se vrši investiranje deviznih rezervi, osnovni makroekonomski pokazatelji i projekcije za relevantne države, eurozonu i globalnu svjetsku ekonomiju i informacije vezane za rejtinge inobanaka kod kojih CBBiH ima oročene depozite i sredstva na tekućem računu i države koje su emitenti vrijednosnih papira zastupljenih u portfoliju deviznih rezervi CBBiH, u cilju minimiziranja kreditnog rizika.

Portfolio deviznih rezervi izložen je prvenstveno finansijskim rizicima i to: kreditnom, tržišnom (kamatnom i deviznom riziku) te riziku likvidnosti. CBBiH ograničava izloženost

kreditnom riziku ulaganjem prvenstveno u obveznice odabralih država eurozone te plasiranjem depozita u odabране centralne banke u eurozoni, odabranе poslovne inobanke i Banku za međunarodna poravnjanja (BIS), uz uslov da zadovoljavaju standarde podobnosti ugovorne strane. Upravljanje kreditnim rizikom vrši se definisanjem standarda podobnosti instrumenata/ugovornih strana i ograničenja koncentracije ulaganja u svaku pojedinačnu zemlju i pojedinu poslovnu inobanku. Navedeni standardi i ograničenja se preispituju i po potrebi ažuriraju, pri čemu se vodi računa o zvaničnim ocjenama vodećih svjetskih rejting agencija i pokazateljima dobijenim primjenom internih metoda za procjenu kreditnog rizika. Kamatni rizik, odnosno rizik smanjenja vrijednosti portfolija deviznih rezervi zbog promjena kamatnih stopa, kontroliše se primjenom tzv. referentnih portfolija (engl. Benchmark portfolios) i regulisanjem dužine trajanja ukupnog portfolija deviznih rezervi. Devizni rizik predstavlja mogućnost da CBBiH zabilježi gubitak zbog promjene vrijednosti devizne aktive i devizne pasive, kao posljedice mogućeg nepovoljnog kretanja deviznih kurseva valuta u kojima se drže devizne rezerve u odnosu na domaću valutu. Minimiziranje ovog rizika CBBiH vrši držanjem deviznih rezervi pretežno u EUR, s obzirom na to da je kurs konvertibilne marke fiksan u odnosu na EUR.

Devizne rezerve CBBiH su tokom 2015. godine investirane u skladu sa Zakonom o CBBiH, Smjernicama o upravljanju deviznim rezervama i Operativnim pravilima za investiranje. U 2015. godini prosječno dnevno stanje deviznih rezervi je iznosilo oko 8,13 milijardi BAM, što je za 797 miliona BAM više od prosječnog dnevnog stanja deviznih rezervi u 2014. godini, kada je ono iznosilo 7,34 milijarde BAM.

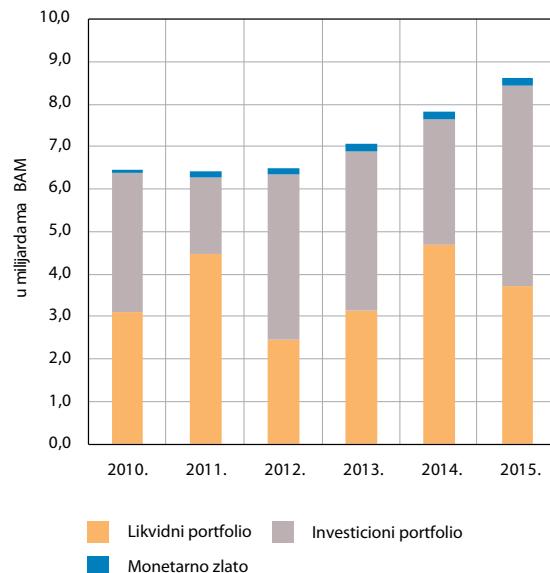
Iznos neto strane aktive, koja predstavlja pozitivnu razliku deviznih rezervi nakon pokrića monetarne pasive (novac u opticaju i depoziti komercijalnih banaka) i obaveza prema nerezidentima, tokom 2015. godine osciralo je uslijed promjena nivoa, kako deviznih rezervi tako i monetarne pasive. Krajem godine neto strana aktiva iznosila je 540,38 miliona BAM, što je za 8,96 miliona BAM ili za 1,69% više u odnosu na iskazano stanje na kraju 2014. godine. Neto strana aktiva predstavlja zaštitu od šokova koji mogu imati negativan uticaj na tržišnu vrijednost finansijskih instrumenata u koje su devizne rezerve investirane, a koji mogu umanjiti vrijednost deviznih rezervi i ugroziti princip pune pokrivenosti monetarne pasive deviznim rezervama kao jednog od osnovnih principa na kojem se temelji stabilnost i održivost valutnog odbora.

Devizne rezerve na kraju 2015. godine su iznosile 8.606,31 milion BAM i povećane su za 9,98%, odnosno za 780,72 miliona BAM u odnosu na kraj 2014. godine, dok je monetarna pasiva u istom periodu zabilježila rast od 10,58% ili za 771,51 milion BAM.

Strukturu deviznih rezervi na kraju 2015. godine činili su: investicioni portfolio s učešćem od 54,83%, likvidni portfolio s učešćem od 43,05% i monetarno zlato s učešćem od 2,12%. Likvidni portfolio čine: depoziti kod centralnih banaka, BIS-a i inobanaka (11,66% ukupnih deviznih rezervi), gotovina u trezoru CBBiH (1,49% ukupnih deviznih rezervi), specijalna prava vučenja (SDR) kod MMF-a (0,04% ukupnih deviznih rezervi) i vrijednosni papiri kojima je do dospijeća preostalo godinu dana i manje (29,85% ukupnih deviznih rezervi). Stanje vrijednosnih papira kojima je do dospijeća preostalo godinu dana i manje, kao najveće stavke likvidnog portfolija na kraju 2015. godine, iznosilo je 2,57 milijardi BAM. Stanje depozita po viđenju kod nerezidentnih banaka, kao druge najveće stavke likvidnog portfolija, na kraju 2015. godine iznosilo je 1,00 milijardi BAM. Investicioni portfolio čine: vrijednosni papiri kojima je do dospijeća preostalo više od godinu dana, a koji su raspoloživi za prodaju (41,56% ukupnih deviznih rezervi) i vrijednosni papiri za držanje do dospijeća (13,27% ukupnih deviznih rezervi). S ciljem zaštite od kreditnog rizika vrši se investiranje u vrijednosne papire evropskih zemalja s visokim rejtingom, uz ograničenja maksimalnog učešća dužničkih instrumenata za svaku pojedinu zemlju. Učešće likvidnog portfolija se smanjilo na 43,05%, s prošlogodišnjih 59,89%, dok se učešće investicionog portfolija povećalo na 54,83%, s prošlogodišnjih 37,78% ukupnih deviznih rezervi, kako, uslijed ponuđenih negativnih kamatnih stopa, u većem dijelu godine nije bilo oročavanja novih depozita, a sredstva dospijevajućih depozita su preusmjeravana u kupovinu vrijednosnih papira. Nivo likvidnog portfolija je bio adekvatan u smislu da je zadovoljio potrebe CBBiH za likvidnošću, a njegov udio u deviznim rezervama je smanjen u odnosu na 2014. godinu s ciljem boljeg upravljanja portfolijem.

Prateći kretanja na tržištu, u odnosu na kraj 2014. godine, sredstva deponovana kod nerezidentnih banaka su, na kraju 2015. godine, smanjena za 1,178 milijardi BAM (54%), dok su sredstva investirana u vrijednosne papire (vrijednosni papiri kojima je do dospijeća preostalo godinu dana i manje, vrijednosni papiri kojima je do dospijeća preostalo više od godinu dana i vrijednosni papiri za držanje do dospijeća) povećana za 1,904 milijarde BAM (35,36%).

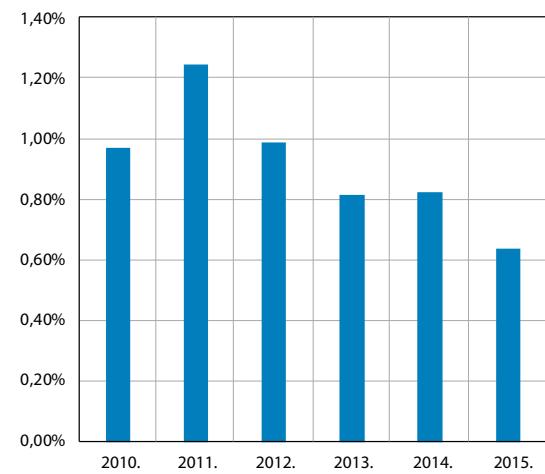
Grafikon 2.9: Struktura investiranja deviznih rezervi CBBiH

Izvor: CBBiH

Dio dobiti ostvarene u 2014. godini, u iznosu od 21,25 miliona BAM, doznačen je u aprilu 2015. na račun Ministarstva finansija i trezora BiH, koje je zaduženo za budžet institucija Bosne i Hercegovine. Kombinovani efekat na bilans uspjeha svih ulaganja deviznih sredstava CBBiH u konvertibilnu stranu valutu i monetarno zlato (dubit) iznosi 51,64 miliona BAM, a izražen efektivnom stopom prinosa³³ za period 1.1.-31.12.2015. godine iznosi 0,63%.

Grafikon 2.10: Prosječne godišnje stope prinosa na devizne rezerve CBBiH

Izvor: CBBiH

³³ Efektivna stopa prinosa izračunata je tako da su ukupni efekti investiranja sredstava deviznih rezervi (u zlato i u konvertibilnu stranu valutu) podijeljeni s prosječnim stanjem deviznih rezervi u posmatranom periodu. Pri izračunavanju ukupnih efekata investiranja sredstava deviznih rezervi, u obzir su uzeti svaki neto prihodi od kamata na vrijednosne papire i depozite, kao i realizovani neto kapitalni добици/губици uslijed prodaje vrijednosnih papira iz portfolija deviznih rezervi CBBiH.

Relativno niske ostvarene stope povrata na ulaganja u konvertibilnu stranu valutu su posljedica niskih stopa prinosa na vrijednosne papiere i uglavnom negativnih kamatnih stopa na kratkoročne depozite u EUR, koje su tokom 2015. godine preovladavale na finansijskim tržištima, a uzrokovane su lošim makroekonomskim performansama eurozone. Naime, usporeni privredni rast, pa čak i recesija, te visoka stopa nezaposlenosti su tendencije koje su nastavljene u eurozoni i tokom 2015. godine. Devizna tržišta, tržišta novca i kapitala su tokom 2015. godine, kao i u prethodne tri godine, uvelikoj bila pod pritiskom globalnih zbivanja.

U skladu s modelom funkcionisanja CBBiH, utvrđenim Zakonom o Centralnoj banci, osnovni izvor generisanja prihoda i finansijskog rezultata CBBiH je proces upravljanja deviznim rezervama. Ovaj proces i njegovi rezultati, od izbjanja globalne finansijske krize do perioda obuhvaćenog

Godišnjim izvještajem CBBiH za 2015. godinu, bili su u znatnoj mjeri determinisani kretanjima na finansijskim tržištima na kojim se, u skladu sa Zakonom o CBBiH, investiraju sredstva deviznih rezervi. Taj uticaj pokazuje visina prosječne ponderisane kamatne stope (PPKS), izračunate kao količnik kamatnih prihoda na investirane devizne rezerve i prosječnog stanja deviznih rezervi u posmatranoj godini, a sistematizovan je u tabeli 2.1:

Uprkos navedenim nepovoljnim uslovima investiranja sredstava deviznih rezervi, te samim tim i nepovoljnim uslovima poslovanja, CBBiH je u periodu od 2008-2015. godine ostvarila oko 505 miliona KM dobiti, od čega je na račun Ministarstva finansija i trezora BiH, koje je zaduženo za budžet institucija Bosne i Hercegovine, transferisano oko 303,2 miliona KM, što je dato u tabeli 2.2:

Tabela 2.1: Prosječna ponderisana kamatna stopa na devizne rezerve i ostvareni kamatni prihodi CBBiH (u mil. BAM)

Godina	Prosječno stanje deviznih rezervi 1	Kamatni prihodi 2	PPKS (%) 3=2/1	Neto - monetarni devizni prihodi (NMDP) 4	Ukupni prihodi CBBiH 5	Finansijski rezultat CBBiH 6	Učešće kamatnih prihoda u NMDP 7=2/4
2008.	6.569,78	274,57	4,18	280,78	291,26	199,42	98%
2009.	6.072,94	100,96	1,66	136,3	150,15	95,79	74%
2010.	6.112,87	38,31	0,63	62,2	77,05	33,18	62%
2011.	6.114,18	56,84	0,93	86,51	95,83	45,93	66%
2012.	6.094,09	32,15	0,53	56,48	70,32	34,13	57%
2013.	6.572,74	31,33	0,48	53,78	63,17	30,09	58%
2014.	7.336,75	31,8	0,43	60,96	71,77	35,41	52%
2015.	8.134,16	28,48	0,35	52,53	63,63	31,38	54%
Period 2008.-2015.	6.625,94	594,44	1,12	789,54	883,18	505,33	75%

Izvor: CBBiH

Tabela 2.2: Raspodjela dobiti CBBiH za finansijske godine 2008-2015. (svi iznosi izraženi su u hiljadama KM)

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	Ukupno 2008-2015.
DOBIT	199.423	95.786	33.179	45.931	34.134	30.086	35.411	31.378	505.328
Raspodjela dijela dobiti u budžet institucija BiH	119.654	57.472	19.907	27.559	20.480	18.052	21.247	18.827	303.197
Raspodjela dijela dobiti u generalne rezerve u kapitalu	79.769	38.314	13.272	18.372	13.654	12.034	14.164	12.551	202.131

Izvor: CBBiH

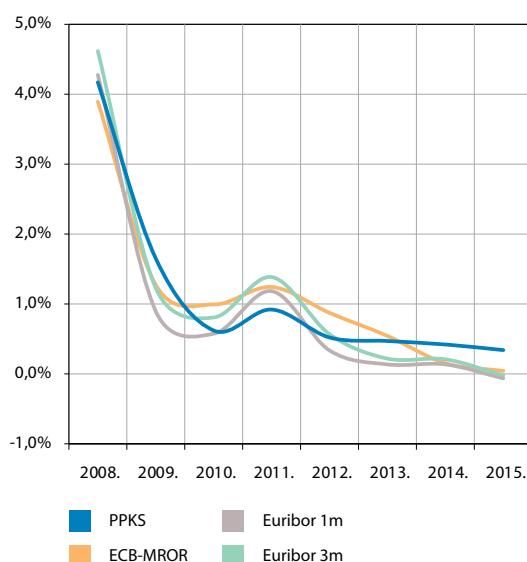
Napominjemo da je CBBiH u periodu od 1997. do 2015. godine, ostvarila ukupnu dobit u iznosu od oko 953 miliona KM, od čega je na račun Ministarstva finansija i trezora BiH, koje je zaduženo za budžet institucija Bosne i Hercegovine, transferisano oko 421 milion KM.

Kako se u skladu sa zakonskom i internom regulativom CBBiH sredstva deviznih rezervi investiraju uglavnom u vrijednosne papire i depozite denominovane u EUR, najveći uticaj na kamatne prihode CBBiH ima kretanje tržišnih kamatnih stopa na tržištu novca (što je relevantan pokazatelj kretanja kamatnih stopa na depozite u EUR) i prinosa na tržištu državnih vrijednosnih papira zemalja članica eurozone (pri čemu je za aktuelnu strukturu portfolija vrijednosnih papira deviznih rezervi CBBiH najbolji pokazatelj kretanje stope prinosa na jednogodišnje, dvogodišnje i trogodišnje državne obveznice nominovane u EUR), s obzirom na to da CBBiH investira preko 95% sredstava deviznih rezervi u državne vrijednosne papire zemalja eurozone. U daljem dijelu teksta dati su detaljniji pokazatelji pada tržišnih kamatnih stopa i prinosa u posmatranom periodu:

Prethodno navedeni podaci ukazuju da je prosječna ponderisana kamatna stopa na devizne rezerve CBBiH u 2008. godini iznosila 4,18%, da bi u 2014. godini pala na 0,43% i nastavila pad na 0,35% u 2015. godini (tj. PPKS u 2008. godini bila je gotovo deset puta viša nego u 2014. godini, odnosno dvanaest puta viša nego u 2015. godini). Ovakav pad je u velikoj mjeri determinisan opadanjem kamatnih stopa i prinosa, što je bila osnovna karakteristika tržišta eurozone u proteklih osam godina (vidjeti tabelu T2.3 i grafikon G2.11). Primjera radi, prosječni jednomjesečni euribor /Euribor 1m/ u 2008. godini je iznosio 4,28%, što znači da je bio 33 puta veći nego u 2014. godini (kada je iznosio 0,13%), dok je prosječni jednomjesečni euribor u 2015. godini bio negativan (iznosio je -0,07%). Prosječni tromjesečni euribor³⁴ /Euribor 3m/ u 2008. godini je iznosio 4,63%, što znači da je bio 22 puta veći nego u 2014. godini (kada je iznosio 0,21%), dok je prosječni tromjesečni euribor u 2015. godini bio negativan (iznosio je -0,02%).

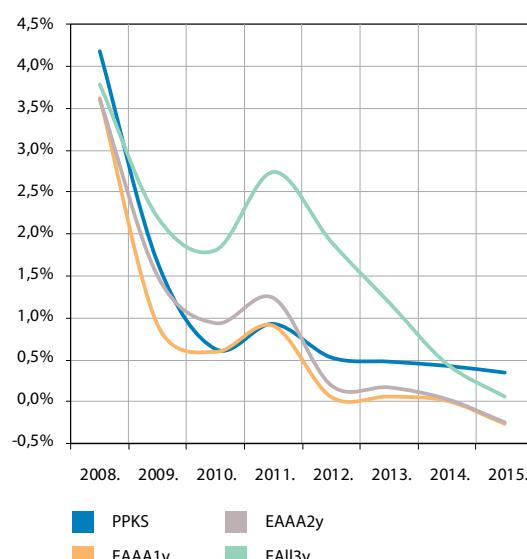
Tržišni prinosi na državne vrijednosne papire zemalja eurozone su imali česte periode turbulencija, ali ipak s izrazito opadajućim trendom. Mada se najčešće kao reper kretanja na tržištu obveznica uzima kretanje prinosa na

Grafikon 2.11 a: Kretanje prosječne ponderisane kamatne stope na devizne rezerve CBBiH i tržišnih kamatnih stopa na finansijskom tržištu eurozone (godišnji prosjeci)

Izvor: ECB - Statistics Datat Warehouse, pristupljeno 01.02.2016.

Grafikon 2.11 b: Kretanje prosječne ponderisane kamatne stope na devizne rezerve CBBiH i tržišnih kamatnih stopa na finansijskom tržištu eurozone (godišnji prosjeci)

Izvor: ECB - Statistics Datat Warehouse, pristupljeno 01.02.2016.

desetogodišnje državne obveznice³⁵, s obzirom na strukturu i karakteristike portfolija deviznih rezervi CBBiH, najpodesniji reperi za poređenje PPKS s kretanjem tržišnih prinosa na državne obveznice u EUR su kretanje tržišnih prinosa na obveznice najvišeg rejtinga (AAA) kojima je do dospijeća preostalo 1 godina (u periodu 2008-2010), obveznice rejtinga AAA kojima je do dospijeća preostalo 2 godine (u periodu 2011-2012) i obveznice svih nivoa rejtinga kojima je do dospijeća preostalo 3 godine (u periodu 2013-2015).

³⁴ Poput euribora, drastičan pad i prelazak u „negativnu zonu“ imale su i druge kamatne stope na tržištu novca eurozone (kao npr. prekonočna stopa EONIA, čiji je prosjek za 2015. godinu iznosio -0,11%, a prosjek stope EONIA za 2008. godinu je iznosio 3,87%).

³⁵ Važno je napomenuti da su tržišni prinosi na 10-godišnje obveznice (koje se uzimaju kao najbolji indikator kretanja na tržištu obveznica) denominovane u najvažnijim svjetskim valutama trenutno na nivoima bliskim istorijskom minimumu.

Tabela 2.3: PPKS CBBiH i tržišne kamatne stope u periodu 2008-2015.

			Prosječne vrijednosti tržišnih kamatnih stopa				
Godina	PPKS	ECB-MROR	Euribor 1m	Euribor 3m	EAAA1y	EAAA2y	EAll3y
2008.	4,18	3,9	4,28	4,63	3,62	3,6	3,78
2009.	1,66	1,28	0,89	1,23	0,91	1,5	2,2
2010.	0,63	1	0,57	0,81	0,59	0,94	1,81
2011.	0,93	1,25	1,18	1,39	0,9	1,24	2,74
2012.	0,53	0,88	0,33	0,57	0,0507	0,2	1,91
2013.	0,48	0,55	0,13	0,22	0,0562	0,18	1,19
2014.	0,43	0,16	0,13	0,21	0,0054	0,0365	0,46
2015.	0,35	0,05	-0,07	-0,02	-0,27	-0,24	0,07
Period 2008.-2015.	1,26	1,13	0,93	1,13	0,73	0,93	1,77
Omjer 2008./2014.	10	24	33	22	670	99	8
Omjer 2008./2015.	12	78	-61	-232	-13	-15	54

Izvor: Za PPKS: CBBiH, za ostale podatke: ECB – Statistics Data Warehouse, pristupljeno 1.2.2016.

Prosječni prinosi na jednogodišnje i dvogodišnje obveznice denominovane u EUR rejtinga AAA (EUR AAA 1y, EUR AAA 2y) u 2008. godini iznosili su 3,62%, odnosno 3,60%, a prosječni prinosi na trogodišnje obveznice denominovane u EUR svih nivoa rejtinga (EUR All 3y) u 2008. godini iznosio je 3,78%. Pad prinosa u posljednjih osam godina je bio veoma izražen, tako da su u 2015. godini prosjeci prinosa na jednogodišnje i dvogodišnje obveznice denominovane u EUR rejtinga AAA postali negativni (-0,27% i -0,24%, respektivno), a prosječni prinos na trogodišnje obveznice denominovane u EUR, svih nivoa rejtinga u 2015. godini je iznosio 0,07%. Drugim riječima, prosječni prinos na trogodišnje obveznice denominovane u EUR, svih nivoa rejtinga, u 2008. godini bio je osam puta veći nego u 2014. godini (kada je iznosio 0,46%), odnosno 54 puta veći nego u 2015. godini (kada je iznosio 0,07%), kao što je pokazano u tabeli 2:3.

Centralna banka Bosne i Hercegovine se tokom posmatranog i analiziranog perioda kontinuirano prilagođavala izmjenjenim stopama prinosa i kamatnim stopama na finansijskim tržištima instrumenata denominovanih u EUR³⁶. Zbog toga što su kamatne stope na kratkoročne depozite denominovane u EUR postale negativne, sve više sredstava deviznih rezervi preusmjereni su na vlijednosne papire denominovane u EUR i to vlijednosne papire koji dospijevaju u dužim vremenskim rokovima i/ili u vlijednosne papire koji imaju niže nivoe kreditnog rejtinga. U cilju ostvarenja zadovoljavajućeg nivoa kamatnih prihoda, struktura deviznih

rezervi izmijenjena je u pravcu veće izloženosti tržišnim rizicima (prije svega kamatnom riziku kroz investiranje u instrumente dužeg preostalog roka do dospijeća) i veće izloženosti kreditnom riziku kroz investiranje u instrumente nižeg rejtinga).

Proces restrukturiranja deviznih rezervi još uvijek traje, pri čemu se vodi računa o likvidnosti, sigurnosti i profitabilnosti CBBiH, a primjenjuje se i aktivniji pristup upravljanju portfolijem deviznih rezervi, čime se nastoji kompenzovati nizak nivo ostvarenih kamatnih prihoda. Kako dostupne prognoze i očekivanja kretanja kamatnih stopa i prinosa te kretanja cijene zlata i kursa dolara ukazuju da će oporavak u eurozoni biti usporen i neuravnotežen, očekuje se da postojeća struktura portfolija deviznih rezervi u narednim godinama neće moći generisati značajno viši nivo godišnjih kamatnih deviznih prihoda, pa samim tim ni značajno viši nivo ukupnih prihoda CBBiH.

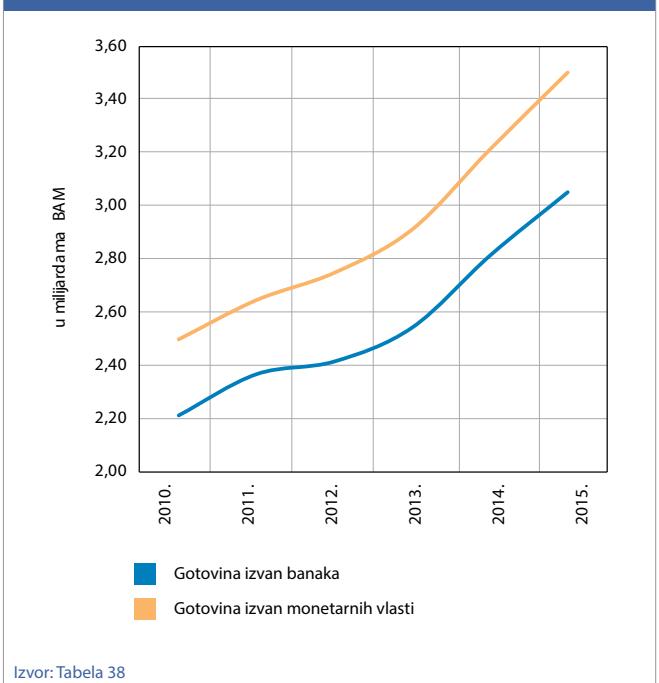
³⁶ Zakon o CBBiH je mogućnost investiranja u stranu finansijsku aktivu denominovanu u valutama različitim od EUR faktički sveo na ispod 5% deviznih rezervi.

2.4 UPRAVLJANJE GOTOVIM NOVCEM

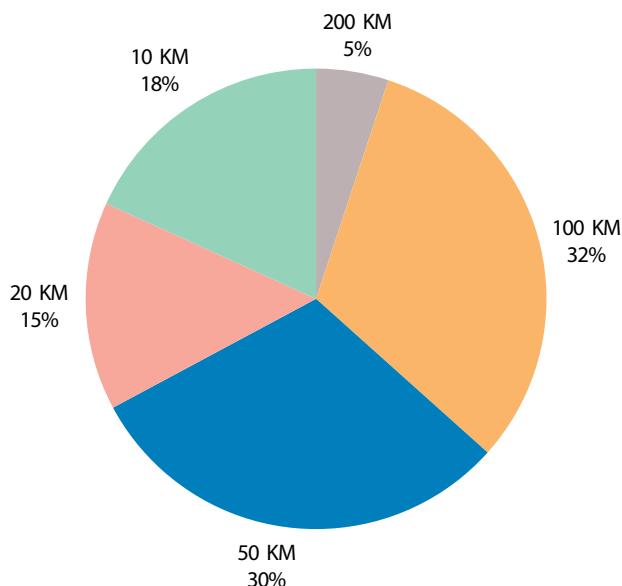
Na dan 31.12.2015. godine, stanje gotovog novca u opticaju (izvan banaka) iznosilo je 3,05 milijardi BAM (grafikon 2.12), što je za 8,51% više u odnosu na 2014. godinu. Time je nastavljen trend rasta iz prethodnih godina. Potražnja za gotovinom od strane banaka je rezultat uvećanih zahtjeva klijenata za gotovim novcem. Ovo potkrepljuju i podaci o kartičnom poslovanju, koji ukazuju na još uvijek izraženu preferenciju stanovništa ka gotovinskom plaćanju. Naime, od ukupne vrijednosti transakcija realizovanih upotrebom kartica u zemlji i inostranstvu u iznosu 7,67 milijardi BAM, putem ATM aparata podignuto je, u zemlji i inostranstvu, gotovine u iznosu od 5,71 milijardu BAM ili 74 posto vrijednosti, dok je na POS aparatima realizovano 1,96 milijardi BAM ili 26 posto vrijednosti. Dodatnu potražnju za gotovinom potiču i izuzetno niske kamatne stope na depozite, naročito na kratak rok, što minimalizira oportunitetni trošak držanja gotovine.

Izvan CBBiH bilo je 54,34 miliona novčanica BAM i 288,46 miliona kovanica BAM, ukupne vrijednosti 3,50 milijardi BAM, što je za 9% više u odnosu na 2014. godinu. U apoenskoj strukturi novca izvan CBBiH, najzastupljenije su bile novčanice u apoenima od 100 KM i 50 KM, a kod kovanica apoen 10 F (grafikoni 2.13 i 2.14).

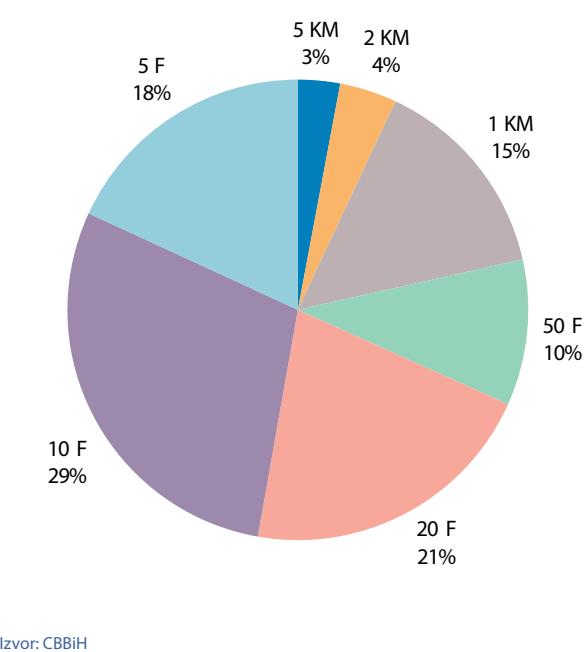
Grafikon 2.12: Gotovina izvan monetarnih vlasti i banaka

Grafikon 2.13: Apoenska struktura novčanica

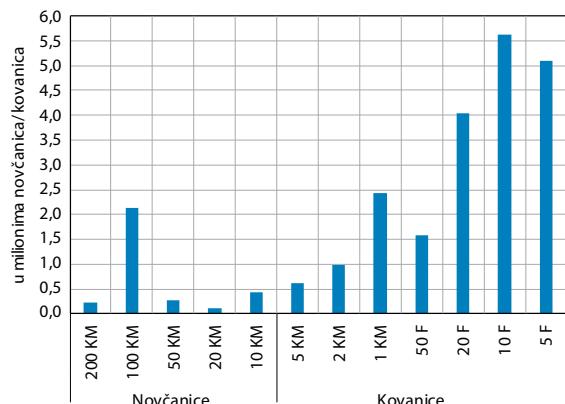

Grafikon 2.14: Apoenska struktura kovanica

U odnosu na 2014. godinu, količina novčanica izvan CBBiH je povećana za 3,19 miliona komada (6,23%), ukupne vrijednosti 279,04 miliona BAM (grafikon 2.15). Količina kovanica izvan CBBiH je u istom periodu povećana za 20,37 miliona komada (7,6%), ukupne vrijednosti 9,92 miliona BAM (grafikon 2.16).

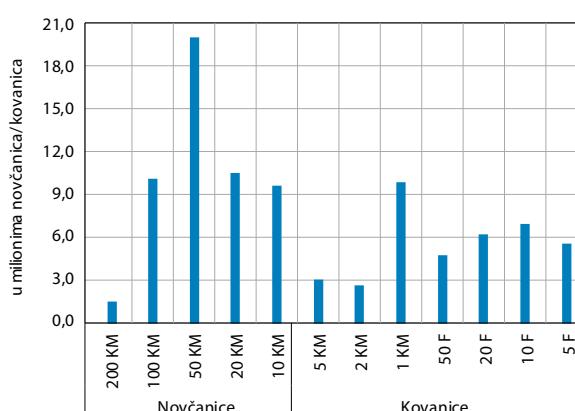
Grafikon 2.15: Povećanje broja novčanica i kovanica po apoenima u odnosu na 2014.

Izvor: CBBiH

Snabdijevanje komercijalnih banaka gotovim novcem vrši se putem trezora glavnih jedinica i filijala CBBiH, lociranih u Sarajevu, Banjoj Luci, Mostaru i Brčkom, uz striktno poštivanje aranžmana valutnog odbora. U toku 2015. godine komercijalnim bankama je izdato 51,82 miliona komada novčanica i 39,26 miliona komada kovanica, ukupne vrijednosti 2,67 milijardi BAM (grafikon 2.16).

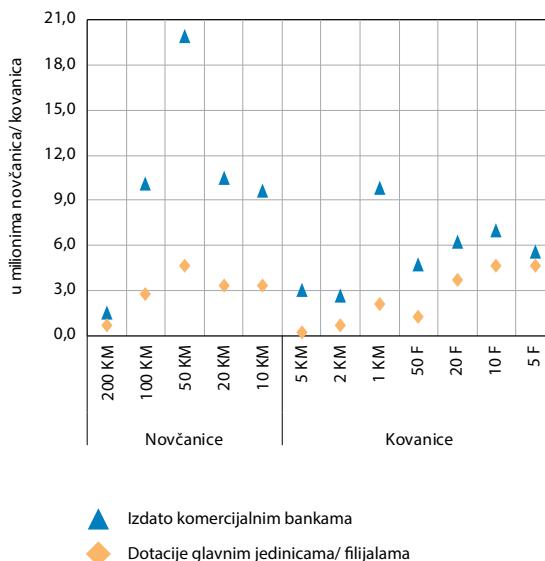
Grafikon 2.16: Izdate novčanice i kovanice po apoenima u 2015.

Izvor: CBBiH

U istom periodu je iz Odjeljenja trezora CU glavnim jedinicama i Filijali Brčko izdato (dotacije) 14,81 milion komada novčanica i 17,37 miliona komada kovanica, ukupne vrijednosti 753,51 milion KM. Grafikon 2.17. ispod pokazuje da je CBBiH vodila računa o potraživanjima komercijalnih banaka za gotovim novcem u odgovarajućoj apoenskoj strukturi. Pošto komercijalne banke vrše i značajan povrat gotovog novca u trezore CBBiH, dotacije glavnim jedinicama/filijalama CBBiH su, u pravilu, znatno manje.

Grafikon 2.17: Izlazi gotovog novca (KM) u 2015.

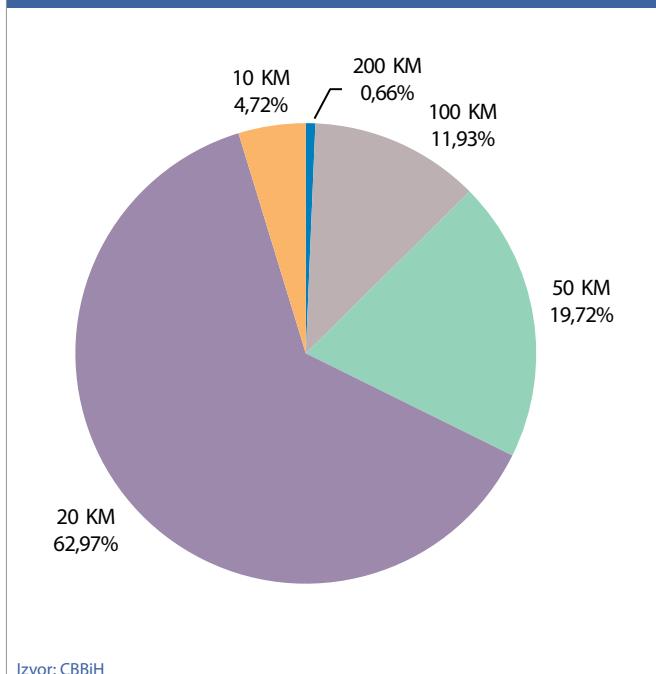

Izvor: CBBiH

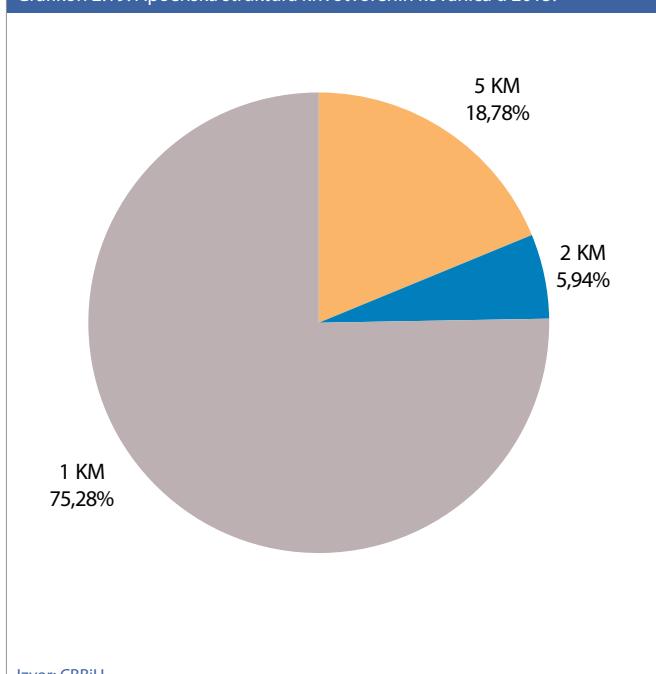
CBBiH kontinuirano vrši povlačenje novčanica nepodobnih za opticaj, koje se uništavaju u skladu s važećim propisima. Povlačenjem nepodobnih novčanica i puštanjem u opticaj novčanica nove serije CBBiH održava zadovoljavajući kvalitet novca u opticaju. U 2015. godini uništeno je 8,65 miliona komada novčanica i 6.646 kovanica nepodobnih za opticaj, ukupne vrijednosti 264,95 miliona KM. Količina uništenih novčanica predstavlja 15,92% od ukupne količine novčanica KM izvan CBBiH.

U 2015. godini, CBBiH je registrovala 1.207 krivotvorenih novčanica konvertibilne marke, što je za 26,92% više u odnosu na 2014. godinu, kada je registrovana 951 krivotvorina. Krivotvorenih kovanica konvertibilne marke je registrovano 1.853 komada, što je za 14,88% više u odnosu na 2014. godinu, kada je registrovano 1.613 krivotvorenih kovanica KM. Prema apoenskoj strukturi, najviše krivotvorenih novčanica je bilo u apoenu od 20 KM (grafikon 2.18), a krivotvorenih kovanica u apoenu od 1 KM (grafikon 2.19).

Grafikon 2.18: Apoenska struktura krivotvorenih novčanica u 2015.

Grafikon 2.19: Apoenska struktura krivotvorenih kovanica u 2015.

2.5 ODRŽAVANJE PLATNIH SISTEMA

Zakonsku obavezu održavanja odgovarajućih platnih i obračunskih sistema CBBiH je ispunila i u 2015. godini: platni promet u zemlji se odvijao neometano, kroz sisteme žirokliringa i bruto poravnanja u realnom vremenu (RTGS); održavani su Centralni registar kredita (CRK) i Jedinstveni registar transakcijskih računa (JRTR); a obavljen je i međunarodni kliring plaćanja s inostranstvom.

U 2015. godini je zabilježen porast broja i vrijednosti ukupnih transakcija u platnom prometu (tabela 2.4), prvenstveno zbog porasta broja i vrijednosti unutarbankarskih transakcija. U odnosu na 2014. godinu, zabilježen je pad ukupne vrijednosti međubankarskih transakcija uprkos porastu broja transakcija, a prvenstveno je uzrokovao padom vrijednosti transakcija kroz sistem RTGS-a (tabela 18). S druge strane, broj, a naročito vrijednost, unutarbankarskih transakcija je znatno povećan u odnosu na 2014. godinu. Imajući u vidu jaču ekonomsku aktivnost nego u 2014. godini, ali i značajan porast vrijednosti unutarbankarskih transakcija, smanjenje vrijednosti međubankarskih transakcija je, vjerovatno, posljedica jačanja koncentracije klijenata koji vrše plaćanja preko RTGS-a u manjem broju banaka u odnosu na ranije periode. Kao i u ranijim periodima, većina transakcija u međubankarskom platnom prometu obavlja se u manjem broju banaka; u preko pet banaka obavljeno je 49,4% ukupne vrijednosti i 49,2% ukupnog broja transakcija u platnom prometu u 2015. godini.

Kartično plaćanje je zabilježilo značajan porast u odnosu na 2014. godinu (tabela 2.5), prvenstveno uslijed snažnog porasta prometa na POS terminalima (engl. Point of sale; mjesto prodaje). I rezidentni i nerezidenti su, u poređenju sa 2014. godinom, više koristili kartično plaćanje roba i usluga na POS terminalima. Od ukupnog povećanja prometa na POS terminalima u odnosu na 2014. godinu, 76,53 miliona BAM (59,5%) se odnosi na promet karticama izdatim u BiH. Iako je doprinos porastu prometa na POS terminalima karticama izdatim u inostranstvu u odnosu na prethodnu godinu manji (52,08 miliona BAM), bitno je istaći da je plaćanje roba i usluga u BiH ovom vrstom kartica zabilježilo porast od 23,21% u odnosu na 2014. godinu (tabela 2.6). Značajan porast u odnosu na 2014. godinu (44,8 miliona BAM ili 19,27%) zabilježen je i u slučaju plaćanja roba i usluga karticama izdatim u BiH na POS terminalima u inostranstvu.

Slično je i s povećanjem prometa karticama na ATM uređajima; najvećim dijelom je povećanje prometa od 359,8 miliona BAM u odnosu na 2014. godinu uzrokovano podizanjem gotovine karticama izdatim u BiH (71,12%), ali se,

u odnosu na prethodnu godinu, bilježi značajano povećanje podizanja gotovine stranim karticama na bankomatima (eng. Automated teller machine, ATM) u zemlji (12,86%).

Tabela 2.4: Platni promet preko komercijalnih banaka

	Međubankarske transakcije	Promjena u odnosu na prethodnu godinu	Unutarbankarske transakcije	Promjena u odnosu na prethodnu godinu	Ukupno	Promjena u odnosu na prethodnu godinu
Broj, u milionima						
2013.	35,8	5,8%	58,2	-10,1%	94,0	-4,6%
2014.	37,9	6,0%	59,7	2,6%	97,7	3,9%
2015.	39,1	3,0%	63,2	5,8%	102,3	4,7%
Vrijednost, u milijardama BAM						
2013.	76,60	-6,0%	84,98	-5,5%	161,59	-5,8%
2014.	87,86	14,7%	87,84	3,4%	175,70	8,7%
2015.	85,11	-3,1%	99,69	13,5%	184,80	5,2%

Izvor: CBBiH

Tabela 2.5: Pregled prometa karticama na ATM i POS uređajima

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
POS, u milijardama BAM	1,71	1,70	2,27	1,83	1,96
Promjena u odnosu na prethodnu godinu	9,3%	-0,7%	33,3%	-19,3%	7,0%
ATM, u milijardama BAM	4,32	4,63	4,92	5,35	5,71
Promjena u odnosu na prethodnu godinu	10,7%	7,2%	6,3%	8,7%	6,7%
Ukupno, u milijardama BAM	6,03	6,33	7,18	7,18	7,66
Promjena u odnosu na prethodnu godinu	10,3%	4,9%	13,5%	-0,1%	6,8%

Izvor: CBBiH

Tabela 2.6: Realizovane vrijednosti po karticama na principu rezidentnosti

Godina	Podizanje gotovine		Kupovina roba i usluga na POS terminalima	Ukupno
	Bankomati	POS terminali		
Realizovane vrijednosti inostranih kartica u BiH, u milionima BAM				
2011.	560,6	74,7	186,0	821,2
2012.	674,6	76,7	201,2	952,5
2013.	969,0	85,6	324,4	1.379,0
2014.	807,9	70,9	266,1	1.144,9
2015.	911,9	61,3	327,8	1.300,9
Realizovane vrijednosti u inostranstvu kartica izdatih u BiH, u milionima BAM				
2011.	103,4	1,7	181,2	286,2
2012.	116,1	1,6	216,9	334,6
2013.	124,8	0,0	312,1	436,9
2014.	140,5	1,7	232,6	374,9
2015.	145,3	8,0	277,5	430,8

Izvor: CBBiH

Tabela 2.7: Zastupljenost kartica prema brendovima

Godina	Visa	Mastercard	American	BamCard	Diners	Ostale	Ukupno
2011.	1.258.923	506.181	7.390	17.649	902	0	1.791.045
2012.	1.275.925	541.389	7.390	13.418	804	95	1.839.021
2013.	1.261.893	607.700	6.098	12.774	676	0	1.889.141
2014.	1.268.252	645.879	6.570	11.200	453	0	1.932.354
2015.	1.253.784	742.265	6.913	10.094	163	0	2.013.219

Izvor: CBBiH

Tradicionalno najzastupljeniji brend kartica u BiH je Visa (tabela 2.7). Najveći promet bilježi se na debitnim karticama, pri čemu je udio Visa debitnih kartica u ukupnom prometu na ATM i POS uređajima u 2015. godini iznosio 49,84%.

Porast prometa karticama u 2015. godini djelimično je posljedica i porasta broja instaliranih ATM i POS terminala. Od ukupno 24.420 uređaja za kartično plaćanje i podizanje gotovine, 1.509 su bili bankomati (+5,82% u odnosu na 2014. godinu), 24.421 su POS terminali za trgovinu (+12,6% u odnosu na 2014. godinu), 1.158 uređaja je POS terminal za gotovinu (-3,66% u odnosu na 2014. godinu). I dalje je prisutan trend rasta broja korisnika internet bankarstva ili neke vrste elektronskog bankarstva, posebno u segmentu stanovništvu. U odnosu na 2014. godinu, broj korisnika e-bankarstva je porastao za preko 100 hiljada klijenata (47,39%) te je u 2015. godini svaka šesta kartica izdata u BiH bila korištena, između ostalog, i za usluge e-bankarstva.

CBBiH je doprinosila finansijskoj stabilnosti kroz održavanje Centralnog registra kredita (CRK), koji su tokom 2015. godine, na dnevnoj osnovi, podacima ažurirale 29 poslovnih banaka, 18 mikrokreditnih organizacija, 15 lizing kompanija i ostalih institucija. CRK-u se u toku 2015. godine pristupalo 2,75 miliona puta (+11,09% u odnosu na 2014. godinu). Broj pristupnih tačaka registru je znatno smanjen u 2015. godini (za 22,94% na broj od 1.317), posebno zbog smanjenja pristupnih tačaka u poslovnim bankama, koje su sa 1.114 pristupnih mjesto i dalje daleko najznačajniji korisnici informacija pohranjenih u CRK.

U Jedinstvenom registru transakcijskih računa (JRTR) na kraju 2015. godine bili su pohranjeni podaci o 634.116 transakcijskih računa, od čega 222.887 aktivnih (+0,24% u odnosu na 2014. godinu), 69.911 blokiranih (+3,09% u odnosu na 2014. godinu) i 341.318 ugašenih računa. JRTR se pristupalo sa 1.265 pristupnih tačaka koje je koristilo: 27 banaka, 19 mikrokreditnih organizacija, lizing kompanija i osiguravajućih kuća te 60 drugih institucija.

Organizacijske jedinice CBBiH u protekloj godini izdale su ukupno 9.878 izvoda (-12,27% u odnosu na 2014. godinu) iz JRTR i to: Glavna jedinica Sarajevo 7.103; Glavna banka Republike Srpske Centralne banke BiH 870 i Glavna jedinica Mostar 1.905.

CBBiH je i u 2015. godini vršila međunarodni kliring plaćanja između BiH i srpskih banaka. Kroz sistem klirinškog načina obračuna međunarodnih plaćanja sa Srbijom plasirano je ukupno 9.637 naloga (+9,90% u odnosu na 2014. godinu), čija je vrijednost bila 176,28 miliona eura (+34,51% u odnosu na 2014. godinu). U sistemu plaćanja između dviju država učestvovalo su četiri banke iz BiH, od čega dvije pripadaju istoj bankarskoj grupaciji i na njih se odnosi najveći dio prometa.

2.6 ULOGA FISKALNOG AGENTA

Uloga CBBiH kao fiskalnog agenta BiH po poslovima servisiranja vanjskog duga BiH proizlazi iz odredaba Zakona o zaduzivanju, dugu i garancijama BiH, Zakona o CBBiH, Zakona o finansiranju institucija BiH, Zakona o sistemu indirektnog oporezivanja u BiH i Zakona o uplatama na jedinstveni račun i raspodjeli prihoda. Centralna banka je prema odredbama Ugovora o servisiranju vanjskog duga BiH nadležna za blagovremeno obezbjeđenje stranih valuta za plaćanje dospjelih obaveza; blagovremeno i tačno izvršenje plaćanja na osnovu naloga/instrukcija Ministarstva; korespondenciju sa stranim bankama i kreditorima i izvještavanje Ministarstva o svim izvršenim transakcijama.

CBBiH je od 2002. godine fiskalni agent za članstvo i odnose BiH s MMF-om. Uloga banke o ovom pitanju regulisana je 2002. godine Pismom namjere vlasti BiH za drugi stand-by aranžman, Odlukom Vijeća ministara BiH, Statutom (engl. Articles of Agreement) MMF-a i Memorandumom o razumijevanju³⁷, koji je potpisana s Ministarstvom finansija i trezora BiH, entitetskim ministarstvima finansija i Upravom za indirektno oporezivanje.

³⁷ Prvobitno donesen 2002. godine, a zatim je revidiran 2013. godine.

Usluga korištenja elektronskog bankarstva, omogućena deponentima od 2011. godine s ciljem unapređenja i poboljšanja usluga bankarskog i fiskalnog agenta, pružana je i tokom 2015. godine. Svakodnevno se poduzimaju aktivnosti na unapređenju poslovanja u radu s deponentima, automatizovanju procesa, međusobne komunikacije, a sve u cilju postizanja što veće efikasnosti u radu.

U skladu sa Statutom Svjetske banke, CBBiH je depozitar za članice grupe Svjetske banke: Međunarodnu banku za obnovu i razvoj (The International Bank for Reconstruction and Development, IBRD), Udruženje za međunarodni razvoj (The International Development Association, IDA) i Multilateralnu agenciju za garanciju investiranja (The Multilateral Investment Guarantee Agency, MIGA). Po nalogu navedenih članica, izvršavaju se finansijske transakcije na njihovim depozitnim računima u CBBiH.

U skladu sa zaključenim Ugovorom o obavljanju poslova bankarskog i fiskalnog agenta između CBBiH i Uprave za indirektno oporezivanje BiH (UIO), a na osnovu Zakona o uplatama na jedinstveni račun i raspodjeli prihoda, tokom 2015. godine nastavljeno je vođenje jedinstvenog računa UIO za prikupljanje prihoda od indirektnih poreza. Po ovom aranžmanu komercijalne banke su na dnevnoj osnovi transferisale na račun za evidentiranje, držanje i raspodjelu prihoda UIO kod CBBiH sve prikupljene prihode, a potom su se ti prihodi po nalogu UIO alocirali na više računa po različitim namjenama u skladu sa zakonskom regulativom i nalogom UIO. Na osnovu Zakona o akcizama, u 2015. godini je nastavljen proces prikupljanja sredstava uplaćenih po osnovu cestarina na račun UIO kod CBBiH te raspored ovih sredstava po nalogu UIO prema entitetima i Brčko distriktu. Navedene transakcije se takođe obavljaju svakodnevno.

CBBiH je, u skladu sa zaključenim ugovorima, nastavila djelovati i kao bankarski i fiskalni agent entitetskim agencijama za bankarstvo, entitetskim registrima vrijednosnih papira i Brčko distriktu. U skladu s Ugovorom zaključenim s Agencijom za osiguranje depozita BiH, nastavljen je proces evidencije portfolija vrijednosnih papira ove institucije, kojim prema sporazumu Agencije za osiguranje depozita s inostranim portfolio menadžerom, upravlja portfolio menadžer.

2.7 PRIKUPLJANJE I KREIRANJE STATISTIČKIH PODATAKA

Kompilacija i objavljivanje statistike iz nadležnosti CBBiH je u 2015. nastavljena u skladu s planiranim rokovima i primjenjujući važeće metodologije i prakse iz tri područja makroekonomskih statistika: statistika monetarnog i finansijskog sektora; statistika platnog bilansa i statistika vladinih finansija i finansijskih računa. Zvanične statistike CBBiH su integralni dio makroekonomskih statistika koje se proizvode unutar statističkog sistema u BiH.

Unutar svakog od ovih statističkih područja se provodi niz odvojenih statističkih istraživanja, koji se stavljuju na raspolaganje širokoj javnosti putem publikacija, web-stranice i međunarodne distribucije statističkih podataka. Poštujući obavezu o primjeni odgovarajućih međunarodnih metodologija i standarda kompilacije, CBBiH je kroz svoje statističke aktivnosti u mogućnosti da proizvede kvalitetne i pravovremene statističke pokazatelje koji su uporedivi s podacima iz drugih ekonomija. Korisnici podataka uključuju mnogobrojne domaće vladine institucije, akademsku zajednicu, poslovnu zajednicu, međunarodne organizacije i ukupnu javnost u cilju praćenja ekonomskih kretanja u zemlji i za planiranje ekonomskih politika.

Prikupljanje izvornih podataka je vrlo složeno i zasniva se na korištenju raspoloživih administrativnih podataka i direktnog prikupljanja od izvještajnih jedinica i prilagođavanju raspoloživih službenih statističkih podataka drugih statističkih institucija u BiH i inostranstvu. U cilju poboljšanja kvalitete, s izvorima podataka se kontinuirano obavljaju konsultacije i kontrole ulaznih podataka, dok se korisnicima pružaju pojašnjenja i izlazi u susret novim zahtjevima. Kontinuirano se radi na jačanju saradnje u okviru domaćeg statističkog sistema u BiH ali i na međunarodnom planu (Eurostat, ECB, BIS, zemlje regiona).

U cilju podizanja kvaliteta, proširivanja statistika i usklađivanja s međunarodnim statističkim standardima (prvenstveno metodologijama i standardima u EU), poduzete se brojne aktivnosti na implementaciji nekoliko programa tehničke pomoći. U oblasti platnobilansne statistike uspješno je realizovan višekorisnički IPA 2012 projekat vezan za oblast statistike usluga s inostranstvom, a što je, pored ostalog, uključilo i mjerjenja usluga po zemljama partnerima, dostavu podataka prema Eurostatu na nivou geografske distribucije GEO6 te izradu i verifikaciju relevantne metodologije.

Vezano za statistiku vladinih finansija, nastavljen je rad na projektu (finansiran od strane SECO) vezan za identifikaciju izvora i pripremu bilansa stanja sektora vlade i javnog duga, a na osnovu čega je uspostavljena i objavljena statistika bruto vladinog duga (po definiciji Sporazuma iz Maastrichta) na kvartalnom periodu od 2000. godine. Završena je nova IT aplikacija (uz pomoć njemačkog GIZ-a) za portfolio investicije, koja će omogućiti da se portfolio investicije s inostranstvom statistički bilježe i izvještavaju za potrebe platnog bilansa, ali i kao samostalna statistika, slijedeći međunarodne standarde. Saradnja i koordinacija s bankama i institucijama koje izvještavaju ili trebaju izvještavati nastavlja se kako bi kompilacija u potpunosti bila zaokružena. Započet je rad na novoj statističkoj oblasti – statistici finansijskih računa, a u sklopu IPA 2012 Twinning programa, a što će se nastaviti i tokom 2016. Finansijski računi su integralni dio statistike u EU i njihovim razvojem će se dobiti potpuni uvid u finansijsku poziciju (obaveza i potraživanja) za sve sektore domaće ekonomije. U okviru monetarne i finansijske statistike MFS, postojeći setovi podataka su dopunjeni s iznosima novougovorenih kredita i depozita, a što korisnicima pruža dodatne informacije vezano za statistiku kamatnih stopa. U dogovoru s bankama skraćeni su i rokovi izvještavanja, tako da su sada mjesечni statistički podaci raspoloživi 5 – 7 dana ranije nego prije.

CBBiH je takođe bila uključena, s ostalim statističkim institucijama, u komponentu vezanu za sektorizaciju ekonomije (u sklopu IPA 2012 Twinning programa), a s ciljem preciznog definiranja sektora u skladu s ESA 2010. Precizna sektorizacija institucionalnih jedinica unutar ekonomije je bitan preduslov za druge statističke aktivnosti, a planirano je da sektorizacija bude okončana tokom 2016. godine.

Pored redovne diseminacije podataka, CBBiH je nastavila da ispunjava posebne statističke zahtjeve domaćih institucija (Direkcija za ekonomsko planiranje, Agencija za unapređenje stranih investicija BiH, Direkcija za ekonomske integracije, Ministarstvo finansija i rezora BiH, Ministarstvo za ekonomske odnose i regionalnu saradnju RS) i stalnu razmjenu podataka s Agencijom za statistiku BiH. U sklopu međunarodnih obaveza, CBBiH redovno dostavlja obimne setove podataka, u skladu s kalendarom objavljanja, međunarodnim institucijama (MMF, Svjetska banka, ECB, EBRD, UNCTAD, Eurostat, BIS, Statistički odjel UN-a), a koji nakon toga bivaju publikovani na njihovim web-stranicama i u publikacijama.

2.8 PRAĆENJE SISTEMSKIH RIZIKA U FINANSIJSKOM SISTEMU

CBBiH vrši funkciju praćenja finansijske stabilnosti koja podrazumijeva pravovremeno identifikovanje ranjivosti u finansijskom sistemu zemlje. Cilj djelovanja CBBiH u ovom području je da se poboljša razumijevanje uzročno-posljedičnih veza između finansijskog sistema i makroekonomskog okruženja, upozore finansijske institucije i drugi učesnici na tržištu na postojeće rizike, pokrene dijalog o rizicima i poduzmu korektivne mjere kojima će se umanjiti posljedice materijalizacije rizika. Aktivnosti CBBiH na polju praćenja stabilnosti finansijskog sistema obuhvataju i specijalizovanu komunikaciju s relevantnim domaćim i međunarodnim institucijama, kojom se osigurava kontinuitet procesa praćenja sistemskih rizika i komuniciranje o rizicima po finansijsku stabilnost sa širom javnošću. Doprinos očuvanju finansijske stabilnosti CBBiH daje u okviru članstva u Stalnom odboru za finansijsku stabilnost BiH, koji, pored guvernera CBBiH i direktora agencija za bankarstvo čine i članovi Fiskalnog vijeća i direktor Agencije za osiguranje depozita.

CBBiH izvještava širu javnost o rizicima po finansijsku stabilnost kroz redovnu godišnju publikaciju, Izvještaj o finansijskoj stabilnosti, koji se od 2007. godine objavljuje na web-stranici CBBiH. Objavljivanjem Izvještaja o finansijskoj stabilnosti, CBBiH javnosti želi ukazati na posljedice dosadašnjih makroekonomskih trendova i trendova u finansijskom, prvenstveno bankarskom sektoru na rizike i iskušenja s kojima će se finansijski sistem suočiti u narednim periodima.

Kompilacija i objavljanje seta osnovnih indikatora finansijskog zdravlja prema metodologiji MMF-a takođe je važan kanal komunikacije CBBiH sa širom javnošću. Indikatori finansijskog zdravlja se objavljaju kvartalno na web-stranici CBBiH od polovine 2009. godine, a od septembra 2011. godine i na web-stranici MMF-a.

U 2015. godini CBBiH je nastavila aktivnosti na provođenju makroekonomskih testova na stres. Testovi na stres se u CBBiH rade kvartalno i osnovni su alat za kvantifikaciju efekata sistemskih rizika na bankarski sistem. Detaljni rezultati testova na stres se dijele s agencijama za bankarstvo, kojima se dostavlja i Izvještaj o rezultatima testova na stres u kojem se na deskriptivan način prezentiraju sistenski rizici i budući trendovi. O rezultatima testova na stres, kroz odgovarajuću formu Izvještaja o rezultatima testova na stres, upoznaje se i Stalni odbor za finansijsku stabilnost. Agregirani rezultati testova na stres s podacima s kraja godine se objavljaju u Izvještaju o finansijskoj stabilnosti.

Od ostalih informacija i izvještaja koji su u funkciji praćenja stabilnosti finansijskog sistema mogu se izdvojiti informacije za Stalni odbor za finansijsku stabilnost (SOFS) i set internih standardizovanih ili ad hoc informacija koje se u prvom redu kreiraju za potrebe CBBiH, ali se mogu podijeliti i s drugim relevantnim institucijama. Informacijama prema članicama SOFS-a prezentira se stanje i postojeći rizici u bankarskom sektoru BiH te uticaji sistemskih rizika iz realnog, fiskalnog i finansijskog sektora i međunarodnog okruženja na bankarski sektor, čime se osigurava razmjena mišljenja i obuhvatnije sagledavanje veza u ekonomiji. Informacije internog karaktera služe kao indikatori ranog upozorenja o nastanku disbalansa ili jačanju rizika u bilo kojem segmentu ekonomije.

Kontinuirana razmjena informacija, mišljenja i iskustava s drugim relevantnim domaćim i međunarodnim institucijama i nadogradnjom postojećih analitičkih kapaciteta CBBiH na polju finansijske stabilnosti kroz edukaciju i programe tehničke pomoći osigurava usklađenost pristupa analiziranja sistemskog rizika s najboljim praksama i sadašnjim trendovima i pravovremenu identifikaciju sistemskih rizika.

CBBiH je u 2015. godini nastavila saradnju s ECB-om u cilju razmjene informacija i mišljenja iz oblasti finansijske stabilnosti koje doprinose boljem razumijevanju sistemskih rizika u regionu i pozicije BiH u odnosu na druge zemlje. U toku 2015. godine CBBiH je učestvovala u projektu Svjetske banke pod nazivom „Finansijski sistem Zapadnog Balkana u 2025.“ čiji je cilj bio poticanje relevantnih institucija zaduženih za donošenje politika i regulaciju finansijskog tržišta da prošire horizonte posmatranja kako bi bili spremniji za adekvatnu reakciju u budućnosti u pogledu suočavanja s izazovima i/ili korištenja prilika.

Potpisivanjem Memoranduma o usvajanju Metodologije za utvrđivanje liste sistemski važnih banaka u BiH između CBBiH i agencija za bankarstvo, u junu 2013. godine, CBBiH je preuzeo obavezu ažuriranja liste sistemski važnih banaka u BiH, na godišnjem nivou. Lista sistemski važnih banaka se sačinjava na osnovu podataka za kraj godine koje agencije za bankarstvo dostavljaju CBBiH te vanredno ukoliko se dese bitne promjene u bankarskom sistemu. Identifikacijom sistemski važnih banaka u zemlji stvorena je mogućnost za korištenje različitog pristupa prilikom supervizije ovih institucija i prilikom postupanja po Sveobuhvatnom planu djelovanja u kriznim situacijama.

U 2015. godini CBBiH je obavljala poslove koordinacije djelatnosti agencija za bankarstvo, a koji se odnose na aktivnosti entitetskih agencija za bankarstvo vezano za superviziju banaka, mikrokreditnih organizacija i društava za lizing i informisanje o stanju u ovim institucijama. Poslovi koordinacije uključivali su redovne sastanke s predstvincima agencija za bankarstvo u skladu sa Zakonom o CBBiH i Memorandumom o principima koordinacije bankarske supervizije, saradnji i razmjeni podataka i informacija, što je rezultiralo uspostavljanjem jače koordinacije i proširenjem saradnje agencija s organizacionim dijelovima CBBiH. Informacije o stanju u bankarskom sektoru, mikrokreditnim organizacijama i društвима za lizing razmjenjivane su kvartalno, a na sastancima koordinacije su se razmatrala pitanja koja se odnose na regulativu iz oblasti supervizije banaka i o aktivnostima CBBiH koje mogu doprinijeti kvalitetnijoj superviziji i analizi bankarskog sektora. Kontinuirana saradnja ostvarena je i s Agencijom za osiguranje depozita BiH, Udruženjem banaka, Udruženjem mikrokreditnog sektora i Udruženjem sektora lizing društava.

CBBiH je u 2015. godini bila uključena u proces praćenja aktivnosti na izradi novih entitetskih zakona o bankama koji je radila radna grupa koju su uspostavile nadležne institucije, a tehničku asistenciju i pomoć za ove aktivnosti obezbjedili su predstavnici MMF-a.

2.9 SARADNJA S MEĐUNARODnim INSTITUCIJAMA I REJTING AGENCIJAMA

Donošenjem Strateškog plana za period 2016-2021, u ambijentu iščekivanja podnošenja aplikacije za članstvo u Evropskoj uniji, CBBiH je potvrdila jaku opredjeljenost evropskoj perspektivi i jačanju saradnje s EU institucijama i centralnim bankama kako bi se unaprijedilo poslovanje u svim segmentima rada u skladu s opшteprihvaćenim standardima i najboljom praksom centralnih banaka EU. Kroz proaktivn pristup izazovima i zahtjevima EU prepristupnog procesa, nastavljene su aktivnosti unapređenja stručnih, tehničkih i institucionalnih kapaciteta, s posebnim akcentom na ulaganje u ljudske resurse i razvoj profesionalnih znanja osoblja, uključujući specijalizovana usavršavanja ali i usavršavanje osoblja iz vještina liderstva i pregovaranja. Istovremeno, CBBiH je osigurala neophodnu stabilnost i pozitivan kontinuitet poslovanja kroz aranžman valutnog odbora.

Evropska komisija (EC), u svim izvještajima i ocjenama, naglašava podršku i opredjeljenost monetarnoj politici valutnog odbora, kao faktoru stabilnosti u izazovnom vanjskom i domaćem okruženju.

CBBiH je tokom 2015. godine nastavila doprinositi evropskom integracijskom procesu BiH kroz pripremu informacija, podataka i izradu priloga za godišnji izvještaj Evropske komisije o napretku. Pored doprinosa u oblastima iz područja monetarne politike, platnog bilansa, slobode kretanja kapitala i finansijskog sektora, pripremljeni su posebni prilozi po novoj metodologiji EC za dvije pilot-oblasti u okviru Evropskih standarda: Finansijska kontrola – Zaštita eura od krivotvorena i Statistika.

Kao jedna od koautorskih institucija, CBBiH je učestvovala u izradi Programa ekonomskih reformi BiH i u procesu konsultacija i dijaloga s EC. U kontekstu nove EU inicijative, koja uključuje i jačanje ekonomskog upravljanja, CBBiH je prisustvovala i sastanku Vijeća za ekonomska i finansijska pitanja u okviru godišnjeg dijaloga o ekonomskim politikama. Cilj je priprema zemlje za ispunjavanje ekonomskih kriterija za ulazak u EU i bolja komunikacija i usklađivanje ekonomskih politika i mera koje zemlja treba realizovati, uključujući i interakciju monetarne i fiskalne politike. Budući da Program ekonomskih reformi u jednom dokumentu integrira i mjeru fiskalne i monetarne politike i strukturne mjeru u sklopu procesa procjene Programa ekonomskih reformi održani su i sastanci s ECB-om.

Kontinuirana implementacija EU standarda u poslovanju CBBiH se ostvaruje vlastitim kapacitetima, korištenjem internih resursa ali i kroz pristup EU IPA fondovima i kontaktima s Evropskom centralnom bankom (ECB) i centralnim bankama eurosistema. Bilateralna i multilateralna saradnja s drugim centralnim bankama, zatim podrška Vlade Njemačke (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit, GIZ), Vlade Švicarske (BCC-SECO) i direktna saradnja s ekspertima Instituta u Ženevi i Eurostata, ključne su za transfer znanja i kreiranje sistemske mreže kontakata.

I u 2015. godini, CBBiH je nastavila uspješnu saradnju s GIZ-om. Pored pomenute aplikacije za bolju obuhvatnost statističkih podataka, okončana je realizacija projekta uspostavljanja jedinstvenog informacionog sistema za upravljanje ljudskim potencijalima (eng. Human Resources Management Information System, HRMIS), koji je zvanično pušten u produkciju. HRMIS sistem je zamijenio postojeće MS Access baze i Oracle Workflow aplikaciju te je proširen i s dodatnim modulima za upravljanje ljudskim potencijalima

kojima su se automatizovali poslovni procesi u CBBiH. U sklopu Programa jačanja javnih institucija, prva faza projekta („Sistem upravljanja kvalitetom“) je završena u planiranom roku i rezultirala je Izvještajem o analizi stanja procesa u CBBiH, koji uključuje niz preporuka za poboljšanje. Druga faza projekta, „Implementacija sistema upravljanja kvalitetom u skladu sa standardima ISO 9001 i ISO 27001“ će biti realizovana tokom 2016. godine, a glavni očekivani rezultati su jasno identificirani, usklađeni i međusobno povezani procesi institucije, s jasno definisanim ulogama i odgovornostima. U sklopu GIZ SPI Programa počete su i aktivnosti na projektu Sistem elektronskog upravljanja dokumentima. Ova dva nova sistema upravljanja kvalitetom poslovanja i upravljanja dokumentima će se koristiti na svim lokacijama CBBiH.

Program akademiske saradnje sa Institutom za međunarodne studije (Graduate Institute of International Studies – GIIS) iz Ženeve realizuje se u sklopu Programa bilateralne pomoći i izgradnje kapaciteta centralnih banaka na osnovu Sporazuma između Vlade Švicarske i CBBiH. U sklopu ovog višegodišnjeg programa saradnje od 2014. do 2016. godine, u 2015. godini u CBBiH su održane radionice prema konkretnim zahtjevima i potrebama Centralne banke za unapređenjem, koje su prošli oko četrdeset službenika. CBBiH je učestvovala na III redovnoj godišnjoj konferenciji u okviru Programa bilateralne pomoći i izgradnje kapaciteta centralnih banaka održanoj u Ženevi u oktobru 2015. godine. Pored toga, u istraživačkom dijelu projekta CBBiH je učestvovala sa istraživačkim radom, čija izrada je uključivala i pohađanje semestra na GIIS u Ženevi te je dodatno prijavila još dva istraživačka rada na kojima su agnajzovana četiri službenika CBBiH s temama od značaja za centralno bankarstvo. Jačanje kapaciteta kroz prenos znanja kroz ovaj projekat omogućuje jačanje analitičke funkcije CBBiH i adekvatno praćenje makroekonomskih trendova i veza među segmentima ekonomije.

U organizaciji CBBiH tokom 2015. godine održane su misije međunarodnih rejting agencija Standard & Poor's i Moody's Investors Services s relevantim međunarodnim i domaćim institucijama u BiH u cilju ocjene suverenog kreditnog rejtinga BiH. Politička situacija, budžet, servisiranje vanjskog duga, odnosi s međunarodnim finansijskim institucijama i finansijski sistem, bile su glavne teme za razgovor u ocjenjivanju kreditnog rejtinga BiH. U septembru 2015. godine međunarodna rejting agencija Standard & Poor's potvrdila je kreditni rejting Bosni i Hercegovini i to „B/sa stabilnim izgledima“, a međunarodna rejting agencija Moody's Investors Service nije promijenila kreditni rejting Bosni i Hercegovini, tako da Bosna i Hercegovina kod ove agencije od jula 2012. godine ima kreditni rejting „B3/sa stabilnim izgledima“.

2.10 PROCES INTERNE REVIZIJE

Funkciju interne revizije u CBBiH obavlja Ured glavnog internog revizora, organizovan kao samostalni organizacioni oblik CBBiH. Aktivnosti Ureda u 2015. bile su usmjerene na izvršavanje dužnosti definisanih Zakonom o Centralnoj banci, realizaciji poslova i zadatka utvrđenih Planom poslovanja Centralne banke za 2015. godinu, Strateškim planom interne revizije za period 2014-2017. i godišnjim Planom interne revizije za 2015. godinu. Regulatorni okvir za obavljanje funkcije interne revizije predstavljaju: Zakon o Centralnoj banci, Pravilnik o internoj reviziji u Centralnoj banci, Priručnik o radu interne revizije u Centralnoj banci, Međunarodni standardi profesionalnog obavljanja interne revizije i kodeks profesionalne prakse i etike.

Osnovni cilj rada Ureda je da svojom aktivnošću doprinosi unapređenju poslovanja Centralne banke, ostvarenju formulisanih planova i postavljenih strateških ciljeva, uspostavljanju efikasnog sistema upravljanja rizicima, zaštiti imovine, osiguranju dosljedne primjene zakonskih propisa i akata poslovne politike CBBiH. Uvažavajući navedene ciljeve, Ured kontinuirano radi na unapređenju tehnika i metoda rada, na procjeni efikasnosti i efektivnosti sistema internih kontrola i na uspostavljanju određenih procedura i instrumenata za identifikaciju, mjerjenje, praćenje i kontrolu rizika kojima je CBBiH izložena pri obavljanju poslovnih aktivnosti. Procjena rizika vrši se prema Metodologiji procjene rizika u CBBiH, koja definiše okvir za identifikovanje rizičnih procesa i aktivnosti u CBBiH i uspostavljanje adekvatnih mjera za aktivno upravljanje rizicima. Revizija se provodi na način i po postupcima definisanim Priručnikom o radu interne revizije koji donosi glavni interni revizor. Kontinuirano se prati zakonska i međunarodna profesionalna regulativa za oblast interne revizije i u skladu s promjenama vrši se usaglašavanje navedenog priručnika.

Postupajući po Planu interne revizije za 2015. godinu i po nalozima Upravnog vijeća, izvršene su revizije određenih funkcija, poslovnih procesa i aktivnosti CBBiH, dajući prioritet procesima visokog nivoa rizika, kao što su: upravljanje deviznim rezervama; gotovinom; računima rezervi komercijalnih banaka; kupoprodajom domaće KM valute; funkcionalnost i sigurnost informacionih i platnih sistema; ukupna informacijska sigurnost te funkcionisanje sistema fizičke i tehničke zaštite u objektima CBBiH.

Kroz pisane izvještaje o izvršenim revizijama, koji se razmatraju na sastancima Revizorskog komiteta i usvajaju na sjednicama Upravnog vijeća, daje se revizorsko mišljenje u vezi s ocjenom o efikasnosti i funkcionalnosti sistema internih kontrola s prijedlogom mjera za unapređenje.

Kontinuirano se radi na profesionalnom usavršavanju kadrova kroz razne vidove obuka iz oblasti interne revizije, primjene Međunarodnih standarda za profesionalno obavljanje interne revizije, Međunarodnih računovodstvenih standarda i Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja. Edukacija se obavlja preko profesionalnih međunarodnih asocijacija i institucija, profesionalnih asocijacija i udruženja internih revizora, računovođa i revizora na državnom i regionalnom nivou.

2.11 OSTALO

2.11.1 Upravljanje ljudskim resursima

Najviši organ CBBiH je Upravno vijeće, koje je nadležno za utvrđivanje monetarne politike i kontrolu njenog provođenja, organizaciju i strategiju CBBiH u skladu s ovlaštenjima utvrđenim Zakonom. Upravno vijeće čine guverner koji predsjedava Vijećem i četiri člana (tabela 2.8). Upravu Centralne banke čine guverner i tri viceguvernera koje je imenovao guverner uz odobrenje Upravnog vijeća. Zadatak Uprave je operativno rukovođenje poslovanjem Centralne banke. Svaki je viceguverner neposredno odgovoran za rad jednog sektora Centralne banke (vidjeti organizacijsku shemu CBBiH).

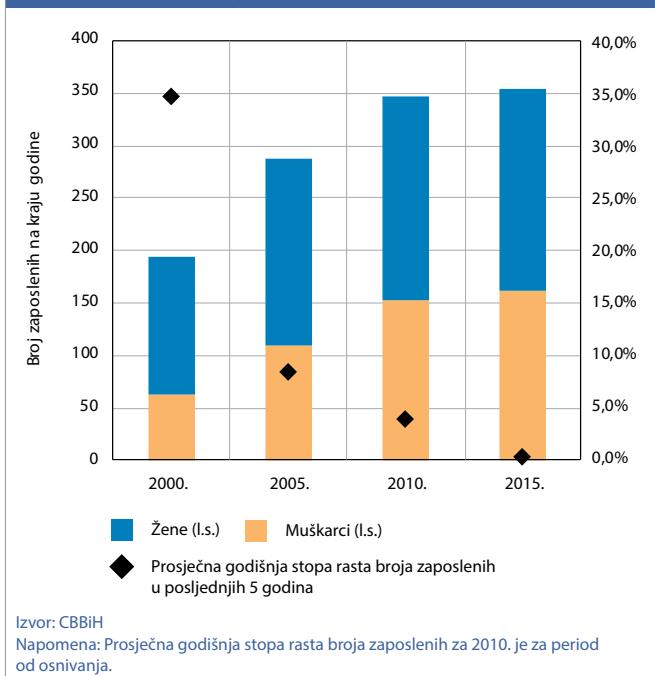
Na dan 31.12.2015. godine u CBBiH je bilo zaposleno 354 službenika (grafikon 2.20). Broj zaposlenih je u godinama neposredno nakon uspostavljanja CBBiH rastao dosta brzo jer je rastao i broj funkcija koje je CBBiH preuzeila. Umjeren rast zaposlenih u periodu 2002-2010. omogućio je razvoj osnovnih funkcija CBBiH kroz strateški odabir profila kadrova koji su bili neophodni za dalje unapređenje efikasnosti poslovanja. U periodu 2011-2015. godine broj uposlenih je gotovo nepromijenjen, što je djelimično i posljedica politike racionalnog korištenja raspoloživih resursa. Grafikon takođe sugerira da se vremenom korigovala i inicijalna polna neujednačenost u strukturi zaposlenih. Od ukupnog broja službenika na kraju 2015. godine, 54,24% bile su žene, a 45,76% muškarci, a prosječna starost službenika bila je 45 godina.

Tabela 2.8: Rukovodna struktura CBBiH

	do 10.08.2015. godine:	od 11.08.2015. godine:
Upravno vijeće CBBiH	dr. Kemal Kozarić, predsjedavajući	dr. Senad Softić, predsjedavajući
	dr. Fikret Čaušević, član	mr. Ankica Kolobarić, član
	dr. Milenko Krajišnik, član	dr. Kemal Kozarić, član
	dr. Željko Šain, član	mr. Trivo Marinković, član
	dr. Vasilij Žarković, član	dr. Ljubiša Vladušić, član
	do 10.08.2015. godine:	od 11.08.2015. godine:
Uprava CBBiH	dr. Kemal Kozarić, guverner	dr. Senad Softić, guverner
	mr. Ernadina Bajrović, viceguverner	
	dr. Radomir Božić, viceguverner	
	mr. Ankica Kolobarić, viceguverner	
Ured glavnog internog revizora	mr. Edis Kovačević, glavni interni revizor	
	Angela Medić, zamj. gl. internog revizora	
	Jasmina Novalija, zamj. gl. internog revizora	
	Krstinja Tošović, zamj. gl. internog revizora	
	do 31.08.2015. godine:	od 01.09.2015. godine:
Revizorski komitet	dr. Mila Gadžić, član	dr. Mila Gadžić, član
	Gordana Ković, član	dr. Sead Kreso, član
	dr. Sead Kreso, član	Radomir Repija, član

Izvor: CBBiH

Grafikon 2.20: Ukupan broj zaposlenih u CBBiH

Od ukupnog broja službenika, 75,42% bili su s visokom stručnom spremom, a od toga osam doktora nauka i 51 magistar. Intenzivna edukacija službenika u vidu seminara (značajnim dijelom seminari u CBBiH), konferencija i predavanja nastavljena je i u 2015. godini. Tokom 2015. godine na ferijalnu praksu primljeno je 50 studenta s

ekonomskih fakulteta iz cijele BiH. Studenti su na taj način ispunili svoje obaveze ali i stekli znanje i uvid u rad ove institucije, što će moći iskoristiti u daljem obrazovanju.

2.11.2 Komuniciranje s javnosti i društveno odgovorno poslovanje

CBBiH je tokom 2015. godine okončala realizaciju projekta edukacije javnosti, započetu u 2014. godini. Naime, natpisi u medijima u 2014. godini su pokazali da većina stanovništva i dalje nije dovoljno informisana o tome šta su osnovni zadaci i ciljevi CBBiH, čime se stvara pogrešna slika u javnosti, što može imati ozbiljan uticaj na reputaciju ove institucije. Pokrenute su aktivnosti na intenziviranju edukacije opšte i stručne javnosti u proaktivnom smislu te je u skladu s tim urađen Plan strateškog komuniciranja i edukacije javnosti. Projekat edukacije je realizovan kroz 11 printanih medija i portala, iz oba bh. entiteta, pokrivajući sve nivoe populacije. U okviru projekta, koji je trajao godinu dana, objavljeno je 155 tekstova i devet specijalnih priloga, u kojima su obrađene osnovne funkcije i zadaci CBBiH. Kroz tekstove se nastojalo što jednostavnije javnosti približiti uloga CBBiH. Informisanju javnosti doprinijeli su i ostali oblici plasiranja informacija o radu CBBiH, koje su, osim printanih, objavljivali i elektronski mediji.

U CBBiH je tradicionalno obilježen 31. oktobar, Svjetski dan štednje. Upriličen je zabavno-edukativni čas za osnovce kojima je, kroz igru i prezentaciju o štednji, pružena edukacija o svijetu finansija. I u 2015. godini smo promovisali politiku otvorenih vrata, pogotovo kad je riječ o finansijskoj edukaciji mладог stanovništva te su tako banku posjetili učenici srednje škole iz Maglaja.

U 2015. godini pokrenuta je i aktivnost redizajna web-stranice CBBiH, s namjerom da se modernizuje web-stranica i uskladi s trenutno važećim tehnologijama, što je u skladu s upravljanjem reputacijom institucije.

Centralna banka je nastavila s praksom stipendiranja djece svojih preminulih službenika a takođe u 2015. godini je organizovana redovna akcija dobrovoljnog davanja krvi.

3. FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI I IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG VANJSKOG REVIZORA

Odgovornost Uprave i Upravnog vijeća za pripremu i odobravanje godišnjih finansijskih izvještaja

Uprava je dužna za svaku finansijsku godinu pripremiti finansijske izvještaje koji pružaju istinit i vjeran prikaz finansijskog položaja Centralne banke Bosne i Hercegovine („Banke“) te rezultata njenog poslovanja i novčanog toka, u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja („MSFI“) koje je objavio Odbor za međunarodne računovodstvene standarde („OMRS“), te je odgovorna za vođenje odgovarajućih računovodstvenih evidencija koje u svakom trenutku omogućuju pripremanje finansijskih izvještaja. Uprava ima opštu odgovornost za poduzimanje koraka koji su joj u razumnoj mjeri dostupni kako bi joj omogućili očuvanje imovine Banke, te sprečavanje i otkrivanje prevara i ostalih nepravilnosti.

Upravno vijeće je odgovorno za odabir prikladnih računovodstvenih politika koje su u skladu sa važećim zakonskim zahtjevima, a Uprava je odgovorna za njihovu dosljednu primjenu, donošenje razumnih i razboritih prepostavki i procjena, te pripremanje finansijskih izvještaja po načelu trajnosti poslovanja.

Uprava je dužna podnijeti na odobravanje Upravnom vijeću godišnje finansijske izvještaje, a Upravno vijeće odobrava godišnje finansijske izvještaje te ih podnosi Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine.

Finansijski izvještaji prikazani na stranicama od 3 do 48 odobreni su od strane Upravnog vijeća 31. marta 2016. godine i, u skladu s tim, u nastavku potpisani u ime Banke:

dr. Senad Softić
Guverner

Deloitte.

Deloitte d.o.o.
Jadranska bb
71000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina

Tel: +387 (0)33 277 560
Fax: +387 (0)33 277 561
www.deloitte.com/ba

Izvještaj nezavisnog revizora

Upravnom vijeću Centralne banke Bosne i Hercegovine

Obavili smo reviziju priloženih finansijskih izvještaja Centralne banke Bosne i Hercegovine ("Banka") koji se sastoje od bilansa stanja na dan 31. decembra 2015. godine, te bilansa uspjeha, izvještaja o sveobuhvatnoj dobiti, izvještaja o promjenama na kapitalu i izvještaja o novčanim tokovima za godinu koja je tada završila, kao i sažetka značajnih računovodstvenih politika i ostalih napomena.

Odgovornost Uprave za finansijske izvještaje

Uprava je odgovorna za pripremanje i fer prezentovanje priloženih finansijskih izvještaja u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja, kao i za one interne kontrole koje Uprava smatra neophodnim za pripremanje finansijskih izvještaja koji ne sadrže materijalno značajne pogreške, bilo zbog prevare ili grešaka.

Odgovornost Revizora

Naša je odgovornost izraziti nezavisno mišljenje o priloženim finansijskim izvještajima na osnovu naše revizije. Reviziju smo obavili u skladu sa Međunarodnim standardima revizije. Navedeni standardi zahtijevaju da reviziju planiramo i obavimo kako bismo se u razumnoj mjeri uvjерili da finansijski izvještaji ne sadrže materijalno značajne greške.

Revizija uključuje primjenu postupaka kojima se prikupljaju revizijski dokazi o iznosima i drugim podacima objavljenim u finansijskim izvještajima. Odabir postupaka zavisi od prosudbe revizora, uključujući i procjenu rizika materijalno značajnog pogrešnog prikaza finansijskih izvještaja, bilo kao posljedica prevare ili greške. U procjenjivanju rizika, revizor procjenjuje interne kontrole koje su relevantne za sastavljanje te objektivno prezentovanje finansijskih izvještaja, kako bi odredio revizijske postupke primjerene datim okolnostima, a ne kako bi izrazio mišljenje o učinkovitosti internih kontrola u Banci. Revizija također uključuje i ocjenjivanje primjerenosti primjenjenih računovodstvenih politika te značajnih procjena Uprave, kao i prikaza finansijskih izvještaja u cijelini.

Uvjereni smo da su revizijski dokazi koje smo prikupili dovoljni i primjereni kao osnova za izražavanje našeg mišljenja.

Mišljenje

Po našem mišljenju, finansijski izvještaji prikazuju objektivno i fer, u svim materijalno značajnim stawkama, finansijski položaj Centralne banke Bosne i Hercegovine na dan 31. decembra 2015. godine, te rezultate njenog poslovanja i novčane tokove za godinu koja je tada završila, u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja.

Sead Bahtanović, direktor i ovlašteni revizor
Deloitte d.o.o.
Sarajevo, 31. mart 2016.

Yuri Sidorović, partner
Deloitte revizija d.o.o.
Ljubljana, 31. mart 2016.

Sabina Softić, partner i ovlašteni revizor
Deloitte d.o.o.
Sarajevo, 31. mart 2016.

BILANS USPJEHA*za godinu koja je završila 31. decembar*

U hiljadama KM	Napomena	2015.	2014.
Prihod od kamata	18	28.475	32.386
Rashod od kamata	18	-	(2.086)
Efekti negativnih kamatnih stopa od kamatnosne finansijske imovine	18	(1.098)	(5)
NETO PRIHOD OD KAMATA		27.377	30.295
Prihod od provizija i naknada	19	9.188	9.160
Rashod od provizija i naknada	19	(619)	(848)
NETO PRIHOD OD PROVIZIJA I NAKNADA		8.569	8.312
Neto realizovani dobici od prodaje finansijske imovine raspoložive za prodaju	6	24.266	28.732
Neto dobici od kursnih razlika	20	858	534
Ostali prihodi	21	815	959
OPERATIVNI PRIHODI		61.885	68.832
Troškovi osoblja	22	(20.433)	(19.975)
Administrativni i ostali operativni troškovi	23	(7.824)	(11.259)
Amortizacija	10	(2.250)	(2.187)
OPERATIVNI TROŠKOVI		(30.507)	(33.421)
NETO DOBIT ZA GODINU		31.378	35.411

Napomene na stranama od 68 do 107 čine sastavni dio ovih finansijskih izvještaja.

IZVJEŠTAJ O SVEOBUHVATNOJ DOBITI

za godinu koja je završila 31. decembar

U hiljadama KM	Napomena	2015.	2014.
NETO DOBIT ZA GODINU		31.378	35.411
Ostala sveobuhvatna dobit			
Stavke koje se mogu naknadno prenositi u bilans uspjeha:			
Monetarno zlato			
Neto promjena u fer vrijednosti monetarnog zlata	3.6., 7	(435)	18.606
		(435)	18.606
Finansijska imovina raspoloživa za prodaju			
Neto promjena u fer vrijednosti finansijske imovine raspoložive za prodaju	6	20.837	114.659
Fer vrijednost realizovanih dobitaka od finansijske imovine raspoložive za prodaju prenešenih u bilans uspjeha	6	(24.266)	(28.732)
		(3.429)	85.927
Ukupno ostali sveobuhvatni (gubitak) / dobit		(3.864)	104.533
UKUPNO SVEOBUHVATNA DOBIT ZA GODINU		27.514	139.944

Napomene na stranama od 68 do 107 čine sastavni dio ovih finansijskih izvještaja.

BILANS STANJA*na dan*

U hiljadama KM	Napomena	31. decembar 2015.	31. decembar 2014.
AKTIVA			
Strana valuta u gotovini	4	128.520	71.811
Depoziti kod inostranih banaka	5	1.003.635	2.181.732
Specijalna prava vučenja u Međunarodnom monetarnom fondu	25	3.778	5.203
Finansijska imovina raspoloživa za prodaju	6	6.145.872	4.955.537
Monetarno zlato	7	182.315	182.750
Ulaganja koja se drže do dospijeća	8	1.142.191	428.560
Ostala aktiva	9	3.955	5.517
Nekretnine, oprema i nematerijalna imovina	10	44.828	46.190
Ostala ulaganja	11	27.813	27.813
UKUPNO AKTIVA		8.682.907	7.905.113
OBAVEZE, KAPITAL I REZERVE			
Gotov novac u opticaju	12	3.499.468	3.210.508
Depoziti banaka	13	4.063.537	3.751.149
Depoziti Vlade i ostalih deponenata	14	501.594	331.436
Rezervisanja za obaveze i troškove	15	1.452	1.294
Ostale obaveze	16	23.127	25.684
Ukupno obaveze		8.089.178	7.320.071
Početni kapital		25.000	25.000
Generalne rezerve (zadržana dobit)		532.267	519.716
Ostale rezerve		31.300	31.300
Rezerve fer vrijednosti – monetarno zlato		(61.145)	(60.710)
Rezerve fer vrijednosti – finansijska imovina raspoloživa za prodaju		66.307	69.736
Ukupno kapital i rezerve	17	593.729	585.042
UKUPNO OBAVEZE, KAPITAL I REZERVE		8.682.907	7.905.113

Napomene na stranama od 68 do 107 čine sastavni dio ovih finansijskih izvještaja.

IZVJEŠTAJ O PROMJENAMA U KAPITALU

za godinu koja je završila 31. decembra 2015. godine

	Početni kapital	Generale rezerve (zadizana dobit)	Ostale rezerve	Rezerve fer vrijednosti – monetarno zlato	Rezerve fer vrijednosti – finansijska imovina raspoloživa za prodaju	Ukupno
U hiljadama KM						
	25.000	519.716	31.300	(60.710)	69.736	585.042
Stanje na dan 1. januara 2015.						
Ukupno sveobuhvatna dobit za godinu						
Dobit za godinu	-	31.378	-	-	-	31.378
Ostala sveobuhvatna dobit	-	-	-	(435)	(3.429)	(3.864)
	-	31.378	-	(435)	(3.429)	27.514
Raspodjela dobiti						
Raspodjela dobiti u državni budžet (Napomena 24)	-	(18.827)	-	-	-	(18.827)
Stanje na dan 31. decembra 2015.						
	25.000	532.267	31.300	(61.145)	66.307	593.729

Napomene na stranama od 68 do 107 čine sastavni dio ovih finansijskih izvještaja.

IZVJEŠTAJ O PROMJENAMA U KAPITALU (NASTAVAK)

za godinu koja je završila 31. decembra 2014. godine

	Početni kapital	Generale rezerve (zadržana dobit)	Ostale rezerve	Rezerve fer vrijednosti – monetarno zlato	Rezerve fer vrijednosti – finansijska imovina raspoloživa za prodaju	Ukupno
U hiljadama KM						
	25.000	505.552	31.300	(79.316)	(16.191)	466.345
Stanje na dan 1. januara 2014.						
Ukupno sveobuhvatna dobit za godinu						
Dobit za godinu	-	35.411	-	-	-	35.411
Ostala sveobuhvatna dobit	-	-	-	18.606	85.927	104.533
	-	35.411	-	18.606	85.927	139.944
Raspodjela dobiti						
Raspodjela dobiti u državni budžetu (Napomena 24)	-	(21.247)	-	-	-	(21.247)
Stanje na dan 31. decembra 2014.						
	25.000	519.716	31.300	(60.710)	69.736	585.042

Napomene na stranama od 68 do 107 čine sastavni dio ovih finansijskih izvještaja.

IZVJEŠTAJ O NOVČANIM TOKOVIMA

za godinu koja je završila 31. decembra

	Napomena	2015.	2014.
U hiljadama KM			
NOVČANI TOKOVI OD OPERATIVNIH AKTIVNOSTI			
Dobit za godinu			
Usklađenja:		31.378	35.411
Amortizacija		2.250	2.187
Neto realizovani dobici od prodaje finansijske imovine raspoložive za prodaju		(24.266)	(28.732)
Prihodi od donacija		(122)	(76)
Rezervisanja za obaveze i troškove		341	314
Gubitak od otuđenja nekretnina i opreme		2	20
Troškovi manjka gotovog novca		-	600
Prihodi od dividendi priznati u bilansu uspjeha		(586)	(504)
Prihodi od kamate na ulaganja koja se drže do dospijeća i finansijsku imovinu raspoloživu za prodaju priznati u bilansu uspjeha		(28.344)	(29.954)
Rashodi od kamate priznati u bilansu uspjeha		-	2.086
Neto novčani tokovi od operativnih aktivnosti prije promjena na poslovnoj imovini i obavezama		(19.347)	(18.648)
Promjene na poslovnoj imovini i obavezama			
Smanjenje ostale aktive		1.632	2.502
Povećanje gotovog novca u opticaju		288.960	300.650
Povećanje depozita		482.546	333.583
(Smanjenje) / povećanje ostalih obaveza		(15)	839
Isplata otpremnina		(183)	(11)
Plaćena kamata		-	(2.425)
Neto novac od operativnih aktivnosti		753.593	616.490
NOVČANI TOKOVI OD INVESTICIJSKIH AKTIVNOSTI			
Kupovine nekretnina, opreme i nematerijalne imovine		(890)	(4.859)
Prilivi od prodaje finansijske imovine raspoložive za prodaju		4.975.016	6.697.122
Povećanje finansijske imovine raspoložive za prodaju		(6.123.737)	(7.023.196)
Naplaćena glavnica i kamata od ulaganja koja se drže do dospijeća		14.444	2.709
Kupovine ulaganja koja se drže do dospijeća		(720.508)	(323.859)
Primljena dividenda		586	504
Neto novac od investicijskih aktivnosti		(1.855.089)	(651.579)
NOVČANI TOKOVI OD FINANSIJSKIH AKTIVNOSTI			
Raspodjela dobiti u državni budžet		(21.247)	(18.052)
Neto novac od finansijskih aktivnosti		(21.247)	(18.052)
Neto (smanjenje) novca i novčanih ekvivalenta		(1.122.743)	(53.141)
Novac i novčani ekvivalenti na dan 1. januara		2.258.928	2.312.069
Novac i novčani ekvivalenti na dan 31. decembra	25	1.136.185	2.258.928

Napomene na stranama od 68 do 107 čine sastavni dio ovih finansijskih izvještaja

1. OSNOVNE INFORMACIJE

Centralna banka Bosne i Hercegovine ("Banka") osnovana je u skladu sa Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine, koji je usvojila Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine („BiH“) 20. juna 1997. godine, saglasno Općem okvirnom sporazumu za mir u Bosni i Hercegovini.

Centralna banka Bosne i Hercegovine je počela sa radom 11. avgusta 1997. godine.

Osnovni ciljevi i zadaci Centralne banke Bosne i Hercegovine jesu:

- da definiše, usvoji i kontroliše provođenje monetarne politike BiH putem izdavanja domaće valute (konvertibilne marke ili "KM") uz puno pokriće u slobodno konvertibilnim deviznim sredstvima;
- da drži i upravlja službenim deviznim rezervama Banke na siguran i profitabilan način;
- da sprovodi monetarnu politiku u skladu sa Zakonom o Centralnoj banci BiH;
- da uspostavi i održava odgovarajuće platne i obračunske sisteme;
- da koordinira djelatnosti agencija za bankarstvo nadležnih za izdavanje bankarskih licenci i superviziju banaka;
- da prima depozite od državnih i javnih institucija BiH i depozite od komercijalnih banaka;
- da izdaje propise i smjernice za ostvarivanje djelatnosti Banke, u skladu sa Zakonom o Centralnoj banci BiH;
- da učestvuje u radu međunarodnih organizacija koje rade na učvršćivanju finansijske i ekonomske stabilnosti zemlje;
- da zastupa BiH u međunarodnim organizacijama o pitanjima monetarne politike.

Najviši organ Banke je Upravno vijeće koje je nadležno za utvrđivanje monetarne politike i kontrolu njenog provođenja, organizaciju i strategiju Banke, u skladu sa Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine.

Upravu Banke čine guverner i viceguverneri, koje imenuje guverner uz odobrenje Upravnog vijeća. Uprava operativno rukovodi poslovanjem Banke.

U skladu sa Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine guverner, uz odobrenje Upravnog vijeća, imenuje glavnog internog revizora i tri zamjenika.

Banka posluje preko Centralnog ureda, tri glavne jedinice sa sjedištem u Sarajevu, Mostaru i Banjoj Luci i dvije filijale Brčko distrikt i Pale, koja je pod nadležnošću Glavne banke Republike Srpske Centralne banke Bosne i Hercegovine Banja Luka.

Tokom 2014. i 2015. godine, uključujući i period do datuma izdavanja ovog izvještaja, članove Upravnog vijeća, Uprave, Ureda glavnog internog revizora i Revizorskog komiteta čine:

Upravno vijeće

dr Senad Softić	predsjedavajući (od 11. avgusta 2015.)
mr Ankica Kolobarić	član (od 11. avgusta 2015.)
dr Kemal Kozarić	član (od 11. avgusta 2015.)
mr Trivo Marinković	član (od 11. avgusta 2015.)
dr Ljubiša Vladušić	član (od 11. avgusta 2015.)
dr Kemal Kozarić	predsjedavajući (do 10. avgusta 2015.)
dr Fikret Čaušević	član (do 10. avgusta 2015.)
dr Milenko Krajišnik	član (do 10. avgusta 2015.)
dr Željko Šain	član (do 10. avgusta 2015.)
dr Vasilij Žarković	član (do 10. avgusta 2015.)

Uprava

dr Senad Softić	guverner (od 11. avgusta 2015.)
dr Kemal Kozarić	guverner (do 10. avgusta 2015.)
mr Ernadina Bajrović	viceguverner
dr Radomir Božić	viceguverner (do 16. februara 2016.)
mr Ankica Kolobarić	viceguverner

1. OSNOVNE INFORMACIJE (NASTAVAK)

Ured glavnog internog revizora

mr Edis Kovačević	glavni interni revizor
Jasmina Novalija	zamjenik glavnog internog revizora
Angela Medić	zamjenik glavnog internog revizora
Krstinja Tošović	zamjenik glavnog internog revizora

Revizorski komitet

dr Mila Gadžić	član
dr Sead Kreso	član
Radomir Repija	član (od 01. septembra 2015.)
Gordana Ković	član (do 31. avgusta 2015.)

2. OSNOVA ZA PRIPREMU

2.1. Izjava o usklađenosti

Finansijski izvještaji Banke pripremljeni su u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja, objavljenim od strane Odbora za međunarodne računovodstvene standarde.

2.2. Osnova mjerena

Finansijski izvještaji su pripremljeni na osnovi historijskog troška izuzev kod ponovnog mjerena vrijednosti određenih finansijskih instrumenata i monetarnog zlata koji su iskazani po fer vrijednosti.

Historijski trošak je općenito formiran na osnovu fer vrijednosti date naknade u zamjenu za imovinu.

Fer vrijednost je cijena koja bi bila ostvarena prodajom ili plaćena za prijenos neke obaveze u urednoj transakciji među tržišnim učesnicima na datum mjerena, neovisno o tome da li je ona vidljiva direktno ili procijenjena nekom drugom metodom vrednovanja. Prilikom procjenjivanja fer vrijednosti imovine ili obaveze, Banka uzima u obzir karakteristike imovine ili obaveze koju bi tržišni učesnici uzeli u obzir prilikom procjenjivanja njihove cijene na datum mjerena.

Prilikom mjerena i/ili objavljivanja u ovim finansijskim izvještajima, fer vrijednost je utvrđena na prethodno navedenim osnovama, izuzev kod mjerena koja imaju određene sličnosti sa fer vrijednosti, ali nisu fer vrijednost, kao što je slučaj sa neto prodajnom vrijednošću u MRS-u 2 ili upotrebnom vrijednošću kod MRS-a 36.

Pored toga, za potrebe finansijskog izvještavanja, mjereno fer vrijednosti je kategorizovano na Nivo 1, 2 ili 3 u zavisnosti od stepena dostupnosti ulaznih podataka za mjereno fer vrijednosti kao i značaja koji ulazni podaci imaju na mjereno fer vrijednosti u cjelini, kako slijedi:

- Ulagani podaci Nivoa 1 su (neusklađene) cijene koje kotiraju na aktivnim tržištima za identičnu imovinu ili obavezu koje su Banci dostupne na datum mjerena.
- Ulagani podaci Nivoa 2 su ulagani podaci, osim kod kotiranih cijena uključenih u Nivo 1, koji su dostupni za predmetnu imovinu, odnosno obavezu, bilo direktno ili indirektno.
- Ulagani podaci Nivoa 3 su ulagani podaci o predmetnoj imovini, odnosno obavezi koji nisu dostupni.

2.3. Korištenje procjena i prepostavki

Priprema finansijskih izvještaja u skladu sa MSFI zahtijeva od Uprave korištenje procjena i prepostavki koji utiču na iskazane iznose imovine i obaveza, kao i objavljivanje iznosa potencijalne imovine i obaveza na izvještajni datum te odgovarajuće iskazane iznose prihoda i rashoda za izvještajni period. Stvarni iznosi mogu se razlikovati od ovih procjena.

Procjene i uz njih vezane prepostavke kontinuirano se razmatraju. Izmjene računovodstvenih procjena priznaju se u periodu u kojem je procjena izmijenjena ukoliko izmjena utiče samo na taj period ili i u periodu izmjene i u budućim periodima, ako izmjena utiče i na tekući i na buduće periode.

Informacije o iznosima gdje postoje značajne nesigurnosti njihove procjene i ključne prepostavke prilikom korištenja računovodstvenih politika koje imaju najveći uticaj na iznose priznate u finansijskim izvještajima Banke su objavljene u Napomeni 3.17.

2. OSNOVA ZA PRIPREMU (NASTAVAK)

2.4. Funkcionalna i izvještajna valuta

Finansijski izvještaji Banke prikazani su u državnoj valuti Bosne i Hercegovine koju predstavlja konvertibilna marka (KM). Sve finansijske informacije su zaokružene na najbližu hiljadu (ukoliko nije drugačije navedeno).

Službeni kurs KM prema euru (EUR) određen je Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine u iznosu 1,95583 KM = 1 EUR. Prema Zakonu, Banka je dužna da bez restrikcija kupuje i prodaje KM za EUR, unutar teritorija Bosne i Hercegovine, po definisanom kursu.

Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine je definisano operativno pravilo "valutni odbor" za izdavanje KM, prema kojem se KM izdaje samo uz kupovinu konvertibilne devizne valute sa punim pokrićem u neto stranoj aktivi.

2.5. Standardi, tumačenja i izmjene postojećih standarda na snazi u tekućem periodu

Sljedeći standardi, izmjene postojećih standarda i tumačenja, izdani od Odbora za međunarodne računovodstvene standarde, na snazi su za tekući period:

- Izmjene MRS 19: "Primanja zaposlenika" – Definirani planovi primanja zaposlenika: doprinosi zaposlenika (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. jula 2014.);
- Izmjene različitih standarda i tumačenja "Poboljšanja MSFI-a (ciklus 2010.-2012.)" koja su rezultat projekta godišnjeg kvalitativnog poboljšanja MSFI (MSFI 2, MSFI 3, MSFI 8, MSFI 13, MRS 16, MRS 24 i MRS 38) prvenstveno kroz otklanjanje nekonzistentnosti i raščišćavanje teksta (izmjene su na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. jula 2014.);
- Izmjene različitih standarda i tumačenja "Poboljšanja MSFI-a (ciklus 2011.-2013.)" koja su rezultat projekta godišnjeg kvalitativnog poboljšanja MSFI (MSFI 1, MSFI 3, MSFI 13 i MRS 40) prvenstveno kroz otklanjanje nekonzistentnosti i raščišćavanje teksta (izmjene su na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. jula 2014.).

Usvajanje spomenutih standarda, izmjena postojećih standarda i tumačenja nije vodilo nikakvoj promjeni računovodstvenih politika Banke.

2.6. Standardi i tumačenja koji su objavljeni, a još nisu u upotrebi

Na dan izdavanja ovih finansijskih izvještaja, sljedeći standardi, izmjene postojećih standarda i tumačenja su objavljeni, ali nisu još na snazi:

- MSFI 9 (2014): "Finansijski instrumenti" (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2018.);
- MSFI 14: „Razgraničavanje zakonskih i propisanih dažbina“ (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2016.);
- MSFI 15: „Prihodi iz ugovora s kupcima“ (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2018.);
- MSFI 16: „Najmovi“ (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2019.);
- Izmjene MSFI 10: „Konsolidirani finansijski izvještaji“ i MRS 28: „Ulaganja u pridružena društva i zajedničke poduhvate“ – Prodaja ili kompenzacija imovine između investitora i njegovog pridruženog društva ili zajedničkog poduhvata (stupanje na snagu odgođeno na neodređeni period);
- Izmjene MRS 1: „Prezentacija finansijskih izvještaja“ – Inicijativa za objavljivanje (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2016.);
- Izmjene MSFI 11: „Zajednički aranžmani“ - Računovodstveni tretman sticanja udjela u zajedničkim operacijama (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2016.);
- Izmjene MRS 16: “Nekretnine, postrojenja i oprema“ i MRS 38: “Nematerijalna imovina“ – Objašnjenje o prihvatljivim metodama amortizacije (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2016.);
- Izmjene MRS 16: “Nekretnine, postrojenja i oprema“ i MRS 41: “Poljoprivreda“ – Poljoprivreda: Plodonosne plantaže (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2016.);
- Izmjene MRS 27: “Odvojeni finansijski izvještaji“ – Metoda udjela u odvojenim finansijskim izvještajima (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2016.)

2. OSNOVA ZA PRIPREMU (NASTAVAK)

2.6. Standardi i tumačenja koji su objavljeni, a još nisu u upotrebi (nastavak)

- Izmjene MRS 7: „Izvještaj o novčanim tokovima“ – Inicijativa za objavljivanje (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2017.);
- Izmjene MRS 12: „Porez na dobit“ – Priznavanje odgođene porezne imovine od nerealiziranih gubitaka (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2017.);
- Izmjene MSFI 10: “Konsolidirani finansijski izvještaji”, MSFI 12: „Objavljivanja udjela u drugim subjektima“ i MRS 28: “Udjeli u pridruženim subjektima i zajedničkim poduhvatima“ – Investicijski subjekti: Primjena izuzetaka od konsolidacije (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2016.);
- Izmjene različitih standarda i tumačenja “Poboljšanja MSFI-a (ciklus 2012.-2014.)“ koja su rezultat projekta godišnjeg kvalitativnog poboljšanja MSFI (MSFI 5, MSFI 7, MRS 19 i MRS 34) prvenstveno kroz otklanjanje nekonzistentnosti i raščišćavanje teksta (izmjene će biti na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2016.).

Banka je izabrala da ne usvoji ove standarde, izmjene i tumačenje prije nego oni stupe na snagu. Banka predviđa da usvajanje ovih standarda, izmjena i tumačenja neće imati materijalan utjecaj na finansijske izvještaje Banke u periodu inicijalne primjene, osim za MSFI 9. Uprava trenutno analizira uticaj MSFI 9 na finansijske izvještaje Banke.

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE

Računovodstvene politike navedene u nastavku primjenjene su prilikom sastavljanja i prezentovanja ovih finansijskih izvještaja.

3.1. Prihodi i rashodi od kamata

Prihodi i rashodi od kamata priznaju se u bilansu uspjeha primjenom metode efektivne kamatne stope. Efektivna kamatna stopa je stopa koja tačno diskontuje procijenjena buduća novčana plaćanja i primitke kroz očekivani vijek trajanja finansijske imovine ili obaveze (ili, gdje je primjeren, za kraći period) do neto knjigovodstvene vrijednosti finansijske imovine ili obaveze. Prilikom izračuna efektivne kamatne stope, Banka procjenjuje buduće novčane tokove, uzimajući u obzir sva ugovorna prava određenog finansijskog instrumenta, ne uzimajući u obzir buduće kreditne gubitke.

Izračun efektivne kamatne stope uključuje sve transakcijske troškove, naknade i provizije koje su ugovorne strane platile ili primile, a koje su sastavni dio efektivne kamatne stope. Transakcijski troškovi uključuju sve inkrementalne troškove koji se mogu direktno pripisati nabavci ili izdavanju finansijske imovine ili obaveze.

Prihodi i rashodi od kamata prikazani u bilansu uspjeha obuhvataju kamate, izračunate metodom efektivne kamatne stope, na finansijsku imovinu i finansijske obaveze koje se mijere po amortizovanom trošku.

3.2. Prihodi i rashodi od provizija i naknada

Prihodi i rashodi od provizija i naknada koji su sastavni dio efektivne kamatne stope na finansijsku imovinu ili obavezu se uključuju u mjerjenje efektivne kamatne stope.

Ostali prihodi i rashodi od provizija i naknada se uglavnom sastoje od naknada primljenih i plaćenih na domaće i inostrane platne transakcije za finansijske instrumente koje Banka izdaje, odnosno prima i priznaju se u bilansu uspjeha, po izvršenju određene usluge.

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.3 Transakcije u stranim valutama

Transakcije iskazane u stranim valutama preračunavaju se u funkcionalnu valutu po kursu važećem na datum transakcije. Monetarna imovina i obaveze iskazane u stranim valutama preračunavaju se u funkcionalnu valutu na datum izvještavanja, po kursu važećem na taj datum. Nemonetarna imovina i obaveze u stranim valutama mjerene po historijskom trošku izražene su po kursu važećem na datum transakcije i ne preračunavaju se ponovo na datum izvještavanja.

Kursne razlike proizašle iz ponovnog preračunavanja transakcija, te imovina i obaveze denominirane u stranim valutama, priznaju se u bilansu uspjeha.

3.4. Prihod od dividende

Prihod od dividende na vlasničke vrijednosne papire priznaje se u bilansu uspjeha kada se uspostavi pravo Banke da prima uplate.

3.5. Finansijski instrumenti

Finansijska imovina i finansijske obaveze se priznaju kada Banka postane jedna od ugovornih strana na koju se primjenjuju ugovorni uslovi finansijskog instrumenta.

Finansijska imovina i finansijske obaveze se početno mjere po fer vrijednosti. Transakcijski troškovi direktno povezani sa sticanjem ili izdavanjem finansijske imovine ili finansijskih obaveza se dodaju ili oduzimaju iz fer vrijednosti finansijske imovine ili finansijskih obaveza po potrebi prilikom početnog priznavanja. Transakcijski troškovi direktno povezani sa sticanjem finansijske imovine ili finansijskih obaveza po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak se priznaju direktno u bilans uspjeha.

Metoda efektivne kamatne stope

Metoda efektivne kamatne stope je metoda izračunavanja amortizovanog troška finansijske imovine ili finansijske obaveze (ili grupe finansijske imovine ili finansijskih obaveza) i raspoređivanja prihoda i rashoda od kamata tokom određenog perioda. Efektivna kamatna stopa je stopa koja tačno diskonтуje procijenjena buduća novčana plaćanja ili primitke (uključujući sve naknade i stavke plaćene ili primljene između ugovornih strana koje čine sastavni dio efektivne kamatne stope, transakcijske troškove i ostale premije i diskonte) kroz očekivani vijek trajanja finansijskog instrumenta ili, gdje je to moguće, kraćeg perioda, do neto knjigovodstvene vrijednosti finansijske imovine ili finansijske obaveze.

3.5.1. Finansijska imovina

Finansijska imovina se priznaje i prestaje priznavati na datum transakcije koji predstavlja datum kada je kupovina ili prodaja finansijskog instrumenta izvršena Banci odnosno od strane Banke i početno se mjeri po fer vrijednosti uključujući transakcijske troškove, osim za one finansijske instrumente koji su klasifikovani po fer vrijednosti kroz dobit i gubitak koji se početno mjere po fer vrijednosti.

Finansijska imovina je klasifikovana u sljedeće kategorije: "po fer vrijednost kroz bilans uspjeha", "raspoloživa za prodaju", "koja se drži do dospijeća" i "krediti i potraživanja".

Klasifikacija finansijske imovine ovisi o prirodi i svrsi finansijske imovine i određena je u trenutku inicijalnog prepoznavanja. Banka trenutno ne posjeduje finansijsku imovinu po fer vrijednost kroz bilans uspjeha.

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.5. Finansijski instrumenti (nastavak)

3.5.1. Finansijska imovina (nastavak)

Krediti i potraživanja

Potraživanja (koja uključuju i depozite kod inostranih banaka) koja imaju fiksna ili odrediva plaćanja i ne kotiraju na aktivnom tržištu su klasifikovana kao krediti i potraživanja.

Krediti i potraživanja se početno priznaju po fer vrijednosti uključujući i transakcijske troškove.

Nakon početnog priznavanja, krediti i potraživanja se mjere po amortizovanom trošku koristeći metodu efektivne kamatne stope, umanjeno za bilo koja umanjenja vrijednosti. Prihodi od kamata se priznaju koristeći efektivnu kamatnu stopu, osim kod kratkoročnih potraživanja kod kojih je priznavanje kamate materijalno beznačajno.

Ulaganja koja se drže do dospijeća

Dužnički vrijednosni papiri vlada sa fiksnim ili odredivim plaćanjima i fiksnim datumima dospijeća koje Banka ima čvrstu namjeru i sposobnost držati do dospijeća se klasifikuju kao ulaganja koja se drže do dospijeća. Ulaganja koja se drže do dospijeća se iskazuju po amortizovanom trošku koristeći metodu efektivne kamatne stope umanjeno za bilo koja umanjenja vrijednosti, a prihod se priznaje na bazi efektivnog prinosa.

Finansijska imovina raspoloživa za prodaju

Vlasnički i dužnički vrijednosni papiri u posjedu Banke su klasifikovani kao raspoloživi za prodaju i iskazani su po fer vrijednosti. Fer vrijednost se utvrđuje na način opisan u Napomeni 28. Dobici i gubici koji prolaze iz promjena u fer vrijednosti dužničkih i vlasničkih vrijednosnih papira se priznaju direktno u kapitalu u okviru računa rezerve fer vrijednosti, sa izuzetkom od gubitaka od umanjenja vrijednosti, kamate izračunate primjenom metode efektivne kamatne stope i dobitaka i gubitaka po osnovu kursnih razlika na finansijsku imovinu koji se priznaju direktno u bilansu uspjeha. Prilikom ustupanja ili utvrđivanja umanjenja vrijednosti ulaganja, sav kumulativni dobitak ili gubitak prethodno priznat na računu rezerve fer vrijednosti u kapitalu se uključuje u bilans uspjeha za taj period.

Dividenda na vlasničke vrijednosne papire raspoložive za prodaju priznaje se u bilansu uspjeha kada se uspostavi pravo Banke da prima uplate.

Fer vrijednost finansijske imovine raspoložive za prodaju koja je denominovana u stranoj valuti iskazuje se u toj stranoj valuti i preračunava po srednjem kursu na datum izvještavanja. Promjene u fer vrijednosti po osnovu kursnih razlika proizašlih iz promjene u amortizovanom trošku imovine se priznaju u bilansu uspjeha, a ostale promjene se priznaju u kapitalu.

Umanjenje vrijednosti finansijske imovine

Na svaki datum izvještavanja procjenjuje se postoje li pokazatelji za umanjenje vrijednosti finansijske imovine. Finansijska imovina je umanjena kada postoji objektivni dokaz, kao posljedica jednog ili više događaja nastalih nakon početnog priznavanja finansijske imovine, o tome da su procijenjeni budući novčani tokovi ulaganja izmijenjeni.

Objektivni dokaz umanjenja vrijednosti može uključivati:

- značajne finansijske poteškoće druge strane; ili
- neplaćanje ili kašnjenje u isplati ugovorene kamate ili glavnice; ili
- naznake da će dužnik ili izdavalac ući u postupak likvidacije ili stečaja.

Pojedinačno značajna imovina se testira na umanjenje vrijednosti odvojeno. Preostala finansijska imovina se procjenjuje grupno. Pojedinačno značajna imovina za koju nema objektivnog dokaza o umanjenju vrijednosti se zatim uključuje u grupno procjenjivanje imovine za umanjenje vrijednosti. Za potrebe grupnog vrednovanja umanjenja vrijednosti, finansijska imovina se grupiše na osnovu sličnih obilježja kreditnog rizika.

Za finansijsku imovinu koja se vodi po amortizovanom trošku, iznos umanjenja je razlika između knjigovodstvene vrijednosti imovine i njene sadašnje vrijednosti procijenjenih budućih novčanih tokova diskontovanoj po prvobitnoj efektivnoj kamatnoj stopi te imovine.

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.5. Finansijski instrumenti (nastavak)

3.5.1. Finansijska imovina (nastavak)

Umanjenje vrijednosti finansijske imovine (nastavak)

Knjigovodstvena vrijednost finansijske imovine umanjuje se za iznos umanjenja putem računa ispravke vrijednosti. Kada se potraživanje smatra nenaplativim, ono se otpisuje u korist računa ispravke vrijednosti. Naknadne naplate ranije otpisanih iznosa terete račun ispravke vrijednosti. Promjene u knjigovodstvenoj vrijednosti računa ispravke vrijednosti priznaju se u bilansu uspjeha.

Ukoliko u narednom periodu, s izuzetkom vlasničkih vrijednosnih papira raspoloživih za prodaju, iznos gubitka od umanjenja se smanji i smanjenje se može povezati sa događajem nastalom nakon što je gubitak od umanjenja vrijednosti priznat, prethodno priznati gubitak od umanjenja vrijednosti se ukida kroz bilans uspjeha u mjeri u kojoj knjigovodstvena vrijednost ulaganja na datum ukidanja umanjenja vrijednosti ne prelazi iznos amortizovanog troška koji bi bio da umanjenja vrijednosti nije bilo.

U slučaju vlasničkih vrijednosnih papira, svako povećanje fer vrijednosti nastalo nakon priznavanja gubitaka od umanjenja se priznaje direktno u kapitalu.

Prestanak priznavanja finansijske imovine

Banka prestaje priznavati finansijsku imovinu samo onda kada ugovorna prava na novčane primitke od imovine isteknu ili kada Banka prenese finansijsku imovinu i suštinski sve rizike i koristi od vlasništva imovine na drugi subjekt.

3.5.2. Finansijske obaveze

Finansijske obaveze se klasificuju bilo kao finansijske obaveze „po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha“ bilo kao „ostale finansijske obaveze“. Banka trenutno nema finansijskih obaveza u kategoriji „po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha“.

Ostale finansijske obaveze

Ostale finansijske obaveze, uključujući gotov novac u opticaju, depozite od banaka i depozite od Vlade i ostalih deponenata, početno se mijere po fer vrijednosti, uvećanoj za transakcijske troškove.

Ostale finansijske obaveze se naknadno mijere po amortizovanom trošku koristeći metodu efektivne kamatne stope, a rashodi od kamate se priznaju na bazi efektivnog prinosa.

Prestanak priznavanja finansijskih obaveza

Banka prestaje priznavati finansijske obaveze kada, i samo kada, su Bančine obaveze izmirene, otkazane ili su istekle.

3.6. Monetarno zlato

Zlato se inicialno priznaje po trošku sticanja, koji predstavlja fer vrijednost plaćenih naknada uključujući troškove sticanja vezanih za investiciju. Nakon inicialnog priznavanja, zlato se naknadno mjeri po fer vrijednosti. Dobici i gubici koji proizlaze iz promjene fer vrijednosti, a odnose se na promjene u cijeni zlata te kursne razlike zbog preračunavanja američkog dolara u konvertibilnu marku, priznaju se direktno u rezervi fer vrijednosti u kapitalu i izvještavaju kao ostala sveobuhvatna dobit sve dok se zlato ne proda, kada se priznaju kao realizovani dobici ili gubici u bilansu uspjeha.

Fer vrijednost monetarnog zlata iskazana je u američkim dolarima (USD), primjenjujući srednji kurs na datume izvještavanja objavljen od strane Banke, a mjeri se prema posljednjoj ponuđenoj cijeni jedne unce zlata (Oz) preuzetoj sa Reutersa na datum izvještavanja.

Dobici i gubici po osnovu kursnih razlika od preračunavanja cijene zlata iz američkog dolara u konvertibilnu marku priznaju se kao dio rezervi fer vrijednosti direktno u kapitalu.

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.7. Novac i novčani ekvivalenti

Novac i novčani ekvivalenti za potrebe izvještavanja o novčanim tokovima sastoje se od sljedećih bilansnih kategorija: žiro računi, gotovina u stranim valutama, devizni depoziti po viđenju, depoziti sa preostalim rokom dospijeća do tri mjeseca i specijalna prava vučenja u Međunarodnom monetarnom fondu.

3.8. Nekretnine, oprema i nematerijalna imovina

Nekretnine, oprema i nematerijalna imovina je imovina nabavljena iz vlastitih sredstava Banke i novčanih i nenovčanih donacija.

Nekretnine, oprema i nematerijalna imovina iskazuju se po historijskom trošku umanjenom za akumuliranu amortizaciju i akumulirane gubitke od umanjenja vrijednosti. Trošak nabavke uključuje kupovnu cijenu i sve troškove koji su direktno povezani sa dovođenjem imovine u radno stanje za namjeravanu upotrebu. Održavanje i popravke, zamjene te poboljšanja manjeg značaja priznaju se kao rashod kad su nastali. Značajna poboljšanja i zamjene se kapitaliziraju.

Vrijednost nekretnina, opreme i nematerijalne imovine periodično se pregleda za umanjenje vrijednosti. U slučaju da je knjigovodstvena vrijednost imovine veća od njenog procijenjenog nadoknadivog iznosa, razlika se otpisuje do nadoknadivog iznosa.

Imovina u pripremi iskazana je po trošku nabavke uključujući troškove fakturisane od trećih lica. Nakon završetka, svi akumulirani troškovi imovine prebacuju se na odgovarajuću kategoriju nekretnina, opreme i nematerijalne imovine, na koje se naknadno primjenjuju odgovarajuće stope amortizacije.

Amortizacija se obračunava na svu imovinu osim imovine u pripremi prema linearnej metodi po propisanoj stopi koja je utvrđena za postepeno otpisivanje troška nabavke imovine kroz njen procijenjeni korisni vijek trajanja. Procijenjene stope amortizacije za 2014. i 2015. godinu su date kako slijedi:

Softver	20,0%
Druga nematerijalna imovina	20,0%
Zgrade	1,3% do 4,0%
Oprema	11,0% do 20,0%
Namještaj	10,0% do 12,5%
Vozila	15,5%

Dobici i gubici od otuđenja nekretnina i opreme priznaju se u bilansu uspjeha.

3.9. Umanjenje vrijednosti nefinansijske imovine

Knjigovodstvena vrijednost Bančine nefinansijske imovine se pregleda na svaki datum izvještavanja u svrhu ocjenjivanja postoje li naznake umanjenja vrijednosti. Ukoliko postaje, procjenjuje se nadoknadiva vrijednost imovine. Gubitak od umanjenja vrijednosti se priznaje uvijek kada knjigovodstvena vrijednost imovine ili jedinica koje stvaraju novac prelazi njenu nadoknadivu vrijednost. Gubici od umanjenja vrijednosti priznaju se u bilansu uspjeha.

Nadoknadiva vrijednost ostale imovine je veća vrijednost pri upoređivanju njene upotrebne vrijednosti u odnosu na fer vrijednost, umanjena za troškove prodaje. U procjenjivanju upotrebne vrijednosti, očekivani budući novčani tokovi se diskontuju na sadašnju vrijednost koristeći diskontnu stopu prije oporezivanja koja odražava trenutna tržišna očekivanja vremenske vrijednosti novca i rizike specifične za tu imovinu. Za imovinu koja ne generiše neovisne novčane prilive, nadoknadivi iznos se određuje za jedinicu koja stvara novac kojoj imovina pripada.

Gubitak od umanjenja se ukida ukoliko je došlo do promjena u procjenama korištenim u određivanju nadoknadivog iznosa. Gubitak od umanjenja se ukida samo u mjeri u kojoj knjigovodstvena vrijednost imovine ne prelazi knjigovodstvenu vrijednost koja bi se mogla odrediti, bez amortizacije, da nije bilo prethodno priznatog gubitka od umanjenja vrijednosti te imovine.

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.10. Rezervisanja za obaveze i troškove

Rezervisanja se priznaju kada Banka, kao posljedicu prošlog događaja, ima sadašnju zakonsku ili izvedenu obavezu za koju je vjerovatno da će biti potreban odliv resursa koji sadrže ekonomske koristi radi podmirenja obaveze i iznos obaveze se može pouzdano procijeniti. Rezervisanja se utvrđuju diskontovanjem očekivanih budućih novčanih tokova koristeći stopu koja odražava trenutnu tržišnu procjenu vremenske vrijednosti novca i rizike specifične za tu obavezu.

Rezervisanja za obaveze i troškove održavaju se na nivou koji Uprava Banke smatra dovoljnim za pokrivanje nastalih gubitaka. Uprava određuje adekvatnost rezervisanja na osnovu uvida u pojedine stavke, tekuće ekonomske uslove, karakteristike rizika određenih kategorija transakcija kao i ostale relevantne faktore.

Rezervisanja se ukidaju samo za one troškove za koje je rezervisanje izvorno priznato. Ako odliv ekonomskih koristi za podmirenje obaveza više nije vjerovatan, rezervisanje se ukida.

3.11. Donacije

Donacije za imovinu, a koje obuhvataju i nenovčane donacije, početno se priznaju kao odgođeni prihod po fer vrijednosti koji se priznaje kao prihod od donacije na sistemskoj osnovi tokom perioda korisnog vijeka te imovine. Donacije koje Banka dobije kao kompenzaciju za troškove priznaju se sistemska u bilansu uspjeha kao prihod od donacije u istom periodu u kojem su priznati i troškovi.

3.12. Porezi

Prema članu 69. Zakona o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine, Banka je oslobođena plaćanja svih poreza i doprinosa na njenu imovinu, nekretnine i prihode, kao i operacije i transakcije. Ovo oslobođenje se ne odnosi na plaćanje poreza i doprinosa na lični dohodak i drugih poreza na plaće.

3.13. Gotov novac u opticaju

Banka upravlja izdavanjem i povlačenjem domaćih novčanica i kovanica. Pripadajuća pasiva za izdati gotov novac u opticaju je evidentirana u bilansu stanja.

Prilikom povlačenja gotovog novca iz opticaja, isti se priznaje kao obaveza u okviru gotovog novca u opticaju do formalnog roka povlačenja iz opticaja. Iznosi koji nisu povučeni nakon formalnog roka za povlačenje iz opticaja priznaju se kao prihod.

Troškovi koji se odnose na proizvodnju i dizajn novčanica i kovanica početno su priznati kao odgođeni troškovi, te se postepeno amortiziraju kroz ostale operativne troškove tokom perioda od tri godine.

3.14. Upravljanje sredstvima za i u ime trećih lica

Banka vodi određene račune u stranim valutama vezane uz sporazume između vlada BiH i njenih konstitutivnih entiteta, te inostranih vlada i finansijskih organizacija, kao i račune u stranim valutama državnih institucija i agencija te komercijalnih banaka za koje Banka djeluje kao agent.

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.15. Primanja zaposlenih

Kratkoročna primanja zaposlenih

U skladu sa domaćim propisima, a u ime svojih zaposlenika, Banka uplaćuje porez na dohodak i doprinose za penzijsko, invalidsko, zdravstveno osiguranje i osiguranje od nezaposlenosti, na i iz plate, koji se obračunavaju po zakonskim stopama tokom godine od iznosa bruto plate. Banka plaća ove poreze i doprinose u korist institucija Federacije Bosne i Hercegovine (na federalnom i kantonalnom nivou), Republike Srpske i Brčko distrikta.

Osim toga, naknade za topli obrok, prevoz i regres isplaćuju se u skladu s lokalnim zakonima. Ovi troškovi se priznaju u bilansu uspjeha u periodu u kojem su nastali.

Dugoročna primanja zaposlenih

Prema domaćim zakonskim propisima, prilikom odlaska u penziju zaposlenici Banke imaju pravo na otpremninu, a po ispunjenju zakonskih uslova kao što su starost ili godine provedene u radnom odnosu, koja se u skladu sa internim aktima Banke dodjeljuje u visini od šest redovnih mjesecnih plata zaposlenika isplaćenih u zadnjih šest mjeseci.

Takve isplate se tretiraju kao ostala dugoročna primanja zaposlenih koja godišnje obračunava ovlašteni aktuar koristeći metod projicirane kreditne jedinice. Diskontna stopa koja se koristi za obračun obaveze kreće se u rasponu kamatnih stopa domaćih korporativnih obveznika i vladinih obveznika koje postoje na tržištu.

3.16. Finansijski aranžman BiH sa Međunarodnim monetarnim fondom

Na osnovu finansijskih aranžmana sačinjenih krajem 2002. godine između Bosne i Hercegovine i Međunarodnog monetarnog fonda ("MMF"), bilans stanja Banke sadrži sljedeće stavke koje se odnose na članstvo Bosne i Hercegovine u MMF-u: držanje specijalnih prava vučenja ("SDR"), obračunata kamata na držanje SDR, račun br. 1 i račun br. 2 MMF-a.

Ostale aktivne i pasivne stavke koje se odnose na MMF, a koje pripadaju ili koje su odgovornost Bosne i Hercegovine, evidentirane su na posebnom povjerilačkom fondu u okviru vanbilansne evidencije (vidjeti Napomenu 29).

3.17. Značajne računovodstvene pretpostavke i osnova neizvjesnosti procjene

Kod primjene računovodstvenih politika Banke, kako je opisano u Napomeni 3, Uprava je dužna da vrši procjene, ocjene i pretpostavke o knjigovodstvenim iznosima imovine i obaveza koji se ne mogu izvesti iz ostalih izvora. Procjene i povezane pretpostavke se temelje na ranijem iskustvu i ostalim faktorima koji se smatraju relevantnim. Stvarni rezultati mogu se razlikovati od ovih procjena.

Procjene i pretpostavke se pregledavaju na tekućoj osnovi. Izmjene računovodstvenih procjena priznaju se u periodu u kojem je procjena izmijenjena ukoliko izmjena utiče samo na taj period ili u periodu izmjene i budućim periodima ukoliko utiče na tekući i buduće periode.

Ključne pretpostavke i procjene vezane za materijalno značajne pozicije bilansa stanja su prikazane u nastavku.

Fer vrijednost imovine

Poslovna politika Banke je da objavi informacije o fer vrijednosti imovine ili obaveza za koje postoje zvanične tržišne informacije ili se vrijednost može izračunati na osnovu alternativnih tehniku vrednovanja i kada se fer vrijednost značajno razlikuje od knjigovodstvene vrijednosti. Po mišljenju rukovodstva Banke, iznosi u finansijskim izvještajima odražavaju najvjerodstojniju i najkorisniju procjenu fer vrijednosti za potrebe finansijskog izvještavanja u skladu sa MSFI.

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.17. Značajne računovodstvene pretpostavke i osnova neizvjesnosti procjene (nastavak)

Amortizacija i primijenjene stope amortizacije

Obračun amortizacije i stope amortizacije su zasnovani na procijenjenom ekonomskom korisnom vijeku trajanja nekretnina, postrojenja, opreme i nematerijalne imovine. Jednom godišnje Banka procjenjuje ekonomski korisni vijek stalne imovine na osnovu trenutnih predviđanja.

4. STRANA VALUTA U GOTOVINI

Stranu valutu u gotovini predstavlja:

U hiljadama KM	31. decembar 2015.	31. decembar 2014.
Gotovina u trezorima u valutama:		
- EUR	128.440	71.737
- CHF	39	36
- USD	21	19
- GBP	20	19
UKUPNO	128.520	71.811

5. DEPOZITI KOP INOSTRANIH BANAKA

Analiza oročenih depozita i depozita po viđenju kod inostranih banaka prema valutama, data je kako slijedi:

U hiljadama KM	31. decembar 2015.	31. decembar 2014.
Oročeni depoziti:		
- EUR	-	1.926.816
	-	1.926.816
Depoziti po viđenju:		
- EUR	1.001.986	252.607
- USD	1.606	709
- Ostale valute	43	1.600
	1.003.635	254.916
UKUPNO	1.003.635	2.181.732

Oročeni depoziti kod inostranih banaka analizirani prema preostaloj ročnosti, dati su kako slijedi:

U hiljadama KM	31. decembar 2015.	31. decembar 2014.
Do mjesec dana	-	674.882
Od jednog do dva mjeseca	-	606.387
Od dva do tri mjeseca	-	645.547
UKUPNO	-	1.926.816

5. DEPOZITI KOD INOSTRANIH BANAKA (NASTAVAK)

Tokom 2015. godine kamatne stope na depozite po viđenju su se kretale u rasponu od (0,50%) do 0,21% godišnje (2014.: od (0,13%) do 0,16% godišnje), kamatne stope na oročene depozite su se kretale u rasponu od 0,01% do 0,03% godišnje (2014.: od 0,01% do 0,23% godišnje).

Depoziti kod inostranih banaka uključuju negativnu obračunatu kamatu u iznosu od (110) hiljada KM na dan 31. decembra 2015. godine (2014.: uključivali su obračunatu kamatu u iznosu 94 hiljade KM).

Prosječna stopa efektivnog prinosa na depozite je iznosila (0,08%) (2014.: 0,09%).

Analiza depozita kod inostranih banaka prema vrsti banke u koju su investirani, data je kako slijedi:

U hiljadama KM	31. decembar 2015.	31. decembar 2014.
Centralne banke	783.544	526.428
Komercijalne banke	220.091	1.655.304
UKUPNO	1.003.635	2.181.732

Geografska analiza depozita kod inostranih banaka može se izvršiti na sljedeći način:

U hiljadama KM	31. decembar 2015.	31. decembar 2014.
Njemačka		
Oročeni depoziti	-	-
Depoziti po viđenju	630.582	132.586
	630.582	132.586
Luksemburg		
Oročeni depoziti	-	332.495
Depoziti po viđenju	293.307	122.066
	293.307	454.561
Francuska		
Oročeni depoziti	-	371.645
Depoziti po viđenju	78.215	-
	78.215	371.645
Švicarska		
Oročeni depoziti	-	254.317
Depoziti po viđenju	1.531	264
	1.531	254.581
Velika Britanija		
Oročeni depoziti	-	577.080
Depoziti po viđenju	-	-
	-	577.080
Holandija		
Oročeni depoziti	-	391.279
Depoziti po viđenju	-	-
	-	391.279
Ukupno oročeni depoziti	-	1.926.816
Ukupno depoziti po viđenju	1.003.635	254.916
UKUPNO	1.003.635	2.181.732

6. FINANSIJSKA IMOVINA RASPOLOŽIVA ZA PRODAJU

Finansijska imovina raspoloživa za prodaju predstavlja kvalitetne dužničke vrijednosne papire sa visokim stepenom utrživosti i likvidnosti, kreditnog rejtinga od AAA do BBB (Fitch). Portfolio se sastoji od kratkoročnih i dugoročnih dužničkih vrijednosnih papira sa fiksnom kamatnom stopom, koje izdaju vlade stranih država. Finansijska imovina raspoloživa za prodaju denominirana je u EUR.

Struktura finansijske imovine raspoložive za prodaju je sljedeća:

U hiljadama KM	31. decembar 2015.	31. decembar 2014.
Dužnički vrijednosni papiri	6.096.823	4.900.653
Obračunata kamata	49.049	54.884
UKUPNO	6.145.872	4.955.537

Prosječna stopa efektivnog prinosa na finansijsku imovinu raspoloživu za prodaju iznosila je 0,76% (2014.: 1,15%).

Geografska analiza finansijske imovine raspoložive za prodaju može se izvršiti na sljedeći način:

	31. decembar 2015.		31. decembar 2014.	
	u hiljadama KM	%	u hiljadama KM	%
Španija	1.701.072	27,68	1.095.926	22,12
Italija	1.363.912	22,18	1.150.425	23,21
Francuska	953.567	15,52	387.507	7,82
Belgija	589.354	9,59	795.832	16,06
Njemačka	531.970	8,66	377.192	7,61
Holandija	426.402	6,94	472.726	9,54
Austrija	341.098	5,55	440.070	8,88
Finska	232.366	3,78	235.859	4,76
Slovačka	6.131	0,10	-	-
UKUPNO	6.145.872	100,00	4.955.537	100,00

Analiza promjena fer vrijednosti finansijske imovine raspoložive za prodaju može se izvršiti na sljedeći način:

U hiljadama KM	2015.	2014.
Početno stanje na dan 1. januara	4.955.537	4.486.402
Kupovine tokom godine	7.418.276	9.474.894
Prodaje tokom godine	(1.294.539)	(2.451.698)
Prihod od kamata priznat tokom godine (Napomena 18)	20.777	28.402
Naplaćena glavnica i kamata	(4.975.016)	(6.697.122)
Usklađivanje fer vrijednosti	20.837	114.659
Zaključno stanje na dan 31. decembra	6.145.872	4.955.537

Neto realizovani dobici od prodaje finansijske imovine raspoložive za prodaju iznosili su 24.266 hiljada KM u 2015. godini (2014.: 28.732 hiljade KM).

7. MONETARNO ZLATO

Banka drži monetarno zlato na računu u banci u Švicarskoj kreditnog rejtinga AAA (Fitch), a fizički je locirano u trezoru u Bank of England. Vrijednost monetarnog zlata na dan 31. decembra 2015. godine iznosi 182.315 hiljada KM, što predstavlja 96.000,000 unci zlata po vrijednosti od 1.899 KM po unci (2014.: 182.750 hiljada KM, što je predstavljalo 96.000,000 unci zlata po vrijednosti od 1.904 KM po unci).

7. MONETARNO ZLATO (NASTAVAK)

Analiza promjena fer vrijednosti monetarnog zlata može se izvršiti na sljedeći način:

U hiljadama KM

	2015.	2014.
Početno stanje na dan 1. januara	182.750	164.144
Kupovine tokom godine	-	-
Usklađivanje fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	(435)	18.606
- Promjene u cijeni zlata	(22.418)	(4.119)
- Dobici od kursnih razlika po osnovu konverzije USD / KM	21.983	22.725
Zaključno stanje na dan 31. decembra	182.315	182.750

8. ULAGANJA KOJA SE DRŽE DO DOSPIJEĆA

Sva ulaganja koja se drže do dospijeća imaju kreditni rejting od AAA do BBB (Fitch) i denominirana su u EUR .

Struktura ulaganja koja se drže do dospijeća je sljedeća:

U hiljadama KM

	31. decembar 2015.	31. decembar 2014.
Dužnički vrijednosni papiri	1.134.453	424.794
Obračunata kamata	7.738	3.766
UKUPNO	1.142.191	428.560

Prosječna stopa efektivnog prinosa na ulaganja koja se drže do dospijeća iznosila je 0,96% (2014.: 1,11%).

Geografska analiza ulaganja koja se drže do dospijeća može se izvršiti na sljedeći način:

	31. decembar 2015.		31. decembar 2014.	
	u hiljadama KM	%	u hiljadama KM	%
Francuska	322.089	28,20	170.568	39,80
Italija	226.894	19,86	-	-
Belgija	205.831	18,02	112.078	26,15
Finska	181.877	15,92	-	-
Austrija	162.938	14,27	102.227	23,86
Holandija	42.562	3,73	43.687	10,19
UKUPNO	1.142.191	100,00	428.560	100,00

Analiza promjena u ulaganjima koja se drže do dospijeća može se izvršiti na sljedeći način:

U hiljadama KM

	2015.	2014.
Početno stanje na dan 1. januara	428.560	105.858
Kupovine tokom godine	720.508	323.859
Prihod od kamata priznat tokom godine (Napomena 18)	7.567	1.552
Naplaćena glavnica i kamata	(14.444)	(2.709)
Zaključno stanje na dan 31. decembra	1.142.191	428.560

9. OSTALA AKTIVA

Struktura ostale aktive prikazana je u sljedećoj tabeli:

U hiljadama KM	31. decembar 2015.	31. decembar 2014.
Aktivna vremenska razgraničenja	1.080	2.499
Potraživanja od domaćih banaka	943	894
Numizmatičke zbirke	772	783
Krediti zaposlenim	518	683
Ostala razna aktiva	387	475
Žiro računi	252	182
Avansi	3	1
Potraživanja od službenika po osnovu manjka gotovog novca	600	600
Umanjeno za: Ispravka vrijednosti ostalih potraživanja (Napomena 23)	(600)	(600)
UKUPNO	3.955	5.517

Na dan 31. decembra 2015. godine, aktivna vremenska razgraničenja uključuju troškove u iznosu od 740 hiljada KM nastalih po osnovu proizvodnje novčanica i kovanica (31. decembar 2014.: 2.303 hiljade KM nastalih po osnovu proizvodnje novčanica i kovanica). Kako je objašnjeno u Napomeni 3.13, ovi troškovi se početno razgraničavaju i postepeno amortizuju kroz period od 3 godine.

Ostala aktiva uključuje potraživanje od službenika u iznosu od 600 hiljada KM koje se odnosi na manjak gotovog novca na datume izvještavanja. Vrijednost ovog potraživanja je potpuno umanjena (vidjeti Napomenu 23 - Ostali administrativni i operativni troškovi). Ovo potraživanje se odnosi na pronevjera od strane službenika Centralne banke Bosne i Hercegovine izvršenu u trezoru Glavne jedinice Sarajevo, Centralne banke Bosne i Hercegovine. Pronevjera je otkrivena 8. decembra 2014. godine.

10. NEKRETNINE, OPREMA I NEMATERIJALNA IMOVINA

U hiljadama KM	Softver i druga nematerijalna imovina		Oprema i namještaj		Vozila	Ostalo	Investicije u toku	UKUPNO
	Zemljište i zgrade	namještaj						
Nabavna vrijednost								
Na dan 1. januara 2014.	13.503	25.457	22.365	1.864	776	15.761	79.726	
Nabavke	405	2.452	1.626	-	96	280	4.859	
Otpisi	(208)	-	(429)	(38)	(37)	(18)	(730)	
Transferi	-	15.078	527	-	95	(15.700)	-	
Na dan 31. decembra 2014.	13.700	42.987	24.089	1.826	930	323	83.855	
Nabavke	451	5	311	1	16	106	890	
Otpisi	-	-	(830)	-	(2)	-	(832)	
Transferi	68	-	246	-	1	(315)	-	
Na dan 31. decembra 2015.	14.219	42.992	23.816	1.827	945	114	83.914	
Akumulirana amortizacija								
Na dan 1. januara 2014.	12.987	2.723	18.387	1.495	596	-	36.188	
Trošak amortizacije	266	387	1.353	134	47	-	2.187	
Otpisi	(208)	-	(413)	(38)	(51)	-	(710)	
Na dan 31. decembra 2014.	13.045	3.110	19.327	1.591	592	-	37.665	
Trošak amortizacije	265	506	1.331	90	58	-	2.250	
Otpisi	-	-	(828)	-	(2)	-	(830)	
Na dan 31. decembra 2015.	13.310	3.616	19.830	1.681	648	-	39.085	
Neto knjigovodstvena vrijednost								
Na dan 1. januara 2015.	655	39.877	4.762	235	338	323	46.190	
Na dan 31. decembra 2015.	909	39.376	3.986	146	297	114	44.828	

11. OSTALA ULAGANJA

Struktura ostalih ulaganja je sljedeća:

U hiljadama KM	31. decembar 2015.	31. decembar 2014.
<i>Vlasnički vrijednosni papiri</i>		
Dionice Banke za međunarodna poravnjanja (BIS) Bazel (Napomena 17)	27.803	27.803
Dionice SWIFT-a	10	10
UKUPNO	27.813	27.813

Tokom godine Banka je primila dividende od BIS-a u iznosu od 586 hiljada KM (2014.: 504 hiljade KM) (Napomena 21).

12. GOTOV NOVAC U OPTICAJU

Gotov novac u opticaju se može analizirati na sljedeći način:

U hiljadama KM	2015.	2014.
Gotov novac stavljen u opticaj – početno stanje 1. januara	3.210.508	2.909.858
Povećanje gotovog novca u opticaju tokom godine	288.960	300.650
Gotov novac stavljen u opticaj – ukupno stanje 31. decembra	3.499.468	3.210.508

Od valute stavljene u opticaj u ukupnom iznosu od 3.499.468 hiljada KM sa 31. decembrom 2015. godine, 605 hiljada KM stavljen je u opticaj izvan Bosne i Hercegovine (2014.: 605 hiljada KM od 3.210.508 hiljada KM).

		31. decembar 2015.		31. decembar 2014.	
	Nominalna vrijednost	Kom.	Vrijednost u hiljadama KM	Kom.	Vrijednost u hiljadama KM
Kovanice	0,05	52.262.527	2.613	47.171.008	2.359
Kovanice	0,10	83.943.760	8.394	78.327.610	7.833
Kovanice	0,20	60.740.117	12.148	56.700.122	11.340
Kovanice	0,50	29.558.189	14.779	27.975.084	13.988
Kovanice	1	41.870.560	41.871	39.434.542	39.434
Kovanice	2	11.578.832	23.158	10.603.352	21.207
Kovanice	5	8.509.335	42.547	7.885.767	39.429
Novčanice	10	9.894.614	98.946	9.460.442	94.604
Novčanice	20	7.947.931	158.959	7.834.425	156.688
Novčanice	50	16.590.165	829.508	16.307.726	815.386
Novčanice	100	17.141.506	1.714.150	15.009.750	1.500.975
Novčanice	200	2.761.975	552.395	2.536.326	507.265
UKUPNO		342.799.511	3.499.468	319.246.154	3.210.508

13. DEPOZITI BANAKA

Struktura depozita banaka prikazana je u sljedećoj tabeli:

U hiljadama KM	31. decembar 2015.	31. decembar 2014.
Depoziti domaćih komercijalnih banaka	4.063.249	3.747.104
Računi rezervi organizacionih dijelova Banke	252	182
Posebni depoziti komercijalnih banaka – blokirana sredstva	36	3.863
UKUPNO	4.063.537	3.751.149

Depoziti domaćih komercijalnih banaka služe za ispunjavanje obaveza prema obveznim rezervama, za poravnanje platnih zaduženja i za transakcije između komercijalnih banaka i Centralne banke Bosne i Hercegovine. Na dan 31. decembra 2015. godine ukupan iznos od 4.063.249 hiljada KM predstavlja depozite 27 banaka (2014.: 27 banaka i jedne banke u statusu likvidacije).

Kamata na depozite domaćih komercijalnih banaka je obračunata u skladu sa Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine, ali kamatna stopa se nije obračunavala tokom godine (2014.: kamatna stopa se kretala od 0,00% do 0,17% godišnje). Promjene u politici obračunavanja kamatnih stopa na depozite domaćih komercijalnih banaka tokom godine prikazane su u Napomeni 18.

Depoziti banaka nisu uključivali obračunatu kamatu na datume izvještavanja.

14. DEPOZITI VLADE I OSTALIH DEPONENATA

Struktura depozita Vlade i ostalih deponenata prikazana je u sljedećoj tabeli:

U hiljadama KM	31. decembar 2015.	31. decembar 2014.
Depoziti za budžet institucija BiH	344.709	283.402
Depoziti ostalih vlada i vladinih institucija	105.137	9.750
Depoziti javnih institucija	51.743	38.280
Depozitni račun po transakcijama Međunarodnog monetarnog fonda	5	4
UKUPNO	501.594	331.436

Depoziti Vlade i ostalih deponenata su beskamatni, osim depozitnog računa po MMF transakcijama.

15. REZERVISANJA ZA OBAVEZE I TROŠKOVE

Rezervisanja za obaveze i troškove se odnose na rezervisanja za otpremnine zaposlenim.

Promjene u rezervisanjima za obaveze i troškove prikazane su u sljedećoj tabeli:

U hiljadama KM	2015.	2014.
Početno stanje na dan 1. januara	1.294	991
Isplaćene otpremnine	(183)	(11)
Neto trošak u bilansu uspjeha (Napomena 22)	341	314
Stanje na dan 31. decembra	1.452	1.294

16. OSTALE OBAVEZE

Struktura ostalih obaveza data je u sljedećoj tabeli:

U hiljadama KM	31. decembar 2015.	31. decembar 2014.
Obaveze po osnovu raspodjele dobiti u državni budžet (Napomena 24)	18.827	21.247
Obaveze prema zaposlenicima	1.346	1.369
MMF- ovi računi broj 1 i 2	1.095	1.026
Dobavljači	752	1.402
Odloženi prihod	617	394
Ukalkulisani troškovi i ostala pasiva	258	184
Depoziti Svjetske banke	232	53
Monetarne obaveze – nerezidenti	-	9
UKUPNO	23.127	25.684

17. KAPITAL

Struktura kapitala je prikazana u sljedećoj tabeli:

U hiljadama KM	31. decembar 2015.	31. decembar 2014.
Početni kapital	25.000	25.000
Generalne rezerve (zadržana dobit)	532.267	519.716
Ostale rezerve	31.300	31.300
Rezerve fer vrijednosti – finansijska imovina raspoloživa za prodaju	66.307	69.736
Rezerve fer vrijednosti – monetarno zlato	(61.145)	(60.710)
UKUPNO	593.729	585.042

Početni kapital

Početni kapital predstavlja nominalni kapital koji je prema Zakonu o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine uplaćen 12. juna 1998. godine.

Generalne rezerve (zadržana dobit)

Generalne rezerve (zadržana dobit) čini akumulirana nedistribuirana dobit Banke od početka njenog rada, 11. avgusta 1997. godine.

Ostale rezerve

Ostale rezerve se odnose na:

- rezerve od donacija u iznosu od 3.497 hiljada KM, i odnose se na novčane donacije primljene od Vijeća ministara Bosne i Hercegovine 12. juna 1998. godine. Status ovih rezervi je regulisan Odlukom Upravnog vijeća Centralne banke Bosne i Hercegovine uz odobrenje Predsjedništva Bosne i Hercegovine. Pravo raspolažanja rezervama od donacija je u nadležnosti Upravnog vijeća Centralne banke Bosne i Hercegovine.
- sredstva primljena u skladu sa Sporazumom o sukcesiji bivše Jugoslavije u iznosu od 27.803 hiljade KM i odnose se na dionice Banke kod Banke za međunarodna poravnanja (BIS) Bazel (vidjeti Napomenu 11).

Rezerve fer vrijednosti

Rezerve fer vrijednosti čine nerealizovani dobici ili gubici koji nastaju kao rezultat obračuna fer vrijednosti finansijske imovine raspoložive za prodaju i monetarnog zlata.

18. PRIHOD I RASHOD OD KAMATA

	Za godinu koja je završila 31. decembar	
	2015.	2014.
U hiljadama KM		
Prihod od kamata ostvaren po osnovu:		
- finansijske imovine raspoložive za prodaju (Napomena 6)	20.777	28.402
- ulaganja koja se drže do dospijeća (Napomena 8)	7.567	1.552
- depozita kod inostranih banaka	128	1.843
- kaznene kamate primljene od domaćih komercijalnih banaka	-	584
- ostalo	3	5
	28.475	32.386
Rashod od kamata ostvaren po osnovu:		
- depozita domaćih komercijalnih banaka	-	(2.086)
	-	(2.086)
Efekti negativnih kamatnih stopa od kamatonosne finansijske imovine	(1.098)	(5)
Neto prihod od kamata	27.377	30.295

Osnovicu za obračun kamata na depozite komercijalnih banaka čine ukupni depoziti komercijalnih banaka na računima rezervi koji se sastoje od iznosa obaveznih rezervi i viška iznad obaveznih rezervi. Osnovicu za obračun obavezne rezerve komercijalnih banaka čine depoziti i pozajmljena sredstva, osim sredstava pozajmljenih od nerezidenata i sredstava koja entitetske vlade plasiraju u razvojne projekte.

Stopne depozita i pozajmljenih sredstava koji čine osnovicu za obračun obaveznih rezervi iznosile su kako slijedi:

(u %)

Kratkoročni depoziti i pozajmljena sredstva	10,00
Dugoročni depoziti i pozajmljena sredstva	7,00

Do 30. aprila 2015. godine na iznos obaveznih rezervi obračunavala se kamatna stopa koja iznosi 70% od stope koja se utvrđuje na osnovu ponderisanog prosjeka kamatnih stopa koje je u istom periodu na tržištu ostvarila Banka na depozite investirane do mjesec dana, a na višak iznad obaveznih rezervi obračunavala se kamatna stopa koja iznosi 90% od stope koja se utvrđuje na osnovu ponderisanog prosjeka kamatnih stopa koje je u istom periodu na tržištu ostvarila Banka na depozite investirane do mjesec dana.

Od 1. septembra 2014. godine na navedene stavke nije se obračunavala kamata ukoliko Banka nije investirala sredstva u depozite do mjesec dana uslijed izostanka mogućnosti da na tržištu ostvari pozitivnu kamatnu stopu na ovaj vid ulaganja ili ukoliko je iz bilo kojeg razloga Banka ostvarila prosječnu negativnu kamatnu stopu na depozite investirane do mjesec dana.

Od 1. maja 2015. godine na iznos obaveznih rezervi obračunava se naknada koja se dobije kao prosjek EONIA-e koji je u istom periodu zabilježen na tržištu umanjen za 10 baznih poena ili minimum nula, u slučaju da prosjek EONIA-e umanjen za 10 baznih poena ima negativnu vrijednost, a na višak iznad obaveznih rezervi obračunava se nulta stopa naknade.

Efekti negativnih kamatnih stopa od kamatonosne finansijske imovine su rezultat negativnih kamatnih stopa na sredstva na tekućim računima, koja su neophodna radi održavanja likvidnosti, a koje se u skladu s aktuelnim tržišnim uslovima nisu mogle izbjegći.

19. PRIHOD I RASHOD OD PROVIZIJA I NAKNADA

	Za godinu koja je završila 31. decembar	
	2015.	2014.
U hiljadama KM		
Prihod od provizija i naknada:		
- od domaćih komercijalnih banaka	8.692	8.647
- od usluga za Vladu i druge nebankarske komitente	496	513
	9.188	9.160
Rashod od provizija i naknada:		
- transakcije sa bankama u inostranstvu	(619)	(848)
	(619)	(848)
Neto prihod od provizija i naknada	8.569	8.312

20. NETO DOBICI OD KURSNIH RAZLIKA

	Za godinu koja je završila 31. decembar	
	2015.	2014.
U hiljadama KM		
Prihodi od kursnih razlika	1.906	1.024
Troškovi od kursnih razlika	(1.048)	(490)
Neto dobici	858	534

21. OSTALI PRIHODI

	Za godinu koja je završila 31. decembar	
	2015.	2014.
U hiljadama KM		
Prihod od dividende (Napomena 11)	586	504
Prihod od donacija	122	76
Ostali prihodi	107	379
UKUPNO	815	959

22. TROŠKOVI OSOBLJA

	Za godinu koja je završila 31. decembar	
	2015.	2014.
U hiljadama KM		
Plate	11.375	11.103
Porezi i doprinosi	6.516	6.349
Ostala primanja zaposlenika	2.201	2.209
Troškovi rezervisanja (Napomena 15)	341	314
UKUPNO	20.433	19.975

Troškovi zaposlenih uključuju 3.775 hiljada KM (2014.: 3.690 hiljada KM) obveznih doprinosa za penzиона osiguranje plaćenih javnim zavodima za penziono osiguranje Bosne i Hercegovine. Doprinosi se računaju kao postotak bruto plate. Na dan 31. decembra 2015. godine Banka je imala 354 zaposlena radnika (2014.: 356 zaposlenih radnika).

23. ADMINISTRATIVNI I OSTALI OPERATIVNI TROŠKOVI

	Za godinu koja je završila 31. decembar	
	2015.	2014.
U hiljadama KM		
Troškovi održavanja	2.340	2.773
Troškovi proizvodnje i dizajna novčanica i kovanica	1.563	3.626
Troškovi manjka gotovog novca (Napomena 9)	-	600
Ostali administrativni i operativni troškovi	3.921	4.260
UKUPNO	7.824	11.259

24. RASPODJELA DOBITI

Raspodjela neto dobiti Banke vrši se saglasno Zakonu o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine.

Odredbama citiranog zakona definisani su kriteriji raspodjele čiste dobiti, po kojima Banka usmjerava 60% tekuće dobiti na račun institucije zadužene za budžet Bosne i Hercegovine, ukoliko zadovolji kriterij da iznos početnog kapitala i generalnih rezervi (zadržane dobiti) bude jednak ili veći od 5,00% ukupnog iznosa monetarne pasive.

Ovaj odnos, prije raspodjele dobiti u 2015. godini iznosio je 6,75% (2014.: 7,27%). Saglasno odluci Upravnog vijeća, 60% neto dobiti za finansijsku 2015. godinu u iznosu od 18.827 hiljada KM (2014.: 21.247 hiljada KM) raspoređeno je državnom budžetu, a 40%, odnosno iznos od 12.551 hiljade KM usmjeren je u generalne rezerve (zadržanu dobit) Banke (2014.: 14.164 hiljade KM).

2015.

Prije raspodjele dobiti

Monetarna pasiva (gotov novac u opticaju i domaći depoziti)	(u hiljadama KM)
	8.064.599
Početni kapital i generalne rezerve (zadržana dobit)	544.716
Odnos - početni kapital i generalne rezerve (zadržana dobit) / monetarna pasiva	6,75%

Raspodjela dobiti

Neto dobit prije raspodjele	(u hiljadama KM)
	31.378
Raspodjela dobiti u državni budžet	18.827
Raspodjela dobiti u generalne rezerve (zadržanu dobit)	12.551

Nakon raspodjele dobiti

Početni kapital i generalne rezerve (zadržana dobit)	557.267
Odnos - početni kapital i generalne rezerve (zadržana dobit) / monetarna pasiva	6,91%

2014.

Prije raspodjele dobiti

Monetarna pasiva (gotov novac u opticaju i domaći depoziti)	(u hiljadama KM)
	7.293.093
Početni kapital i generalne rezerve (zadržana dobit)	530.552
Odnos - početni kapital i generalne rezerve (zadržana dobit) / monetarna pasiva	7,27%

Raspodjela dobiti

Neto dobit prije raspodjele	(u hiljadama KM)
	35.411
Raspodjela dobiti u državni budžet	21.247
Raspodjela dobiti u generalne rezerve (zadržanu dobit)	14.164

24. RASPODJELA DOBITI (NASTAVAK)

Nakon raspodjele dobiti

(u hiljadama KM)

Početni kapital i generalne rezerve (zadržana dobit)	544.716
Odnos - početni kapital i generalne rezerve (zadržana dobit) / monetarna pasiva	7,47%

25. NOVAC I NOVČANI EKVIVALENTI

Za potrebe Izvještaja o novčanim tokovima, novac i novčani ekvivalenti se sastoje od:

U hiljadama KM	31. decembar 2015.	31. decembar 2014.
Devizni depoziti po viđenju	1.003.635	254.916
Strana valuta u gotovini	128.520	71.811
Specijalna prava vučenja u Međunarodnom monetarnom fondu	3.778	5.203
Žiro računi	252	182
Devizni depoziti sa rokom dospijeća do tri mjeseca	-	1.926.816
UKUPNO	1.136.185	2.258.928

26. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA

Banka u okviru svog redovnog poslovanja stupa u transakcije sa povezanim licima. Imajući u vidu da je Banka osnovana aktom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, a da je početni kapital uplaćen od strane Vijeća ministara BiH, transakcije koje se odvijaju u okviru redovnih operacija Banke sa državom i državnim institucijama predstavljaju transakcije sa povezanim licima. Pored toga, Banka smatra da ima direktni odnos povezane osobe sa članovima upravljačke strukture, bliskim članovima porodica članova upravljačke strukture i društvima pod kontrolom, zajedničkom kontrolom ili značajnim uticajem članova upravljačke strukture i bliskih članova njihovih porodica.

Transakcije sa državom i državnim institucijama prikazane su u sljedećim tabelama:

U hiljadama KM

2015.	Izloženost	Pasiva	Prihodi	Rashodi
Država	-	412.719	-	-
<i>Državne institucije</i>				
Uprava za indirektno oporezivanje	-	8.508	-	-
Bosne i Hercegovine	-	18.972	-	-
Agencija za osiguranje depozita	-			
UKUPNO	-	440.199	-	-

U hiljadama KM

2014.	Izloženost	Pasiva	Prihodi	Rashodi
Država	-	292.293	-	-
<i>Državne institucije</i>				
Uprava za indirektno oporezivanje	-	17.949	-	-
Bosne i Hercegovine	-	400	-	-
Agencija za osiguranje depozita	-			
UKUPNO	-	310.642	-	-

26. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (NASTAVAK)

Naknade ključnim članovima upravljačke strukture

Ukupne naknade ključnim članovima upravljačke strukture (članovi Uprave i Upravnog vijeća) u 2015. godini iznosile su 901 hiljadu KM, od čega se 568 hiljada KM odnosilo na plate i ostale naknade, a 333 hiljade KM na poreze i doprinose (u 2014. godini ukupan iznos od 1.024 hiljade KM odnosio se na plate i ostale naknade u iznosu od 653 hiljade KM, a 371 hiljada KM na poreze i doprinose).

27. UPRAVLJANJE RIZICIMA

Osnovni finansijski rizici kojima je Banka izložena su sljedeći:

- Rizik likvidnosti
- Tržišni rizik i
- Kreditni rizik.

Ova napomena daje informacije o izloženosti Banke prema svakom od gore navedenih rizika kao i ciljeve, politike i procedure Banke za mjerjenje i upravljanje rizicima.

S obzirom da je glavna svrha Banke održanje monetarne stabilnosti u Bosni i Hercegovini, okvir finansijskog rizika razlikuje se od okvira komercijalnih banaka. Većina finansijskog rizika koji se javlja u Banci povezan je s upravljanjem deviznim rezervama i operacijama na finansijskom tržištu.

Banka nastoji održati efikasan sistem kontrole i upravljanja rizicima kako bi identifikovala, djelovala, nadzirala i upravljala izloženostima riziku. Upravljanje rizikom i procjena obima prihvatljivog rizika je kontinuirani proces i konstitutivni element poslovne strategije Banke. Instrumentima poslovne politike i kontrolnim mehanizmima preko nivoa Upravnog vijeća Banke, Uprave, Revizorskog komiteta i Investicionog komiteta Banke osigurava se kompletnost u upravljanju rizicima. Držanje deviznih rezervi u konvertibilnoj valuti po režimu fiksnih kurseva, investiranje u depozite na kratki rok sa fiksnom kamatnom stopom u inostrane banke sa visokim kreditnim rejtingom i u kvalitetne vrijednosne papire su osnovni principi upravljanja rizikom likvidnosti, deviznim, kamatnim i kreditnim rizikom.

27.1. Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti predstavlja rizik da se Banka suoči sa poteškoćama prilikom izmirenja finansijskih obaveza koje se izmiruju isporukom novca ili drugih finansijskih sredstava.

Konačna odgovornost kontrole rizika likvidnosti leži na Upravi koja je kreirala odgovarajući okvir za upravljanje likvidnošću. Banka upravlja rizikom likvidnosti investirajući većinom u kratkoročne depozite kod inostranih banaka i u vrijednosne papire sa dospijećem do deset godina, te konstantnim nadgledanjem stvarnih i projiciranih budućih novčanih tokova.

27. UPRAVLJANJE RIZICIMA (NASTAVAK)

27.1. Rizik likvidnosti (nastavak)

Sljedeće tabele prikazuju preostala ugovorna dospijeća nederivativnih finansijskih obaveza Banke. Tabele su izrađene na osnovu nediskontovanih novčanih tokova finansijskih obaveza baziranih na najranijem očekivanom datumu nastanka Bančine obaveze za njihovo izmirenje. Tabela uključuje novčane tokove i kamata i glavnica.

U hiljadama KM	Do 3 mjeseca	Od 3 do 12 mjeseci	Od 1 do 3 godine	Preko 3 godine	Ukupno
31. decembar 2015.					
Nekamatonosno	6.559.409	18.897	-	-	6.578.306
Instrumenti sa varijabilnom kamatnom stopom	1.508.795	-	-	-	1.508.795
UKUPNO					
	8.068.204	18.897	-	-	8.087.101
31. decembar 2014.					
Nekamatnosno	3.549.953	22.037	-	-	3.571.990
Instrumenti sa varijabilnom kamatnom stopom	3.747.108	-	-	-	3.747.108
UKUPNO					
	7.297.061	22.037	-	-	7.319.098

Sljedeća tabela prikazuje preostala ugovorna dospijeća Banke za njenu nederivativnu finansijsku imovinu. Tabele su izrađene na osnovu nediskontovanih novčanih tokova finansijske imovine uključujući kamatu koja će biti zarađena na ovu imovinu izuzev kod imovine kod koje Banka prepostavlja da će se novčani tokovi odnositi na drugi period. Prethodno navedeno isključuje tretman derivata, s obzirom da Banka nije bila izložena rizicima derivativnih finansijskih instrumenata zaključno sa datumima 31. decembra 2015. i 2014. godine.

U hiljadama KM	Do 3 mjeseca	Od 3 do 12 mjeseci	Od 1 do 3 godine	Preko 3 godine	Ukupno
31. decembar 2015.					
Nekamatonosno	314.039	-	-	-	314.039
Instrumenti sa varijabilnom kamatnom stopom	1.007.413	586	-	-	1.007.999
Instrumenti sa fiksnom kamatnom stopom	6.180.103	84.409	234.067	1.320.528	7.819.107
UKUPNO					
	7.501.555	84.995	234.067	1.320.528	9.141.145
31. decembar 2014.					
Nekamatnosno	257.538	-	-	-	257.538
Instrumenti sa varijabilnom kamatnom stopom	260.123	504	-	-	260.627
Instrumenti sa fiksnom kamatnom stopom	6.919.048	80.204	133.970	597.040	7.730.262
UKUPNO					
	7.436.709	80.708	133.970	597.040	8.248.427

27. UPRAVLJANJE RIZICIMA (NASTAVAK)

27.1. Rizik likvidnosti (nastavak)

Analiza ročnosti

Ročnost imovine i obaveza Banke na dan 31. decembra 2015. i 2014. godine, prikazana je u tabelama u nastavku na osnovu preostalog ugovornog dospijeća od datuma izvještavanja, uz izuzetak dužničkih vrijednosnih papira raspoloživih za prodaju koji su razvrstani u skladu sa njihovom sekundarnom likvidnošću, u period dospijeća do tri mjeseca i čiji su odgovarajući kuponski prilivi razvrstani u odgovarajuće kategorije ročnosti na bazi očekivanog novčanog toka. Gotov novac u opticaju je raspoređen u period do tri mjeseca. Od imovine i obaveza koji nemaju ugovoren dospijeće, vlasnički vrijednosni papiri svrstani su u kategoriju bez određenog dospijeća.

U hiljadama KM	Do 3 mjeseca	Od 3 do 12 mjeseci	Od 1 do 3 godine	Preko 3 godine	Bez određenog dospijeća		Ukupno
					određenog dospijeća	Ukupno	
Strana valuta u gotovini	128.520	-	-	-	-	-	128.520
Depoziti kod inostranih banaka	1.003.635	-	-	-	-	-	1.003.635
Specijalna prava vučenja u Međunarodnom monetarnom fondu	3.778	-	-	-	-	-	3.778
Finansijska imovina raspoloživa za prodaju	6.177.620	65.344	151.948	186.361	-	-	6.581.273
Monetarno zlato	182.315	-	-	-	-	-	182.315
Ulaganja koja se drže do dospijeća	2.445	18.951	81.842	1.134.034	-	-	1.237.272
Ostala aktiva	3.242	701	277	133	1.489	5.842	
Nekretnine, oprema i nematerijalna imovina	-	-	-	-	44.828	44.828	
Ostala ulaganja	-	-	-	-	27.813	27.813	
Ukupno aktiva	7.501.555	84.996	234.067	1.320.528	74.130	9.215.276	
Gotov novac u opticaju	3.499.468	-	-	-	-	-	3.499.468
Depoziti banaka	4.063.537	70	-	-	-	-	4.063.607
Depoziti Vlade i ostalih deponenata	501.594	-	-	-	-	-	501.594
Rezervisanja za obaveze i troškove	31	28	278	1.115	-	-	1.452
Ostale obaveze	3.606	18.827	-	-	694	694	23.127
Početni kapital	-	-	-	-	25.000	25.000	
Generalne rezerve (zadržana dobit)	-	-	-	-	532.267	532.267	
Ostale rezerve	-	-	-	-	31.300	31.300	
Rezerve fer vrijednosti – monetarno zlato	(61.145)	-	-	-	-	-	(61.145)
Rezerve fer vrijednosti – finansijska imovina raspoloživa za prodaju	66.305	-	-	-	2	2	66.307
Ukupno kapital i rezerve	5.160	-	-	-	588.569	593.729	
Ukupno obaveze, kapital i rezerve	8.073.396	18.925	278	1.115	589.263	8.682.977	
NEUSKLAĐENOST ROČNE STRUKTURE	(571.841)	66.071	233.789	1.319.413	(515.133)	532.299	

27. UPRAVLJANJE RIZICIMA (NASTAVAK)

27.1. Rizik likvidnosti (nastavak)

31. decembar 2014.

U hiljadama KM	Do 3 mjeseca	Od 3 do 12 mjeseci	Od 1 do 3 godine	Preko 3 godine	Bez određenog dospijeća		Ukupno
Strana valuta u gotovini	71.811	-	-	-	-	-	71.811
Depoziti kod inostranih banaka	2.181.806	-	-	-	-	-	2.181.806
Specijalna prava vučenja u Međunarodnom monetarnom fondu	5.203	-	-	-	-	-	5.203
Finansijska imovina raspoloživa za prodaju	4.992.120	71.151	115.790	158.222	-	-	5.337.283
Monetarno zlato	182.750	-	-	-	-	-	182.750
Ulaganja koja se drže do dospijeća	-	8.928	17.857	438.556	-	-	465.341
Ostala aktiva	3.018	629	323	263	3.072	7.305	
Nekretnine, oprema i nematerijalna imovina	-	-	-	-	46.190	46.190	
Ostala ulaganja	-	-	-	-	27.813	27.813	
Ukupno aktiva	7.436.708	80.708	133.970	597.041	77.075	8.325.502	
Gotov novac u opticaju	3.210.508	-	-	-	-	-	3.210.508
Depoziti banaka	3.751.149	790	-	-	-	-	3.751.939
Depoziti Vlade i ostalih deponenata	331.436	-	-	-	-	-	331.436
Rezervisanja za obaveze i troškove	38	146	190	920	-	-	1.294
Ostale obaveze	3.968	21.247	-	-	469	25.684	
Početni kapital	-	-	-	-	25.000	25.000	
Generalne rezerve (zadržana dobit)	-	-	-	-	519.716	519.716	
Ostale rezerve	-	-	-	-	31.300	31.300	
Rezerve fer vrijednosti – monetarno zlato	(60.710)	-	-	-	-	-	(60.710)
Rezerve fer vrijednosti – finansijska imovina raspoloživa za prodaju	69.734	-	-	-	2	69.736	
Ukupno kapital i rezerve	9.024	-	-	-	576.018	585.042	
Ukupno obaveze, kapital i rezerve	7.306.123	22.183	190	920	576.487	7.905.903	
NEUSKLAĐENOST ROČNE STRUKTURE	130.585	58.525	133.780	596.121	(499.412)	419.599	

27. UPRAVLJANJE RIZICIMA (NASTAVAK)

27.2. Tržišni rizik

Tržišni rizik predstavlja rizik da će promjene cijena na tržištu, kao što su kamatne stope, cijene kapitala i kurs stranih valuta uticati na prihode Banke ili na vrijednost ulaganja u finansijske instrumente. Cilj upravljanja tržišnim rizicima jeste kontrola i upravljanje rizicima u okviru prihvatljivih parametara, kako bi se optimizirao povrat.

27.2.1. Devizni rizik

Banka je izložena deviznom riziku kroz transakcije u stranim valutama. Ovo je rizik od promjene vrijednosti finansijskih instrumenata uslijed promjena u deviznim kursevima. Izloženost deviznom riziku proizlazi iz aktivnosti vezanih za depozite i investicije.

Upravljanje i kontrolu deviznog rizika Banka osigurava strogim poštivanjem odredbi Zakona o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine i Smjernica Centralne banke o investiranju deviznih rezervi.

Navedenim aktima su tačno definisani limiti držanja aktive i pasive u svakoj stranoj valuti. Najveći dio novčane aktive drži se u EUR, a maksimalan iznos koji se može držati u drugim konvertibilnim valutama podložnim promjenama tržišnog kursa ne smije prelaziti 50% ukupnog iznosa kapitala i rezervi Banke.

Banka je imala sljedeću deviznu poziciju na dan 31. decembra 2015. i 31. decembra 2014.

31. decembar 2015.

U hiljadama KM	EUR	USD	Ostale strane valute	KM	Ukupno
Strana valuta u gotovini	128.440	21	59	-	128.520
Depoziti kod inostranih banaka	1.001.986	1.606	43	-	1.003.635
Specijalna prava vučenja u Međunarodnom monetarnom fondu	-	-	3.778	-	3.778
Finansijska imovina raspoloživa za prodaju	6.145.872	-	-	-	6.145.872
Monetarno zlato	-	182.315	-	-	182.315
Ulaganja koja se drže do dospijeća	1.142.191	-	-	-	1.142.191
Ostala aktiva	18	-	-	3.937	3.955
Nekretnine, oprema i nematerijalna imovina	-	-	-	44.828	44.828
Ostala ulaganja	10	-	-	27.803	27.813
Ukupno aktiva	8.418.517	183.942	3.880	76.568	8.682.907
Gotov novac u opticaju	-	-	-	3.499.468	3.499.468
Depoziti banaka	-	-	-	4.063.537	4.063.537
Depoziti Vlade i ostalih deponenata	-	-	-	501.594	501.594
Rezervisanja za obaveze i troškove	-	-	-	1.452	1.452
Ostale obaveze	517	3	2	22.605	23.127
Početni kapital	25.000	-	-	-	25.000
Generalne rezerve (zadržana dobit)	-	-	-	532.267	532.267
Ostale rezerve	3.497	-	-	27.803	31.300
Rezerve fer vrijednosti – monetarno zlato	-	-	-	(61.145)	(61.145)
Rezerve fer vrijednosti – finansijska imovina raspoloživa za prodaju	66.307	-	-	-	66.307
Ukupno kapital i rezerve	94.804	-	-	498.925	593.729
Ukupno obaveze, kapital i rezerve	95.321	3	2	8.587.581	8.682.907
NETO DEVIZNA POZICIJA	8.323.196	183.939	3.878	(8.511.013)	-

27. UPRAVLJANJE RIZICIMA (NASTAVAK)

27.2. Tržišni rizik (nastavak)

27.2.1. Devizni rizik (nastavak)

31. decembar 2014.

U hiljadama KM	EUR	USD	Ostale strane valute	KM	Ukupno
Strana valuta u gotovini	71.737	19	55	-	71.811
Depoziti kod inostranih banaka	2.179.423	709	1.600	-	2.181.732
Specijalna prava vučenja u Međunarodnom monetarnom fondu	-	-	5.203	-	5.203
Finansijska imovina raspoloživa za prodaju	4.955.537	-	-	-	4.955.537
Monetarno zlato	-	182.750	-	-	182.750
Ulaganja koja se drže do dospijeća	428.560	-	-	-	428.560
Ostala aktiva	15	-	-	5.502	5.517
Nekretnine, oprema i nematerijalna imovina	-	-	-	46.190	46.190
Ostala ulaganja	10	-	-	27.803	27.813
Ukupno aktiva	7.635.282	183.478	6.858	79.495	7.905.113
Gotov novac u opticaju	-	-	-	3.210.508	3.210.508
Depoziti banaka	-	-	-	3.751.149	3.751.149
Depoziti Vlade i ostalih deponenata	-	-	-	331.436	331.436
Rezervisanja za obaveze i troškove	-	-	-	1.294	1.294
Ostale obaveze	457	3	82	25.142	25.684
Početni kapital	25.000	-	-	-	25.000
Generalne rezerve (zadržana dobit)	-	-	-	519.716	519.716
Ostale rezerve	3.497	-	-	27.803	31.300
Rezerve fer vrijednosti – monetarno zlato	-	-	-	(60.710)	(60.710)
Rezerve fer vrijednosti – finansijska imovina raspoloživa za prodaju	69.736	-	-	-	69.736
Ukupno kapital i rezerve	98.233	-	-	486.809	585.042
Ukupno obaveze, kapital i rezerve	98.690	3	82	7.806.338	7.905.113
NETO DEVIZNA POZICIJA	7.536.592	183.475	6.776	(7.726.843)	-

27. UPRAVLJANJE RIZICIMA (NASTAVAK)

27.2. Tržišni rizik (nastavak)

27.2.1.1. Devizni rizik - Analiza osjetljivosti

Banka nije izložena riziku promjene kursa EUR zbog aranžmana valutnog odbora čime je konvertibilna marka vezana za EUR po kursu 1 EUR : 1,95583 KM.

U analizu osjetljivosti su uključene monetarne stavke denominovane u stranoj valuti na datum bilansa, te je posmatrana promjena njihove vrijednosti na kraju izvještajnog perioda koja utiče na bilans uspjeha i kapital, uz prepostavljene promjene kurseva. Sljedeća tabela prikazuje analizu osnovnih valutnih izloženosti Banke. Pozitivan iznos ukazuje na povećanje u bilansu uspjeha, odnosno povećanje kapitala ukoliko KM oslabi, odnosno ojača u odnosu na relevantnu valutu.

	2015. u hiljadama KM	USD +/- 3%	CHF +/- 2%	GBP +/- 2%	SDR +/- 2%	Ostale +/- 2%
Utjecaj promjene kursa na bilans uspjeha	49/(49)		1/(1)	1/(1)	76/(76)	0/(0)
2014. u hiljadama KM		USD +/- 4%	CHF +/- 1%	GBP +/- 2%	SDR +/- 2%	Ostale +/- 1%
Utjecaj promjene kursa na bilans uspjeha	29/(29)		16/(16)	0/(0)	104/(104)	0/(0)
2015. u hiljadama KM		USD +/- 3%	CHF +/- 2%	GBP +/- 2%	SDR +/- 2%	Ostale +/- 2%
Utjecaj promjene kursa na kapital	5.469/(5.469)		0/(0)	0/(0)	0/(0)	0/(0)
2014. u hiljadama KM		USD +/- 4%	CHF +/- 1%	GBP +/- 2%	SDR +/- 2%	Ostale +/- 1%
Utjecaj promjene kursa na kapital	7.310/(7.310)		0/(0)	0/(0)	0/(0)	0/(0)

27. UPRAVLJANJE RIZICIMA (NASTAVAK)

27.2. Tržišni rizik (nastavak)

27.2.2. Kamatni rizik

Izloženost Banke tržišnom riziku promjena u kamatnim stopama je koncentrisana u investicijskom portfoliju. Poslovanje Banke je podložno riziku promjene kamatnih stopa utoliko što kamatonosna imovina i obaveze dospijevaju ili se kamata mijenja u različitim periodima ili u različitim iznosima.

Banka je izložena kamatnom riziku prilikom investiranja deviznih rezervi. Banka upravlja investicijskim portfolijom sa ciljem minimiziranja kamatnog rizika. Investicije nose različite kamatne stope, zavisno od perioda investiranja, uz maksimalan rok investiranja od jedne godine za depozite i deset godina za vrijednosne papire.

Sljedeća tabela prikazuje izloženost Banke kamatnom riziku na kraju godine.

31. decembar 2015.

U hiljadama KM	Do 3	Od 3 do	Preko 3	Beskamatno	Ukupno
	mjeseca	12 mjeseci			
Strana valuta u gotovini	-	-	-	128.520	128.520
Depoziti kod inostranih banaka	1.003.635	-	-	-	1.003.635
Specijalna prava vučenja u Međunarodnom monetarnom fondu	3.778	-	-	-	3.778
Finansijska imovina raspoloživa za prodaju	2.748.514	3.348.309	-	49.049	6.145.872
Monetarno zlato	-	-	-	182.315	182.315
Ulaganja koja se drže do dospijeća	120.759	1.013.693	-	7.739	1.142.191
Ostala aktiva	33	101	257	127	3.955
Nekretnine, oprema i nematerijalna imovina	-	-	-	44.828	44.828
Ostala ulaganja	-	-	-	27.813	27.813
Ukupno aktiva	3.876.719	4.362.103	257	127	443.701
					8.682.907
Gotov novac u opticaju	-	-	-	3.499.468	3.499.468
Depoziti banaka	1.508.789	-	-	2.554.748	4.063.537
Depoziti Vlade i ostalih deponenata	5	-	-	501.589	501.594
Rezervisanja za obaveze i troškove	-	-	-	1.452	1.452
Ostale obaveze	-	-	-	23.127	23.127
Početni kapital	-	-	-	25.000	25.000
Generalne rezerve (zadržana dobit)	-	-	-	532.267	532.267
Ostale rezerve	-	-	-	31.300	31.300
Rezerve fer vrijednosti – monetarno zlato	-	-	-	(61.145)	(61.145)
Rezerve fer vrijednosti – finansijska imovina raspoloživa za prodaju	-	-	-	66.307	66.307
Ukupno kapital i rezerve	-	-	-	593.729	593.729
Ukupno obaveze, kapital i rezerve	1.508.794	-	-	7.174.113	8.682.907
KAMATNA NEUSKLAĐENOST	2.367.925	4.362.103	257	127	(6.730.412)
					-

27. UPRAVLJANJE RIZICIMA (NASTAVAK)

27.2. Tržišni rizik (nastavak)

27.2.2. Kamatni rizik (nastavak)

31. decembar 2014.

U hiljadama KM	Do 3 mjeseca	Od 3 do 12 mjeseci	Od 1 do 3 godine	Preko 3 godine	Beskamatno	Ukupno
Strana valuta u gotovini	-	-	-	-	71.811	71.811
Depoziti kod inostranih banaka	2.181.638	-	-	-	94	2.181.732
Specijalna prava vučenja u Međunarodnom monetarnom fondu	5.203	-	-	-	-	5.203
Finansijska imovina raspoloživa za prodaju	1.722.461	3.139.060	39.132	-	54.884	4.955.537
Monetarno zlato	-	-	-	-	182.750	182.750
Ulaganja koja se drže do dospijeća	-	424.793	-	-	3.767	428.560
Ostala aktiva	35	107	291	249	4.835	5.517
Nekretnine, oprema i nematerijalna imovina	-	-	-	-	46.190	46.190
Ostala ulaganja	-	-	-	-	27.813	27.813
Ukupno aktiva	3.909.337	3.563.960	39.423	249	392.143	7.905.113
Gotov novac u opticaju	-	-	-	-	3.210.508	3.210.508
Depoziti banaka	3.747.104	-	-	-	4.045	3.751.149
Depoziti Vlade i ostalih deponenata	4	-	-	-	331.432	331.436
Rezervisanja za obaveze i troškove	-	-	-	-	1.294	1.294
Ostale obaveze	-	-	-	-	25.684	25.684
Početni kapital	-	-	-	-	25.000	25.000
Generalne rezerve (zadržana dobit)	-	-	-	-	519.716	519.716
Ostale rezerve	-	-	-	-	31.300	31.300
Rezerve fer vrijednosti – monetarno zlato	-	-	-	-	(60.710)	(60.710)
Rezerve fer vrijednosti – finansijska imovina raspoloživa za prodaju	-	-	-	-	69.736	69.736
Ukupno kapital i rezerve	-	-	-	-	585.042	585.042
Ukupno obaveze, kapital i rezerve	3.747.108	-	-	-	4.158.005	7.905.113
KAMATNA NEUSKLAĐENOST	162.229	3.563.960	39.423	249	(3.765.861)	-

27. UPRAVLJANJE RIZICIMA (NASTAVAK)

27.2. Tržišni rizik (nastavak)

27.2.2.1. Kamatni rizik - Analiza osjetljivosti

Analiza osjetljivosti urađena je na osnovu izloženosti kamatnim stopama za finansijsku imovinu i finansijske obaveze na datum bilansa i pretpostavljene promjene kamatnih stopa koja se dešava na početku finansijske godine i zadržava kroz izvještajni period.

Sljedeća tabela predstavlja analizu osjetljivosti izloženosti Banke promjenama kamatnih stopa osnovnih valuta baziranu na analizi osjetljivosti u rasponu od +10/-10 bp (2014.:+10/-10 bp) u zavisnosti od valute (koje predstavljaju ocjenu Banke o mogućim promjenama kamatnih stopa). Pozitivan iznos pokazuje povećanje u bilansu uspjeha, odnosno povećanje kapitala, uslijed pretpostavljenog scenarija viših, odnosno nižih kamatnih stopa u odnosu na one važeće na datume izvještavanja.

	2015.	KM	EUR	SDR
Utjecaj rizika kamatnih stopa na bilans uspjeha	u hiljadama KM	+1/-1bp	+5/-5bp	+1/-1bp
		(151)/151	(8.211)/8.238	0/(0)
	2014.	KM	EUR	SDR
Utjecaj rizika kamatnih stopa na bilans uspjeha	u hiljadama KM	+10/-0bp	+10/-10bp	+5/-5bp
		(3.747)/0	(11.584)/11.652	3/(3)
	2015.	KM	EUR	SDR
Utjecaj rizika kamatnih stopa na kapital	u hiljadama KM	+1/-1bp	+5/-5bp	+1/-1bp
		0/0	(180)/181	0/(0)
	2014.	KM	EUR	SDR
Utjecaj rizika kamatnih stopa na kapital	u hiljadama KM	+10/-0bp	+10/-10bp	+5/-5bp
		0/0	(434)/438	0/(0)

27. UPRAVLJANJE RIZICIMA (NASTAVAK)

27.3. Kreditni rizik

Kreditni rizik predstavlja rizik nastanka finansijskog gubitka za Banku ukoliko ugovorna strana vezano za finansijski instrument ne ispuni svoje ugovorne obaveze i za Banku proizlazi iz ulaganja u depozite u drugim bankama i ulaganja u vrijednosne papire (devizne rezerve). Upravljanje ovom vrstom rizika ostvaruje se putem odabira ugovornih strana visokog kreditnog rejtinga, ograničenjem roka, kontrolisanjem obima i dinamike investiranja. Kreditni rejtinzi se kontinuirano prate na dnevnoj osnovi.

Za sredstva koja su evidentirana u vanbilansnoj evidenciji, Banka nije izložena kreditnom riziku, jer sav rizik koji eventualno može rezultirati iz osnova plasmana tih sredstava snose ugovorno vlasnici sredstava (vidjeti Napomenu 29).

27.3.1. Koncentracija kreditnog rizika

Banka je izložena kreditnom riziku kroz ulaganja u depozite kod inostranih banaka, finansijsku imovinu raspoloživu za prodaju i ulaganja koja se drže do dospijeća.

Maksimalna izloženost kreditnom riziku prije kolaterala ili drugog založnog sredstva

Sljedeća tabela prikazuje maksimalnu izloženost Banke kreditnom riziku:

U hiljadama KM	Maksimalna izloženost	
	31. decembar 2015.	31. decembar 2014.
Izloženost bilansa stanja		
Depoziti kod inostranih banaka	1.003.635	2.181.732
Finansijska imovina raspoloživa za prodaju	6.145.872	4.955.537
Ulaganja koja se drže do dospijeća	1.142.191	428.560
UKUPNO	8.291.698	7.565.829

Banka ne drži kolaterale i ostala založna sredstva u cilju pokrivanja kreditnog rizika, budući da Banka investira svoja sredstva kod partnera sa najvišim kreditnim rejtingom.

Na dan 31. decembra 2015. godine Banka nema sredstava koja su dospjela, ili im je umanjena vrijednost.

Koncentracija kreditnog rizika

Ukupni depoziti Banke kod inostranih banaka sa stanjem na dan 31. decembra 2015. godine iznose 1.003.635 hiljada KM (2014.: 2.181.732 hiljade KM).

Na datume izvještavanja nije bilo inostranih banaka kod kojih pojedinačna koncentracija prelazi iznos ukupnog kapitala i rezervi Banke.

Najveća individualna izloženost riziku na dan 31. decembra 2015. godine iznosila je 412.022 hiljade KM (2014.: 454.561 hiljada KM).

27. UPRAVLJANJE RIZICIMA (NASTAVAK)

27.3. Kreditni rizik (nastavak)

27.3.1. Koncentracija kreditnog rizika (nastavak)

Koncentracija prema kreditnom rejtingu

Depoziti u inostranim bankama:

Rejting banke	31. decembar 2015.		31. decembar 2014.	
	u hiljadama KM	%	u hiljadama KM	%
AAA	785.074	78,22	781.010	35,80
AA-	-	-	391.279	17,93
A	-	-	999.664	45,82
A-	208.751	20,80	9.779	0,45
BBB+	9.810	0,98	-	-
UKUPNO	1.003.635	100,00	2.181.732	100,00

Finansijska imovina raspoloživa za prodaju:

Rejting	31. decembar 2015.		31. decembar 2014.	
	u hiljadama KM	%	u hiljadama KM	%
AAA	1.190.738	19,37	1.525.847	30,79
AA+	341.098	5,55	-	-
AA	1.542.920	25,11	1.183.339	23,88
A+	6.131	0,10	-	-
BBB+	1.701.072	27,68	-	-
BBB	1.363.913	22,19	2.246.351	45,33
UKUPNO	6.145.872	100,00	4.955.537	100,00

Ulaganja koja se drže do dospijeća:

Rejting	31. decembar 2015.		31. decembar 2014.	
	u hiljadama KM	%	u hiljadama KM	%
AAA	224.439	19,65	145.915	34,05
AA+	162.938	14,27	282.645	65,95
AA	527.920	46,22	-	-
BBB	226.894	19,86	-	-
UKUPNO	1.142.191	100,00	428.560	100,00

Geografska koncentracija

	31. decembar 2015.		31. decembar 2014.	
	u hiljadama KM	%	u hiljadama KM	%
Španija	1.701.072	20,51	1.095.926	14,48
Italija	1.590.807	19,18	1.150.425	15,21
Francuska	1.353.871	16,33	929.719	12,29
Njemačka	1.162.553	14,02	509.778	6,74
Belgija	795.185	9,59	907.910	12,00
Austrija	504.035	6,08	542.297	7,17
Holandija	468.963	5,66	907.693	12,00
Finska	414.243	5,00	235.859	3,12
Luksemburg	293.307	3,54	454.561	6,01
Slovačka	6.131	0,07	-	-
Švicarska	1.531	0,02	254.581	3,35
Velika Britanija	-	-	577.080	7,63
UKUPNO	8.291.698	100,00	7.565.829	100,00

Geografska koncentracija kreditnog rizika po pojedinoj finansijskoj imovini data je u napomenama 5, 6 i 8 ovih finansijskih izvještaja.

28.1 Fer vrijednost finansijske imovine i finansijskih obaveza Banke koji se mijere po fer vrijednosti na ponavljajućem nivou, iz perioda u period

Dio finansijske imovine i finansijskih obaveza Banke mijere se po fer vrijednosti na kraju svakog izyještajnog perioda. Naredna tabela pruža informacije o tome kako se utvrđuje fer vrijednost takve finansijske imovine i finansijskih obaveza (s posebnim osvrtom na korištene tehnike vrednovanja i ulazni podatke).

Finansijska imovina / Finansijske obaveze	Fer vrijednost na dan	Hijerarhija fer vrijednosti	Tehnike vrednovanja i ključni ulazni podaci
1) Finansijska imovina raspoloživa za prodaju (vidjeti Napomenu 6)	31. decembar 2015. Dužnički vrijednosni papiri kojima se trguje na berzama u drugim zemljama:		Usaglašene cijene – (ponderisani) prosjek kvota više učesnika koji predlažu kvote cjenovnom servisu.
	Španija – 1.701.072 hiljade KM Italija – 1.363.912 hiljada KM Francuska – 953.567 hiljada KM Belgija – 589.354 hiljade KM Njemačka – 531.970 hiljada KM Holandija – 426.402 hiljade KM Austrija – 341.098 hiljada KM Finska – 232.366 hiljada KM Slovačka - 6.131 hiljada KM	Španija – 1.095.926 hiljada KM Italija – 1.150.425 hiljada KM Francuska – 387.507 hiljada KM Belgija – 795.832 hiljade KM Njemačka – 377.192 hiljade KM Holandija – 472.726 hiljada KM Austrija – 440.070 hiljada KM Finska – 235.859 hiljada KM	Nivo 2
2) Monetarno zlato (vidjeti Napomenu 7)	Plemeniti metali kojima se trguje na berzama u drugim zemljama: • Švicarska – 182.315 hiljada KM	Cijena koja kotira na aktivnom tržištu	Nivo 1

28. MJERENJE FER VRIJEDNOSTI (NASTAVAK)

28.2 Fer vrijednost finansijske imovine i finansijskih obaveza Banke koji se ne mijere po fer vrijednosti na ponavljačem nivou, iz perioda u period (ali za koje se zahtijeva objavljivanje fer vrijednosti).

S izuzetkom stavki opisanih u sljedećoj tabeli, Uprava smatra da knjigovodstvena vrijednost finansijske imovine i finansijskih obaveza priznatih u finansijskim izvještajima približno odgovara njihovoj fer vrijednosti.

U hiljadama KM	31. decembar 2015.		31. decembar 2014.	
	Knjigovodstvena vrijednost	Fer vrijednost	Knjigovodstvena vrijednost	Fer vrijednost
Finansijska imovina				
<i>Krediti i potraživanja</i>				
- depoziti kod inostranih banaka	1.003.635	1.001.637	2.181.732	2.172.716
- ulaganja koja se drže do dospijeća	1.142.191	1.157.370	428.560	436.576
Finansijske obaveze				
<i>Finansijske obaveze držane po amortizovanom trošku:</i>				
- depoziti banaka	4.063.537	4.056.286	3.751.149	3.736.368
- depoziti Vlade i ostalih deponenata	501.594	500.699	331.436	330.130
U hiljadama KM				
Hijerarhija fer vrijednosti na dan 31. decembar 2015.				
	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Finansijska imovina				
<i>Krediti i potraživanja</i>				
- depoziti kod inostranih banaka	-	1.001.637	-	1.001.637
- ulaganja koja se drže do dospijeća	-	1.157.370	-	1.157.370
	-	2.159.007	-	2.159.007
Finansijske obaveze				
<i>Finansijske obaveze držane po amortizovanom trošku:</i>				
- depoziti banaka	-	4.056.286	-	4.056.286
- depoziti Vlade i ostalih deponenata	-	500.699	-	500.699
	-	4.556.985	-	4.556.985
U hiljadama KM				
Hijerarhija fer vrijednosti na dan 31. decembar 2014.				
	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Finansijska imovina				
<i>Krediti i potraživanja</i>				
- depoziti kod inostranih banaka	-	2.172.716	-	2.172.716
- ulaganja koja se drže do dospijeća	-	436.576	-	436.576
	-	2.609.292	-	2.609.292
Finansijske obaveze				
<i>Finansijske obaveze držane po amortizovanom trošku:</i>				
- depoziti banaka	-	3.736.368	-	3.736.368
- depoziti Vlade i ostalih deponenata	-	330.130	-	330.130
	-	4.066.498	-	4.066.498

28. MJERENJE FER VRIJEDNOSTI (NASTAVAK)

28.2 Fer vrijednost finansijske imovine i finansijskih obaveza Banke koji se ne mijere po fer vrijednosti na ponavljajućem nivou, iz perioda u period (ali za koje se zahtijeva objavljivanje fer vrijednosti) (nastavak)

Fer vrijednost finansijske imovine i finansijskih obaveza uključena gore u kategorije za Nivo 2 utvrđena je u skladu s opšteprihvaćenim modelima procjenjivanja baziranih na analizi diskontovanog novčanog toka, sa diskontnom stopom kao najznačajnijim ulaznim podatkom, a koja odražava kreditni rizik ugovorne strane. Banka koristi diskontnu stopu koja predstavlja ponderisani prosjek kamatnih stopa na depozite pravnih lica, za cijelo bankarsko tržište u BiH.

29. VANBILANSNE STAVKE

Banka vodi određene račune u stranim valutama vezane uz sporazume između vlada Bosne i Hercegovine i inostranih vlada i finansijskih organizacija. Kako ovi računi nisu niti aktiva niti pasiva Centralne banke Bosne i Hercegovine, oni nisu uključeni u bilans stanja Banke.

Također, vanbilansne stavke sadrže devizne račune državnih institucija i agencija, kao i komercijalnih banaka, za koje Banka djeluje kao agent.

Vanbilansne stavke se sastoje od:

	31. decembar 2015.	31. decembar 2014.
U hiljadama KM		
Vrijednosni papiri i sredstva trećih lica koja se drže kod inostranih banaka	308.646	371.680
Depoziti USAID-a	2.256	1.947
Depoziti nerezidenata	2.256	1.947
Depoziti Vijeća ministara BiH	18.661	73.364
<i>Depoziti Vijeća ministara BiH na osnovu sukcesije</i>	35	389
<i>Depoziti Vijeća ministara BiH – servisiranje vanjskog duga BiH</i>	6.414	6.080
<i>Depoziti Vijeća ministara BiH – budžet institucija BiH</i>	6.422	37.289
<i>Ostali depoziti Vijeća ministara BiH</i>	5.790	29.606
Depoziti ostalih rezidenata	6.069	3.295
<i>Depoziti – penzije iz Njemačke</i>	-	1
<i>Depozitni računi banaka</i>	6.069	3.294
Depoziti rezidenata	24.730	76.659
Investicije vezane za vrijednosne papire - Agencija za osiguranje depozita	281.660	293.074
Investicije rezidenata vezane za vrijednosne papire	281.660	293.074
Obaveze za vrijednosne papire i sredstva trećih lica	308.646	371.680

Depoziti USAID-a

Na osnovu Ugovora o finansijskoj pomoći između Bosne i Hercegovine i Sjedinjenih Američkih Država za finansiranje rekonstrukcije, otvoreni su posebni kamatonosni računi pri Bank of America. Banka za navedene račune ne obračunava kamate i provizije.

29. VANBILANSNE STAVKE (NASTAVAK)

Investicije rezidenata vezane za vrijednosne papire

Banka je omogućila Agenciji za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine da investira u vrijednosne papire otvarajući račune (Cash i Custodian Account) koji glase na Banku i Agenciju za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine. Sve transakcije na ovim računima odvijaju se između Agencije za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine i asset managera. Banka za navedene račune ne obračunava kamate i provizije.

Članstvo Bosne i Hercegovine u MMF-u

Kao depozitar za članstvo Bosne i Hercegovine u MMF-u, Centralna banka Bosne i Hercegovine drži MMF-ove račune broj 1 i 2 i osigurava usluge čuvanja vrijednosnih papira BiH koji se izdaju za pokriće članstva u MMF-u i za reotkup obaveza. Banka drži SDR kao dio svoje funkcije upravljanja deviznim rezervama. Banka djeluje kao fiskalni agent u ime BiH u njenim odnosima sa MMF-om, ali nije odgovorna za sredstva i obaveze vezane uz članstvo.

Konsolidovana pozicija koja slijedi prikazuje sažetak pozicija Bosne i Hercegovine kod MMF-a:

Konsolidovana pozicija članstva Bosne i Hercegovine u MMF-u na dan 31. decembra 2015. godine

U hiljadama KM

Aktiva		
Kvota		420.964
Držanje SDR		3.778
Ukupno aktiva		424.742

Pasiva			
MMF-ov račun br. 1			1.058
MMF-ov račun br. 2			37
Vrijednosni papiri			1.456.417
Računi plativih troškova			1.843
Alokacija SDR			400.516
Obračunata kamata na alokaciju SDR			34
Ukupno pasiva			1.859.905

Neto članska pozicija kod MMF-a			
Obaveze BiH prema MMF-u koje uglavnom nastaju iz reotkaza i prilagođavanja vrijednosti valute		1.435.163	
Neto članska pozicija		1.435.163	
		1.859.905	1.859.905

Ukupno konsolidovana pozicija – aktiva i pasiva			
MMF-ov račun br. 1		(1.058)	(1.058)
MMF-ov račun br. 2		(37)	(37)
Ukupno bruto pozicija BiH u MMF-u – aktiva i pasiva		1.858.810	1.858.810

Držanje SDR, obračunata kamata na držanje SDR, MMF-ov račun br. 1 i MMF-ov račun br. 2 odražavaju račune koji se drže u bilansu stanja Banke.

Za potrebe Konsolidovane pozicije Bosne i Hercegovine u MMF-u, bruto pozicija BiH uvećana je za MMF-ove račune broj 1 i 2.

29. VANBILANSNE STAVKE (NASTAVAK)

**Konsolidovana pozicija članstva Bosne i Hercegovine u MMF-u
na dan 31. decembra 2014. godine**

U hiljadama KM

Aktiva		
Kvota		394.668
Držanje SDR		5.203
Ukupno aktiva		399.871
Pasiva		
MMF-ov račun br. 1		992
MMF-ov račun br. 2		35
Vrijednosni papiri		1.455.226
Računi plativih troškova		1.917
Alokacija SDR		375.497
Obračunata kamata na alokaciju SDR		31
Ukupno pasiva		1.833.698
Neto članska pozicija kod MMF-a		
Obaveze BiH prema MMF-u koje uglavnom nastaju iz reotkaza i prilagođavanja vrijednosti valute		1.433.827
Neto članska pozicija		1.433.827
		1.833.698
		1.833.698
Ukupno konsolidovana pozicija – aktiva i pasiva		1.833.698
MMF-ov račun br. 1		(992)
MMF-ov račun br. 2		(35)
Ukupno bruto pozicija BiH u MMF-u – aktiva i pasiva		1.832.671
		1.832.671

30. ARANŽMAN VALUTNOG ODBORA

Zakon o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine zahtijeva da ukupan iznos njene monetarne pasive nikada ne bude veći od njenih neto deviznih rezervi.

Detalji poštovanja tog pravila su sljedeći:

U hiljadama KM	31. decembar 2015.	31. decembar 2014.
Strana aktiva	8.606.311	7.825.593
Pasiva prema nerezidentima	1.327	1.088
Neto devizne rezerve (strana aktiva minus pasiva prema nerezidentima)	8.604.984	7.824.505
Monetarna pasiva	8.064.599	7.293.093
Neto strana aktiva (neto devizne rezerve minus monetarna pasiva)	540.385	531.412

Monetarnu pasivu Banke po Zakonu o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine čine gotov novac u opticaju i domaći depoziti banaka i drugih rezidenata.

31. DOMAĆI PLATNI SISTEM I SISTEM ZA PORAVNANJA

U skladu sa Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine, Banka je odgovorna za uspostavljanje i održavanje domaćeg platnog sistema i sistema za poravnanje. Od januara 2001. godine, Banka je uspostavila dva sistema poravnanja u cilju obezbjeđenja efikasnog poravnanja domaćih međubankarskih platnih transakcija: sistem bruto poravnanja u realnom vremenu („BPRV“) i žirokliring („ŽK“).

Kreditni rizik

BPRV sistem omogućava učesnicima tj. Banci i licenciranim komercijalnim bankama da vrše pojedinačna i trenutna poravnanja platnih naloga odobravajući i zadužujući račun za poravnanje u domaćoj valuti otvoren kod Centralne banke. Kroz ŽK sistem Banka obezbjeđuje kliring usluge koje proističu po osnovu izvršavanja platnih naloga po principu multilateralnog kliringa.

Svaki učesnik platnih sistema je dužan da prije poravnanja platnih naloga ima obezbijeđena sredstva na računu za poravnanje otvorenom kod Banke i mora zadovoljavati određene tehničke zahtjeve.

U skladu sa ulogom Banke kako je definisano Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine, Banka ne smije na bilo koji način kreditirati učesnike BPRV i ŽK sistema s ciljem obezbjeđivanja likvidnosti u sistemu na bilo koji način.

Operativni rizik

U cilju minimiziranja operativnog rizika unutar domaćeg platnog sistema i sistema za poravnanje, izdata su Operativna pravila za BPRV i ŽK sisteme koja određuju minimalne standarde sigurnosti za funkcionisanje sistema.

Važeći sigurnosni ciljevi, politike i procedure imaju svrhu da obezbijede sigurnosne mjere i karakteristike. Kompjuterski sistemi i mreže funkcionišu u skladu sa uspostavljenim ciljevima i politikama. Sigurnosni ciljevi i politike se periodično pregledavaju. Od svakog pojedinog učesnika se također zahtijeva da posjeduje određene sigurnosne mjere i kontrole za izvršavanja plaćanja.

Banka je definisala sljedeće procedure za poravnanja u slučaju nepredviđenih situacija:

- **Planovi i mjere za nepredviđene situacije:** u slučaju prekida u redovnom funkcionisanju platnog sistema i sistema za poravnanje ili nekog drugog nepredviđenog događaja, Banka je definisala mjere za nepredviđene situacije kako bi osigurala kontinuitet u funkcionisanju pouzdanih, ispravnih i zakonitih platnih transakcija u platnom sistemu i sistemu za poravnanje.
- **Rezervna lokacija:** Banka je osim primarne lokacije za platne sisteme (BPRV, ŽK i SWIFT), na kojoj postoji redundantni sistemi (u slučaju pada jednog, prelazi se na drugi sistem na primarnoj lokaciji), uspostavila i funkcionalan DR (Disaster Recovery) sistem na lokaciji Glavne banke Republike Srpske Centralne banke Bosne i Hercegovine Banja Luka.

Rukovodstvo Banke smatra da sistem posjeduje dovoljan kapacitet za održavanje pouzdanog operativnog rada čije funkcionisanje nikada do sada nije bilo ugroženo od njegove implementacije.

4. PUBLIKACIJE I WEB-SERVISI

Mjesečni ekonomski pregled	Kratka informacija o posljednjim trendovima u makroekonomskom okruženju koja se od maja 2013. godine objavljuje na web-stranici CBBiH. Publikacija je do tada bila interna.
Bilten	Kvartalna publikacija, obuhvata podatke monetarne i finansijske statistike, podatke o platnim transakcijama, podatke realnog sektora i podatke platnog bilansa Bosne i Hercegovine.
Godišnji izvještaj	Publikacija sadrži izvještaj o poslovanju CBBiH u toku godine i finansijski izvještaj, koji CBBiH dostavlja Predsjedništvu BiH i Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine.
Izvještaj o finansijskoj stabilnosti	Godišnja publikacija sadrži ocjenu rizika koji proizlaze iz makroekonomskog okruženja i trendova u finansijskom sistemu, te procjenu otpornosti sistema na identifikovane rizike.
Specijalne teme istraživanja	Povremena publikacija koja se objavljuje na web-stranici CBBiH.
WEB-STRANICA www.cbbh.ba e-mail: contact@cbbh.ba pr@cbbh.ba TWITTER@CBBiH	<p>Otvorenost i transparentnost djelovanja CBBiH smatra izuzetno važnim za vjerodstojnost, javnu odgovornost i povjerenje koje uživa među stanovništvom i drugim institucijama u BiH i u međunarodnim institucijama. Na osnovu Pravilnika o radu CBBiH, CBBiH ima obavezu da obavještava javnost o svom radu davanjem blagovremenih informacija, objavljivanjem izvještaja, izdavanjem službenih publikacija, održavanjem konferencija za štampu.</p> <p>Web-stranica CBBiH postoji od 1998. Sadrži osnovne podatke o CBBiH, Zakon o CBBiH, prezentira novčanice i kovanice Bosne i Hercegovine, te numizmatička izdanja CBBiH; na stranici se također može naći veliki broj publikacija i statističkih podataka (godišnji izvještaji, mjesecni bilansi stanja, kvartalni bilteni, izvještaj o finansijskoj stabilnosti, platni bilans BiH, platni promet...), te spisak svih komercijalnih banaka u BiH.</p> <p>Publikacije i statistički podaci objavljaju se u općeprihvaćenim formatima DOC, XLS i PDF. Na stranici se također objavljuje kursna lista, koja se mijenja jednom dnevno, te ostale relevantne novosti i saopćenja za javnost.</p> <p>Materijal se objavljuje na bosanskom, hrvatskom, srpskom i engleskom jeziku.</p> <p>U 2013. godini CBBiH je, s ciljem povećanja otvorenosti i transparentnosti te dosezanja što širih društvenih slojeva, pokrenula službeni profil na društvenoj mreži Twitter.</p> <p>Preko tog profila objavljaju se podaci koji se inače objavljaju na web-stranici banke www.cbbh.ba, kao i dodatne informacije i podaci za koje postoji procjena da su relevantni.</p> <p>Način komuniciranja prilagođen je ciljanoj javnosti.</p>

5. STATISTIČKE TABELE

T01	Glavni ekonomski indikatori	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Nominalni BDP BiH, (u milionima KM) ¹⁾ tekuće cijene	25.504	24.780	25.346	26.210	26.193	26.743	27.304	28.148	
Godišnji rast realnog BDP-a (u%) ¹⁾	5,5	-2,9	0,8	0,9	-0,9	2,4	1,1	2,8	
Stopa rasta potrošačkih cijena u BiH ²⁾				u procentima					
Prosječna godišnja stopa rasta CPI	7,4	-0,4	2,1	3,7	2,1	-0,1	-0,9	-1,0	
Godišnja stopa rasta CPI za decembar	3,8	0,0	3,1	3,1	1,8	-1,2	-0,4	-1,2	
				u procentima BDP-a					
Budžet opće vlade ³⁾									
Prihodi	42,8	41,7	42,9	43,3	43,8	42,7	43,8	...	
Rashodi ⁴⁾	44,9	46,1	45,3	44,6	45,8	44,8	45,8	...	
Saldo	-2,1	-4,3	-2,4	-1,2	-2,0	-2,2	-2,0	...	
Novac i kredit				u procentima BDP-a					
Novac u širem smislu (M2)	48,8	51,3	53,8	55,0	56,9	60,2	63,2	66,2	
Krediti nevladinim sektorima	54,4	53,8	54,1	54,5	56,2	56,6	56,3	55,9	
Platni bilans									
Bruto devizne rezerve									
U milionima KM	6.296	6.212	6.458	6.424	6.509	7.068	7.826	8.606	
U milionima USD	4.710	4.416	4.372	4.569	4.274	4.797	5.309	4.883	
U mjesecima uvoza robe i usluga	5,0	6,2	6,0	5,3	5,3	5,9	6,1	6,8	
Saldo tekućeg računa									
U milionima KM	-3.515	-1.588	-1.531	-2.483	-2.266	-1.417	-2.036	-1.589	
U milionima USD	-2.630	-1.129	-1.037	-1.766	-1.488	-962	-1.381	-901	
U procentima BDP-a	-13,8	-6,4	-6,0	-9,5	-8,7	-5,3	-7,5	-5,6	
Saldo robne razmjene									
U milionima KM	-10.472	-7.632	-7.426	-8.080	-8.002	-7.316	-8.103	-7.451	
U milionima USD	-7.834	-5.425	-5.028	-5.747	-5.255	-4.965	-5.497	-4.227	
U procentima BDP-a	-41,1	-30,8	-29,3	-30,8	-30,5	-27,4	-29,7	-26,5	
Vanjski dug sektora vlade*									
U milionima KM	4.240	5.236	6.291	6.663	7.212	7.563	8.442	8.691	
U milionima USD	3.056	3.839	4.272	4.408	4.861	5.330	5.249	4.855	
U procentima BDP-a	16,6	21,1	24,8	25,4	27,5	28,3	30,9	30,9	
Servisiranje vanjskog duga sektora vlade ⁵⁾									
U milionima KM	230	246	301	340	413	685	761	581	
U milionima USD	172	175	204	242	271	465	516	330	
U procentima izvoza robe i usluga	3,4	4,0	4,0	4,0	4,9	7,6	8,2	5,9	

1) Izvor: Agencija za statistiku BiH, "Bruto domaći proizvod za BiH 2014, Proizvodni pristup "prvi rezultati", juli 2015 iTB 01 "Bruto domaći proizvod prema proizvodnom, dohodovnom i rashodnom pristupu, 2005-2014. godina, 2015.

2) Izvor: Agencija za statistiku BiH

3) Izvor: GFS, Centralna banka BiH

4) Rashodi uključuju i neto nabavku stalnih sredstava.

5) Izvor: Ministarstvo finansija i trezora BiH

*Podaci revidirani od 2009. godine u skladu s primljenim izvještajem od Ministarstva finansija i trezora BiH od 18.03.2016. i uključuju kredit JP Putevi RS i direktni dug Brčko Distrikta.

T02	Bruto domaći proizvod Bosne i Hercegovine (tekuće cijene)	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015*.
Nominalni BDP (u milionima KM)	25.504	24.780	25.346	26.210	26.193	26.743	27.304	28.148	
Nominalni BDP (u milionima USD)	19.080	17.614	17.162	18.640	17.202	18.148	18.524	15.970	
BDP po stanovniku BiH (u KM)	6.638	6.448	6.595	6.825	6.828	6.979	7.135	7.355	
BDP po stanovniku BiH (u USD)	4.966	4.584	4.466	4.854	4.484	4.736	4.840	4.173	
Godišnji rast realnog BDP (u%)	5,5	-2,9	0,8	0,9	-0,9	2,4	1,05	2,77	
Broj stanovnika (u hiljadama) ¹⁾	3.842	3.843	3.843	3.840	3.836	3.832	3.827	3.827	
Prosječni godišnji kurs BAM/USD	1,336600	1,406800	1,476900	1,406117	1,522700	1,473557	1,474019	1,762605	

Izvor:

Agencija za statistiku BiH, Saopštenje "Bruto domaći proizvod - proizvodni pristup...prvi podaci", jul 2015. i iTB 01 "Bruto domaći proizvod prema proizvodnom, dohodovnom i rashodnom pristupu_2005-2014. godina, 2015. Podatak o prosječnom godišnjem kursu BAM/USD izvor je CBBiH.

1) Broj stanovnika za 2014. godinu je procijenjen na način da je broj za 2013. godinu korigovan za prirodni priraštaj za prvi deset mjeseci 2014. godine. Izvor: Agencija za statistiku BiH, Saopštenje "Demografija", decembar 2014.

* BDP je procjena CBBiH, koja se koristi kao preliminarni podatak, do objavljivanja zvaničnog BDP-a od strane Agencije za statistiku BiH.

T03**Indeks industrijske proizvodnje**

Godina	Mjesec	Mjesec / isti mjesec prethodne godine			Period / isti period prethodne godine		
		FBiH	RS	BiH	FBiH	RS	BiH
2006.	12.	106,7	128,5	...	110,4	119,1	...
2007.	12.	98,4	102,0	...	108,6	101,4	106,6
2008.	12.	109,4	199,6	...	107,9	116,8	107,3
2009.	12.	90,1	121,0	95,5	88,4	119,0	96,7
2010.	12.	112,7	114,1	108,7	104,2	105,0	101,6
2011.	12.	93,6	93,9	100,4	102,5	104,7	105,6
2012.	12.	99,6	98,5	95,2	95,7	95,8	94,8
2013.	12.	107,7	104,7	107,0	107,4	104,1	106,4
2014.	12.	97,9	99,8	98,7	100,1	100,6	100,2
2015.	12.	101,7	99,5	101,7	102,2	103,0	
2015.	01.	99,3	99,0	99,0	99,3	99,0	99,0
	02.	95,8	108,6	99,7	97,5	103,8	99,3
	03.	99,4	105,1	101,6	98,2	104,3	100,1
	04.	101,9	100,8	102,0	99,1	103,3	100,6
	05.	109,0	109,7	109,9	101,0	104,6	102,4
	06.	102,0	106,3	104,3	101,1	105,0	102,7
	07.	102,0	101,6	102,4	101,3	104,4	102,6
	08.	105,6	111,1	108,0	101,8	105,2	103,3
	09.	102,3	96,3	101,1	101,9	104,1	103,0
	10.	103,8	99,0	103,3	102,1	103,5	103,0
	11.	104,2	102,3	104,8	102,3	103,4	103,2
	12.	101,7	99,5	101,7	102,2	103,0	103,1

Izvor:

Agencija za statistiku BiH, Federalni zavod za statistiku FBiH i Republički zavod za statistiku RS.

Bilješka:

Indeks industrijske proizvodnje za period / isti period prethodne godine u decembru predstavlja godišnji indeks u odnosu na prethodnu godinu.

T04 Indeks potrošačkih cijena za BiH (CPI)

Godina	Mjesec	Mjesec/prethodni mjesec tekuće godine	Mjesec/isti mjesec prethodne godine	Period/isti period prethodne godine
2006.	12.	...	104,6	106,1
2007.	12.	...	104,9	101,5
2008.	12.	...	103,8	107,4
2009.	12.	...	100,0	99,6
2010.	12.	...	103,1	102,1
2011.	12.	...	103,1	103,7
2012.	12.	...	101,8	102,1
2013.	12.	...	98,8	99,9
2014.	12.	...	99,6	99,1
2015.	12.	...	98,8	99,0
2015.	01.	99,7	99,1	99,1
	02.	100,2	99,3	99,2
	03.	100,5	99,8	99,4
	04.	99,5	99,6	99,4
	05.	100,0	99,6	99,5
	06.	99,7	99,5	99,4
	07.	99,1	98,9	99,4
	08.	100,0	98,9	99,3
	09.	99,9	98,2	99,2
	10.	100,4	98,2	99,1
	11.	99,8	98,1	99,0
	12.	99,9	98,8	99,0

Izvor:
 Agencija za statistiku BiH od 2006. a do 2006. Federalni zavod za statistiku FBiH i Republički zavod za statistiku RS.
Bilješka:
 Do 2006. prikazan je indeks cijena na malo na nivou BiH i izračunat je kao ponderisani prosjek mjesečnih indeksa cijena entiteta, gdje ponder predstavlja učešće entiteta u BDP-u (vidi napomenu T01). Za 2006. i dalje prikazan je indeks potrošačkih cijena.
 Indeks cijena za period/isti period prethodne godine u decembru predstavlja godišnji indeks u odnosu na prethodnu godinu.

T05		Prosječne bruto i neto plate i penzije (u KM)											
		Bruto plate				Neto plate				Penzije			
Godina	Mjesec	FBiH	RS	Brčko	BiH	FBiH	RS	Brčko	BiH	FBiH	RS	Brčko	
2006.	12.	887	793	1.048	869	603	521	674	586	238	215	208	
2007.	12.	974	875	1.088	935	662	585	684	645	284	230	243	
2008.	12.	1.105	1.132	1.139	1.113	751	755	730	752	340	309	310	
2009.	12.	1.204	1.204	1.194	1.204	792	788	769	790	346	335	326	
2010.	12.	1.223	1.199	1.234	1.217	804	784	797	798	341	321	316	
2011.	12.	1.248	1.326	1.262	1.271	819	809	800	816	349	321	319	
2012.	12.	1.266	1.349	1.271	1.290	830	818	819	826	351	312	311	
2013.	12.	1.275	1.333	1.266	1.291	835	808	817	827	348	318	310	
2014.	12.	1.272	1.334	1.265	1.183	833	825	814	830	367	333	323	
2015.	12.	1.269	1.339	1.275	1.289	830	831	821	830	368	343	327	
2015.	01.	1.275	1.309	1.277	1.284	834	812	824	828	367	343	327	
	02.	1.244	1.344	1.255	1.271	815	834	811	820	373	343	329	
	03.	1.274	1.340	1.258	1.293	834	831	807	832	372	343	330	
	04.	1.272	1.346	1.275	1.294	833	835	822	833	370	343	328	
	05.	1.266	1.341	1.277	1.288	829	832	821	830	369	343	328	
	06.	1.269	1.360	1.264	1.295	831	843	816	834	368	342	327	
	07.	1.284	1.343	1.262	1.301	840	834	813	838	368	342	328	
	08.	1.257	1.345	1.271	1.283	823	834	819	826	367	342	327	
	09.	1.261	1.345	1.284	1.286	826	834	826	828	367	343	327	
	10.	1.263	1.326	1.297	1.282	827	824	831	826	367	343	327	
	11.	1.264	1.328	1.289	1.283	827	824	823	826	366	342	326	
	12.	1.295	1.340	1.294	1.309	846	834	836	842	366	342	326	

Izvor:

Agencija za statistiku BiH, Federalni zavod za statistiku FBiH, Republički zavod za statistiku RS i Statistički biro Brčko distrikta.

Bilješka:

Od 1. 1. 2006. u bruto i neto plate na nivou BiH uključene su i plate Brčko distrikta.

Monetarni agregati (na kraju perioda, u milionima KM)													
Godina	Mjesec	Gotovina izvan monetarnih vlasti	Depoziti banaka kod monetarnih vlasti	Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti	Gotovina izvan banaka	Prenosivi depoziti u domaćoj valutu	Ostali depoziti u domaćoj valutu	Prenosivi depoziti u stranoj valuti	Ostali depoziti u stranoj valutu	Rezervni novac	M1	QM	M2
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 = 3+4+5	12 = 6+7	13 = 8+9+10	14 = 12+13
2006.	12.	2.154,2	2.891,9	10,5	1.978,3	2.761,4	1.365,4	691,3	3.105,4	5.056,6	4.739,8	5.162,0	9.901,8
2007.	12.	2.439,7	3.777,1	12,2	2.185,3	3.546,6	1.726,5	833,8	3.661,1	6.229,0	5.731,9	6.221,3	11.953,2
2008.	12.	2.552,4	3.144,2	7,4	2.302,4	3.388,8	1.776,2	1.107,2	3.864,7	5.704,0	5.691,2	6.748,1	12.439,3
2009.	12.	2.267,7	3.375,1	6,0	2.009,5	3.536,3	1.844,3	1.078,0	4.241,0	5.648,9	5.545,8	7.163,3	12.709,1
2010.	12.	2.497,5	3.393,5	8,7	2.210,8	3.689,2	1.991,0	1.209,8	4.526,4	5.899,7	5.900,0	7.727,2	13.627,1
2011.	12.	2.645,1	3.192,8	11,1	2.366,4	3.819,0	2.285,7	1.100,1	4.846,1	5.848,9	6.185,5	8.231,9	14.417,4
2012.	12.	2.747,5	3.040,6	13,5	2.414,3	3.728,4	2.672,7	1.052,9	5.041,4	5.801,7	6.142,7	8.767,0	14.909,7
2013.	12.	2.909,9	3.475,3	15,9	2.542,3	4.153,3	3.006,3	1.189,3	5.202,4	6.401,0	6.695,6	9.398,0	16.093,6
2014.	12.	3.210,5	3.751,1	38,3	2.814,0	4.496,4	3.377,3	1.301,2	5.280,0	6.999,9	7.310,4	9.958,5	17.268,9
2015.	12.	3.499,5	4.063,5	51,7	3.055,3	5.125,6	3.562,6	1.360,4	5.543,3	7.614,7	8.180,9	10.466,3	18.647,2
	01.	3.200,8	3.634,5	10,5	2.820,9	4.404,7	3.372,2	1.326,7	5.307,4	6.845,8	7.225,5	10.006,2	17.231,7
	02.	3.217,9	3.598,7	19,0	2.834,3	4.419,5	3.411,0	1.279,4	5.357,1	6.835,5	7.253,8	10.047,5	17.301,3
	03.	3.228,1	3.572,6	7,6	2.827,4	4.422,5	3.395,5	1.293,3	5.380,6	6.808,3	7.249,8	10.069,4	17.319,3
	04.	3.270,7	3.694,6	4,1	2.885,6	4.487,5	3.397,7	1.343,5	5.401,1	6.969,4	7.373,1	10.142,3	17.515,4
	05.	3.274,8	3.793,2	3,4	2.893,6	4.619,2	3.409,4	1.353,4	5.431,6	7.071,4	7.512,8	10.194,5	17.707,3
	06.	3.310,8	3.642,4	4,2	2.874,0	4.557,8	3.445,6	1.385,5	5.469,9	6.957,4	7.431,7	10.301,0	17.732,8
	07.	3.455,3	3.740,4	15,8	3.025,1	4.648,1	3.418,1	1.340,7	5.526,6	7.211,4	7.673,2	10.285,4	17.958,6
	08.	3.498,3	3.915,8	16,5	3.033,6	4.803,6	3.481,3	1.348,0	5.539,6	7.430,6	7.837,2	10.368,9	18.206,1
	09.	3.496,4	3.737,8	28,7	3.019,9	4.851,4	3.506,5	1.401,7	5.516,4	7.262,9	7.871,3	10.424,7	18.295,9
	10.	3.449,3	3.998,4	35,6	3.005,2	4.956,0	3.525,9	1.391,5	5.549,7	7.483,3	7.961,2	10.467,1	18.428,3
	11.	3.434,5	4.129,1	40,9	2.966,0	5.017,7	3.517,9	1.414,5	5.552,6	7.604,4	7.983,8	10.484,9	18.468,7
	12.	3.499,5	4.063,5	51,7	3.055,3	5.125,6	3.562,6	1.360,4	5.543,3	7.614,7	8.180,9	10.466,3	18.647,2

Monetarni podaci ažurirani u skladu sa metodologijom MMF-a (Priučnik za monetarnu i finansijsku statistiku, 2000), od januara 2006. godine.
Vidi bilješku na strani 155

Bilješka:
Gotovina izvan monetarnih vlasti je preuzeta iz Bilansa stanja CBBiH i predstavlja gotov novac izvan Centralne banke (monetarnih vlasti). Depoziti komercijalnih banaka predstavljaju sredstva komercijalnih banaka na računima kod CBBiH. Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti predstavljaju depozite drugih domaćih sektora (osim depozita centralne vlade). Centralna vlasta predstavlja institucije BiH, vlade entiteta, entitetske fondove socijalne sigurnosti/zaštite i Brčko distrikta. Fondovi socijalne sigurnosti/zaštite na entitetskom nivou (iz Federacije BiH: Fond PIO, Fond zdravstva Federacije BiH, Fond za zapošljavanje Federacije BiH, a iz Republike Srpske: Fond penzijsko-invalidskog osiguranja RS, Fond zdravstva RS, Fond za zapošljavanje RS i Fond za dječiju zaštitu RS) klasifikovani su na nivo centralne vlade. Gotovina izvan banaka je preuzeta iz Bilansa stanja CBBiH (tabela 8) i predstavlja gotov novac u opticaju izvan Centralne banke (monetarnih vlasti) i gotov novac izvan komercijalnih banaka. Prenosivi ili transferabilni depoziti u domaćoj valutu su preuzeti iz Monetarnog pregleda (tabela 7) i predstavljaju depozite necentralne vlade (depozite kantona i općina), depozite javnih i privatnih preduzeća, ostalih finansijskih institucija i depozite ostalih domaćih sektora (stanovništva, neprofitnih institucija i ostalih neklasifikovanih sektora). Ostali depoziti u domaćoj valuti, prenosivi i ostali depoziti u stranoj valuti su preuzeti iz Monetarnog pregleda (tabela 7) i predstavljaju depozite necentralne vlade (depozite kantona i općina), depozite javnih i privatnih preduzeća, ostalih finansijskih institucija i depozite ostalih domaćih sektora (stanovništva, neprofitnih institucija i ostalih neklasifikovanih sektora). Rezervni novac (primarni novac ili monetarna baza) je u cijelosti preuzet iz Bilansa stanja CBBiH (tabela 8), a čine ga gotov novac izvan monetarnih vlasti, depoziti komercijalnih banaka i depoziti ostalih domaćih sektora (osim centralne vlade) kod monetarnih vlasti. Prema nacionalnoj definiciji, novčanu masu čine svi prenosivi i ostali depoziti domaćih nebankarskih i nevladinih sektora, kao i sektora lokalne vlade u domaćoj i stranoj valuti. Depoziti entitetskih fondova socijalne sigurnosti/zaštite priključeni su centralnoj vladi na entitetskom nivou i time isključeni iz Novčane mase ili Monetarnih agregata. Monetarni agregat M1 čine gotovina izvan banaka i prenosivi depoziti u domaćoj valuti svih domaćih sektora (osim depozita centralne vlade). Monetarni agregat QM je definisan kao istoimena pozicija u Monetarnom pregledu (tabela 7) i obuhvata ostale depozite u domaćoj valuti, prenosive i ostale depozite u stranoj valuti svih domaćih sektora (osim depozita centralne vlade). Novčanu masu M2 čine monetarni agregati, novac M1 i kvazi-novac QM.

T07		Monetarni pregled (na kraju perioda, u milionima KM)												
Godina	Mjesec	Neto strana aktiva				AKTIVA								Ukupno
		Strana aktiva		Strana pasiva		Potraživanja od domaćih sektora				Potraživanja od inozemstva				
		1	2	3	4	5 = 3+4	6	7	8	9	10	11	12 = 6+...+11	13 = 5+12
2006.	12.	7.835,7	-3.696,4	4.139,3	-971,9	62,3	248,3	4.086,1	89,4	4.450,8	7.965,0	12.104,3		
2007.	12.	10.285,0	-4.818,5	5.466,5	-2.378,4	96,1	271,3	5.315,7	159,6	5.793,5	9.257,9	14.724,4		
2008.	12.	9.429,7	-6.000,0	3.429,7	-1.655,8	148,3	256,4	6.751,6	169,2	6.804,5	12.474,1	15.903,8		
2009.	12.	9.430,9	-5.386,9	4.043,9	-1.294,6	195,6	268,2	6.682,5	103,0	6.411,3	12.365,8	16.409,8		
2010.	12.	9.300,8	-4.397,0	4.903,8	-996,9	270,8	351,3	6.965,5	80,2	6.424,3	13.095,3	17.999,1		
2011.	12.	9.175,9	-3.779,7	5.396,2	-440,3	323,1	360,2	7.166,9	94,0	6.770,1	14.274,0	19.670,2		
2012.	12.	9.044,2	-3.559,7	5.484,4	-182,6	386,3	390,9	7.473,1	73,7	6.874,4	15.015,8	20.500,2		
2013.	12.	9.733,5	-3.330,9	6.402,6	-19,1	422,5	451,6	7.556,4	67,4	7.133,6	15.612,5	22.015,1		
2014.	12.	10.479,7	-2.961,1	7.518,6	71,0	509,1	443,6	7.452,0	61,3	7.502,5	16.039,4	23.557,9		
2015.	12.	11.105,1	-2.614,6	8.490,5	133,4	536,0	400,0	7.478,9	74,6	7.875,3	16.498,2	24.988,7		
	01.	10.211,6	-2.731,6	7.479,9	199,3	521,8	429,5	7.258,3	70,8	7.514,6	15.994,4	23.474,3		
	02.	10.235,5	-2.703,4	7.532,1	172,4	517,5	422,2	7.294,9	63,7	7.536,7	16.007,4	23.539,5		
	03.	10.021,4	-2.544,5	7.477,0	219,2	534,7	426,2	7.306,5	64,2	7.596,0	16.146,8	23.623,8		
	04.	10.098,0	-2.524,3	7.573,7	209,7	529,8	427,1	7.388,9	64,7	7.663,1	16.283,3	23.857,0		
	05.	10.205,2	-2.514,4	7.690,8	277,6	525,3	428,2	7.339,6	70,9	7.732,3	16.373,9	24.064,8		
	06.	10.126,5	-2.585,5	7.541,0	245,0	519,6	425,6	7.389,8	80,6	7.790,4	16.450,9	23.991,9		
	07.	10.530,1	-2.568,6	7.961,5	95,4	534,9	419,5	7.318,4	72,3	7.815,8	16.256,2	24.217,7		
	08.	10.699,1	-2.507,4	8.191,7	133,1	529,2	419,0	7.319,7	68,0	7.825,4	16.294,5	24.486,1		
	09.	10.707,0	-2.496,1	8.210,9	150,1	544,3	415,1	7.362,1	66,3	7.844,5	16.382,5	24.593,3		
	10.	10.926,5	-2.512,7	8.413,8	52,8	536,9	412,0	7.398,2	57,0	7.895,2	16.352,1	24.765,9		
	11.	10.955,1	-2.444,2	8.510,9	26,5	531,6	411,1	7.439,1	59,5	7.895,7	16.363,5	24.874,4		
	12.	11.105,1	-2.614,6	8.490,5	133,4	536,0	400,0	7.478,9	74,6	7.875,3	16.498,2	24.988,7		

Monetarni podaci ažurirani u skladu sa metodologijom MMF-a (Priročnik za monetarnu i finansijsku statistiku, 2000), od januara 2006. godine.
Vidi bilješku na strani 155

Bilješka:

Monetarni pregled prikazuje konsolidovane podatke Bilansa stanja CBBiH - monetarnih vlasti (tabela 8) i Konsolidovanog bilansa komercijalnih banaka BiH (tabela 9). Neto strana aktiva predstavlja razliku između zbiru stranih aktiva CBBiH - monetarnih vlasti i komercijalnih banaka BiH i zbiru stranih pasiva CBBiH - monetarnih vlasti i komercijalnih banaka BiH. Domaći krediti predstavljaju potraživanja komercijalnih banaka od svih domaćih sektora uz napomenu da su potraživanja od centralne vlade iskazana u neto iznosu, tj. umanjena za depozite centralne vlade kod CBBiH i kod komercijalnih banaka BiH. Centralna vlada predstavlja institucije BiH, vlade entiteta, entitetske Fondove socijalne sigurnosti/zaštite i Brčko distrikta. Prema novoj metodologiji, fondovi socijalne sigurnosti/zaštite se klasifikuju na nivo centralne vlade kao entitetski vanbudžetski fondovi, što se direktno odražava na podatke o neto potraživanjima od centralne vlade u Monetarnom pregledu.

T07

**Monetarni pregled
(na kraju perioda, u milionima KM)**
PASIVA**Novčana masa (M2)****Novac (M1)****Kvazi-novac (QM)**

Godina	Mjesec	Gotovina izvan banaka	Prenosivi depoziti u domaćoj valuti		Prenosivi depoziti u stranoj valuti	Ostali depoziti u domaćoj valuti	Ostali depoziti u stranoj valuti			Vrijednosni papir		Krediti	Dionice i drugi kapital	Ostale stavke (neto)	Ukupno
1	2	3	4	5 = 3+4	6	7	8	9=6+7+8	10=5+9	11	12=6+...+11	13 = 5+12	14	15=10+...+14	
2006.	12.	1.978,3	2.761,4	4.739,8	691,3	1.365,4	3.105,4	5.162,0	9.901,8	0,0	114,0	1.897,3	191,2	12.104,3	
2007.	12.	2.185,3	3.546,6	5.731,9	833,8	1.726,5	3.661,1	6.221,3	11.953,2	5,2	106,1	2.355,0	304,9	14.724,4	
2008.	12.	2.302,4	3.388,8	5.691,2	1.107,2	1.776,2	3.864,7	6.748,1	12.439,3	17,9	264,3	2.770,9	411,4	15.903,8	
2009.	12.	2.009,5	3.536,3	5.545,8	1.078,0	1.844,3	4.241,0	7.163,3	12.709,1	13,6	446,7	2.821,8	418,5	16.409,8	
2010.	12.	2.210,8	3.689,2	5.900,0	1.209,8	1.991,0	4.526,4	7.727,2	13.627,1	9,1	595,1	3.042,3	725,4	17.999,1	
2011.	12.	2.366,4	3.819,0	6.185,5	1.100,1	2.285,7	4.846,1	8.231,9	14.417,4	0,0	675,3	3.592,8	984,7	19.670,2	
2012.	12.	2.414,3	3.728,4	6.142,7	1.052,9	2.672,7	5.041,4	8.767,0	14.909,7	0,0	712,4	3.767,1	1.111,1	20.500,2	
2013.	12.	2.542,3	4.153,3	6.695,6	1.189,3	3.006,3	5.202,4	9.398,0	16.093,6	0,0	707,9	3.815,2	1.398,4	22.015,1	
2014.	12.	2.814,0	4.496,4	7.310,4	1.301,2	3.377,3	5.280,0	9.958,5	17.268,9	0,0	681,0	3.993,5	1.614,5	23.557,9	
2015.	12.	3.055,3	5.125,6	8.180,9	1.360,4	3.562,6	5.543,3	10.466,3	18.647,2	8,0	599,2	4.180,1	1.554,2	24.988,7	
	01.	2.820,9	4.404,7	7.225,5	1.326,7	3.372,2	5.307,4	10.006,2	17.231,7	0,0	647,5	4.140,4	1.454,7	23.474,3	
	02.	2.834,3	4.419,5	7.253,8	1.279,4	3.411,0	5.357,1	10.047,5	17.301,3	0,0	647,5	4.150,7	1.440,0	23.539,5	
	03.	2.827,4	4.422,5	7.249,8	1.293,3	3.395,5	5.380,6	10.069,4	17.319,3	0,0	637,9	4.203,2	1.463,5	23.623,8	
	04.	2.885,6	4.487,5	7.373,1	1.343,5	3.397,7	5.401,1	10.142,3	17.515,4	0,0	636,1	4.240,1	1.465,4	23.857,0	
	05.	2.893,6	4.619,2	7.512,8	1.353,4	3.409,4	5.431,6	10.194,5	17.707,3	0,0	629,0	4.266,4	1.462,1	24.064,8	
	06.	2.874,0	4.557,8	7.431,7	1.385,5	3.445,6	5.469,9	10.301,0	17.732,8	0,0	642,6	4.191,3	1.425,2	23.991,9	
	07.	3.025,1	4.648,1	7.673,2	1.340,7	3.418,1	5.526,6	10.285,4	17.958,6	0,0	640,0	4.226,6	1.392,4	24.217,7	
	08.	3.033,6	4.803,6	7.837,2	1.348,0	3.481,3	5.539,6	10.368,9	18.206,1	3,0	632,3	4.234,5	1.410,3	24.486,1	
	09.	3.019,9	4.851,4	7.871,3	1.401,7	3.506,5	5.516,4	10.424,7	18.295,9	3,0	623,9	4.274,7	1.395,7	24.593,3	
	10.	3.005,2	4.956,0	7.961,2	1.391,5	3.525,9	5.549,7	10.467,1	18.428,3	3,0	623,7	4.321,5	1.389,4	24.765,9	
	11.	2.966,0	5.017,7	7.983,8	1.414,5	3.517,9	5.552,6	10.484,9	18.468,7	8,0	617,7	4.352,3	1.427,7	24.874,4	
	12.	3.055,3	5.125,6	8.180,9	1.360,4	3.562,6	5.543,3	10.466,3	18.647,2	8,0	599,2	4.180,1	1.554,2	24.988,7	

Monetarni podaci ažurirani u skladu sa metodologijom MMF-a (Priručnik za monetarnu i finansijsku statistiku, 2000), od januara 2006. godine.
Vidi bilješku na strani 155

Bilješka:

Novac M1 čine gotovina izvan banaka i prenosivi depoziti u domaćoj valuti svih domaćih sektora (osim depozita centralne vlade). Kvazi-novac QM obuhvata ostale depozite u domaćoj valuti, prenosive i ostale depozite u stranoj valuti svih domaćih sektora (osim depozita centralne vlade). Novčanu masu M2 čine monetarni agregati, novac M1 i kvazi-novac QM. Ostalu pasivu čine vrijednosni papiri, krediti, dionice i drugi kapital i ostale stavke (neto). Prema novoj metodologiji, kao posebni finansijski instrumenti na strani pasive se iskazuju krediti (uz koje se dodaje obračunata kamata), kao i dionice i drugi kapital. Ostale stavke (neto) su nelocirane (neraspoređene) stavke pasive umanjene za nelocirane (neraspoređene) stavke aktive. U ostale stavke (neto) su takođe uključeni i ograničeni depoziti, protivstavke fondova i vladini fondovi za kreditiranje.

T08

**Bilans stanja CBBiH
(na kraju perioda, u milionima KM)**

			AKTIVA				PASIVA				
Godina	Mjesec	Strana aktiva	Rezervni novac				Strana pasiva	Depoziti centralne vlade	Dionice i drugi kapital	Ostale stavke (neto)	Ukupno
			Potraživanja od privatnog sektora	Ukupno	Gotovina izvan monetarnih vlasti						
1	2	3	4	5 = 3+4	6	7	8	9	10	11	12 = 7+...+11
2006.	12.	5.479,5	2,3	5.481,8	2.154,2	5.056,6	1,0	126,1	301,0	-2,9	5.481,8
2007.	12.	6.726,3	2,2	6.728,5	2.439,7	6.229,0	0,9	74,8	386,4	37,4	6.728,5
2008.	12.	6.323,6	2,1	6.325,6	2.552,4	5.704,0	1,0	23,4	499,3	97,9	6.325,6
2009.	12.	6.239,9	1,9	6.241,8	2.267,7	5.648,9	0,9	56,7	502,5	33,0	6.241,8
2010.	12.	6.485,5	1,8	6.487,3	2.497,5	5.899,7	1,4	69,8	533,9	-17,5	6.487,3
2011.	12.	6.451,4	1,6	6.453,0	2.645,1	5.848,9	1,1	66,2	547,6	-10,8	6.453,0
2012.	12.	6.536,4	1,6	6.538,0	2.747,5	5.801,7	1,2	185,3	575,7	-25,9	6.538,0
2013.	12.	7.096,2	1,7	7.097,8	2.909,9	6.401,0	1,0	258,2	466,3	-28,7	7.097,8
2014.	12.	7.853,4	1,6	7.855,1	3.210,5	6.999,9	1,1	293,2	585,0	-24,2	7.855,1
2015.	12.	8.634,1	1,5	8.635,7	3.499,5	7.614,7	1,3	449,9	593,7	-24,0	8.635,7
2015.	01.	7.822,9	1,3	7.824,2	3.200,8	6.845,8	1,1	361,4	640,6	-24,7	7.824,2
	02.	7.870,9	1,4	7.872,3	3.217,9	6.835,5	1,9	426,4	633,6	-25,1	7.872,3
	03.	7.824,6	1,5	7.826,1	3.228,1	6.808,3	1,6	401,0	639,9	-24,7	7.826,1
	04.	7.965,3	1,4	7.966,7	3.270,7	6.969,4	1,3	421,2	621,9	-47,1	7.966,7
	05.	8.079,0	1,4	8.080,3	3.274,8	7.071,4	1,4	438,3	614,5	-45,2	8.080,3
	06.	7.940,2	1,5	7.941,7	3.310,8	6.957,4	1,2	447,2	580,7	-44,9	7.941,7
	07.	8.236,7	1,4	8.238,1	3.455,3	7.211,4	2,1	468,5	600,5	-44,5	8.238,1
	08.	8.430,7	1,4	8.432,1	3.498,3	7.430,6	2,1	458,4	585,3	-44,2	8.432,1
	09.	8.303,8	1,5	8.305,3	3.496,4	7.262,9	1,8	479,7	604,7	-43,7	8.305,3
	10.	8.510,6	1,3	8.511,9	3.449,3	7.483,3	2,2	440,4	629,9	-43,9	8.511,9
	11.	8.655,9	1,4	8.657,3	3.434,5	7.604,4	1,8	455,2	639,4	-43,5	8.657,3
	12.	8.634,1	1,5	8.635,7	3.499,5	7.614,7	1,3	449,9	593,7	-24,0	8.635,7

Monetarni podaci ažurirani u skladu sa metodologijom MMF-a (Priručnik za monetarnu i finansijsku statistiku, 2000), od januara 2006. godine.

Bilješka:

Strana aktiva CBBiH - monetarnih vlasti obuhvata zlato, devize u rezoru CBBiH, devizne depozite kod inostranih banaka, raspolažanje SDR, strane vrijednosne papire i ostalo. Rezervni novac (primarni novac ili monetarna baza) čine gotov novac izvan monetarnih vlasti, depoziti komercijalnih banaka i depoziti ostalih domaćih sektora (osim centralne vlade) kod monetarnih vlasti. Gotovina izvan banaka predstavlja gotov novac u opticaju izvan centralne banke (monetarnih vlasti) i gotov novac izvan komercijalnih banaka. Strana pasiva CBBiH obuhvata kratkoročne obaveze prema nerezidentima, depozite nerezidenata i ostale kratkoročne obaveze prema nerezidentima i obaveze prema MMF-u (računi 1 i 2). Depoziti centralne vlade kod CBBiH predstavljaju prenosive i ostale depozite institucija BiH, vlada entiteta, entitetskih fondova socijalne sigurnosti i Brčko distrikta u domaćoj valuti. Dionice i drugi kapital obuhvataju dionički kapital, rezultat tekuće godine, opšte i posebne rezerve i prilagodavanje/ponovno utvrđivanje vrijednosti. Ostale stavke (neto) su nelocirane (neraspoređene) stavke pasive umanjene za nelocirane (neraspoređene) stavke aktive.

T09

**Konsolidovani bilans komercijalnih banaka BiH
(na kraju perioda, u milionima KM)**
AKTIVA

Godina	Mjesec	Reserve	Strana aktiva	Potraživanja od generalne vlade	Potraživanja od nefinansijskih javnih preduzeća	Potraživanja od nefinansijskih privatnih preduzeća	Potraživanja od ostalih finansijskih institucija	Potraživanja od ostalih domaćih sektora	Ukupno
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 = 3...+9
2006.	12.	3.063,6	2.356,1	69,8	248,3	4.086,1	89,4	4.448,9	14.362,2
2007.	12.	4.022,9	3.558,6	127,5	271,3	5.315,7	159,6	5.791,7	19.247,3
2008.	12.	3.393,3	3.106,1	265,5	256,4	6.751,6	169,2	6.802,8	20.744,9
2009.	12.	3.632,0	3.190,3	355,5	268,2	6.682,5	103,0	6.409,8	20.641,1
2010.	12.	3.679,8	2.814,2	465,4	351,3	6.965,5	80,2	6.423,0	20.779,3
2011.	12.	3.469,7	2.724,5	904,7	360,2	7.166,9	94,0	6.768,9	21.488,9
2012.	12.	3.370,4	2.507,8	1.236,2	390,9	7.473,1	73,7	6.873,3	21.925,4
2013.	12.	3.843,7	2.637,3	1.379,4	451,6	7.556,4	67,4	7.131,8	23.067,7
2014.	12.	4.115,0	2.626,3	1.854,5	443,6	7.452,0	61,3	7.501,7	24.054,3
2015.	12.	4.511,7	2.471,0	2.133,3	400,0	7.478,9	74,6	7.874,7	24.944,2
2015.	01.	4.016,0	2.388,7	1.869,7	429,5	7.258,3	70,8	7.513,9	23.546,9
	02.	3.983,1	2.364,6	1.846,5	422,2	7.294,9	63,7	7.536,0	23.510,8
	03.	3.975,8	2.196,8	1.924,5	426,2	7.306,5	64,2	7.595,3	23.489,3
	04.	4.081,8	2.132,7	1.944,4	427,1	7.388,9	64,7	7.662,4	23.702,0
	05.	4.175,5	2.126,3	1.963,0	428,2	7.339,6	70,9	7.731,6	23.835,1
	06.	4.080,5	2.187,0	1.934,3	425,6	7.389,8	80,6	7.789,7	23.887,5
	07.	4.171,4	2.293,4	1.964,0	419,5	7.318,4	72,3	7.815,2	24.054,1
	08.	4.382,1	2.268,3	1.949,0	419,0	7.319,7	68,0	7.824,8	24.230,8
	09.	4.216,5	2.403,1	1.979,9	415,1	7.362,1	66,3	7.843,9	24.287,0
	10.	4.444,3	2.415,9	2.009,0	412,0	7.398,2	57,0	7.894,7	24.630,9
	11.	4.599,4	2.299,2	2.037,3	411,1	7.439,1	59,5	7.895,1	24.740,6
	12.	4.511,7	2.471,0	2.133,3	400,0	7.478,9	74,6	7.874,7	24.944,2

Monetarni podaci ažurirani u skladu sa metodologijom MMF-a (Priručnik za monetarnu i finansijsku statistiku, 2000), od januara 2006. godine.

Vidi bilješku na strani 155

Bilješka:

Konsolidovani bilans komercijalnih banaka obuhvata Konsolidovane bilanse komercijalnih banaka Glavne jedinice Sarajevo, Glavne jedinice Mostar, Glavne banke Republike Srpske, Brčko distrikta (od jula 2001. do novembra 2002), NBRS (do decembra 1998) i NBBiH (do novembra 2002). Konsolidovana su međusobna potraživanja i obaveze između komercijalnih banaka. Rezerve banaka sastoje se od gotovine u rezorima banaka i depozita banaka kod CBBiH. Strana aktiva komercijalnih banaka obuhvata: devize u rezorima, prenosive i ostale depozite u stranoj valuti kod nerezidenta, kredite nerezidentima, vrijednosne papire nerezidenta u stranoj valutu i ostala potraživanja od nerezidenta. Potraživanja od generalne vlade obuhvataju potraživanja od svih nivoa vlada: centralne vlade (institucije BiH, vlade entiteta, entitetskih fondova socijalne sigurnosti i Brčko distrikta) i necentralne vlade (vlada kantona i općinskih vlada). Potraživanja od ostalih domaćih sektora obuhvataju: potraživanja od nefinansijskih javnih preduzeća, nefinansijskih privatnih preduzeća, ostalih finansijskih institucija i ostalih domaćih sektora (stanovništva, neprofitnih institucija i ostalih neklasifikovanih sektora). Bilans stanja komercijalnih banaka Federacije BiH sadrži pored aktivnog podbilansa i podatke pasivnog podbilansa. Pasivni podbilans sadrži obaveze po stranim kreditima i staroj deviznoj štednji građana do 31. marta 1992. Ove obaveze će preuzeti Ministarstvo finansija Federacije BiH u procesu privatizacije u skladu s entitetskim Zakonom o početnom bilansu preduzeća i banaka i Zakonom o privatizaciji.

T09

**Konsolidovani bilans komercijalnih banaka BiH
(na kraju perioda, u milionima KM)**

PASIVA												
Godina	Mjesec	Depoziti centralne vlade	Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora u domaćoj valuti	Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora u stranoj valuti	Ostali depoziti drugih domaćih sektora u domaćoj valuti	Ostali depoziti drugih domaćih sektora u stranoj valuti	Vrijednosni papiri	Krediti	Strana pasiva	Dionice i drugi kapital	Ostale stavke (neto)	Ukupno
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13=3+...+12
2006.	12.	853,3	2.751,0	691,3	1.365,4	3.105,4	0,0	114,0	3.695,4	1.596,3	190,2	14.362,2
2007.	12.	2.335,0	3.534,4	833,8	1.726,5	3.661,1	5,2	106,1	4.817,5	1.968,6	259,1	19.247,3
2008.	12.	1.749,7	3.381,4	1.107,2	1.776,2	3.864,7	17,9	264,3	5.999,0	2.271,6	312,9	20.744,9
2009.	12.	1.397,9	3.530,3	1.078,0	1.844,3	4.241,0	13,6	446,7	5.386,1	2.319,4	383,9	20.641,1
2010.	12.	1.121,7	3.680,5	1.209,8	1.991,0	4.526,4	9,1	595,1	4.395,7	2.508,4	741,7	20.779,3
2011.	12.	955,7	3.807,9	1.100,1	2.285,7	4.846,1	0,0	675,3	3.778,6	3.045,1	994,3	21.488,9
2012.	12.	847,2	3.714,8	1.052,9	2.672,7	5.041,4	0,0	712,4	3.558,6	3.191,3	1.134,1	21.925,4
2013.	12.	717,8	4.137,4	1.189,3	3.006,3	5.202,4	0,0	707,9	3.329,9	3.348,9	1.427,8	23.067,7
2014.	12.	981,3	4.458,2	1.301,2	3.377,3	5.280,0	0,0	681,0	2.960,0	3.408,5	1.606,8	24.054,3
2015.	12.	1.014,1	5.073,9	1.360,4	3.562,6	5.543,3	8,0	599,2	2.613,3	3.586,4	1.583,1	24.944,2
2015.	01.	787,2	4.394,2	1.326,7	3.372,2	5.307,4	0,0	647,5	2.730,5	3.499,7	1.481,5	23.546,9
	02.	730,3	4.400,6	1.279,4	3.411,0	5.357,1	0,0	647,5	2.701,4	3.517,1	1.466,4	23.510,8
	03.	769,7	4.414,8	1.293,3	3.395,5	5.380,6	0,0	637,9	2.542,9	3.563,3	1.491,3	23.489,3
	04.	783,8	4.483,4	1.343,5	3.397,7	5.401,1	0,0	636,1	2.523,0	3.618,2	1.515,1	23.702,0
	05.	721,9	4.615,8	1.353,4	3.409,4	5.431,6	0,0	629,0	2.513,0	3.652,0	1.508,9	23.835,1
	06.	722,7	4.553,6	1.385,5	3.445,6	5.469,9	0,0	642,6	2.584,3	3.610,5	1.472,6	23.887,5
	07.	865,3	4.632,4	1.340,7	3.418,1	5.526,6	0,0	640,0	2.566,5	3.626,1	1.438,5	24.054,1
	08.	828,4	4.787,1	1.348,0	3.481,3	5.539,6	3,0	632,3	2.505,3	3.649,2	1.456,8	24.230,8
	09.	805,9	4.822,7	1.401,7	3.506,5	5.516,4	3,0	623,9	2.494,3	3.670,1	1.442,4	24.287,0
	10.	978,9	4.920,4	1.391,5	3.525,9	5.549,7	3,0	623,7	2.510,5	3.691,6	1.435,8	24.630,9
	11.	1.024,0	4.976,9	1.414,5	3.517,9	5.552,6	8,0	617,7	2.442,3	3.712,9	1.473,8	24.740,6
	12.	1.014,1	5.073,9	1.360,4	3.562,6	5.543,3	8,0	599,2	2.613,3	3.586,4	1.583,1	24.944,2

Monetarni podaci ažurirani u skladu sa metodologijom MMF-a (Priručnik za monetarnu i finansijsku statistiku, 2000), od januara 2006. godine.
Vidi bilješku na strani 155

Bilješka:

Depoziti centralne vlade uključuju prenosive i ostale depozite u domaćoj i stranoj valuti institucija BiH, vlada entiteta, entitetskih fondova socijalne sigurnosti/zaštite i Brčko distrikta. Prenosivi i ostali depoziti drugih domaćih sektora u domaćoj i stranoj valuti predstavljaju obaveze banaka prema necentralnoj vlasti (kantonu i općini), nefinansijskim javnim preduzećima, nefinansijskim privatnim preduzećima, ostalim finansijskim institucijama i ostalim domaćim sektorima (stanovništvo, neprofitnim institucijama i ostalim neklasifikovanim sektorima). Strana pasiva komercijalnih banaka obuhvata obaveze banaka prema nerezidentima po osnovu prenosivih i ostalih depozita, kredita, vrijednosnih papira, trgovinskih kredita i avansa i ostalih računa dugovanja. Prema novoj metodologiji, krediti na strani pasive su prikazani kao poseban finansijski instrument, uz koje se dodaje obračunata kamata.

Dionice i drugi kapital obuhvataju dionički kapital, zadržani prihod, rezultat tekuće godine, opšte i posebne rezerve i prilagodavanje/ponovno utvrđivanje vrijednosti. Ostale stavke (neto) su nelocirane (neraspoređene) stavke pasive umanjene za nelocirane (neraspoređene) stavke aktive. Ostale stavke (neto) takođe obuhvataju i ograničene depozite.

T10a

**Kamatne stope na kredite stanovništvu
(u procentima, na godišnjem nivou)**

		Stanovništvo																
		Kamatne stope na kredite u KM				Kamatne stope na kredite u KM s valutnom klauzulom								Revolving krediti, prekoračenja i kreditne kartice (kreditna pogodnost i produženi kredit)				
Godina	Period	Potrošački krediti		Ostali krediti		Potrošački krediti		Stambeni krediti				Ostali krediti				Kamatne stope na kredite u KM s valutnom klauzulom		Kamatne stope na kredite u KM s valutnom klauzulom
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Ponderisani mjesечni prosjeci																		
2012.	12.	8.058	7.159	8.686	8.030	8.193	...	6.626	8.288	7.425	6.990	8.969	8.905	8.149	13.123	13.825	13.742	
2013.	12.	7.738	...	7.664	7.018	7.248	8.542	6.360	7.497	7.375	6.056	8.429	8.412	8.599	12.442	14.622	13.907	
2014.	12.	7.499	7.728	7.151	7.090	5.689	8.182	6.138	6.819	6.522	6.172	8.290	7.570	7.693	11.516	14.652	13.858	
2015.	01.	7.338	6.825	7.664	6.784	7.038	7.706	5.907	6.362	5.987	5.984	8.688	7.494	7.980	12.196	14.655	13.826	
	02.	7.808	6.220	7.477	6.844	7.368	7.349	6.075	6.741	6.447	5.846	8.012	7.259	8.002	12.500	14.800	13.799	
	03.	7.361	5.040	7.383	6.754	7.618	7.883	5.956	6.428	6.353	5.950	7.961	7.038	7.980	12.293	14.828	13.759	
	04.	7.745	...	7.077	6.766	7.476	7.686	5.795	6.268	5.570	5.712	7.813	7.077	7.607	12.307	14.824	13.698	
	05.	7.984	5.398	7.049	6.717	7.846	7.296	5.945	6.281	5.657	5.767	7.827	7.061	7.806	12.356	14.816	13.655	
	06.	7.484	5.510	6.869	6.768	...	7.849	5.743	6.883	5.956	5.654	8.183	6.996	7.700	12.351	14.773	13.531	
	07.	7.837	5.724	7.113	6.797	...	7.260	5.717	7.251	5.926	6.110	8.195	7.139	7.534	12.392	14.761	13.422	
	08.	7.613	...	6.963	6.686	...	6.915	5.812	6.757	6.257	5.489	7.962	7.350	7.851	12.323	14.682	13.300	
	09.	7.279	5.306	7.157	6.862	...	7.024	5.739	6.884	6.171	5.769	7.923	7.198	7.800	12.326	14.677	13.187	
	10.	6.839	...	7.218	6.886	...	7.647	5.740	6.198	5.611	5.805	7.766	7.285	7.934	12.067	14.670	13.038	
	11.	6.700	...	7.246	6.814	8.635	7.819	5.799	6.390	6.268	5.774	7.717	7.336	7.900	12.443	14.722	12.883	
	12.	7.797	4.790	7.236	6.819	...	6.919	5.609	6.163	6.081	5.822	7.616	7.163	7.436	12.367	14.706	12.740	

Iznosi kredita (novi poslovi) u hiljadama KM																	
2012.	12.	1,650	95	13,330	2,196	355	...	12,884	663	2,562	3,705	89,858	13,413	3,306	611,936	160,052	53,001
2013.	12.	473	...	62,268	5,512	390	422	11,481	763	2,493	2,900	105,523	17,232	7,034	538,077	114,753	49,438
2014.	12.	200	507	47,019	10,525	89	1,043	13,696	385	1,067	4,948	92,582	23,137	8,174	477,047	104,227	47,031
2015.	01.	123	147	21,604	6,410	23	130	8,494	616	1,012	3,648	77,838	17,248	5,754	538,570	103,743	46,237
	02.	118	146	17,403	11,031	13	283	9,124	626	1,142	4,162	101,028	23,438	11,926	530,463	101,784	45,014
	03.	103	192	21,645	11,621	18	375	12,205	774	1,654	3,610	109,813	35,084	30,941	534,392	100,663	44,567
	04.	137	...	22,018	11,982	18	261	14,088	728	2,513	4,261	118,692	38,284	36,438	523,652	99,933	46,034
	05.	119	198	17,664	11,245	25	68	11,312	811	1,325	2,858	103,758	31,767	28,816	537,189	100,637	48,912
	06.	128	296	20,994	12,703	...	75	12,800	1,255	2,297	4,471	102,192	33,890	30,425	537,681	105,159	50,722
	07.	108	332	21,669	9,330	...	178	10,829	973	1,202	3,039	103,867	28,919	21,155	534,556	104,817	52,549
	08.	87	...	17,009	7,311	...	37	9,879	622	1,133	2,785	86,873	21,740	10,207	537,056	104,646	54,103
	09.	121	349	38,753	22,310	...	73	10,827	365	1,895	3,693	86,055	15,632	13,605	543,281	104,880	54,731
	10.	99	...	41,569	24,447	...	106	9,867	635	1,732	4,942	113,171	14,423	14,725	547,736	104,008	55,509
	11.	151	...	32,238	17,665	58	253	9,163	283	933	2,716	106,895	10,757	10,397	541,760	102,494	55,431
	12.	51	292	34,379	18,377	...	118	10,486	432	990	4,021	112,780	14,553	15,293	530,393	100,377	56,325

Revidirana serija podataka o kamatnim stopama za period januar 2012. - novembar 2015. godine primjenom novih pravila validacije i editovanja za otkrivanja i korigovanje nekonzistencija i značajnih odstupanja u seriji podataka.

Napomena:

Kamatne stope u tabeli za revolving krediti i kreditne kartice se odnose na postojeće poslove (preostala stanja).

IPFKS - inicijalni period fiksne kamatne stope

... nedovoljan broj podataka za objavljivanje

U sklopu kamatnih stopa na revolving krediti i kreditne kartice prikupljaju se i podaci o kreditnim karticama s kreditnom pogodnosti. S obzirom da kreditne kartice s kreditnom pogodnosti podrazumijevaju beskamatu odgodu plaćanja (% ks), iste se i ne publikuju.

Nema podataka za kamatne stope na kredite u stranoj valuti po kreditnim karticama i prekoračenjima stanovništvu.

T10b Kamatne stope na kredite nefinansijskim preduzećima (u procentima, na godišnjem nivou)																
		Nefinansijska preduzeća														
		Kamatne stope na kredite u KM						Kamatne stope na kredite u KM s valutnom klauzulom							Revolving krediti i prekoračenja	
		do iznosa od 0,25 mil EUR		preko 0,25 mil EUR do 1 mil EUR		Preko iznosa 1 mil EUR		do iznosa od 0,25 mil EUR			preko 0,25 mil EUR do 1 mil EUR			Preko iznosa 1 mil EUR		
Godina	Period	Promjenjiva stopa i do 1 godine IPFKS	Preko 1 do 5 godina IPFKS	Promjenjiva stopa i do 1 godine IPFKS	Preko 1 do 5 godina IPFKS	Preko 5 godina IPFKS	Promjenjiva stopa i do 1 godine IPFKS	Preko 1 do 5 godina IPFKS	Preko 5 godina IPFKS	Promjenjiva stopa i do 1 godine IPFKS	Kamatne stope na kredite u KM	Kamatne stope na kredite u KM s valutnom klauzulom				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15		
Ponderisani mjesecni prosjeci																
2012.	12.	8,245	8,005	6,691	6,670	7,689	8,727	7,765	7,998	6,414	7,914	7,000	7,029	6,509		
2013.	12.	8,011	7,526	6,460	7,223	7,834	8,231	8,016	6,731	6,707	7,867	6,417	6,838	6,517		
2014.	12.	7,071	7,097	5,798	6,090	6,668	7,572	6,997	6,175	6,479	5,444	4,875	6,355	6,311		
2015.	01.	7,123	6,736	5,632	6,408	7,382	7,351	7,451	6,660	6,738	6,929	5,769	6,256	6,301		
	02.	7,006	6,704	5,824	...	7,571	7,519	7,761	6,201	6,566	7,235	5,456	6,288	6,250		
	03.	7,126	6,476	5,387	...	7,539	7,354	7,227	6,217	6,150	6,976	6,433	6,134	6,242		
	04.	6,955	7,041	5,442	5,808	7,706	7,499	6,817	6,122	5,365	6,390	5,996	6,076	6,196		
	05.	7,149	6,668	5,840	5,015	7,315	7,242	6,909	6,189	5,603	5,519	6,599	6,093	6,177		
	06.	7,234	6,522	5,145	4,536	7,522	6,935	5,552	5,845	5,515	6,733	5,001	5,973	6,097		
	07.	6,602	6,275	5,836	4,941	7,342	6,890	6,094	5,695	5,732	6,553	6,195	5,927	6,050		
	08.	6,667	6,502	4,819	4,542	7,575	6,403	6,357	6,148	6,347	6,637	4,811	5,806	6,049		
	09.	6,367	6,210	5,395	4,073	7,855	6,495	6,188	5,789	5,025	6,651	5,681	5,804	5,962		
	10.	6,664	6,262	5,091	4,663	7,621	6,145	5,795	5,679	5,200	6,076	6,382	5,685	5,984		
	11.	6,556	6,117	4,624	4,035	7,369	5,976	5,695	6,856	5,841	5,858	5,722	5,701	5,951		
	12.	6,608	6,409	4,988	5,626	7,755	5,816	6,189	5,812	5,902	6,260	5,953	5,519	5,955		
Iznosi kredita (novi poslovi) u hiljadama KM																
2012.	12.	59.827	3.218	78.180	69.492	31.020	12.444	6.103	25.115	11.663	5.238	68.638	1.804.800	598.167		
2013.	12.	58.148	2.808	61.373	59.503	36.938	14.643	5.331	47.739	3.490	11.397	63.237	1.712.557	593.756		
2014.	12.	57.589	3.428	59.350	45.951	51.005	11.580	4.490	51.621	13.600	10.177	138.835	1.562.823	574.250		
2015.	01.	27.729	1.319	22.386	9.873	17.455	6.438	1.937	19.599	4.279	7.521	54.720	1.595.970	553.251		
	02.	37.130	1.524	38.423	...	18.817	6.017	2.782	21.916	4.632	5.334	113.077	1.574.721	544.177		
	03.	43.806	4.611	44.842	...	23.645	9.793	5.080	23.447	6.700	11.198	29.203	1.629.380	529.324		
	04.	38.635	5.461	38.129	22.224	22.235	11.505	3.863	38.038	6.980	3.230	49.120	1.676.983	532.786		
	05.	31.345	6.738	48.257	10.396	23.171	8.422	5.906	19.386	5.602	3.983	14.530	1.633.875	537.594		
	06.	35.761	9.824	57.870	48.800	28.040	10.590	6.409	40.809	9.745	6.380	31.432	1.639.665	531.471		
	07.	34.844	11.626	50.870	17.638	23.274	10.195	4.794	27.145	9.148	6.356	24.057	1.604.150	533.988		
	08.	32.615	7.465	52.965	22.897	18.629	7.288	4.887	21.938	5.474	9.497	95.872	1.574.929	517.448		
	09.	32.460	7.560	38.868	20.723	17.126	7.624	4.165	14.529	7.493	4.470	22.705	1.648.853	524.450		
	10.	34.855	7.449	35.704	12.750	22.693	9.787	7.169	39.919	7.769	8.797	79.425	1.670.496	523.925		
	11.	32.778	11.412	43.302	39.957	21.143	7.549	6.766	17.256	9.684	13.402	32.474	1.657.153	529.481		
	12.	50.117	14.157	56.173	42.450	23.978	13.003	6.571	30.490	19.323	14.047	35.546	1.667.461	534.778		

Napomena:

Revidirana serija podataka o kamatnim stopama za period januar 2012. - novembar 2015. godine primjenom novih pravila validacije i editovanja za otkrivanja i korigovanje nekonzistencije i značajnih odstupanja u seriji podataka.

* Kamatne stope u tabeli za revolving kredite i kreditne kartice se odnose na postojeće poslove (preostala stanja).

IPFKS - inicijalni period fiksne kamatne stope

... nedovoljan broj podataka za objavljuvanje

U sklopu kamatnih stopa na revolving kredite i kreditne kartice prikupljaju se i podaci o kreditnim karticama s kreditnom pogodnosti. S obzirom da kreditne kartice s kreditnom pogodnosti podrazumijevaju beskamatnu odgodu plaćanja (0% ks), iste se i ne publikuju.

Nema podataka za kamatne stope na kredite u stranoj valuti po kreditnim karticama i prekoračenjima nefinansijskim preduzećima.

T10c

**Kamatne stope na depozite stanovništva i nefinansijskih preduzeća
(u procentima, na godišnjem nivou)**

		Stanovništvo														Nefinansijska preduzeća						
		Depoziti u KM i depoziti s valutnom klauzulom				Depoziti u EUR				Depoziti u stranoj valuti			Depoziti u KM i s valutnom klauzulom				Depoziti u EUR			Depoziti u stranoj valuti		
		s dogovorenim dospijećem				s dogovorenim dospijećem				sa dogovorenim dospijećem				s dogovorenim dospijećem				s dogovorenim dospijećem				
Godina	Period	do 1 godine	preko 1 i do 2 godine	preko 2 godine	Depoziti po viđenju (prekonočni)	do 1 godine	preko 1 i do 2 godine	preko 2 godine	Depoziti po viđenju (prekonočni)	sa dogovorenim dospijećem	Depoziti po viđenju (prekonočni)	do 1 godine	preko 1 i do 2 godine	preko 2 godine	Depoziti po viđenju (prekonočni)	do 1 godine	preko 1 i do 2 godine	preko 2 godine	Depoziti po viđenju (prekonočni)			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21		
Ponderisani mjesecni prosjeci																						
2012.	12.	2,079	3,163	4,407	0,140	2,384	3,298	3,993	0,342	1,953	0,092	3,467	4,540	4,063	0,176	1,456	4,026	...	0,136	0,098		
2013.	01.	1,973	3,189	3,754	0,116	2,068	3,127	3,927	0,240	1,232	0,075	1,686	3,862	3,933	0,219	2,458	3,517	...	0,144	0,157		
2014.	12.	1,263	2,764	2,973	0,089	1,431	2,901	3,170	0,181	0,916	0,064	0,760	2,867	3,369	0,203	1,890	...	2,319	0,132	0,094		
2015.	01.	1,237	2,813	3,059	0,095	1,234	2,643	3,222	0,161	0,998	0,060	1,929	2,448	2,118	0,195	0,201	3,405	3,174	0,130	0,079		
	02.	1,201	2,637	2,701	0,093	1,272	2,645	3,222	0,159	1,103	0,059	0,967	2,830	3,250	0,189	...	3,299	3,394	0,139	0,109		
	03.	1,329	2,679	2,673	0,095	1,273	2,585	2,888	0,158	1,596	0,059	1,051	2,646	2,909	0,183	...	2,806	4,184	0,144	0,078		
	04.	1,074	2,417	2,803	0,093	1,191	2,452	2,864	0,154	1,827	0,059	1,611	3,046	3,051	0,174	...	1,669	...	0,146	0,066		
	05.	1,104	2,447	2,508	0,093	1,270	2,436	2,871	0,153	0,976	0,059	1,325	2,501	2,902	0,189	...	2,526	3,436	0,153	0,064		
	06.	1,551	2,423	2,590	0,085	1,227	2,482	2,916	0,153	0,707	0,060	1,376	2,466	2,381	0,149	...	3,194	...	0,137	0,052		
	07.	1,231	2,398	2,445	0,078	1,265	2,450	3,236	0,146	1,353	0,061	1,076	2,200	2,918	0,144	1,622	3,077	...	0,141	0,050		
	08.	1,123	2,453	2,562	0,084	1,361	2,363	2,807	0,147	1,147	0,061	1,279	2,017	2,571	0,132	0,475	1,662	...	0,103	0,056		
	09.	1,143	2,390	2,552	0,078	1,296	2,350	2,711	0,144	1,371	0,061	0,904	2,129	2,725	0,133	...	2,249	2,055	0,133	0,056		
	10.	1,074	2,273	2,269	0,091	1,244	2,237	2,780	0,137	1,412	0,061	0,839	2,563	2,973	0,132	...	1,183	...	0,119	0,038		
	11.	0,941	2,235	2,229	0,091	1,245	2,258	2,895	0,130	1,163	0,061	1,155	2,317	1,930	0,125	...	1,369	...	0,124	0,058		
	12.	1,062	2,164	2,358	0,091	1,236	2,128	2,684	0,129	0,966	0,061	0,930	1,428	1,937	0,122	0,609	2,469	...	0,097	0,057		
Iznosi depozita (novi poslovi)																						
u hiljadama KM																						
2012.	12.	22.786	32.900	32.655	1.691.057	30.445	77.512	40.687	689.308	11.233	217.349	45.600	53.329	3.973	1.536.916	17.408	1.248	...	319.103	44.031		
2013.	01.	19.637	34.381	21.954	1.923.736	29.340	74.954	57.798	731.719	5.744	235.804	20.855	22.272	5.378	1.889.799	6.398	40.153	...	427.605	42.477		
2014.	12.	24.762	33.097	19.050	2.115.947	28.079	72.251	48.611	787.586	4.240	213.851	26.218	15.491	4.029	1.920.631	1.277	...	1.381	494.367	63.957		
2015.	01.	17.819	41.023	25.542	2.199.345	27.414	59.308	57.796	801.087	7.340	222.699	20.231	12.415	3.054	1.775.818	1.192	15.322	4.774	480.429	79.053		
	02.	14.715	32.256	17.313	2.251.524	20.192	56.506	42.256	812.332	7.685	215.481	4.673	18.087	3.942	1.737.531	...	29.393	2.915	446.844	50.743		
	03.	14.559	29.513	16.493	2.305.668	23.791	53.135	32.718	813.181	5.212	224.581	8.844	13.502	3.364	1.734.150	...	20.501	11.914	455.422	52.586		
	04.	12.829	31.097	21.240	2.339.556	19.500	56.464	39.904	839.412	7.510	226.589	7.620	12.406	13.723	1.770.909	...	26.936	...	483.128	51.274		
	05.	13.469	24.400	18.687	2.331.046	20.666	49.671	45.475	838.033	3.701	225.387	14.876	10.130	1.312	1.789.994	...	10.073	4.965	489.282	66.000		
	06.	13.523	26.425	25.642	2.339.456	18.613	56.934	45.185	849.159	4.136	231.612	8.524	19.684	15.048	1.728.823	...	20.238	...	515.168	65.345		
	07.	15.395	26.546	16.870	2.377.491	21.784	58.023	71.661	885.073	10.719	227.850	6.783	8.606	8.991	1.824.731	3.876	8.161	...	464.964	68.175		
	08.	18.210	22.509	16.309	2.399.825	23.805	68.987	53.786	887.028	7.333	222.085	7.268	7.674	11.193	1.901.245	9.193	5.139	...	485.481	57.461		
	09.	14.140	27.036	15.792	2.420.323	20.560	56.750	44.482	901.120	7.125	225.584	9.538	8.231	10.847	1.919.449	...	10.534	8.901	490.618	60.540		
	10.	14.695	28.487	25.007	2.426.308	21.888	53.451	65.119	897.487	8.621	235.722	9.407	10.040	8.870	2.003.365	...	20.246	...	456.678	102.072		
	11.	13.934	27.434	19.015	2.450.554	18.071	54.111	45.511	907.354	4.587	232.458	9.555	6.896	24.850	2.037.976	...	2.061	...	484.068	67.156		
	12.	15.246	29.802	27.103	2.540.711	22.363	57.842	54.185	921.532	7.180	233.901	16.591	61.505	8.118	2.029.544	3.118	10.252	...	475.393	63.119		

Napomena:

Revidirana serija podataka o kamatnim stopama za period januar 2012. - novembar 2015. godine primjenom novih pravila validacije i editovanja za otkrivanja i korigovanje nekonzistencije i značajnih odstupanja u seriji podataka.

* Kamatne stope na depozite po viđenju i iznosi tih depozita se odnose na postojeće poslove (preostala stanja).

Kamatne stope na depozite s dogovorenim dospijećem i iznosi tih depozita se odnose na nove poslove.

Depoziti u stranoj valuti obuhvaćaju sve strane valute osim EUR

T11
**Ukupni depoziti i krediti komercijalnih banaka
(na kraju perioda, u milionima KM)**

Godina	Mjesec	DEPOZITI			KREDITI		
		Prenosivi depoziti	Ostali depoziti	Ukupni depoziti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti	Ukupni krediti
1	2	3	4	5(3+4)	6	7	8(6+7)
2006.	12.	4.004,4	4.758,1	8.762,5	2.057,0	6.755,6	8.812,6
2007.	12.	5.105,8	6.980,7	12.086,5	2.541,4	8.954,2	11.495,5
2008.	12.	4.904,3	6.970,0	11.874,4	3.427,5	10.708,6	14.136,1
2009.	12.	5.214,4	6.877,0	12.091,4	3.391,5	10.293,3	13.684,8
2010.	12.	5.556,9	6.972,4	12.529,3	3.614,8	10.530,3	14.145,1
2011.	12.	5.518,1	7.474,1	12.992,2	3.972,1	10.929,9	14.901,9
2012.	12.	5.306,9	8.018,8	13.325,8	4.271,2	11.271,3	15.542,5
2013.	12.	5.771,9	8.477,3	14.249,2	4.318,6	11.707,7	16.026,4
2014.	12.	6.292,8	9.082,5	15.375,2	4.170,2	12.303,3	16.473,5
2015.	12.	7.038,7	9.492,1	16.530,8	4.192,7	12.674,1	16.866,8
2015.	01.	6.191,2	8.973,7	15.164,8	4.068,9	12.225,4	16.294,2
	02.	6.160,7	8.991,3	15.152,0	4.117,0	12.217,1	16.334,0
	03.	6.181,4	9.045,7	15.227,1	4.169,3	12.271,0	16.440,3
	04.	6.292,7	9.089,6	15.382,3	4.252,5	12.336,4	16.588,9
	05.	6.384,3	9.119,3	15.503,5	4.222,5	12.387,6	16.610,1
	06.	6.363,9	9.186,1	15.550,0	4.231,6	12.490,7	16.722,3
	07.	6.510,4	9.244,5	15.754,9	4.162,1	12.506,2	16.668,2
	08.	6.629,2	9.326,5	15.955,6	4.151,0	12.488,9	16.639,9
	09.	6.693,9	9.333,1	16.027,1	4.215,2	12.511,4	16.726,6
	10.	6.898,3	9.441,8	16.340,1	4.238,4	12.555,7	16.794,1
	11.	7.017,2	9.443,2	16.460,4	4.221,8	12.626,8	16.848,6
	12.	7.038,7	9.492,1	16.530,8	4.192,7	12.674,1	16.866,8

Monetarni podaci ažurirani u skladu sa metodologijom MMF-a (Priručnik za monetarnu i finansijsku statistiku, 2000), od januara 2006. godine.
Vidi napomenu na strani 155

Napomena:

Ukupni depoziti predstavljaju obaveze komercijalnih banaka BiH prema svim domaćim institucionalnim sektorima u domaćoj i stranoj valuti. Ukupni krediti predstavljaju potraživanja komercijalnih banaka BiH od svih institucionalnih sektora, u domaćoj i stranoj valuti.

T12

**Sektorska struktura prenosivih depozita kod komercijalnih banaka
(na kraju perioda, u milionima KM)**
DEPOZITI DOMAČIH INSTITUCIONALNIH SEKTORA

Godina	Mjesec	Depoziti institucija BiH	Depoziti vlada entiteta	Depoziti vlada kantona	Depoziti vlada opština	Depoziti fondova socijalne zaštite	Depoziti ostalih finansijskih institucija	Depoziti nefinansijskih javnih preduzeća	Depoziti nefinansijskih privatnih preduzeća	Depoziti neprofitnih organizacija	Depoziti domaćinstva	Ostali depoziti	Ukupno
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14=3+...+13
2006.	12.	44,2	393,7	348,6	169,8	124,3	156,0	697,6	1.067,2	139,6	853,3	10,1	4.004,4
2007.	12.	45,7	544,5	381,0	242,0	147,5	186,2	740,3	1.321,0	176,2	1.311,7	9,6	5.105,8
2008.	12.	52,3	255,2	271,7	204,0	108,2	137,5	781,8	1.328,9	161,3	1.558,8	44,7	4.904,3
2009.	12.	41,4	416,0	352,7	187,9	148,6	146,5	852,2	1.280,0	173,1	1.601,4	14,5	5.214,4
2010.	12.	58,8	458,1	291,0	194,6	149,7	144,2	723,8	1.444,3	172,4	1.904,0	16,1	5.556,9
2011.	12.	42,2	413,1	290,9	190,0	154,8	176,9	688,5	1.447,8	182,1	1.917,2	14,7	5.518,1
2012.	12.	94,0	339,2	231,1	195,2	105,9	161,5	517,5	1.443,4	186,5	2.015,3	17,0	5.306,9
2013.	12.	65,3	300,8	228,1	172,4	79,0	209,7	615,2	1.667,4	194,4	2.226,8	12,8	5.771,9
2014.	12.	60,0	412,1	261,4	176,9	61,4	171,5	470,8	1.954,4	247,9	2.462,7	13,7	6.292,8
2015.	01.	102,2	468,3	312,0	209,3	33,9	198,7	498,8	2.104,8	245,0	2.841,6	24,2	7.038,7
2015.	01.	75,7	361,7	262,3	178,5	32,9	172,7	523,1	1.816,0	251,0	2.503,3	14,0	6.191,2
	02.	119,0	335,9	265,2	182,7	25,9	179,1	500,4	1.740,1	250,0	2.551,5	10,7	6.160,7
	03.	109,0	337,8	269,2	179,4	26,4	159,8	532,7	1.703,4	252,0	2.602,6	9,0	6.181,4
	04.	107,6	325,8	258,7	185,2	32,4	167,6	531,9	1.764,5	248,4	2.656,8	13,8	6.292,7
	05.	101,8	279,1	260,5	183,9	34,1	253,8	532,1	1.860,6	247,3	2.620,6	10,5	6.384,3
	06.	100,2	288,7	256,6	189,3	35,9	178,6	524,3	1.882,8	242,1	2.640,9	24,6	6.363,9
	07.	120,7	382,7	257,5	195,7	33,9	183,3	516,3	1.874,0	257,9	2.661,4	27,1	6.510,4
	08.	114,8	343,0	271,8	210,1	36,2	176,4	484,5	2.023,6	255,7	2.687,6	25,3	6.629,2
	09.	120,1	313,4	294,3	222,2	36,0	220,3	516,6	1.980,1	263,1	2.694,6	33,1	6.693,9
	10.	126,6	421,8	297,8	226,7	38,0	243,0	523,4	2.021,9	257,5	2.713,3	28,3	6.898,3
	11.	121,4	451,2	291,3	229,5	53,3	243,2	526,8	2.070,3	256,2	2.748,7	25,5	7.017,2
	12.	102,2	468,3	312,0	209,3	33,9	198,7	498,8	2.104,8	245,0	2.841,6	24,2	7.038,7

Monetarni podaci ažurirani u skladu sa metodologijom MMF-a (Priručnik za monetarnu i finansijsku statistiku, 2000), od januara 2006. godine.
Vidi bilješku na strani 155

Bilješka:

Prenosivi depoziti su raspoloživi na zahtjev bez naknada i ograničenja, mogu se direktno upotrijebiti za plaćanja trećim licima, posebni štedni računi s kojih je dozvoljen prenos sredstava na prenosive depozite.

T13

**Sektorska struktura ostalih depozita kod komercijalnih banaka
(na kraju perioda, u milionima KM)**
DEPOZITI DOMAČIH INSTITUCIONALNIH SEKTORA

Godina	Mjesec	Depoziti institucija BiH	Depoziti vlada entiteta	Depoziti vlada kantona	Depoziti vlada opština	Depoziti fondova socijalne zaštite	Depoziti ostalih finansijskih institucija	Depoziti nefinansijskih javnih preduzeća	Depoziti nefinansijskih privatnih preduzeća	Depoziti nefinansijskih organizacija	Depoziti domaćinstva	Ostali depoziti	Ukupno
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14=3+...+13
2006.	12.	22,7	222,3	35,6	33,0	42,4	168,3	405,0	516,0	50,9	3.246,9	15,1	4.758,1
2007.	12.	11,8	1.457,4	56,4	47,4	124,0	217,5	537,8	595,4	59,8	3.854,2	18,9	6.980,7
2008.	12.	16,0	1.211,7	21,3	50,1	101,5	334,0	758,5	743,7	78,1	3.647,0	8,2	6.970,0
2009.	12.	4,7	725,3	20,9	48,8	61,7	478,8	753,5	606,0	100,5	4.062,0	14,8	6.877,0
2010.	12.	22,5	383,2	16,8	41,2	49,2	438,8	825,0	504,5	91,2	4.580,4	19,6	6.972,4
2011.	12.	62,8	237,8	24,0	30,0	41,7	567,5	816,3	471,5	79,1	5.134,1	9,2	7.474,1
2012.	12.	31,7	242,0	21,4	27,6	31,0	598,3	778,9	537,8	87,1	5.639,9	23,0	8.018,8
2013.	12.	62,7	170,8	21,0	26,6	35,0	651,4	724,0	531,1	100,3	6.137,1	17,1	8.477,3
2014.	12.	127,1	266,0	36,8	36,0	32,0	674,0	669,6	529,3	115,6	6.579,3	16,6	9.082,5
2015.	01.	129,7	224,7	25,0	36,3	31,9	693,0	688,7	501,9	120,7	7.023,2	17,0	9.492,1
2015.	01.	64,8	194,9	36,5	31,5	34,4	683,9	632,3	507,9	116,6	6.654,6	16,1	8.973,7
	02.	13,8	177,5	36,4	33,6	31,9	682,5	679,3	500,2	115,7	6.704,3	16,1	8.991,3
	03.	57,3	183,2	38,6	35,1	29,2	655,8	665,0	494,7	109,0	6.761,5	16,3	9.045,7
	04.	71,5	187,7	38,8	37,0	31,6	669,2	679,2	481,0	109,5	6.768,5	15,7	9.089,6
	05.	71,2	178,4	38,9	36,8	28,7	675,1	676,7	489,0	106,2	6.804,3	14,1	9.119,3
	06.	68,5	173,4	40,0	36,5	28,7	680,9	696,9	494,0	110,7	6.843,1	13,3	9.186,1
	07.	73,3	197,2	37,6	36,5	29,3	686,0	660,7	500,1	109,8	6.898,9	15,1	9.244,5
	08.	76,8	199,6	37,5	36,4	29,2	694,1	706,9	499,2	112,9	6.917,4	16,3	9.326,5
	09.	74,1	205,6	37,6	36,2	30,5	705,9	693,6	499,6	108,4	6.925,2	16,7	9.333,1
	10.	114,7	220,3	37,1	36,6	31,2	693,1	717,9	490,7	116,5	6.965,8	17,8	9.441,8
	11.	112,8	228,3	39,6	35,2	31,6	693,9	683,8	493,6	115,5	6.993,0	15,8	9.443,2
	12.	129,7	224,7	25,0	36,3	31,9	693,0	688,7	501,9	120,7	7.023,2	17,0	9.492,1

Monetarni podaci ažurirani u skladu sa metodologijom MMF-a (Priručnik za monetarnu i finansijsku statistiku, 2000), od januara 2006. godine.
Vidi bilješku na strani 155

Bilješka:

Ostali depoziti dozvoljavaju automatsko povlačenje sredstava ali ne i plaćanje trećim licima, štedne i oročene depozite, ostale depozite - ostalo.

T14

**Sektorska struktura kratkoročnih kredita komercijalnih banaka
(na kraju perioda, u milionima KM)**

		KREDITI DOMAĆIM INSTITUCIONALNIM SEKTORIMA											
Godina	Mjesec	Krediti institucijama BiH	Krediti vladama entiteta	Krediti vladama kantona	Krediti vladama općina	Krediti fondovima socijalne zaštite	Krediti ostalim finansijskim institucijama	Krediti nefinansijskim javnim preduzećima	Krediti nefinansijskim privatnim preduzećima	Krediti neprofitnim organizacijama	Krediti stanovništvu	Ostali krediti	Ukupno
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14=3...+13
2006.	12.	0,1	6,2	2,2	1,4	0,1	30,1	77,6	1.453,4	11,8	466,6	7,5	2.057,0
2007.	12.	0,0	6,3	2,3	0,3	0,0	53,5	73,8	1.819,0	17,0	564,5	4,6	2.541,4
2008.	12.	0,0	6,0	2,3	10,4	0,1	69,8	76,5	2.579,8	32,8	645,7	4,2	3.427,5
2009.	12.	3,2	8,7	2,2	31,7	33,5	33,4	80,0	2.459,8	10,6	716,4	12,0	3.391,5
2010.	12.	0,1	6,1	2,3	21,9	40,6	28,1	69,1	2.624,0	13,5	801,9	7,1	3.614,8
2011.	12.	0,0	11,9	1,4	21,5	26,0	37,4	70,1	2.935,2	5,9	858,4	4,2	3.972,1
2012.	12.	0,0	2,6	0,7	22,2	9,9	41,1	73,8	3.188,4	6,7	919,5	6,3	4.271,2
2013.	12.	0,0	12,9	0,6	40,1	35,3	28,5	89,2	3.152,2	5,5	942,2	12,1	4.318,6
2014.	12.	0,0	26,7	4,0	45,3	26,0	27,4	90,7	2.989,7	4,9	936,4	19,0	4.170,2
2015.	12.	0,0	72,0	4,8	22,0	39,4	28,3	86,4	2.972,6	4,2	937,0	26,0	4.192,7
	01.	0,0	29,6	13,7	43,6	38,8	27,2	88,3	2.876,9	4,1	923,1	23,7	4.068,9
	02.	0,0	26,5	13,5	42,4	47,4	26,8	85,4	2.925,8	4,1	917,6	27,7	4.117,0
	03.	0,0	47,0	13,2	42,6	40,1	26,3	94,1	2.946,8	4,3	928,1	26,9	4.169,3
	04.	0,0	54,7	12,9	42,0	44,7	26,3	97,9	3.020,8	4,6	922,0	26,7	4.252,5
	05.	0,0	53,1	12,8	41,6	48,8	34,0	102,2	2.956,7	5,2	940,3	27,8	4.222,5
	06.	0,0	60,5	10,8	40,9	48,6	33,8	91,5	2.973,2	6,1	938,7	27,4	4.231,6
	07.	0,0	65,1	15,1	41,0	48,6	29,2	90,3	2.901,5	6,4	938,0	26,8	4.162,1
	08.	0,0	62,1	12,0	35,8	48,6	24,1	91,5	2.901,1	6,4	942,4	27,0	4.151,0
	09.	0,0	71,8	12,0	27,0	48,6	26,1	88,9	2.960,2	6,2	948,3	26,3	4.215,2
	10.	0,0	78,1	11,5	23,8	48,6	20,7	89,5	2.978,7	4,9	956,3	26,4	4.238,4
	11.	0,0	75,3	11,4	22,7	36,7	22,0	87,8	2.980,9	4,3	954,2	26,6	4.221,8
	12.	0,0	72,0	4,8	22,0	39,4	28,3	86,4	2.972,6	4,2	937,0	26,0	4.192,7

Monetarni podaci ažurirani u skladu sa metodologijom MMF-a (Priručnik za monetarnu i finansijsku statistiku, 2000), od januara 2006. godine.
Vidi bilješku na strani 155

Bilješka:

Do 2006. ukupna potraživanja od svih nivoa vlada i fondova (kratkoročno i dugoročno) prikazana su u tabeli kratkoročnih kredita (kolone 3, 4, 5, 6, 7) u ukupnom iznosu, jer izvorni podaci ne daju ročnu strukturu potraživanja za vlade i fondove. Kratkoročni krediti predstavljaju potraživanja komercijalnih banaka od svih domaćih institucionalnih sektora do jedne godine, u domaćoj i stranoj valuti.

T15

**Sektorska struktura dugoročnih kredita komercijalnih banaka
(na kraju perioda, u milionima KM)**

		KREDITI DOMAĆIM INSTITUCIONALNIM SEKTORIMA												
Godina	Mjesec	Krediti institucijama BiH	Krediti vladama entiteta	Krediti vladama kantona	Krediti vladama općina	Krediti fondovima socijalne zaštite	Krediti ostalim finansijskim institucijama	Krediti nefinansijskim javnim preduzećima	Krediti nefinansijskim privatnim preduzećima	Krediti neprofitnim organizacijama	Krediti stanovništvu	Ostali krediti	Ukupno	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14=3+...+13	
2006.	12.	0,0	0,4	1,3	56,2	0,6	31,8	167,7	2.592,7	10,3	3.893,0	1,5	6.755,6	
2007.	12.	0,7	8,8	1,1	92,3	15,5	77,9	195,0	3.439,2	18,5	5.104,4	0,9	8.954,2	
2008.	12.	1,7	95,6	0,9	132,5	13,5	73,9	177,2	4.142,2	19,5	6.051,1	0,5	10.708,6	
2009.	12.	1,4	89,2	2,1	155,5	19,7	43,6	185,8	4.186,9	17,4	5.590,8	0,9	10.293,3	
2010.	12.	0,1	105,8	40,2	201,6	26,5	27,0	270,8	4.309,5	17,4	5.522,3	9,1	10.530,3	
2011.	12.	0,0	233,2	42,8	251,1	38,8	25,4	285,3	4.186,7	12,7	5.846,4	7,5	10.929,9	
2012.	12.	0,0	404,3	68,7	289,5	28,4	19,3	313,0	4.248,8	16,3	5.875,2	7,9	11.271,3	
2013.	12.	0,0	418,6	77,9	299,4	17,5	23,4	361,5	4.369,0	15,0	6.123,0	2,5	11.707,7	
2014.	12.	0,0	465,2	161,2	295,2	77,1	20,0	351,4	4.429,6	9,7	6.491,7	2,3	12.303,3	
2015.	12.	0,0	391,7	224,3	281,7	99,0	31,8	310,3	4.473,4	12,5	6.847,2	2,2	12.674,1	
	01.	0,0	454,6	165,2	296,2	76,2	20,1	339,8	4.348,9	10,7	6.511,5	2,2	12.225,4	
	02.	0,0	451,6	163,8	294,4	75,5	19,6	335,4	4.337,1	10,4	6.527,1	2,2	12.217,1	
	03.	0,0	445,9	184,7	290,9	74,6	20,1	330,9	4.328,4	10,1	6.583,4	2,2	12.271,0	
	04.	0,0	445,1	182,8	289,0	73,7	19,8	327,9	4.334,7	13,2	6.648,0	2,2	12.336,4	
	05.	0,0	440,7	181,3	286,2	72,9	21,4	324,8	4.348,6	13,4	6.695,9	2,4	12.387,6	
	06.	0,0	446,9	179,7	284,7	71,4	21,3	330,5	4.382,5	12,6	6.758,7	2,4	12.490,7	
	07.	0,0	434,5	193,4	282,1	69,7	22,8	325,7	4.380,2	12,1	6.783,4	2,4	12.506,2	
	08.	0,0	417,2	192,0	285,9	67,9	22,0	324,1	4.382,4	11,8	6.783,3	2,3	12.488,9	
	09.	0,0	414,1	205,5	296,5	66,0	21,6	322,8	4.367,4	13,3	6.802,0	2,2	12.511,4	
	10.	0,0	414,9	213,6	284,5	64,2	21,1	319,1	4.385,7	13,1	6.837,3	2,2	12.555,7	
	11.	0,0	409,1	210,1	284,1	95,3	22,1	319,9	4.425,5	12,8	6.845,8	2,2	12.626,8	
	12.	0,0	391,7	224,3	281,7	99,0	31,8	310,3	4.473,4	12,5	6.847,2	2,2	12.674,1	

Monetarni podaci ažurirani u skladu sa metodologijom MMF-a (Priručnik za monetarnu i finansijsku statistiku, 2000), od januara 2006. godine.
Vidi bilješku na strani 155

Bilješka:

Do 2006. ukupna potraživanja od svih nivoa vlada i fondova (kratkoročno i dugoročno) prikazana su u tabeli kratkoročnih kredita (kolone 3, 4, 5, 6, 7) u ukupnom iznosu, jer izvorni podaci ne daju ročnu strukturu potraživanja za vlade i fondove. Dugoročni krediti predstavljaju potraživanja komercijalnih banaka od svih domaćih institucionalnih sektora preko jedne godine, u domaćoj i stranoj valuti.

T16	Kupovina i prodaja konvertibilne marke (u hiljadama KM)				
	Godina	Mjesec	Prodaja	Kupovina	Saldo
1	2	3	4	5 (3-4)	6
2006.		3.316.074	2.181.712	1.134.362	4.880.802
2007.		3.878.146	2.822.867	1.055.279	5.936.081
2008.		4.933.211	5.564.318	-631.108	5.304.973
2009.		4.197.642	4.234.491	-36.849	5.268.124
2010.		5.273.777	5.014.550	259.227	5.527.351
2011.		5.088.041	5.162.710	-74.669	5.452.682
2012.		5.511.162	5.491.846	19.316	5.471.998
2013.		4.588.615	3.918.598	670.017	6.142.015
2014.		5.065.358	4.379.047	686.312	6.828.327
2015.		5.470.552	4.699.060	771.492	7.599.818
2015.	01.	472.061	561.201	-89.140	6.739.187
	02.	322.098	264.793	57.305	6.796.491
	03.	370.530	422.571	-52.040	6.744.451
	04.	469.392	291.381	178.012	6.922.463
	05.	426.891	304.539	122.353	7.044.815
	06.	286.028	391.006	-104.978	6.939.837
	07.	809.656	537.466	272.190	7.212.027
	08.	451.744	239.601	212.143	7.424.171
	09.	422.386	568.784	-146.398	7.277.773
	10.	507.808	329.619	178.189	7.455.962
	11.	426.043	287.207	138.836	7.594.798
	12.	505.913	500.893	5.020	7.599.818

T17 Prosječne obavezne rezerve (u hiljadama KM)					
Godina	Mjesec	Osnovica za obračun obavezne rezerve	Prosječne obavezne rezerve	Prosječan saldo računa obaveznih rezervi kod CBBiH	Razlika
1	2	3	4	5	6=5-4
2008.	12.	17.320.130	2.961.865	3.630.571	668.706
2009.	12.	16.194.265	1.754.398	3.010.417	1.256.019
2010.	12.	15.617.849	1.624.905	3.154.793	1.529.888
2011.	12.	15.227.393	1.323.886	2.959.315	1.635.429
2012.	12	14.755.574	1.257.850	2.711.013	1.453.163
2013.	12	15.162.241	1.290.758	3.103.865	1.813.107
2014.	12.	15.999.278	1.370.137	3.577.824	2.207.688
2015.	01.	16.664.525	1.432.593	3.770.500	2.337.907
2015.	01.	16.298.731	1.398.467	3.696.751	2.298.284
	02.	16.245.938	1.390.378	3.561.880	2.171.503
	03.	16.252.588	1.389.921	3.598.180	2.208.258
	04.	16.279.495	1.395.388	3.583.339	2.187.952
	05.	16.459.102	1.412.472	3.724.305	2.311.834
	06.	16.492.444	1.416.325	3.712.298	2.295.973
	07.	16.631.679	1.430.699	3.721.056	2.290.357
	08.	16.801.800	1.446.264	3.815.465	2.369.201
	09.	16.918.260	1.456.458	3.838.335	2.381.877
	10.	17.014.174	1.466.788	3.888.759	2.421.971
	11.	17.248.755	1.489.329	4.038.778	2.549.448
	12.	17.331.332	1.498.627	4.066.850	2.568.223

Bilješka:

Od 1. januara 2008. stopa obavezne rezerve je povećana sa 15% na 18%.

Od 11. oktobra 2008. stopa obavezne rezerve je smanjena sa 18% na 14%.

Od 1. januara 2009. stopa obavezne rezerve je 14% na depozite i pozajmljena sredstva s ugovorenim rokom dospijeća do jedne godine, a 10% na depozite i pozajmljena sredstva s ugovorenim rokom dospijeća preko jedne godine.

Od 1. maja 2009. stopa obavezne rezerve na depozite i pozajmljena sredstva s ugovorenim rokom dospijeća preko jedne godine iznosi 7%.

Od 1. februara 2011. stopa obavezne rezerve na depozite i pozajmljena sredstva s ugovorenim rokom dospijeća do jedne godine je smanjena sa 14% na 10%, dok je stopa obavezne rezerve na depozite i pozajmljena sredstva s ugovorenim rokom dospijeća preko jedne godine ostala nepromijenjena.

Od 1. septembra 2014. stopa naknade se utvrđuje na osnovu ponderisanog prosjeka kamatnih stopa koje je u istom periodu na tržištu ostvarila Centralna banka na depozite investirane do mjesec dana, s tim da se na iznos obavezne rezerve obračunava 70% ili minimum nula, a na iznos sredstava iznad obavezne rezerve 90% od navedene stope ili minimum nula.

Od 1. maja 2015. godine Centralna banka obračunava naknadu banci na iznos sredstava te banke na računu rezervi kod Centralne banke u obračunskom periodu, kako slijedi:

- na iznos obavezne rezerve – prosjek EONIA-e koji je u istom periodu zabilježen na tržištu umanjena za 10 baznih poena, ili minimum nula,

- na iznos sredstava iznad obavezne rezerve – nulta stopa naknade.

Nulta stopa naknade na obaveznu rezervu primjenjuje se u slučaju da je prosječna EONIA umanjena za 10 baznih poena imala negativnu vrijednost.

*Osnovicu za obračun obavezne rezerve čine depoziti i pozajmljena sredstva u domaćoj i drugim valutama izraženi u KM.

T18		Transakcije u platnom prometu (u milionima KM)					
Godina	Mjesec	RTGS		ŽIROKLIRING		UKUPNO	
		br. transakcija	iznos	br. transakcija	iznos	br. transakcija	iznos
1	2	3	4	5	6	7=3+5	8=4+6
2006.		591.823	37.280	24.309.113	10.448	24.900.936	47.728
2007.		704.702	48.174	27.662.395	12.018	28.367.097	60.193
2008.		766.690	57.335	28.831.882	13.009	29.598.572	70.345
2009.		692.669	52.283	28.346.898	12.175	29.039.567	64.458
2010.		713.755	55.281	31.060.911	12.498	31.774.666	67.779
2011.		760.459	63.608	31.729.367	13.046	32.489.826	76.653
2012.		763.522	68.310	33.073.839	13.223	33.837.361	81.533
2013.		773.099	63.232	35.026.526	13.373	35.799.626	76.605
2014.		821.897	73.897	37.108.440	13.961	37.930.337	87.858
2015.		874.575	70.655	38.212.073	14.451	39.086.648	85.106
2015.	01.	58.966	5.157	2.716.830	969	2.775.796	6.126
	02.	61.409	5.135	2.870.045	1.027	2.931.454	6.162
	03.	73.174	5.859	3.294.303	1.194	3.367.477	7.053
	04.	73.421	5.551	3.257.526	1.213	3.330.947	6.765
	05.	67.828	5.404	3.022.918	1.131	3.090.746	6.534
	06.	74.624	6.080	3.312.110	1.241	3.386.734	7.321
	07.	79.264	6.394	3.386.093	1.285	3.465.357	7.679
	08.	71.962	5.876	3.078.935	1.187	3.150.897	7.062
	09.	74.327	6.341	3.212.365	1.234	3.286.692	7.575
	10.	77.440	6.077	3.347.884	1.290	3.425.324	7.367
	11.	73.711	5.702	3.131.792	1.230	3.205.503	6.932
	12.	88.449	7.079	3.581.272	1.451	3.669.721	8.530

T19

Platni bilans Bosne i Hercegovine
(u milionima KM)

Period	TEKUĆI I KAPITALNI RAČUN					Ukupno	FINANSIJSKI RAČUN	NETO GREŠKE I PROPUTI			
	Tekući račun				Kapitalni račun						
	Roba	Usluge	Primarni dohodak	Sekundarni dohodak							
2007.	-8.747	2.129	670	3.901	415	-1.632	-1.766	-134			
2008.	-10.472	2.186	943	3.827	383	-3.132	-3.300	-167			
2009.	-7.632	1.748	955	3.341	350	-1.238	-1.131	107			
2010.	-7.426	1.953	413	3.529	389	-1.142	-957	184			
2011.	-8.080	1.847	211	3.540	357	-2.127	-2.039	88			
2012.	-8.002	1.853	204	3.679	336	-1.930	-1.793	137			
2013.	-7.316	1.863	341	3.695	338	-1.080	-904	176			
2014.	-8.103	1.916	181	3.970	443	-1.592	-1.352	240			
2015.	-7.451	2.033	271	3.557	370	-1.218	-1.026	192			
2012. Q1	-1.798	394	98	828	76	-402	-532	-129			
Q2	-1.924	477	-108	930	80	-544	-408	136			
Q3	-2.256	553	100	944	91	-568	-417	151			
Q4	-2.024	428	114	978	89	-416	-436	-20			
2013. Q1	-1.661	397	77	837	78	-273	-471	-198			
Q2	-1.676	500	-106	927	80	-276	-209	66			
Q3	-1.922	539	126	951	91	-215	-12	203			
Q4	-2.058	428	244	980	89	-316	-211	105			
2014. Q1	-1.795	453	72	833	77	-361	-470	-109			
Q2	-1.967	456	-89	989	85	-526	-352	174			
Q3	-2.191	566	59	1.071	153	-341	-153	188			
Q4	-2.150	441	139	1.077	128	-364	-378	-14			
2015. Q1	-1.627	419	124	867	100	-117	-243	-126			
Q2	-1.947	558	0	899	100	-390	-314	76			
Q3	-2.004	623	57	895	81	-348	-156	192			
Q4	-1.872	433	90	897	89	-363	-314	50			

T20		Tekući i kapitalni račun (u milionima KM)													
		TEKUĆI RAČUN													
		Ukupno			Roba		Usluge		Primarni dohodak		Sekundarni dohodak				
Period		Potražuje	Duguje	Saldo	Potražuje	Duguje	Potražuje	Duguje	Potražuje	Duguje	Potražuje	Duguje	Potražuje	Duguje	Saldo
2007.		11.764	13.811	-2.047	3.275	12.022	2.836	707	1.553	883	4.101	200	415	0	415
2008.		12.543	16.058	-3.515	3.883	14.355	2.968	782	1.656	713	4.036	209	383	0	383
2009.		11.046	12.634	-1.588	3.560	11.193	2.642	894	1.265	309	3.579	238	350	0	350
2010.		12.200	13.731	-1.531	4.775	12.201	2.757	804	881	468	3.787	257	389	0	389
2011.		13.157	15.640	-2.483	5.776	13.856	2.628	781	935	725	3.818	278	357	0	357
2012.		13.310	15.576	-2.266	5.844	13.846	2.638	785	871	667	3.957	277	336	0	336
2013.		13.855	15.272	-1.417	6.427	13.743	2.609	745	845	504	3.974	279	338	0	338
2014.		14.514	16.549	-2.036	6.620	14.723	2.701	785	925	744	4.268	298	443	0	443
2015.		14.647	16.235	-1.589	6.968	14.419	2.896	862	887	615	3.897	339	370	0	370
2012. Q1		2.903	3.381	-478	1.284	3.082	525	131	199	101	895	67	76	0	76
Q2		3.487	4.111	-624	1.601	3.525	669	192	218	326	998	68	80	0	80
Q3		3.588	4.247	-659	1.491	3.747	848	295	232	133	1.017	73	91	0	91
Q4		3.332	3.836	-504	1.467	3.491	595	167	222	108	1.047	70	89	0	89
2013. Q1		3.078	3.429	-351	1.437	3.098	533	136	202	125	906	70	78	0	78
Q2		3.641	3.997	-355	1.748	3.424	683	184	213	319	997	70	80	0	80
Q3		3.685	3.990	-306	1.630	3.552	808	269	227	101	1.020	68	91	0	91
Q4		3.451	3.856	-405	1.611	3.669	585	157	204	-41	1.051	71	89	0	89
2014. Q1		3.194	3.631	-437	1.485	3.280	590	137	216	144	903	70	77	0	77
Q2		3.581	4.192	-611	1.643	3.610	647	191	230	320	1.060	71	85	0	85
Q3		3.990	4.485	-495	1.736	3.927	851	285	252	193	1.151	80	153	0	153
Q4		3.749	4.241	-493	1.755	3.906	614	172	226	87	1.153	76	128	0	128
2015. Q1		3.357	3.575	-217	1.610	3.237	579	160	229	105	939	72	100	0	100
Q2		3.700	4.190	-490	1.743	3.691	760	202	209	209	988	88	100	0	100
Q3		3.978	4.407	-429	1.811	3.816	946	324	237	180	983	88	81	0	81
Q4		3.611	4.064	-452	1.803	3.675	610	177	211	121	987	91	89	0	89

T21 Finansijski račun (u milionima KM)		FINANSIJSKI RAČUN				Ukupno
Godina	Direktne investicije	Portfolio investicije	Ostale investicije	Rezervna aktiva		
2007.	-2.560	4	-453	1.242		-1.766
2008.	-1.315	29	-1.551	-462		-3.300
2009.	-344	274	-957	-104		-1.131
2010.	-532	173	-857	258		-957
2011.	-674	46	-1.378	-33		-2.039
2012.	-506	16	-1.375	73		-1.793
2013.	-383	137	-1.366	709		-904
2014.	-717	95	-1.443	712		-1.352
2015.	-403	90	-1.594	881		-1.026
2012. Q1	-26	-7	-185	-314		-532
Q2	-134	44	-89	-230		-408
Q3	-107	-18	-685	394		-417
Q4	-240	-4	-416	224		-436
2013. Q1	-339	51	-15	-168		-471
Q2	-167	25	-308	241		-209
Q3	2	21	-482	447		-12
Q4	121	40	-561	189		-211
2014. Q1	-244	8	-73	-161		-470
Q2	-215	27	-327	163		-352
Q3	-113	-19	-646	625		-153
Q4	-146	79	-397	85		-378
2015. Q1	-22	-14	-155	-52		-243
Q2	-149	-42	-336	213		-314
Q3	-63	68	-538	378		-156
Q4	-169	79	-566	342		-314

T22	Servisiranje vanjskog duga sektora vlade (u hiljadama KM)	2015.						
		2011.	2012.	2013.	2014.	Glavnica	Kamata	Ukupno
Javni kreditori	269.064	339.601	617.207	693.718	416.148	99.469	515.617	
Međunarodne i regionalne organizacije	226.021	290.493	559.130	620.692	352.227	73.455	425.682	
Evropska investicijska banka	30.871	38.236	40.804	51.583	37.189	21.862	59.051	
Evropska banka za obnovu i razvoj	72.598	75.034	90.998	112.436	110.607	10.437	121.045	
Svjetska banka - IDA	43.102	49.547	51.296	56.489	53.221	14.747	67.968	
Svjetska banka - IBRD ¹⁾	48.164	51.290	45.057	43.490	41.948	9.287	51.235	
Razvojna banka Vijeća Evrope ¹⁾	651	991	1.818	3.086	3.174	938	4.112	
Međunarodni fond za razvoj poljoprivrede	1.932	2.341	6.412	2.902	3.214	570	3.784	
MMF	15.463	64.134	318.723	338.799	95.050	11.627	106.677	
EUROFIMA	8.398	0	0	0	0	0	0	
Evropska komisija	4.844	8.919	4.022	11.907	7.823	3.985	11.809	
Vlada i vladine agencije	43.043	49.108	58.077	73.026	63.921	26.014	89.935	
Pariski klub ¹⁾	28.470	30.493	31.746	33.811	26.091	12.254	38.344	
Saudijski fond za razvoj	2.607	3.050	4.808	4.505	4.830	1.868	6.698	
Ostala bilateralna ²⁾	11.966	15.566	21.523	34.710	33.001	11.891	44.892	
Privatni kreditori	70.927	73.682	67.604	67.177	62.569	3.137	65.706	
Londonski klub ¹⁾	70.927	73.682	67.604	67.177	62.569	3.137	65.706	
Ukupno	339.992	413.283	684.810	760.895	478.717	102.606	581.323	

Izvor:

Ministarstvo za finansije i rezor BiH

1) Dug nastao prije 1992.

2) Ostala bilateralna sadrži sljedeće kreditore: Fortis banka, Vlada Japana, OPEC, KFW, Vlada Španije, Izvoz-Uvoz Banka Koreje (EximBank), Austrijska banka, Belgija, Banka za rad i privredu (Bawag), Raiffeisen banka.

T23	Vanjski dug opšte vlade BiH po kreditorima** (u hiljadama KM)	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	31.12.2015.*
Javni kreditori								
Međunarodne i regionalne organizacije								
Evropska investicijska banka	368.263	537.870	704.579	973.305	1.197.893	1.461.725	1.549.248	
Evropska banka za obnovu i razvoj	357.804	427.819	481.540	677.713	895.992	1.012.997	982.148	
Svjetska banka - IDA	1.497.460	1.738.590	1.803.033	1.769.456	1.692.110	1.804.537	1.931.027	
Svjetska banka - IBRD ⁵⁾	571.289	657.000	694.148	677.664	624.593	715.638	854.582	
Evropska razvojna banka	31.834	35.843	37.180	36.776	35.180	63.239	74.890	
Međunarodni fond za razvoj poljoprivrede	56.108	64.100	68.235	70.302	69.067	74.676	78.478	
Međunarodni monetarni fond	388.705	767.071	784.851	950.444	851.771	1.061.656	1.036.624	
EUROFIMA ¹⁾	13.146	7.839	0	0	0	0	0	0
Evropska komisija	78.233	74.322	70.410	62.587	250.346	242.523	234.700	
Ostalo ²⁾	10.295	14.163	14.033	12.690	13.644	20.460	43.912	
Vlada i vladine agencije								
Saudski razvojni fond	24.605	24.519	33.780	49.628	68.419	86.457	101.893	
Pariski klub ¹⁾	828.455	834.959	825.224	781.672	755.540	815.779	771.129	
Japan	57.642	69.858	73.248	62.324	48.251	47.081	51.160	
Kuvajt ³⁾	29.381	30.829	28.997	27.971	24.212	23.485	15.541	
Ostalo ³⁾⁴⁾	198.101	316.369	395.378	446.030	468.033	498.354	511.800	
Privatni kreditori								
Londonski klub ¹⁾	651.298	599.205	541.875	479.306	416.737	354.168	291.599	
Ostalo	73.717	90.687	106.621	133.936	151.182	159.511	162.516	
Ukupno	5.236.336	6.291.044	6.663.132	7.211.804	7.562.971	8.442.288	8.691.248	

Izvor:

Izvještaj Ministarstva finansija i trezora BiH

Bilješka:

Stanje duga na kraju perioda Q4 predstavlja stanje duga na kraju godine. Stanje duga je dobijeno preračunom valute u kojoj je kredit ugovoren u KM po kursnoj listi CBBiH važećoj za posmatrani datum

1) Dug nastao prije 1992.

2) Uključuje OPEC fond.

3) Uključuje i direktno zaduzenje entitetskih vlada.

4) Ova kategorija uključuje: BAWAG, Izvozno-uvoznu banku Koreje, KFW, Vlade Belgije i Španije

5) Uključuje stari i novi dug

* Preliminarni podaci

** Podaci redovirani u skladu s primljenim izvještajem od Ministarstva finansija i trezora BiH od 18.03.2016. i uključuju kredit JP Putevi RS i direktni dug Brčko Distrikta.

T24

**Devizne rezerve CBBiH
(na kraju perioda, u milionima KM)**

BRUTO DEVIZNE REZERVE									Neto devizne rezerve	Monetarna pasiva	Neto strana aktiva CBBiH
Godina	Mjesec	Zlato	Držanje SDR	Strana valuta u trezoru CBBiH	Depoziti kod nerezidentnih banaka	Ostalo	Investicije u vrijednosne papire				
1	2	3	4	5	6	7	8	9=3+...+8	10	11	12=10-11
2006.	12.	0,0	0,6	55,2	4.951,4	51,3	393,3	5.451,7	5.450,7	5.182,6	268,1
2007.	12.	0,0	0,4	40,1	5.971,1	80,7	606,2	6.698,5	6.697,6	6.303,9	393,7
2008.	12.	0,0	0,4	212,2	4.727,9	49,9	1.305,3	6.295,7	6.294,8	5.727,5	567,3
2009.	12.	63,3	5,7	107,4	3.298,0	2,2	2.735,4	6.212,1	6.211,2	5.705,5	505,7
2010.	12.	66,9	0,0	102,2	3.000,8	2,7	3.285,1	6.457,7	6.456,3	5.969,6	486,8
2011.	12.	151,3	1,1	93,6	4.385,6	0,0	1.792,0	6.423,6	6.422,5	5.915,1	507,4
2012.	12.	159,0	4,5	133,2	2.334,5	0,0	3.877,4	6.508,6	6.507,4	5.987,0	520,4
2013.	12.	164,1	2,7	91,6	2.217,6	0,0	4.592,3	7.068,3	7.067,3	6.659,2	408,1
2014.	12.	182,7	5,2	71,8	2.181,7	0,0	5.384,1	7.825,6	7.824,5	7.293,1	531,4
2015.	12.	182,3	3,8	128,5	1.003,6	0,0	7.288,1	8.606,3	8.605,0	8.064,6	540,4
2015.	01.	213,1	5,4	83,8	1.987,8	0,0	5.505,0	7.795,1	7.794,0	7.207,1	586,8
	02.	202,6	9,3	89,3	1.903,8	0,0	5.638,2	7.843,1	7.841,2	7.261,9	579,3
	03.	204,8	9,5	97,2	1.201,8	0,0	6.283,5	7.796,8	7.795,2	7.209,4	585,9
	04.	202,0	9,3	110,3	1.365,8	0,0	6.250,1	7.937,5	7.936,2	7.390,6	545,6
	05.	203,6	6,5	119,9	1.397,1	0,0	6.324,0	8.051,1	8.049,7	7.509,7	540,0
	06.	197,7	6,5	61,7	1.113,2	0,0	6.533,2	7.912,3	7.911,1	7.404,6	506,5
	07.	187,7	6,5	71,2	1.063,5	0,0	6.879,9	8.208,9	8.206,8	7.680,0	526,8
	08.	189,0	3,6	83,7	1.041,5	0,0	7.085,1	8.402,9	8.400,8	7.888,9	511,9
	09.	186,8	3,6	94,5	628,0	0,0	7.363,1	8.276,0	8.274,2	7.742,5	531,7
	10.	194,6	6,6	101,8	932,3	0,0	7.247,4	8.482,8	8.480,5	7.923,7	556,8
	11.	188,8	3,8	106,9	662,6	0,0	7.665,9	8.628,1	8.626,3	8.059,6	566,7
	12.	182,3	3,8	128,5	1.003,6	0,0	7.288,1	8.606,3	8.605,0	8.064,6	540,4

Monetarni podaci ažurirani u skladu sa metodologijom MMF-a (Priručnik za monetarnu i finansijsku statistiku, 2000), od januara 2006. godine.

Bilješka:

Bruto devizne rezerve čine stanja bilansnih pozicija kratkoročne strane aktive CBBiH (zlato, raspolažanje CBBiH SDR, devize u trezoru CBBiH, prenosivi depoziti u stranoj valuti kod nerezidentnih banaka i ostalo) i investiranja u vrijednosne papire od jula 2006. po odluci Investicionog komiteta CBBiH. Neto devizne rezerve predstavljaju razliku između bruto deviznih rezervi i obaveza prema nerezidentima. Monetarnu pasivu CBBiH čine novac izvan monetarnih vlasti i depoziti rezidenata kod monetarnih vlasti. Neto strana aktiva CBBiH predstavlja razliku između neto deviznih rezervi i monetarne pasive CBBiH.

T25**Vanjskotrgovinska razmjena BiH
(u milionima KM)**

Godina	Mjesec	Izvoz robe	Uvoz robe	Saldo izvoza i uvoza robe	Pokrivenost uvoza izvozom u %
1	2	3	4	5=(3-4)	6=(3/4)x100
2006.		5.164	11.389	-6.224	45,3
2007.		5.937	13.898	-7.962	42,7
2008.		6.712	16.293	-9.581	41,2
2009.		5.530	12.348	-6.818	44,8
2010.		7.096	13.616	-6.521	52,1
2011.		8.222	15.525	-7.303	53,0
2012.		7.858	15.253	-7.395	51,5
2013.		8.380	15.170	-6.790	55,2
2014.		8.682	16.199	-7.518	53,9
2015.		8.987	15.852	-6.864	57,0
2015.	01.	649	983	-334	66,0
	02.	715	1.210	-495	59,1
	03.	756	1.379	-622	54,9
	04.	758	1.365	-607	55,5
	05.	731	1.374	-644	53,2
	06.	775	1.340	-565	57,8
	07.	809	1.485	-676	54,5
	08.	709	1.276	-568	55,5
	09.	790	1.395	-605	56,6
	10.	808	1.449	-641	55,7
	11.	765	1.305	-540	58,6
	12.	723	1.289	-566	56,1

Bilješka:

Korišteni su najnoviji podaci Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine o vrijednosti uvoza robe po specijalnom sistemu trgovine i nisu uključena prilagođenja obuhvata i vrijednosti koja se rade u svrhu izvještavanja o platnom bilansu.

T26

**BiH izvoz po zemljama destinacije
(u hiljadama KM)**

Godina	Mjesec	Njemačka	Hrvatska	Srbija*	Italija	Slovenija	Austrija	Crna Gora*	Druge zemlje	Ukupno
2006.		668.733	965.258	681.764	713.413	629.633	313.807	-	1.191.688	5.164.296
2007.		762.169	1.090.120	770.717	779.102	645.369	369.608	155.707	1.363.793	5.936.584
2008.		913.488	1.156.836	942.277	843.065	614.875	415.224	231.444	1.594.482	6.711.690
2009.		814.110	944.144	741.441	702.356	463.129	325.370	229.506	1.311.143	5.531.199
2010.		1.085.936	1.070.626	894.775	862.022	611.744	470.584	310.180	1.789.638	7.095.505
2011.		1.215.957	1.204.440	1.001.879	963.546	706.818	619.042	300.430	2.210.001	8.222.112
2012.		1.210.103	1.165.019	710.002	939.241	653.304	654.764	249.230	2.276.299	7.857.962
2013.		1.310.844	1.194.637	766.745	1.003.294	686.503	687.565	270.745	2.459.942	8.380.275
2014.		1.317.490	955.047	800.690	1.195.438	697.785	755.827	293.818	2.665.647	8.681.742
2015.		1.412.906	925.166	770.695	1.214.930	748.870	743.062	262.844	2.908.721	8.987.194
2015.	01.	110.050	55.716	61.740	101.834	51.449	51.961	25.466	190.894	649.110
	02.	112.416	80.823	67.049	92.101	55.167	50.174	33.069	224.541	715.340
	03.	117.467	74.299	71.278	102.467	65.112	62.761	23.575	239.482	756.441
	04.	118.469	74.567	67.689	97.614	59.906	65.138	24.415	250.024	757.821
	05.	112.472	81.281	62.843	97.163	60.868	61.460	21.998	232.482	730.567
	06.	119.504	85.705	67.692	115.909	63.632	75.937	20.718	225.945	775.042
	07.	121.854	87.448	66.977	129.492	61.957	75.047	19.545	246.939	809.259
	08.	112.649	69.918	64.286	87.045	60.226	60.138	19.168	235.132	708.562
	09.	126.723	88.428	60.418	101.199	72.996	68.249	18.864	253.152	790.028
	10.	130.944	84.898	64.907	102.227	67.930	69.524	19.416	267.669	807.515
	11.	130.006	67.912	54.242	93.486	69.066	58.928	15.734	275.179	764.553
	12.	100.352	74.171	61.572	94.394	60.562	43.746	20.877	267.282	722.956

Bilješka:

Kao kriterij za prikazivanje zemlje izvoza korišten je procenat učešća izvoza u tu zemlju u odnosu na ukupan bh. izvoz za 2010. U skladu s prethodno navedenim, sve zemlje u koje je izvoz veći od 4% ukupnog bh. izvoza u 2010. iskazane su posebno, dok su ostale zemlje prikazane u koloni "Druge zemlje".

Do 12. 2. 2007. podaci o izvozu u Srbiju i Crnu Goru su prikazani kao izvoz u Srbiju, a od tog datuma se Srbija i Crna Gora prikazuju kao zasebne zemlje.

T27

**BiH Uvoz po zemljama porijekla
(u hiljadama KM)**

Godina	Mjesec	Hrvatska	Srbija*	Njemačka	Italija	Ruska Federacija	Slovenija	Kina	Austrija	SAD	Mađarska	Druge zemlje	Ukupno
2006.		1.946.914	1.116.167	1.417.257	1.020.542	254.626	860.684	391.090	456.213	220.622	394.682	3.309.988	11.388.785
2007.		2.449.198	1.408.588	1.742.880	1.255.982	277.902	884.579	597.930	535.957	298.658	478.958	3.967.610	13.898.242
2008.		2.779.927	1.726.195	1.914.630	1.520.914	344.006	963.337	748.615	606.290	524.553	719.598	4.444.452	16.292.516
2009.		1.855.136	1.283.006	1.395.705	1.243.234	865.684	758.953	557.106	455.395	325.140	401.304	3.214.517	12.355.179
2010.		2.058.946	1.429.477	1.424.980	1.210.391	1.189.105	808.852	655.539	489.083	485.491	416.780	3.447.593	13.616.238
2011.		2.226.507	1.465.645	1.648.403	1.381.687	1.635.091	828.564	774.881	491.679	626.711	379.214	4.067.045	15.525.428
2012.		2.202.545	1.431.534	1.725.796	1.429.362	1.493.885	803.360	816.377	504.094	388.173	412.951	4.044.863	15.252.942
2013.		1.956.353	1.485.608	1.734.842	1.482.256	1.505.995	754.344	914.082	519.291	384.852	441.535	3.990.634	15.169.793
2014.		1.851.693	1.629.521	1.869.564	1.653.565	1.292.467	763.235	1.359.548	532.109	475.375	433.638	4.338.562	16.199.278
2015.		1.673.161	1.728.490	1.914.225	1.758.289	910.072	773.559	1.091.670	560.924	441.158	411.579	4.588.564	15.851.692
2015.	01.	100.875	95.935	120.065	105.667	31.116	50.747	86.503	37.572	35.314	30.143	288.875	982.812
	02.	111.277	117.274	143.336	126.928	88.789	57.214	100.288	43.674	41.285	30.984	349.320	1.210.370
	03.	132.521	146.824	173.467	141.421	95.578	66.522	112.555	46.156	35.203	37.306	391.376	1.378.928
	04.	157.014	155.148	168.830	157.696	36.599	70.096	78.309	51.417	45.406	34.109	410.351	1.364.975
	05.	140.343	144.080	156.500	172.695	109.936	64.297	83.369	45.373	37.529	29.844	390.497	1.374.463
	06.	141.672	144.972	161.698	161.902	83.559	65.685	85.165	50.377	33.902	30.957	380.608	1.340.497
	07.	166.010	153.502	173.867	167.410	136.320	73.590	94.165	47.290	39.067	35.776	398.302	1.485.298
	08.	145.712	159.358	151.102	112.453	78.339	55.137	87.636	36.770	45.240	40.733	363.841	1.276.321
	09.	155.877	162.257	167.647	145.838	51.074	69.304	91.057	53.687	37.351	37.419	423.782	1.395.294
	10.	156.348	162.514	189.599	160.862	78.314	70.356	93.459	55.595	31.107	34.252	416.303	1.448.711
	11.	135.196	135.429	158.459	158.406	77.764	60.234	87.453	47.040	24.977	33.648	386.044	1.304.651
	12.	130.316	151.196	149.656	147.010	42.685	70.376	91.712	45.972	34.776	36.408	389.264	1.289.372

Bilješka:

Kao kriterij za prikazivanje zemlje uvoza korišten je procenat učešća uvoza iz te zemlje u odnosu na ukupan BiH uvoz za 2010. U skladu s navedenim, sve zemlje iz kojih je uvoz veći od 3% ukupnog bh. uvoza u 2010. iskazane su posebno, dok su ostale zemlje prikazane u stupcu "Druge zemlje".

Do 12. 2. 2007. podaci o uvozu iz Srbije uključivali su i uvoz iz Crne Gore, a od tog datuma uvoz iz Crne Gore obuhvaćen je uvozom predstavljenim u koloni "Druge zemlje".

T28

Struktura izvoza i uvoza robe po proizvodima
(u milionima KM)

Grupa proizvoda	Izvoz robe					Uvoz robe				
	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Ukupno	8.222,1	7.858,0	8.380,3	8.681,7	8.987,2	15.525,4	15.252,9	15.169,8	16.199,3	15.851,7
Životinje i proizvodi životinjskog porijekla	129,0	134,3	127,5	114,6	189,1	414,6	425,0	442,7	456,7	520,4
Proizvodi biljnog porijekla	101,7	91,1	128,8	158,9	202,1	681,8	705,8	663,6	710,3	756,8
Masti i ulja životinjskog porijekla i biljnog porijekla	58,2	75,9	92,6	93,3	118,6	146,4	171,9	162,3	150,7	167,3
Prehrambene prerađevine	323,3	336,7	324,9	282,5	307,8	1.527,1	1.513,9	1.482,8	1.434,2	1.446,5
Proizvodi mineralnog porijekla	1.316,0	872,0	1.091,9	947,1	738,2	3.456,7	3.229,0	3.045,2	2.813,2	2.258,0
Proizvodi hemijske industrije ili srodnih industrija	570,6	533,2	531,6	604,5	705,0	1.475,5	1.522,5	1.475,4	1.565,5	1.571,9
Plastične mase, guma i kaučuk	166,0	202,7	229,0	249,2	284,1	800,4	846,8	858,8	949,6	1.007,3
Koža i krvno	178,9	179,8	170,8	147,2	161,8	382,1	397,8	426,1	482,3	462,8
Drvno i proizvodi od drveta	504,4	507,4	579,5	645,0	668,9	168,2	158,0	165,3	191,3	206,2
Celuloza, papir i karton i njihovi proizvodi	234,9	224,7	233,5	230,1	260,1	398,4	353,3	352,3	387,4	387,7
Tekstil i tekstilni proizvodi	353,1	332,2	371,4	425,2	494,7	754,9	734,7	827,3	986,2	1.023,5
Obuća, šeširi, kape i slični proizvodi	461,4	476,3	557,2	666,2	639,9	252,1	251,1	276,7	329,2	335,7
Proizvodi od kamena, gipsa, cementa i sličnih materijala, keramički proizvodi, staklo i stakleni proizvodi	49,3	49,0	52,3	62,7	52,9	296,9	284,3	280,8	302,9	313,8
Biseri, plemeniti metali i njihovi proizvodi, dragi i poludragi kamenje	12,1	19,7	36,2	12,9	12,1	14,2	11,5	12,5	13,9	12,7
Bazni metali i proizvodi od baznih metala	1.934,6	1.908,8	1.753,9	1.749,1	1.652,0	1.384,0	1.330,1	1.399,8	1.500,3	1.536,0
Mašine, aparati, mehanički i električni uređaji	815,1	791,3	859,6	939,5	1.018,1	1.870,2	1.881,1	1.866,6	2.338,0	2.198,1
Transportna sredstva i njihovi dijelovi i pribor	189,0	203,0	260,4	299,9	317,2	1.053,7	909,9	936,7	1.037,8	1.070,5
Satovi, mjerni, muzički i medicinski instrumenti	19,0	19,5	17,1	17,2	20,6	191,7	211,7	181,2	192,8	218,8
Oružje i municija; njihovi dijelovi i pribor	44,5	79,0	63,5	92,1	136,1	3,7	4,5	7,9	6,3	7,0
Razni proizvodi	760,1	821,2	898,5	944,4	1.007,7	251,3	309,5	305,0	350,2	350,1
Umjetnička djela, kolekcionarski predmeti i antikviteti	0,8	0,0	0,2	0,1	0,2	1,3	0,5	0,5	0,4	0,4
Nerazvrstano	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0

Bilješka:

- Izvor ovih podataka je Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine.
- Podaci su klasifikovani prema Harmonizovanom sistemu kodova Svjetske trgovinske organizacije.

T29 Pregled prosječnih srednjih kurseva konveribilne marke

		EMU	Hrvatska	Mađarska	Turska	Švicarska	V. Britanija	SAD	Srbija
		EUR	HRK	HUF	TRY	CHF	GBP	USD	RSD
Godina	Mjesec	1	100	100	1	1	1	1	100
2006.		1,955830	26,703006	0,741214	1,090541	1,243337	2,869188	1,559433	2,327066
2007.		1,955830	26,653716	0,778418	1,095670	1,190857	2,858739	1,429542	2,446287
2008.		1,955830	27,072193	0,778567	1,030147	1,233196	2,462700	1,336615	2,406718
2009.		1,955830	26,641714	0,698858	0,904894	1,295257	2,195821	1,406763	2,083674
2010.		1,955830	26,836049	0,710646	0,979613	1,417637	2,280434	1,476950	1,903300
2011.		1,955830	26,296474	0,702511	0,840993	1,589068	2,253721	1,406117	1,918824
2012.		1,955830	26,003868	0,676389	0,845478	1,622699	2,412276	1,522668	1,732491
2013.		1,955830	25,806786	0,658705	0,775940	1,589326	2,304432	1,473557	1,729721
2014.		1,955830	25,619449	0,633710	0,673375	1,610337	2,426325	1,474019	1,668863
2015.		1,955830	25,688577	0,631327	0,650180	1,832914	2,694477	1,762605	1,619915
2015.	01.	1,955830	25,451669	0,618571	0,718503	1,787900	2,548378	1,676404	1,598934
	02.	1,955830	25,364260	0,636987	0,700394	1,844320	2,638572	1,722945	1,606215
	03.	1,955830	25,572928	0,644233	0,696289	1,843341	2,703166	1,802566	1,623460
	04.	1,955830	25,747568	0,653131	0,683507	1,885410	2,707766	1,817516	1,627357
	05.	1,955830	25,875170	0,639478	0,662449	1,879249	2,709506	1,751350	1,622749
	06.	1,955830	25,832633	0,627219	0,646685	1,870934	2,713184	1,744590	1,622591
	07.	1,955830	25,777944	0,627381	0,659272	1,866180	2,764092	1,776387	1,626719
	08.	1,955830	25,870162	0,628245	0,617464	1,817835	2,740805	1,758198	1,626972
	09.	1,955830	25,777612	0,624385	0,578674	1,792178	2,675557	1,742072	1,626941
	10.	1,955830	25,653662	0,628320	0,594312	1,798031	2,668386	1,740992	1,629147
	11.	1,955830	25,718862	0,626718	0,632512	1,804809	2,764377	1,818520	1,620915
	12.	1,955830	25,599467	0,621997	0,615048	1,806588	2,697208	1,798219	1,606242

T30

**Vladine finansije BiH - jedinice sektora vlade
(u milionima KM)**

	Institucije BiH	FBiH	RS	Brčko	Konsolidirani prihodi	Institucije BiH	FBiH	RS	Brčko	Konsolidirani rashodi	Neto nabavka nefinansijskih sredstava	Neto suficit/deficit
2006.	801,8	5.177,2	2.525,6	201,0	8.586,4	713,3	4.590,0	2.187,5	174,3	7.546,0	489,6	550,9
2007.	885,0	5.901,0	2.919,1	241,5	9.832,7	753,9	5.532,4	2.458,9	197,5	8.828,8	745,8	258,1
2008.	980,7	6.537,5	3.264,5	236,6	10.903,1	876,4	6.651,2	3.003,7	184,5	10.599,6	842,8	-539,3
2009.	1.086,6	6.074,6	3.080,3	210,9	10.342,5	975,5	6.292,4	3.316,6	189,9	10.664,5	748,0	-1.070,0
2010.	1.009,8	6.474,1	3.234,6	235,7	10.862,6	996,5	6.324,5	3.410,6	200,4	10.840,3	634,2	-611,9
2011.	968,6	6.571,2	3.685,6	237,4	11.357,1	983,6	6.449,7	3.372,1	209,1	10.908,7	771,1	-322,7
2012.	1.045,6	6.642,8	3.652,6	246,1	11.459,5	952,9	6.595,9	3.534,1	215,5	11.170,8	815,7	-526,9
2013.	1.069,8	6.608,6	3.604,4	232,6	11.406,5	939,0	6.474,5	3.415,1	219,2	10.938,8	1.046,8	-579,2
2014.	1.109,8	6.972,1	3.769,8	223,7	11.961,7	940,3	6.652,2	3.652,3	219,0	11.350,1	1.166,8	-555,3
2012. Q1	207,6	1.320,0	669,7	49,7	2.230,2	208,6	1.348,7	664,7	36,4	2.241,7	28,8	-40,3
Q2	292,0	1.476,0	759,0	54,5	2.544,9	239,5	1.446,2	743,6	45,1	2.437,8	31,4	75,6
Q3	254,6	1.555,1	760,7	76,0	2.605,9	244,4	1.483,1	723,5	63,7	2.474,3	42,9	88,7
Q4	291,4	1.541,4	830,9	65,9	2.695,8	260,4	1.729,1	898,3	70,2	2.924,2	86,7	-315,2
2013. Q1	223,3	1.308,9	636,9	47,1	2.200,2	211,7	1.349,8	659,6	40,8	2.245,9	20,5	-66,2
Q2	288,1	1.533,2	764,2	64,3	2.620,6	233,4	1.448,7	701,4	57,8	2.412,0	32,8	175,7
Q3	241,1	1.494,2	761,6	61,6	2.542,2	220,5	1.425,0	731,2	59,0	2.419,5	49,4	73,3
Q4	317,2	1.538,8	854,9	59,7	2.726,9	273,3	1.702,3	854,2	61,6	2.847,9	94,6	-215,6
2014. Q1	238,3	1.387,7	761,7	49,2	2.416,8	220,9	1.376,7	695,9	39,7	2.313,1	21,8	81,8
Q2	274,5	1.577,2	744,0	54,4	2.620,4	222,9	1.464,7	746,7	50,5	2.455,0	32,4	133,0
Q3	256,6	1.602,1	784,7	58,8	2.680,1	220,9	1.528,9	805,6	58,9	2.592,2	56,3	31,5
Q4	340,1	1.635,5	883,3	61,3	2.878,6	277,6	1.693,7	917,6	69,9	2.917,3	252,2	-290,8
2015. Q1	241,1	1.440,2	738,2	51,8	2.448,9	215,3	1.378,9	706,6	46,2	2.324,7	24,1	100,1
Q2	293,0	1.532,0	818,4	57,6	2.670,8	226,1	1.446,6	757,9	47,2	2.447,5	26,5	196,8
Q3	252,9	1.685,4	850,7	61,8	2.826,7	229,3	1.523,4	803,0	60,1	2.591,8	51,2	183,7

Bilješka:

Administrativni podaci prikupljeni od: ministarstva finansija svih nivoa vlasti, fondova socijalnog osiguranja svih nivoa vlasti, entitetskih javnih preduzeća za ceste i entitetskih javnih preduzeća za autoputeve. Podaci na godišnjem nivou za konsolidovane prihode/rashode uključuju lokalni nivo vlasti (općine i gradove), JP Ceste svih nivoa vlasti FBiH, JP putevi RS, JP Autoceste FBiH i JP Autoputevi RS, dok ih podaci za kvartale zbog nedostupnosti izvornih podataka ne uključuju. Razlika između prihoda, s jedne, i rashoda s neto nabavkom nefinansijskih sredstava, s druge strane, predstavlja neto suficit/deficit.

Vladine finansije BiH - struktura konsolidiranih prihoda i rashoda (u milionima KM)												
	Porez	Doprinosi za socijalno	Grantovi i ostali prihodi	Konsolidirani prihodi	Kompenzacijazaposlenih	Korištenje robe i usluga	Kamate	Subvencije	Socijalna davanja	Grantovi i ostali rashodi	Konsolidirani rashodi	Neto nabavka nefinansijskih sredstava
2006.	4.947,1	2.536,2	1.103,1	8.586,4	2.222,7	1.986,0	108,0	310,4	2.426,5	492,4	7.546,0	489,6
2007.	5.536,5	2.908,9	1.387,3	9.832,7	2.534,7	2.220,9	110,8	378,2	3.030,6	553,5	8.828,8	745,8
2008.	5.946,3	3.568,7	1.388,1	10.903,1	3.022,3	2.462,0	123,6	439,6	3.945,1	607,0	10.599,6	842,8
2009.	5.351,9	3.638,6	1.352,0	10.342,5	3.155,2	2.489,4	123,9	418,5	3.951,0	526,5	10.664,5	748,0
2010.	5.640,2	3.813,0	1.409,4	10.862,6	3.169,8	2.593,1	122,7	476,6	3.770,3	707,8	10.840,3	634,2
2011.	6.032,2	4.036,4	1.288,5	11.357,1	3.336,9	2.088,2	161,4	402,8	4.330,3	589,1	10.908,7	771,1
2012.	6.037,9	4.046,6	1.375,0	11.459,5	3.323,8	2.156,4	200,6	416,1	4.394,4	679,5	11.170,8	815,7
2013.	5.917,2	4.105,2	1.384,1	11.406,5	3.278,1	2.122,7	201,1	383,9	4.423,7	529,3	10.938,8	1.046,8
2014.	6.078,6	4.234,8	1.648,3	11.961,7	3.265,5	2.127,2	238,9	364,9	4.658,0	695,6	11.350,1	1.166,8
2012. Q1	1.132,0	931,4	166,9	2.230,2	702,6	367,7	34,2	32,3	1.028,2	76,7	2.241,7	28,8
Q2	1.279,5	1.021,9	243,4	2.544,9	704,3	429,3	52,4	52,0	1.048,0	151,8	2.437,8	31,4
Q3	1.359,3	1.007,0	239,7	2.605,9	697,5	397,7	36,4	109,0	1.091,2	142,4	2.474,3	42,9
Q4	1.438,7	1.086,4	170,8	2.695,8	731,7	521,0	51,8	175,4	1.138,8	305,5	2.924,2	86,7
2013. Q1	1.110,3	930,9	159,1	2.200,2	685,5	381,5	30,1	25,5	1.035,8	87,6	2.245,9	20,5
Q2	1.327,2	1.019,2	274,2	2.620,6	697,2	420,7	58,1	58,2	1.068,2	109,7	2.412,0	32,8
Q3	1.320,1	1.035,1	187,0	2.542,2	690,2	407,4	33,3	86,0	1.059,5	143,1	2.419,5	49,4
Q4	1.368,0	1.119,9	239,0	2.726,9	790,0	546,9	48,2	173,9	1.152,5	136,4	2.847,9	94,6
2014. Q1	1.207,3	961,3	248,2	2.416,8	697,3	387,9	38,3	31,8	1.080,3	77,5	2.313,1	21,8
Q2	1.262,3	1.050,0	308,1	2.620,4	710,0	417,4	50,5	62,7	1.091,1	123,3	2.455,0	32,4
Q3	1.352,4	1.077,4	250,3	2.680,1	708,7	427,1	32,5	87,9	1.155,2	180,7	2.592,2	56,3
Q4	1.433,2	1.146,1	299,4	2.878,6	735,3	495,4	79,7	138,2	1.202,0	266,6	2.917,3	252,2
2015. Q1	1.255,6	981,8	211,5	2.448,9	712,6	393,8	41,3	28,7	1.079,3	69,0	2.324,7	24,1
Q2	1.356,0	1.076,0	238,8	2.670,8	702,9	402,6	65,5	46,5	1.124,0	105,9	2.447,5	26,5
Q3	1.426,4	1.099,4	300,9	2.826,7	718,1	410,2	42,9	111,9	1.143,3	165,3	2.591,8	51,2

Bilješka:

Administrativni podaci prikupljeni od: ministarstva finansija svih nivoa vlasti, fondova socijalnog osiguranja svih nivoa vlasti, entitetskih javnih preduzeća za ceste i entitetskih javnih preduzeća za autoputeve. Podaci na godišnjem nivou za konsolidovane prihode/rashode uključuju lokalni nivo vlasti (općine i gradove), JP Ceste svih nivoa vlasti FBiH, JP putevi RS, JP Autoceste FBiH i JP Autoputevi RS, dok ih podaci za kvartale zbog nedostupnosti izvornih podataka ne uključuju. Razlika između prihoda, s jedne, i rashoda s neto nabavkom nefinansijskih sredstava, s druge strane, predstavlja neto suficit/deficit.

T32

**Vladine finansije FBiH - jedinice sektora vlade
(u milionima KM)**

	Budžet Federacije BiH	Fondovi socijalnog osiguranja	Kantoni	Konsolidirani prihodi	Budžet Federacije BiH	Fondovi socijalnog osiguranja	Kantoni	Konsolidirani rashodi	Neto nabavka nefinansijskih sredstava	Neto suficit/ deficit
2006.	1.157,1	1.843,9	1.722,9	5.177,2	846,3	1.816,2	1.566,9	4.590,0	198,4	388,9
2007.	1.319,8	2.265,9	1.895,9	5.901,0	1.254,3	2.216,5	1.815,0	5.532,4	248,1	120,5
2008.	1.296,9	2.764,6	2.032,6	6.537,5	1.574,1	2.729,4	2.027,8	6.651,2	397,4	-511,1
2009.	1.205,3	2.739,7	1.788,5	6.074,6	1.357,1	2.812,4	1.865,0	6.292,4	300,7	-518,5
2010.	1.398,7	2.875,2	1.854,8	6.474,1	1.325,5	2.859,8	1.894,5	6.324,5	281,3	-131,7
2011.	1.321,6	2.924,0	1.903,6	6.571,2	1.318,7	2.990,4	1.897,4	6.449,7	338,8	-217,3
2012.	1.416,5	2.986,2	1.830,7	6.642,8	1.378,5	3.031,6	1.936,2	6.595,9	442,5	-395,5
2013.	1.457,5	2.988,2	1.709,7	6.608,6	1.344,2	3.034,8	1.826,9	6.474,5	645,6	-511,5
2014.	1.581,3	3.117,2	1.812,1	6.972,1	1.361,0	3.164,5	1.846,5	6.652,2	685,7	-365,8
2012. Q1	291,7	688,2	401,5	1.320,0	255,1	742,8	412,2	1.348,7	8,1	-36,8
Q2	351,1	737,3	448,8	1.476,0	306,4	749,9	451,1	1.446,2	11,0	18,9
Q3	382,8	768,6	489,4	1.555,1	353,2	757,1	458,6	1.483,1	12,3	59,7
Q4	390,9	786,8	442,2	1.541,4	463,8	776,6	567,2	1.729,1	26,8	-214,5
2013. Q1	276,9	706,4	386,8	1.308,9	267,4	746,0	397,6	1.349,8	3,3	-44,2
Q2	436,3	735,9	426,3	1.533,2	300,6	762,6	450,7	1.448,7	6,2	78,4
Q3	352,1	759,0	457,3	1.494,2	322,8	742,4	434,0	1.425,0	10,1	59,0
Q4	392,2	779,2	439,2	1.538,8	453,4	776,2	427,4	1.702,3	28,2	-191,7
2014. Q1	314,5	726,2	411,0	1.387,7	268,4	768,0	404,4	1.376,7	5,0	5,9
Q2	484,4	772,6	393,7	1.577,2	308,8	788,7	440,6	1.464,7	10,3	102,2
Q3	399,8	787,0	509,0	1.602,1	385,6	786,7	450,3	1.528,9	17,5	55,7
Q4	382,6	821,5	498,4	1.635,5	398,1	811,3	516,9	1.693,7	33,2	-91,3
2015. Q1	319,6	751,1	433,5	1.440,2	256,4	785,7	400,9	1.378,9	4,1	57,1
Q2	360,7	762,8	471,7	1.532,0	289,8	798,5	421,4	1.446,6	10,0	75,4
Q3	436,7	788,6	526,8	1.685,4	337,4	797,1	455,6	1.523,4	14,0	148,0

Bilješka:

Administrativni podaci prikupljeni od: ministarstava finansija, fondova socijalnog osiguranja svih nivoa vlasti u FBiH, JP Ceste svih nivoa vlasti FBiH i JP Autoceste FBiH. Podaci na godišnjem nivou za konsolidovane prihode/ rashode uključuju lokalni nivo vlasti (opštine i gradovi), JP Ceste svih nivoa vlasti FBiH i JP Autoceste FBiH, dok ih podaci za kvartale zbog nedostupnosti izvornih podataka ne uključuju. Razlika između prihoda, s jedne, i rashoda s neto nabavkom nefinansijskih sredstava, s druge strane, predstavlja neto suficit/deficit.

T33

**Vladine finansije RS - jedinice sektora vlade
(u milionima KM)**

	Budžet Republike Srpske	Fondovi socijalnog osiguranja	Konsolidirani prihodi	Budžet Republike Srpske	Fondovi socijalnog osiguranja	Konsolidirani Rashodi	Neto nabavka nefinansijskih sredstava	Neto suficit/deficit
2006.	1.211,3	950,2	2.525,6	1.049,1	944,1	2.187,5	212,0	126,2
2007.	1.419,8	1.030,3	2.919,1	1.324,0	1.013,1	2.458,9	433,5	26,7
2008.	1.547,1	1.348,9	3.264,5	1.602,6	1.313,9	3.003,7	329,4	-68,5
2009.	1.349,4	1.377,9	3.080,3	1.676,0	1.517,4	3.316,6	310,0	-546,3
2010.	1.422,8	1.488,1	3.234,6	1.676,3	1.552,0	3.410,6	241,8	-417,7
2011.	1.656,4	1.573,7	3.685,6	1.628,8	1.497,8	3.372,1	372,6	-59,1
2012.	1.666,5	1.566,5	3.652,6	1.647,9	1.595,1	3.534,1	307,7	-189,2
2013.	1.638,4	1.616,9	3.604,4	1.546,7	1.637,1	3.415,1	310,3	-121,0
2014.	1.778,7	1.683,3	3.769,8	1.749,3	1.704,1	3.652,3	360,5	-243,1
2012. Q1	360,1	359,6	669,7	338,7	376,0	664,7	15,9	-11,0
Q2	415,7	393,9	759,0	391,4	402,8	743,6	13,5	1,8
Q3	428,9	382,3	760,7	370,1	403,8	723,5	16,2	21,0
Q4	461,8	427,1	830,9	547,7	408,6	898,3	20,6	-88,0
2013. Q1	346,7	340,1	636,9	317,6	391,9	659,6	9,0	-31,7
Q2	419,6	405,7	764,2	352,3	410,2	701,4	12,5	50,3
Q3	419,6	397,5	761,6	390,4	396,3	731,2	15,8	14,6
Q4	452,5	469,3	854,9	486,4	434,8	854,2	21,3	-20,7
2014. Q1	454,2	352,3	761,7	336,5	404,1	695,9	10,7	55,1
Q2	402,3	413,9	744,0	405,1	413,8	746,7	18,0	-20,7
Q3	440,2	440,3	784,7	478,9	422,6	805,6	12,4	-33,3
Q4	481,9	471,9	883,3	528,8	459,4	917,6	134,9	-169,3
2015. Q1	435,4	359,7	738,2	352,3	411,2	706,6	6,0	25,6
Q2	449,3	428,6	818,4	397,1	420,4	757,9	9,2	51,3
Q3	484,2	443,5	850,7	446,7	433,3	803,0	17,4	30,3

Bilješka:

Administrativni podaci prikupljeni od: ministarstva finansija, fondova socijalnog osiguranja u RS, JP Putevi RS i JP Autoputevi RS. Podaci na godišnjem nivou za konsolidovane prihode/rashode uključuju lokalni nivo vlasti (općine i gradovi), JP Putevi RS i JP Autoputevi RS, dok ih podaci za kvartale zbog nedostupnosti izvornih podataka ne uključuju. Razlika između prihoda, s jedne strane, i rashoda s neto nabavkom nefinansijskih sredstava, s druge strane, predstavlja neto suficit/deficit.

T34 Tokovi direktnih stranih ulaganja u BiH klasifikovani prema zemlji stranog ulagača (u milionima KM)												
Godina	Austrija	Holandija	Hrvatska	Italija	Njemačka	Rusija	Slovenija	Srbija*	Švicarska	Turska	Ostale zemlje	Ukupno
2006.	235,0	41,2	182,0	41,8	37,2	n/a	115,8	38,8	55,6	47,7	69,6	864,8
2007.	292,5	29,0	160,6	23,2	16,7	332,8	132,9	1.351,1	65,8	-0,6	195,9	2.599,8
2008.	242,9	36,0	103,0	47,7	28,8	339,4	210,3	213,3	40,6	5,8	69,6	1.337,5
2009.	79,6	-16,5	125,2	3,7	-9,1	129,2	58,9	3,4	-122,2	18,0	81,8	351,9
2010.	60,0	47,7	85,1	16,6	34,3	89,1	-22,8	40,5	83,6	46,4	119,2	599,7
2011.	137,6	14,5	32,7	4,7	38,3	140,3	64,5	110,0	-5,9	31,6	130,2	698,6
2012.	133,6	1,6	86,1	28,5	37,7	147,5	-81,1	81,8	8,7	-5,4	161,9	601,1
2013.	50,3	31,8	18,5	22,3	41,4	-82,2	-34,5	99,4	43,9	30,8	223,2	445,0
2014.	172,5	24,5	88,2	22,3	-13,4	195,8	-13,4	25,5	5,5	10,9	221,4	739,5
Jan - Sept 2015.	65,8	-7,2	16,0	-4,4	11,4	22,5	1,5	21,7	-17,6	48,8	60,5	218,9

Bilješka:

Direktna strana ulaganja (tokovi i stanja) kompilirana su u skladu s najnovijim metodološkim uputstvima i preporukama Međunarodnog monetarnog fonda (MMF) i Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD). Detaljan metodološki pristup kompilaciji i prezentiranju je predstavljen u MMF-ovom Priručniku za platni bilans - šesto izdanje i OECD-ovom Okvirnom konceptu definicije direktnih stranih ulaganja - četvrto izdanje. Razlike koje su posljedica primjene nove metodologije u odnosu na prethodno korišteno se ogledaju u sljedećem:

- tretiranje međukompanijskih zajmova i ostalih obaveza za finansijske posrednike (transakcije iz ove kategorije, ostali kapital - povlačenja i otplate ove vrste zajmova - su isključene iz direktnih investicija), dok se u platnom bilansu sada uključuju u kategoriju Ostalih investicija)
- evidentiranje dividendi (dividende se knjiže za period u kojem su isplaćene, a ne za period u kojem su zarađene kako je bilo po prethodnoj metodologiji)
- ulaganja sestrinskih preduzeća su uključena u direktna ulaganja u kategoriji ostalog kapitala, a dok se u platnom bilansu sada isključuju iz kategorije Ostalih investicija. (Sestrinska preduzeća su preuzeća iz različitih ekonomija s istini direktnim stranim ulagačem uglavnom iz treće ekonomije ili iz ekonomije sestrinskog preduzeća).

U skladu s ovim metodološkim izmjenama su revidirani podaci i za period 2004 - 2009.

*Od 2007. podaci se odnose na Srbiju, a do 2007. podaci su uključivali Srbiju i Crnu Goru.

"n/a" u ovoj djalatnosti/zemlji manje je od tri preduzeća s direktnim ulaganjem, te u skladu sa statističkim standardima nismo u mogućnosti prikazati iznose ulaganja.

T35a Tokovi direktnih stranih investicija u BiH klasifikovani prema djelostima (u milionima KM)														
Godina	Proizvodnja prehrambenih proizvoda i pića	Premda drveta i proizvoda od drveta i plute, osim namještaja, proizvodnja predmeta od slame i pletarskih materijala	Proizvodnja nafte i nuklearnog goriva	Proizvodnja hemijskih proizvoda	Proizvodnja ostalih proizvoda od nemetalnih minerala	Proizvodnja baznih metala	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	Trgovina na veliko i posredovanje u trgovini, osim trgovine motornim vozilima i motociklima	Trgovina na malo, osim trgovine motornim vozilima i motociklima, popravak predmeta za licnu upotrebu i domaćinstvo	Pošta i telekomunikacije	Finansijsko posredovanje, osim osiguranja i penzijskih fondova	Poslovanje nekretninama	Ostale djelatnosti	Ukupno
2006.	120,8	5,2	n/a	58,1	49,3	35,5	12,8	65,0	29,7	10,7	283,0	24,5	170,3	864,8
2007.	109,7	15,2	315,5	5,8	0,4	132,9	16,7	120,6	15,0	1.316,8	266,8	40,5	243,8	2.599,8
2008.	24,7	14,0	215,2	19,0	93,2	36,9	21,2	173,9	113,1	164,0	222,0	27,1	213,2	1.337,5
2009.	55,0	-8,7	46,3	52,2	17,9	-127,8	14,7	161,8	19,6	-30,2	73,4	-21,7	99,3	351,9
2010.	-16,8	-4,0	33,7	-27,7	33,4	47,5	-8,4	94,0	22,7	-9,5	48,5	31,6	354,8	599,7
2011.	20,8	12,3	43,6	17,6	-7,3	-24,0	-5,5	125,3	47,7	11,1	165,4	99,6	192,1	698,6
2012.	7,5	-0,1	2,6	31,4	3,4	-26,0	6,6	128,0	52,6	5,6	130,2	14,6	244,7	601,1

Bilješka:

Direktnе strane investicije (tokovi i stanja) kompilirana su u skladu s najnovijim metodološkim uputstvima i prepukama Međunarodnog monetarnog fonda i Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj. Detaljan metodološki pristup komplikaciji i prezentiranju je predstavljen u MMF-ovom Priručniku za platni bilans - šesto izdanje i OECD-ovom Okvirnom konceptu definicije direktnih stranih ulaganja - četvrtvo izdanje. Razlike koje su posljedica primjene nove metodologije u odnosu na prethodno korišteno se ogledaju u sljedećem:

- tretiranje medukompanijskih zajmova i ostalih obaveza za finansijske posrednike (transakcije iz ove kategorije, ostali kapital - povlačenja i otplate ove vrste zajmova - su isključene iz direktnih investicija), dok se u platnom bilansu sada uključuju u kategoriju Ostalih investicija)
- evidentiranje dividendi (dividende se knjiže za period u kojem su isplaćene, a ne za period u kojem su zarađene kako je bilo po prethodnoj metodologiji)
- ulaganja sestrinskih preduzeća su uključena u direktna ulaganja u kategoriji ostalog kapitala, a dok se u platnom bilansu sada isključuju iz kategorije Ostalih investicija. (Sestrinska preduzeća su preuzeća iz različitih ekonomija s istim direktnim stranim ulagačem uglavnom iz treće ekonomije ili iz ekonomije sestrinskog preduzeća).

U skladu s ovim metodološkim izmjenama su revidirani podaci i za period 2004 - 2009.

"n/a" u ovoj djelatnosti/zemlji manje je od tri preduzeća s direktnim ulaganjem, te u skladu sa statističkim standardima nismo u mogućnosti prikazati iznose ulaganja.

T35b

**Tokovi direktnih stranih investicija u BiH prema NACE Rev 2 klasifikaciji djelatnosti
(u milionima KM)**

Godina	Proizvodnja prehrambenih proizvoda	Prevara drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; proizvodnja predmeta od slame i pletarskih materijala	Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	Proizvodnja baznih metala	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	Trgovina na veliko, osim trgovine motornim vozilima i motociklima	Trgovina na malo, osim trgovine motornim vozilima i motociklima	Telekomunikacije	Finansijske uslužne djelatnosti, osim osiguranja i penzijskih fondova	Poslovanje nekretninama	Ostale djelatnosti	Ukupno
--------	------------------------------------	--	---	--	---	---------------------------	--	---	---	------------------	---	-------------------------	--------------------	--------

2013.	-3,7	2,3	-101,1	25,3	14,5	4,0	5,6	-2,3	77,5	46,0	138,5	14,6	223,7	445,0
2014.	-13,2	-5,1	178,0	3,7	-27,9	24,1	-61,4	55,3	43,3	6,5	150,0	167,8	218,5	739,5
Jan - Sep 2015.	-2,3	-0,0	26,9	24,0	19,4	-39,1	5,5	37,7	-43,3	66,2	42,0	13,4	68,5	218,9

Bilješka:

Direktne strane investicije (tokovi i stanja) kompilirana su u skladu s najnovijim metodološkim uputstvima i preporukama Međunarodnog monetarnog fonda i Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj. Detaljan metodološki pristup komplikaciji i prezentiranju je predstavljen u MMF-ovom Priručniku za platni bilans - šesto izdanje i OECD-ovom Okvirnom konceptu definicije direktnih stranih ulaganja - četvrtvo izdanje. Razlike koje su posljedica primjene nove metodologije u odnosu na prethodno korišteno se ogledaju u sljedećem:

- tretiranje medukompanijskih zajmova i ostalih obaveza za finansijske posrednike (transakcije iz ove kategorije, ostali kapital - povlačenja i otplate ove vrste zajmova - su isključene iz direktnih investicija), dok se u platnom bilansu sada uključuju u kategoriju Ostalih investicija)

- evidentiranje dividendi (dividende se knjiže za period u kojem su isplaćene, a ne za period u kojem su zarađene kako je bilo po prethodnoj metodologiji)

- ulaganja sestrinskih preduzeća su uključena u direktna ulaganja u kategoriji ostalog kapitala, a dok se u platnom bilansu sada isključuju iz kategorije Ostalih investicija. (Sestrinska preduzeća su preduzeća iz različitih ekonomija s istim direktnim stranim ulagачem uglavnom iz treće ekonomije ili iz ekonomije sestrinskog preduzeća).

U skladu s ovim metodološkim izmjenama su revidirani podaci i za period 2004 - 2009.

T36

Međunarodna investicijska pozicija (MIP)
 (u milionima KM)

Godina	NETO MIP	AKTIVA											
		Direktne investicije						Ostala ulaganja					
		Ukupno aktiva	Ukupno	Vlasnički kapital i dionice investicijskih fondova	Zaduženje (razni dužnički instrumenti)	Portfolio investicije	Finansijski derivativi	Ukupno	Valutni i depoziti	Zajmovi	Trgovinski krediti i avansi	Ostala aktiva	Rezervna aktiva
1	2=3-15	3=4+7+8+9+14	4=5+6	5	6	7	8	9=10+11+12+13	10	11	12	13	14
2006.	-5.716,0	9.634,8	245,5	79,3	166,2	28,8	0,0	3.880,9	3.225,3	130,2	461,9	63,4	5.479,5
2007.	-7.644,4	12.485,7	340,6	110,5	230,1	16,3	0,0	5.402,5	4.376,8	194,3	749,8	81,7	6.726,3
2008.	-11.620,6	12.405,1	398,8	126,0	272,9	40,7	0,0	5.641,9	4.216,6	165,9	1.164,9	94,5	6323,5
2009.	-13.724,2	12.121,5	266,1	124,0	142,1	315,2	0,0	5.300,2	3.753,6	161,3	1.277,0	108,3	6.240,0
2010.	-14.349,3	11.903,5	428,5	233,6	194,9	451,0	0,0	4.538,4	3.145,1	184,4	1.076,4	132,5	6.485,6
2011.	-15.392,7	11.664,2	417,1	250,6	166,5	433,5	0,0	4.362,1	2.968,1	88,2	1.154,1	151,7	6.451,5
2012.	-16.012,3	11.728,4	524,4	263,0	261,4	467,6	0,0	4.199,9	2.760,6	77,1	1.177,3	185,0	6.536,5
2013.	-15.490,7	12.845,3	636,6	236,9	399,7	533,0	0,0	4.579,5	2.998,5	118,8	1.181,3	281,0	7.096,2
2014.	-15.726,3	13.437,8	644,8	241,9	402,9	583,3	0,0	4.356,2	2.759,6	109,8	1.200,6	286,2	7.853,5

Bilješka:

Međunarodna investicijska pozicija za BiH kompilirana je u skladu sa najnovijom metodologijom Međunarodnog monetarnog fonda za kompilaciju statistike platnog bilansa i međunarodne investicione pozicije, šesto izdanje (BPM6).

Pored redovne revizije podatka, koja podrazumjeva reviziju dvije prethodne godine, revidirani su i podaci za ostale periode. Revizija je urađena u skladu sa najnovijim revizijama podataka Monetarne statistike, Statistike direktnih investicija, kao i u skladu sa najnovijim revizijama podataka za stranu aktivu vladinog sektora.

T36

Međunarodna investicijska pozicija (MIP)
 (u milionima KM)

PASIVA											
	Direktne investicije						Ostala ulaganja				
	Ukupno pasiva	Ukupno	Vlasnički kapital i dionice investičkih fondova	Zaduženje (razni dužnički instrumenti)	Portfolio investicije	Finansijski derivativi	Ukupno	Valuta i depoziti	Zajmovi	Trgovinski krediti i avansni	Ostala pasiva
	15=16+19+20+21	16=17+18	17	18	19	20	21=22+23+24+25	22	23	24	25
2006.	15.350,8	4.911,2	4.217,5	693,7	251,5	0,0	10.188,1	2.137,2	7.048,1	769,2	233,7
2007.	20.130,1	7.380,4	6.484,5	895,9	244,2	0,0	12.505,5	2.674,5	8.743,4	823,0	264,7
2008.	24.025,6	8.817,2	7.289,8	1.527,4	331,4	0,0	14.877,0	3.338,1	10.167,7	1.101,0	270,2
2009.	25.845,7	9.512,6	7.467,5	2.045,2	751,9	0,0	15.581,2	3.227,8	10.164,0	1.564,9	624,4
2010.	26.252,7	9.963,1	7.473,3	2.489,8	699,8	0,0	15.589,8	2.619,6	10.424,6	1.968,6	577,0
2011.	27.056,9	10.883,7	7.885,6	2.998,1	642,3	0,0	15.530,9	2.136,8	10.730,8	2.093,1	570,3
2012.	27.740,7	11.336,0	8.021,9	3.314,2	579,7	0,0	15.825,0	2.053,4	11.056,6	2.178,8	536,1
2013.	28.336,0	11.833,9	8.470,2	3.363,7	417,1	0,0	16.085,0	1.934,8	11.330,1	2.230,4	589,7
2014.	29.164,1	11.797,1	8.036,2	3.760,9	355,3	0,0	17.011,7	1.654,0	12.502,7	2.283,5	571,5

Bilješka:

Međunarodna investicijska pozicija za BiH kompilirana je u skladu sa najnovijom metodologijom Međunarodnog monetarnog fonda za kompilaciju statistike platnog bilansa i međunarodne investicione pozicije, šesto izdanje (BPM6).

Pored redovne revizije podatka, koja podrazumjeva reviziju dvije prethodne godine, revidirani su i podaci za ostale periode. Revizija je urađena u skladu sa najnovijim revizijama podataka Monetarne statistike, Statistike direktnih investicija, kao i u skladu sa najnovijim revizijama podataka za stranu aktivu vladinog sektora.

T37**Realni i nominalni efektivni kurs konvertibilne marke**

Godina	Mjesec	NEER	REER
2006.		96,92	101,23
2007.		96,37	98,45
2008.		96,36	100,02
2009.		100,38	100,94
2010.		99,98	100,00
2011.		100,86	100,39
2012.		101,57	99,58
2013.		102,76	97,84
2014.		105,43	98,07
2015.		106,91	97,25
2015.	01.	108,26	100,01
	02.	107,81	99,36
	03.	106,14	97,66
	04.	104,74	95,69
	05.	105,02	95,74
	06.	105,94	96,33
	07.	106,01	95,80
	08.	107,50	97,10
	09.	108,27	97,54
	10.	107,74	97,38
	11.	107,12	96,67
	12.	108,34	97,77

Bilješka:

Zbog promjene bazne godine (2010=100), u odnosu na prijašnju baznu godinu (2005=100), za indeks potrošačkih cijena i indeks kursa KM, od 2005. godine revidirani su i podaci NEER-a i REER-a.

Kraće metodološke napomene izračuna NEER-a i REER-a su slijedeće:

Prilikom izračuna NEER-ponder se računa u odnosu na ukupnu trgovinu za tri uzastopne godine (počevši od 2005, 2006. i 2007. – koristi se ponder koji se dobije iz vrijednosti zbiru ukupne trgovine od 2005 – 2007; za 2008, 2009. i 2010. godinu vrijednost zbiru ukupne trgovine od 2008 – 2010, za godine 2011, 2012. i 2013. se računa koristeći vrijednosti 2011 – 2013, dok se za 2014. godinu i dalje, sve dok nemamo period od tri uzastopne godine, koristi ponder koji je rezultat perioda 2011 – 2013). Također, po datoj metodologiji koristi se kurs koji izražava koliki broj jedinica strane valute odgovara jednom KM.

Za izračun REER-a, pored NEER-a, koristi se i indeks potrošačkih cijena – CPI. CPI je inverzno postavljen i formiran je na osnovi dvadeset trgovinskih partnera (Austrija, Česka, Francuska, Njemačka, Mađarska, Italija, Litvanija, Holandija, Poljska, Slovenija, Hrvatska, Kina, Velika Britanija, BJR Makedonija, Rumunija, Ruska Federacija, SAD, Srbija i CG – od 2007. posmatra se samo Srbija, Švicarska i Turska).

Detaljna metodološka objašnjenja za komplikaciju i izračun indeksa NEER-a i REER-a su dostupna na web stranici CBBiH.

T38

Gotovina izvan monetarnih vlasti i banaka

Godina	Gotovina izvan banaka	Povećanje opticaja u odnosu na prethodnu godinu	Gotovina izvan monetarnih vlasti	Novac u komercijalnim bankama
1998.	162.495.839	-	167.458.839	4.963.000
1999.	515.275.238	217,1%	538.356.238	23.081.000
2000.	651.725.615	26,5%	695.887.615	44.162.000
2001.	1.673.877.219	156,8%	1.805.962.219	132.085.000
2002.	1.736.502.940	3,7%	1.870.782.940	134.280.000
2003.	1.601.303.246	-7,8%	1.721.858.246	120.555.000
2004.	1.670.551.255	4,3%	1.817.427.255	146.876.000
2005.	1.729.125.940	3,5%	1.907.182.940	178.057.000
2006.	1.978.348.296	14,4%	2.154.234.164	175.885.868
2007.	2.185.269.011	10,5%	2.439.709.153	254.440.142
2008.	2.302.419.302	5,4%	2.552.431.902	250.012.600
2009.	2.009.480.115	-12,7%	2.267.734.115	258.254.000
2010.	2.210.776.535	10,0%	2.497.501.445	286.724.910
2011.	2.366.423.508	7,0%	2.645.055.508	278.632.000
2012.	2.414.305.841	2,0%	2.747.511.841	333.206.000
2013.	2.542.280.088	5,3%	2.909.858.088	367.578.000
2014.	2.813.991.379	10,7%	3.210.508.379	396.517.000
2015.	3.053.556.129	8,5%	3.499.468.129	445.912.000

NAPOMENA

Revidirani podaci za period januar 2006. – novembar 2015. godine su bazirani na aktivnom podbilansu banaka s većinskim državnim kapitalom iz Federacije BiH, pri čemu je isključen pasivni podbilans. Kroz ovu dopunu statistike korisnicima se pruža veća analitička korisnost podataka i objektivni pokazatelji o trenutnom poslovanju banaka u BiH. Pasivni podbilans sadrži obaveze po inostranim kreditima i staroj deviznoj štednji građana do 31. marta 1992. godine, i ne odslikava aktuelno poslovanje banke, te će ovaj podbilans u procesu privatizacije preuzeti Ministarstvo finansija FBiH u skladu sa Zakonom o početnom bilansu banaka i Zakonom o privatizaciji, kao što je urađeno za prethodno privatizirane banke. Izvršena revizija je u najvećoj mjeri uticala na smanjenje kredita javnim preduzećima u stranoj valuti, smanjenje strane pasive, na smanjenje ostalih stavki aktive i pasive po osnovu stare devizne štednje, a u znatno manjim iznosima na stavke kredita vlasti entiteta, fiksnu aktivan, depozite nerezidenata, dionice i kapital.

Podaci o „punom“ bilansu, s uključenim pasivnim podbilansom, korisnicima su još uvijek dostupni na:

[http://statistics.cbbh.ba:4444/Panorama/novaview/
SimpleLogin_bs.aspx](http://statistics.cbbh.ba:4444/Panorama/novaview/ SimpleLogin_bs.aspx)

U novembru 2014. godine, dvije banke su izvršile prodaju i prenos dijela kreditnog portfolija što je za efekat imalo povećanje rezervi kod monetarnih vlasti u ukupnom iznosu od 64 miliona KM i smanjenja slijedećih stavki: potraživanja od privatnih preduzeća za 260 miliona KM, strane pasive za 101 milion KM i ostalih stavki (neto) za 95 miliona KM.

Revidirana serija podataka za periode: januar 2008. - mart 2009. godine i decembar 2011. – august 2012. godine zbog reklasifikacije finansijskih instrumenata kod jedne banke iz Federacije BiH.

Zbog primjene Međunarodnih računovodstvenih standarda (MRS) i Međunarodnih standarda u finansijskim izvještajima banaka Federacije BiH i prenosa novčanih tokova u decembarskim podacima za 2011. došlo je do sljedećih promjena, na strani aktive: smanjenja kredita za 155 miliona KM, povećanja ostale aktive za 10 miliona KM, na strani pasive: smanjenja obaveza prema nerezidentima u iznosu

od 624 miliona KM, povećanja rezervisanja za kreditne gubitke za 472 miliona KM i povećanja ostale pasive za sedam miliona KM.

Po nalogu Agencije za bankarstvo FBiH u junu 2010. jedna banka je izvršila preknjižavanje oko 300 miliona KM potraživanja po osnovu vrijednosnih papira od domaćih institucionalnih sektora na potraživanja od nerezidenata. U decembru 2010. ista banka je izvršila retroaktivno ovu ispravku u odgovarajućim iznosima za period od augusta 2009, kada je greška nastala, do maja 2010. Navedena ispravka se odrazila na porast strane aktive i pad ostalih stavki neto.

Jedna banka iz Federacije BiH izvršila je reklassifikaciju finansijskih instrumenata u okviru strane aktive za period januar - august 2010. u iznosu od oko 40 miliona KM. Potraživanja od nerezidenata po osnovu kredita reklassifikovana su u potraživanja od nerezidenata po osnovu vrijednosnih papira, što se odrazilo na promjene unutar kratkoročne i dugoročne strane aktive.

Po nalogu Agencije za bankarstvo Republike Srpske, jedna banka je izvršila reklassifikaciju finansijskih instrumenata na strani pasive za period septembar 2008. - novembar 2010. tj. smanjenje oročenih i štednih depozita nebankarskih finansijskih institucija i sektora vlade, a povećanje kredita od navedenih sektora, respektivno u odgovarajućim iznosima, po mjesecima, u rasponu 50 - 150 miliona KM.

U skladu s novom regulativom Agencije za bankarstvo RS-a, objavljenoj u Sl. glasniku RS br. 136/10, kojom je propisan novi način knjigovodstvenog evidentiranja potraživanja klasifikovanih u kategoriju E, obračuna i knjigovodstvenog evidentiranja kamata po nekvalitetnoj aktivi, te obračuna opštih i posebnih rezervisanja, banke iz RS-a su u podacima za decembar 2010. izvršile primjenu navedene regulative prenosom navedenih pozicija iz vanbilansne evidencije u bilans. Ispravka se odrazila na strani aktive, na porast kredita u iznosu od 144 miliona KM, porast dospjelih kamata u iznosu od 36 miliona KM, a na strani pasive na porast rezervisanja za kreditne gubitke u iznosu od 180 miliona KM u okviru računa kapitala.

IZDAVAČ
Centralna banka Bosne i Hercegovine
Maršala Tita 25, 71000 Sarajevo
Tel. + 387 33 278 100, 663 630
Fax +387 33 278 188
www.cbbh.ba
e-mail: contact@cbbh.ba

Publikovanje i umnožavanje u obrazovne
i nekomercijalne svrhe je dozvoljeno
uz saglasnost izdavača